

**UCHWAŁA NR XXII/189/2016
RADY MIEJSKIEJ W MUROWANEJ GOŚLINIE**

z dnia 23 maja 2016 r.

**w sprawie zmiany Uchwały nr XX/186/2016 z dnia 26 kwietnia 2016 r. zmieniającej
Uchwałę nr XVIII/162/2016 z dnia 22 marca 2016 r. zmieniającą
Uchwałę nr XV/147/2016 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie
z dnia 14 stycznia 2016r. w sprawie przyjęcia „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej
Gminy Murowana Goślina”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 i art. 7 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446) Rada Miejska w Murowanej Goślinie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji zaktualizowany „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Murowana Goślina”, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Murowana Goślina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

X. PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ GMINY MUROWANA GOŚLINA

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Metropolii Poznań wykonano na podstawie umowy nr 39/2014. Dokument ten jest zgodny z zakresem określonym w umowie oraz ze Szczegółowymi zaleceniami dotyczącymi struktury planu gospodarki niskoemisyjnej, w ramach działania 9.3 konkursu nr 2/POLiŚ/9.3/2013 - Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej - plany gospodarki niskoemisyjnej – PGN

Zamawiający:

Stowarzyszenie Metropolia Poznań

Wykonawca:

Consus Carbon Engineering Sp. z o.o.

Główny zespół autorów:

mgr inż. Hanna Baster
mgr inż. Gabriela Cieślik
mgr Iryna Dmytriv
mgr inż. Diana Drobnia
mgr inż. Agnieszka Gielar-Fotin
mgr Andrzej Haraśny
mgr inż. Edyta Kapala
inż. Monika Koper
inż. Monika Król
Klaudia Liszka
dr inż. Andrzej Mitura
mgr inż. Damian Niewęglowski
mgr Tomasz Pawelec
mgr inż. Anna Porzycka
mgr inż. Szymon Ptak
dr inż. Marek Wasilewski
Paweł Wiktor
mgr inż. Łukasz Zywar

Kierownictwo projektu:

mgr inż. Justyna Wysocka-Golec

Przy współpracy:

Stowarzyszenia Metropolia Poznań

Urząd Miasta i Gminy Murowana Goślina

SPIS TREŚCI

X. PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ GMINY MUROWANA GOŚLINA	1
X.1. STOSOWANE SKRÓTY I JEDNOSTKI.....	5
X.2. STRESZCZENIE	7
X.2.1. Wprowadzenie.....	7
X.2.2. Cel i zakres opracowania	7
X.2.3. Diagnoza stanu istniejącego, obszary problemowe.....	9
X.2.4. Wyniki inwentaryzacji emisji dwutlenku węgla	9
X.2.5. Strategia gminy Murowana Goślina w zakresie gospodarki niskoemisyjnej.....	9
X.2.6. Działania do osiągnięcia zaplanowanych celów	9
X.2.7. Wykonalność instytucjonalna i finansowanie	10
X.2.8. Podsumowanie	11
X.3. WSTĘP	13
X.3.1. Cel i zakres dokumentu PGN.....	13
X.3.2. Uwarunkowania strategiczne	14
X.3.3. Metodologia opracowania PGN	19
X.3.4. Cele strategiczne i szczegółowe	20
X.4. STAN OBECNY	22
X.4.1. Sytuacja demograficzna.....	23
X.4.2. Sytuacja gospodarcza.....	24
X.4.3. Budownictwo/mieszkalnictwo/rozwój przestrzenny.....	26
X.4.4. Energetyka	28
X.4.5. Jakość powietrza.....	32
X.4.6. Transport	34
X.4.7. Gospodarka odpadami.....	36
X.5. ANALIZA SWOT	38
X.6. IDENTYFIKACJA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH	40
X.6.1. Energetyka	40
X.6.2. Budownictwo i mieszkalnictwo	40
X.6.3. Jakość powietrza.....	41
X.6.4. Transport.....	42
X.7. ASPEKTY ORGANIZACYJNE I FINANSOWE.....	43
X.7.1. Koordynacja PGN i struktury organizacyjne	43
X.7.2. Zasoby ludzkie, zaangażowane strony.....	44
X.7.3. Budżet, źródła finansowania inwestycji, środki finansowe na monitoring i ocenę	45
X.8. INWENTARYZACJA EMISJI DWUTLENKU WĘGLA	45
X.8.1. Podstawy metodologiczne	46
X.8.2. Zakres inwentaryzacji dla JST Metropolii Poznań	46
X.8.3. Metodologia obliczeń, źródła danych i przyjęte założenia	49
X.8.4. Metodologia opracowania bazy emisji	54
X.9. WYNIKI INWENTARYZACJI EMISJI DWUTLENKU WĘGLA	55
X.9.1. Rok 2010	55
X.9.2. Rok 2013	60
X.9.3. Podsumowanie inwentaryzacji emisji.....	66
X.10. PLANOWANE DZIAŁANIA DO ROKU 2020.....	69
X.10.1. Krótkoterminowe i średnioterminowe działania oraz zadania.....	69
Energetyka.....	69
Budownictwo i gospodarstwa domowe.....	78
Transport	88
Lasy i tereny zielone	96
Przemysł	99

Gospodarka odpadami.....	102
Edukacja i dialog społeczny.....	105
Administracja publiczna.....	110
X.10.2. Podsumowanie efektów wdrażanych działań.....	114
X.10.3. Krótkoterminowe i średnioterminowe działania oraz zadania realizowane przez Powiat Poznański na terenie Gminy.....	115
Energetyka.....	115
Budownictwo i gospodarstwa domowe.....	116
Transport.....	120
Lasy i tereny zielone.....	128
Przemysł.....	129
Gospodarka odpadami.....	129
Edukacja ekologiczna.....	130
Administracja publiczna.....	131
X.10.4. Powiązanie rekomendowanych działań z BEI.....	132
X.11. STRATEGIA GMINY MUROWANA GOŚLINA W ZAKRESIE GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ.....	133
X.11.1. Strategia przejścia na gospodarkę niskoemisyjną.....	134
X.11.2. Wdrażanie strategii długoterminowej w sektorach.....	135
X.11.3. Strategia w zakresie poprawy jakości powietrza.....	138
X.12. MONITOROWANIE I RAPORTOWANIE.....	140
X.12.1. System monitorowania i raportowania.....	140
X.12.2. Procedura ewaluacji osiągniętych celów oraz wprowadzania zmian w Planie.....	141
X.12.3. Główne wskaźniki monitorowania i ocena realizacji.....	143
X.13. SPIS TABEL.....	146
X.14. SPIS RYSUNKÓW.....	148
X.15. ZAŁĄCZNIK NR 1 HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY.....	149
X.16. ZAŁĄCZNIK NR 2 ZESTAWIENIE DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH Z PROGRAMU OCHRONY POWIETRZA DLA STREFY WIELKOPOLSKIEJ.....	150
Działanie pierwsze: obniżenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych w wyniku eliminacji niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe.....	152
Działanie drugie: obniżenie emisji poprzez zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą – działania termomodernizacyjne ograniczające straty ciepła.....	153
X.17. ZAŁĄCZNIK NR 3 DOSTĘPNE ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ NA POZIOMIE LOKALNYM.....	154
X.17.1. Fundusze europejskie.....	154
X.17.2. Środki krajowe – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.....	163
X.17.3. Środki krajowe – inne źródła.....	175
X.18. ZAŁĄCZNIK NR 4 MOŻLIWOŚCI REDUKCJI EMISJI.....	179
X.18.1. Wykorzystanie energii odnawialnej.....	179
X.18.2. Redukcja zużycia energii poprzez zwiększenie efektywności energetycznej.....	190
X.18.3. Redukcja emisji w transporcie.....	195
X.18.4. Potencjał redukcji emisji gazów cieplarnianych na Terenie Metropolii Poznańskiej.....	198
X.19. ZAŁĄCZNIK NR 5 ZUŻYCIE PALIW I ENERGII W PODZIALE NA SEKTORY.....	201

X.1. STOSOWANE SKRÓTY I JEDNOSTKI

Skrót	Rozwinięcie
BAU	Biznes jak zwykle (ang. <i>business as usual</i>)
B(α)P	Benzo(α)piren
Baza emisji	Baza inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych dla PGN, wykonana w ramach opracowania
BEI	Bazowa inwentaryzacja emisji (ang. <i>Base Emission Inventory</i>)
CAFE	Dyrektywa Clean Air for Europe
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GHG	Gazy cieplarniane (ang. <i>Greenhouse Gases</i>)
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
Mg CO ₂ e	Tony ekwiwalentu dwutlenku węgla
MEI	Kontrolna inwentaryzacja emisji (ang. <i>Monitoring Emission Inventory</i>)
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OZE	Odnawialne źródła energii
Plan	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PV	Panele fotowoltaiczne (ang. <i>photovoltaics</i>)
UE	Unia Europejska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu
Veolia	VEOLIA ENERGIA POZNAŃ S.A. (Dostawca usług w zakresie zarządzania energią)
Jednostki miejskie	
UM	Urząd Miejski
Programy, strategie, mechanizmy finansowe	
NPRGN	Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej
PDK	Plan działań krótkoterminowych
PGN	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
POLIŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
POP	Program Ochrony Powietrza
SEAP	Plan działań na rzecz zrównoważonej energii
WPF	Wieloletnia Prognoza Finansowa
WPI	Wieloletni Program Inwestycyjny (załącznik do WPF)
Założenia / ZPZC	Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Jednostki miar:

- g = gram
- W = wat
- kWh = kilowatogodzina
- MWh = megawatogodzina (tysiąc kilowatogod
- MJ = megadżul = tysiąc kJ
- GJ = gigadżul = milion kJ
- TJ = teradżul = miliard kJ
- toe = tona oleju ekwiwalentnego

Wartości przeliczeniowe:

1 MWh	= 3 600	MJ
1 TJ	= 277,78	MWh
1 toe	= 41, 868	GJ
1 toe	= 11,630	MWh

Przedrostki miar:

- kilo (k) = 10^3 = tysiąc
- mega (M) = 10^6 = milion
- giga (G) = 10^9 = miliard
- tera (T) = 10^{12} = bilion
- peta (P) = 10^{15} = biliard

X.2. STRESZCZENIE

X.2.1. Wprowadzenie

W ramach prawa międzynarodowego Polska zgodnie z Protokołem z Kioto oraz pakietem klimatyczno-energetycznym Unii Europejskiej jest zobowiązana do redukcji emisji gazów cieplarnianych. Celem przyjętej unijnej strategii „Europa 2020” jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie: inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje; zrównoważony – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów; oraz sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa. W zakresie gospodarki niskoemisyjnej strategia wyznacza cele szczegółowe na poziomie krajowym: zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z poziomami z roku 1990, zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii (Polska 15%) oraz dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Cele są obligatoryjne na poziomie krajowym, każda gmina powinna dążyć do ich wypełnienia na miarę własnego potencjału. W zakresie jakości powietrza obowiązującą jest dyrektywa CAFE przyjęta w roku 2008, wprowadzona do polskiego prawa ustawą Prawo ochrony środowiska. Określa ona dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń w powietrzu. W gminie Murowana Goślina, podobnie jak w wielu miejscach kraju, występują często znaczne przekroczenia stężeń zanieczyszczeń w powietrzu, w szczególności pyłu zawieszonego, co ma szczególnie negatywne skutki dla zdrowia ludzi. W zakresie poprawy jakości powietrza w Planie zaproponowano działania ograniczające niską niekontrolowaną emisję pyłów, m.in. poprzez kontynuację likwidacji palenisk węglowych oraz ograniczenia emisji z transportu.

X.2.2. Cel i zakres opracowania

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Murowana Goślina (w skrócie PGN) jest dokumentem strategicznym, określającym rozwiązania przyjęte przez gminę Murowana Goślina w zakresie działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, w obszarach związanych z użytkowaniem energii w budownictwie, transporcie, energetyce, gospodarce komunalnej, a także zarządzaniu miastem w latach 2016-2020.

Celem opracowania niniejszego dokumentu jest przedstawienie koncepcji działań realizowanych na terenie gminy służących:

- poprawie jakości powietrza na terenie gminy Murowana Goślina,
- redukcji emisji GHG (których emisję wyrażono w Mg CO₂e),
- ograniczeniu zjawiska niskiej emisji,

poprzez zwiększenie wykorzystania niskoemisyjnych źródeł energii (w szczególności odnawialnych źródeł energii – OZE) oraz zmniejszenie zużycia energii i poprawę efektywności energetycznej w mieście.

Biorąc pod uwagę powyższe, cel strategiczny PGN Gminy Murowana Goślina został określony jako: transformacja Gminy w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, poprawę efektywności energetycznej, wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i poprawę jakości powietrza.

Wskazane zostały także następujące cele strategiczne:

- Cel szczegółowy 1: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do 2020 roku.
- Cel szczegółowy 2: zmniejszenie zużycia energii do 2020 roku.
- Cel szczegółowy 3: zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych do 2020 roku.

Realizacja celów szczegółowych przyczyni się bezpośrednio do realizacji celów w zakresie ochrony powietrza wyznaczonych Programem Ochrony Powietrza (POP), czyli przywrócenia naruszonych standardów jakości powietrza oraz zmniejszenia stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu.

PGN stanowi podstawę do ubiegania się o środki zewnętrzne na realizowane zadania w zakresie gospodarki niskoemisyjnej z krajowych i regionalnych funduszy – w szczególności z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 -2020. Warunkiem ubiegania się o dofinansowanie w tych programach jest wpisanie zadań do Planu Gospodarki Niskoemisyjnej.

Założone w Planie cele oraz działania odnoszące się do poprawy jakości powietrza i ograniczenia emisji na terenie gminy Murowana Goślina, są zgodne z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnymi.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Murowana Goślina zawiera charakterystykę stanu obecnego w zakresie gospodarki niskoemisyjnej. Wskazano w nim obszary problemowe wraz z wykonaniem inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych (gdzie wielkość emisji przedstawiono w Mg CO₂e). Na tej podstawie wskazano strategię długoterminową dla gminy w zakresie redukcji emisji oraz zaproponowano zestaw działań krótko- i średnioterminowych służących jej realizacji. Przeanalizowano również aspekty organizacyjne i skutki finansowe realizacji Planu. Dokument uwzględnia również przekrojowe działania nieinwestycyjne, realizowane we wszystkich sektorach poprzez odpowiednie planowanie strategiczne, zamówienia publiczne oraz działania informacyjno-edukacyjne.

Plan gospodarki niskoemisyjnej w toku postępowania zgodnie z Ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, uzyskał następujące opinie o braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu pismem znak: WOO-III.410.731.2015.AO.2 z dnia 05.01.2016;
- Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Poznaniu pismem znak: DN-NS.9012.1682.2015 z dnia 04.12.2015.

X.2.3. Diagnostyka stanu istniejącego, obszary problemowe

Dokument PGN zawiera szczegółową charakterystykę stanu obecnego gminy Murowana Goślina we wszystkich obszarach jej funkcjonowania, tj.:

- sytuacja demograficzna;
- elektroenergetyka;
- gazownictwo;
- OZE;
- budownictwo, mieszkalnictwo, rozwój przestrzenny
- transport
- gospodarka odpadami;
- jakość powietrza.

Na podstawie analizy stanu obecnego we wszystkich obszarach funkcjonowania gminy zidentyfikowano główne problemy w sektorach budownictwa i mieszkalnictwa, transportu, energetyki i jakości powietrza, związane z użytkowaniem paliw i energii oraz emisją do powietrza.

X.2.4. Wyniki inwentaryzacji emisji dwutlenku węgla

W wyniku przeprowadzonej bazowej inwentaryzacji emisji określono, że sumaryczna emisja w roku bazowym (tj. 2010) wyniosła **80 181 Mg CO₂e**, a w roku kontrolnym (tj. 2013) **89 585 Mg CO₂e**. Sumaryczna emisja CO₂ z terenu gminy Murowana Goślina wzrosła w 2013 roku o **11,73%** w porównaniu z 2010 rokiem.

X.2.5. Strategia gminy Murowana Goślina w zakresie gospodarki niskoemisyjnej

Na podstawie diagnozy stanu obecnego oraz zobowiązań krajowych określono strategię zakładającą transformację Gminy w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, poprawę efektywności energetycznej, wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i poprawę jakości powietrza.

Strategia ta będzie realizowana poprzez cele szczegółowe zestawione w rozdziale X.3.4 Cele strategiczne i szczegółowe.

Realizacja celów szczegółowych przyczyni się bezpośrednio do realizacji celów w zakresie ochrony powietrza wyznaczonych w obowiązującym Programie Ochrony Powietrza (POP), czyli przywrócenia naruszonych standardów jakości powietrza oraz zmniejszenia stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu.

Celem w zakresie redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza jest osiągnięcie i utrzymanie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu zgodnie z art. 85, 86 i 91 ustawy Prawo ochrony środowiska oraz zgodnie z aktualnym Programem ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej.

X.2.6. Działania do osiągnięcia zaplanowanych celów

Plan uwzględnia bardzo wiele obszarów funkcjonowania gminy – mieszkalnictwo, transport, gospodarkę odpadami czy produkcję energii cieplnej i elektrycznej; uwzględniać ma również tzw. niską emisję, czyli emisję powodowaną przez transport publiczny i prywatny, emisję pyłów i szkodliwych gazów, pochodzących z lokalnych

kotłowni węglowych i domowych pieców grzewczych. Wszystkie te dziedziny ludzkiej aktywności powodują wzrost stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze i tym samym negatywnie wpływają na komfort i zdrowie mieszkańców.

W Planie Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Murowana Goślina zostały uwzględnione działania mające na celu ograniczaniu emisji z powyższych obszarów jak i planowane działania na rzecz ekologicznej edukacji mieszkańców oraz promocji zachowań proekologicznych.

W PGN przedstawiono program działań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych do roku 2020 realizowanych przez miasto, jednostki gminne oraz interesariuszy zewnętrznych. Szczegółowy zakres działań przedstawiono w Planie. Łączny koszt zaplanowanych działań oszacowano około **118 mln zł**. Konkretnie działania w celu zmniejszenia emisji CO₂ i poprawy jakości powietrza będą realizowane w następujących obszarach: energetyka, budownictwo i mieszkalnictwa, transportu, gospodarki odpadami, lasów i terenów zielonych, przemysłu, edukacji i dialogu społecznego oraz administracja publiczna. Działania zostały przedstawione w perspektywie krótko/średnio- i długoterminowej wraz ze wskazaniem ich szacunkowych kosztów i przewidywanych źródeł finansowania. Ustalono również zasady monitorowania i raportowania wyników prowadzonej polityki ekologiczno-energetycznej.

Planuje się, że duża część finansowania pochodzić będzie z funduszy zewnętrznych.

Zaplanowane we wszystkich obszarach działania i zadania są zgodne z gminnymi dokumentami planistycznymi i strategicznymi, w tym z obowiązującą Wieloletnią Prognozą Finansową oraz Programem Ochrony Powietrza. W przypadku wystąpienia konieczności uwzględnienia w PGN zadań, które nie są zgodne z powyższymi dokumentami konieczna będzie ich aktualizacja, celem wyeliminowania zaistniałych niezgodności.

X.2.7. Wykonalność instytucjonalna i finansowanie

PGN realizowany będzie przez Urząd Miasta i Gminy Murowana Goślina. Zadania wynikające z Planu Gospodarki Niskoemisyjnej są przyporządkowane do poszczególnych jednostek organizacyjnych podległych UMiG, a także interesariuszom zewnętrznym. Ponieważ Plan jest przekrojowy i obejmuje wiele dziedzin funkcjonowania miasta, konieczne jest skuteczne monitorowanie i koordynacja realizacji. Również konieczne jest wdrożenie odpowiednich struktur organizacyjnych, istnienie których ułatwi realizację działań w zakresie gospodarki niskoemisyjnej.

Działania przewidziane do realizacji w PGN będą finansowane zarówno ze środków własnych gminy, jak i środków zewnętrznych. Środki na realizację powinny być zabezpieczone głównie w programach krajowych i europejskich, a we własnym zakresie – konieczne jest uwzględnienie działań w wieloletnich prognozach finansowych oraz w budżecie miasta i budżecie jednostek podległych, na każdy rok. Koszty i sposób finansowania działań, które na etapie przygotowania PGN nie miały zaplanowanego budżetu w dokumentach planistycznych, mają określony szacunkowy koszt realizacji, który powinien być zweryfikowany i dopasowany do realnych możliwości gminy na etapie realizacji działania.

Zadania ujęte w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej są spójne z obowiązującą Wieloletnią Prognozą Finansową gminy Murowana Goślina. Opierają się one głównie na już

realizowanych przez gminę działaniach i zatwierdzonych planach działań i są z nimi zgodne. Zadania w PGN koncentrują się głównie na rozwoju nowych rozwiązań energetycznych (w tym OZE), transporcie (rozwój sieci drogowej – upłynnienie ruchu, rozwój komunikacji publicznej), budownictwie (termomodernizacje), oraz wsparciu i edukacji mieszkańców w zakresie efektywnego wykorzystania energii. Po zatwierdzeniu PGN, Wieloletnia Prognoza Finansowana, w miarę możliwości finansowych, będzie aktualizowana o dodatkowy zakres zadań z danego obszaru wynikających z PGN w oparciu o harmonogram rzeczowo finansowy.

X.2.8. Podsumowanie

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN) jest dokumentem strategicznym, który wyznacza kierunki dla gminy Murowana Goślina do roku 2020, w zakresie działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych w obszarach związanych z użytkowaniem energii w budownictwie, transporcie i gospodarce komunalnej. PGN stanowi również podstawę do ubiegania się o środki wsparcia związane z realizacją celów gospodarki niskoemisyjnej w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020. W PGN ujęto analizę uwarunkowań wynikających z przepisów prawa i dokumentów strategicznych krajowych, wojewódzkich oraz lokalnych.

W wyniku inwentaryzacji określono, że sumaryczna emisja w roku bazowym wyniosła 80 181 Mg CO₂.

Określone w harmonogramie rzeczowo-finansowym działania pozwalają na 11 564 MWh energii i 7 638 Mg CO₂ emisji – redukcja emisji o 9,5% w stosunku do roku bazowego. Szczegóły celów zestawiono w rozdziale X.3.4 Cele strategiczne i szczegółowe.

Działania gminy mają istotne znaczenie, dla osiągnięcia zamierzonych rezultatów planu. Szczególnie istotne są działania, które będą promowały i pokazywały wiodącą rolę samorządu w dziedzinie efektywności energetycznej i ochrony klimatu na poziomie lokalnym – samorząd powinien dać odpowiedni przykład mieszkańcom i przedsiębiorcom. Kluczowe działania dla miejskiego PGN to szczególnie działania w zakresie termomodernizacji budynków, przebudowy dróg.

Należy wskazać, że dotychczas realizowana polityka Urzędu Miasta i Gminy Murowana Goślina, przynosi rezultaty. Godnym podkreślenia jest fakt, że przy znacznym wzroście gospodarczym i rozwoju miasta w okresie ostatnich kilku lat emisje gazów cieplarnianych nie wzrosły w sposób znaczący, a zużycie energii zostało ograniczone. Również emisje innych zanieczyszczeń (szczególnie pyłów) zostały znacząco ograniczone. Wdrożenie Planu gospodarki niskoemisyjnej jest konieczne dla zachowania, a nawet wzmocnienia istniejących trendów.

Działania w ramach PGN Gminy Murowana Goślina to również wymierne oszczędności dla gminy i jej mieszkańców wynikające z zaoszczędzonej energii (elektryczna, ciepła, paliwa transportowe i in.). Ponadto należy podkreślić inne pośrednie korzyści, takie jak ograniczenie emisji zanieczyszczeń do środowiska (m.in. pyły, benzo(α)piren oraz tlenki azotu i siarki) co będzie miało wpływ na zdrowie i poprawę jakości życia mieszkańców.

Poprzez ograniczenie zużycia energii i wzrost produkcji energii z OZE, realizacja PGN Gminy Murowana Goślina przyczynia się również do poprawy bezpieczeństwa energetycznego obszaru. Przedstawione w Planie cele oraz działania przyczyniają się do realizacji krajowej i unijnej strategii ochrony klimatu.

Należy również podkreślić fakt, że realizacja PGN dla Gminy powinna pomagać w utrzymaniu konkurencyjności gospodarki jej terenów. Realizacja polityki klimatyczno-energetycznej na poziomie lokalnym to szansa dla gospodarki gminy, którą należy wykorzystać poprzez konsekwentne działania skierowane na 'zazielenienie' lokalnej gospodarki – władze gminy powinny zaangażować się i wspierać podobne inicjatywy jak opisane powyżej, a także inne, które będą wpisywały się w politykę niskoemisyjnego rozwoju.

X.3. WSTĘP

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Murowana Goślina, należącej do Stowarzyszenia Metropolia Poznań, to strategiczny dokument wyznaczający cele i zadania, umożliwiające rozwój gospodarki w kierunku niskoemisyjnym, z poszanowaniem stanu środowiska oraz dostępności surowców.

Zmiana klasycznego modelu gospodarczego i transformacja niskoemisyjna stanowi odpowiedź na problem wysokiej energochłonności oraz emisji gazów cieplarnianych, a także na problem wyczerpywania się szeroko rozumianych zasobów. Ponadto może ona stać się kołem napędowych innowacyjności. Transformacja ta opiera się w szczególności na realizacji następujących celów:

- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych;
- ograniczenie zużycia energii;
- zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych;

przy jednoczesnej poprawie jakości powietrza, a co za tym idzie – jakości i komfortu życia mieszkańców gminy.

W PGN ujęte są zadania przyczyniające się do ograniczenia emisji, efektywnego wykorzystania energii oraz wzrostu udziału OZE, obejmujące swoim zakresem wszystkie istotne sektory gminy. Są to zadania m.in. z zakresu termomodernizacji budynków, zrównoważonego transportu, gospodarki odpadami oraz działania edukacyjne dotyczące ochrony klimatu i efektywnego wykorzystania zasobów (zmiana zachowań). Ich realizacja przyczyni się do osiągnięcia założonych celów. PGN ujmuje zarówno zadania gminy jak i interesariuszy zewnętrznych.

Dla zadań zgłoszonych do Planu przez wszystkich interesariuszy został opracowany harmonogram rzeczowo-finansowy, dołączony jako odrębny Załącznik nr 1. Aktualizacja PGN przeprowadzana będzie cyklicznie.

X.3.1. Cel i zakres dokumentu PGN

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej to strategiczny dokument, który wyznacza kierunki dla rozwoju gminy Murowana Goślina w zakresie działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych w wyodrębnionych obszarach, tj.:

1. Energetyka.
2. Budownictwo i gospodarstwa domowe.
3. Transport.
4. Lasy i tereny zielone.
5. Przemysł.
6. Gospodarka odpadami.
7. Edukacja i dialog społeczny.
8. Administracja publiczna.

PGN wyznacza cele i działania w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych, efektywności energetycznej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Realizacja działań ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej zgodna jest z obowiązującym Programem ochrony powietrza dla stref województwa wielkopolskiego.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej ma przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020², tj.:

- redukcji emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do 1990 roku;
- zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w finalnej konsumpcji energii o 20% (dla Polski – o 15%);
- redukcji zużycia energii finalnej o 20%, w stosunku do prognozy BAU, co ma zostać zrealizowane poprzez podniesienie efektywności energetycznej;

a także do poprawy jakości powietrza na obszarach, na których odnotowano przekroczenia jakości poziomów dopuszczalnych stężeń w powietrzu i realizowane są programy (naprawcze) ochrony powietrza (POP) oraz plany działań krótkoterminowych (PDK).

Plan wskazuje strategię długoterminową oraz konkretne działania służące jej realizacji na terenie jednostek samorządu terytorialnego należących do Metropolii Poznań. PGN stanowi również podstawę pozyskania finansowania zewnętrznego działań w zakresie gospodarki niskoemisyjnej. Według zapisów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 - 2020 posiadanie przez gminę strategii niskoemisyjnych (PGN) jest warunkiem koniecznym do uzyskania dofinansowania dla realizowanych działań w zakresie efektywności energetycznej, redukcji emisji zanieczyszczeń oraz niskoemisyjnego transportu. Plan wyznacza również potencjalne źródła finansowania z funduszy zewnętrznych na lata 2014-2020.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Metropolii Poznań, obejmuje obszar 23 jednostek samorządu terytorialnego - gminy: Buk, Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Kostrzyn, Kórnik, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Oborniki, Pobiedziska, Poznań, Puszczykowo, Rokietnica, Skoki, Stęszew, Suchy Las, Swarzędz, Szamotuły, Śrem, Tarnowo Podgórne, oraz Powiat Poznański.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Murowana Goślina, opracowany w ramach Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Metropolii Poznań, obejmuje swoim zakresem obszar w granicach administracyjnych Gminy Murowana Goślina.

X.3.2. Uwarunkowania strategiczne

Plan gospodarki niskoemisyjnej jest strategią opracowywaną przez jednostkę samorządu terytorialnego, na określony horyzont czasowy. Z tego powodu PGN w hierarchii dokumentów strategicznych stanowi dokument trzeciego szczebla. W związku z tym wymagana jest zgodność PGN ze wszystkimi dokumentami strategicznymi oraz strategiami średniookresowymi.

IV.1.1.1. Cele ogólne na poziomie Unii Europejskiej

Plan gospodarki niskoemisyjnej realizuje cele określone w pakiecie klimatyczno-energetycznym oraz cele w zakresie jakości powietrza wynikające z Dyrektywy CAFE (Clean Air for Europe), m.in.: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, wzrost efektywności energetycznej oraz wzrost wykorzystania energii z OZE. Plan jest spójny m.in. dokumentami strategicznymi i programowymi, na poziomie Unii Europejskiej co przedstawiano w (Tabela X.1).

Tabela X.1. Dokumenty strategiczne na poziomie Unii Europejskiej

Dokument:	Zakres spójności:
Strategia „Europa 2020”	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20%; zwiększenie do 20% udziału energii ze źródeł odnawialnych (dla Polski do 15%); zwiększenie efektywności energetycznej o 20%.
Strategia Unii Europejskiej w zakresie przystosowania się do zmian klimatu	rozwój zielonej infrastruktury; zapewnienie infrastruktury bardziej odpornej na zmiany klimatu.
Dyrektywa 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (CAFE – Clean Air For Europe)	poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń.

IV.1.1.2. Ramy realizacji planu gospodarki niskoemisyjnej na poziomie krajowym

Poniżej przedstawiono najważniejsze przepisy prawa na poziomie krajowym, których zapisy przeanalizowano z punktu widzenia realizacji niniejszej pracy, dla zapewnienia spójności w zakresie formułowanych celów strategicznych i szczegółowych.

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2015 poz. 1515, z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. 2013 poz. 1409, z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2013 poz. 1399, z późn. zm.);
4. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r.- Prawo energetyczne (Dz. U. 2012 poz. 1059, z późn. zm.) oraz rozporządzeniami do tej Ustawy aktualnymi na dzień podpisania umowy;
5. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2015 poz. 1445, z późn. zm.);
6. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2013 poz. 1232 z późn. zm.);
7. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2015 poz. 199, z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. 2015 poz. 2164, z późn. zm.);
9. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2014 poz. 1649, z późn. zm.);
10. Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. 2015 poz. 184);
11. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2013 poz. 1235 z późn. zm.);
12. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2013 poz. 885, z późn. zm.);
13. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej (Dz.U. 2015 poz. 2167 z późn. zm.);
14. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 poz. 21 z późn. zm.).

15. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U.2015 poz.478);
16. Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz. U. 2010 nr 76 poz. 489, z późn. zm.).

Poza uwarunkowaniami prawnymi wykazane cele i założenia Planu gospodarki niskoemisyjnej dla obszaru Gminy są zgodne z następującymi dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, co wykazano i przedstawiono w (Tabela X.2).

Tabela X.2. Dokumenty strategiczne na poziomie krajowym

Dokument	Zakres spójności
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. (Przyjęta Uchwałą Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.)	rozwój gospodarki.
Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju (Strategia Rozwoju Kraju 2020, ŚSRK 2020) przyjęta Uchwałą Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.	efektywne wykorzystanie paliw i energii przez poszczególne sektory gospodarki; zwiększenie wykorzystania urządzeń i technologii energooszczędnych oraz opartych na odnawialnych źródłach energii.
Umowa partnerstwa przyjęta przez Radę Ministrów z dnia 8 stycznia 2014 roku	konieczność przejścia na gospodarkę niskowęglową i niskoemisyjną; ograniczenie zużycia energii w sektorach na terenie Gminy; poprawa infrastruktury drogowej i wprowadzenie zasad zrównoważonego transportu.
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach; przeciwdziałanie zmianom klimatu; zachowanie i ochrona środowiska; promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i zrównoważonego transportu.
Linia demarkacyjna ¹	poprawa infrastruktury transportowej (dróg, tras rowerowych, transportu publicznego) oraz energetycznej (rozbudowa i modernizacja sieci, termomodernizacje, wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych); ochrona środowiska.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (KSRR) przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r.	efektywne wykorzystanie potencjału obszaru; poprawa jakości życia mieszkańców.
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK) przyjęta Uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.	poprawa infrastruktury transportowej; wykorzystanie potencjału wewnętrznego; zwiększanie bezpieczeństwa energetycznego.
Polityka energetyczna Polski do 2030	poprawa efektywności energetycznej;

¹ Linie demarkacyjna pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej z dnia 4 marca 2014 r., ustanowiona przez Sekretariat Komitetu Koordynacyjnego Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia. Linia demarkacyjna stanowi zestaw kryteriów wskazujących dla określonych typów projektów miejsce ich realizacji (przypisuje przedsięwzięcie do odpowiedniego Programu), w celu uniemożliwienia wielokrotnego finansowania ze środków różnych funduszy UE (źródło: www.mir.gov.pl)

roku przyjęta Uchwałą Nr 202/2009 Rady Ministrów z dnia 10 listopada 2009 r.	zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 przyjęta Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r.	działania w obszarze edukacji ekologicznej; zarządzanie środowiskiem.
Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku” przyjęta Uchwałą Nr 48 Rady Ministrów z dnia 14 kwietnia 2014 r.	zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (przede wszystkim ograniczenie ich zużycia); poprawa stanu środowiska, głównie w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń; zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego oraz efektywności energetycznej.
Krajowy Plan Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych do 2020 roku przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 7 grudnia 2010 r.	zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
Krajowy Plan Działań dotyczący efektywności energetycznej dla Polski 2014 uchwalony przez Radę Ministrów w dniu 20 października 2014 r.	ograniczenie zużycia energii finalnej (końcowego wykorzystania energii w poszczególnych sektorach gospodarki).
Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN), którego założenia zostały przyjęte przez Radę Ministrów dnia 16 sierpnia 2011 r.	rozwój niskoemisyjnych źródeł energii; poprawa efektywności energetycznej i związane z nią ograniczenie zużycia paliw; wykorzystanie technologii niskoemisyjnych; promocja nowych wzorców konsumpcji.
Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 29 października 2014 r.	dążenie do zrównoważonego rozwoju; efektywne funkcjonowanie gospodarki; poprawa jakości środowiska oraz warunków życia mieszkańców.

IV.1.1.3. Ramy realizacji planu gospodarki niskoemisyjnej na poziomie regionalnym i lokalnym

Cele i założenia Planu gospodarki niskoemisyjnej dla obszaru Gminy są zgodne z następującymi dokumentami na poziomie regionalnym i lokalnym. Zakres spójności przedstawiono poniżej w (Tabela X.3).

Tabela X.3. Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym i lokalnym

Dokument:	Zakres spójności:
Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 – 2020	Energia i emisja zanieczyszczeń do atmosfery: - wzrost OZE oraz efektywności energetycznej oraz zmniejszenie emisyjności. Zrównoważony transport: - poprawa infrastruktury transportu drogowego.
PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2012 – 2019	- Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa; - Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii; - Edukacja dla zrównoważonego rozwoju; - Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym.
Zaktualizowana Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do	Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu: - wzrost różnorodności oraz upowszechnianie

2020 roku, przyjęta Uchwałą Nr XXIX/559/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 roku	efektywnych form transportu; Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami: - ograniczanie emisji substancji do atmosfery; - promocja postaw ekologicznych; Lepsze zarządzanie energią: - optymalizacja gospodarowania energią, rozwój produkcji i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii.
Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, przyjęty Uchwałą Nr XXXIX/769/13 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 listopada 2013 roku	- obniżenie poziomu zanieczyszczeń co najmniej do poziomów odpowiednio dopuszczalnych i docelowego, szczególnie w kwestii PM10 i B(a)P; - przywrócenie naruszonych standardów jakości powietrza.
Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej ze względu na ozon, przyjęty Uchwałą Nr XXIX/565/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 roku	- ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, w tym zanieczyszczenia ozonem; - przywrócenie naruszonych standardów jakości powietrza.
Plan działań krótkoterminowych w zakresie benzo(a)pirenu dla strefy wielkopolskiej, przyjęty Uchwałą Nr V/126/15 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 30 marca 2015 roku	- ograniczenie emisji powierzchniowej.
Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta Poznania na lata 2014-2025. ²	- zwiększenie udziału transportu publicznego w podróżach; - zwiększenie udziału ruchu rowerowego w komunikacji miejskiej; - ograniczenie emisji zanieczyszczeń gazowych.
Strategia Rozwoju Gminy Murowana Goślina na Lata 2013 – 2020, przyjęta Uchwałą Nr XXIX/290/2013 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie dnia 24 września 2013 roku	Rozwój mieszkalnictwa: - zrównoważony rozwój gminy – warunek jakości życia (poprawa dostępności komunikacyjnej, budowanie dróg, tworzenie warunków do uprawiania sportów rowerowych);
Program Ochrony Środowiska dla Gminy Murowana Goślina na lata 2015-2018 z perspektywą do 2022 roku, przyjęty Uchwałą Nr XIII/116/2015 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie dnia 3.11.2015 roku	- poprawa jakości środowiska (ochrona klimatu i poprawa jakości powietrza - ograniczenie presji transportu i komunikacji na środowisko, ograniczanie niskiej emisji); - edukacja ekologiczna społeczeństwa (podniesienie poziomu świadomości ekologicznej i odpowiedzialności mieszkańców gminy za stan środowiska).
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, przyjęta Uchwałą Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie Nr VIII/57/2015 z dnia 28.04.2015 roku	Zapewnienie właściwego poziomu życia jego mieszkańców, poprzez zapewnienie wysokich parametrów zagospodarowania - przestrzennych i środowiskowych, zapewnienie dostępu do sieci infrastruktury technicznej i systemu komunikacyjnego. - cele proekologiczne: ochrona powietrza; - cele rozwoju gospodarczego: rozwój komunikacji, rozwój infrastruktury technicznej;

² „Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta Poznania na lata 2014-2025” obejmuje swym zasięgiem i wpływem nie tylko obszar miasta Poznania, ale i sąsiednie gminy wchodzące w skład Aglomeracji Poznańskiej. W związku z powyższym planowanie strategii rozwoju transportu niskoemisyjnego w gminie Komorniki musi być zgodne z ww. Planem.

	- uwzględnienie zasady zrównoważonego rozwoju. - zakazuje się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, za wyjątkiem inwestycji celu publicznego: ustala się następujące zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego: zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, w rozumieniu przepisów odrębnych, z wyłączeniem inwestycji celu publicznego; - w zakresie infrastruktury technicznej: dopuszczenie robót budowlanych w zakresie sieci i obiektów infrastruktury technicznej, w tym w szczególności sieci: wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, elektroenergetycznej, ciepłowniczej i telekomunikacyjnej; - w zakresie infrastruktury technicznej: nakaz stosowania systemów grzewczych na paliwa charakteryzujące się niskimi wskaźnikami emisji z wykorzystaniem urządzeń o wysokim stopniu sprawności, a także dopuszczenie stosowania odnawialnych źródeł energii oraz pozyskiwania ciepła z sieci ciepłowniczej.
Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego	
Plan Zaopatrzenia w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe	Gmina nie posiada aktualnego dokumentu.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Murowana Goślina jest również zgodny z zapisami:

- Załącznika nr 9 do regulaminu Konkursu nr 2/POIiŚ/9.3/2013 „Szczegółowe zalecenia dotyczące struktury planu gospodarki niskoemisyjnej”;
- Poradnika „Jak opracować plan działań na rzecz zrównoważonej energii (SEAP)?”;
- Narodowym Programem Gospodarki Niskoemisyjnej przejętej przez Radę Ministrów 4 sierpnia 2015 r.

W przypadku powstania niezgodności pomiędzy PGN, a istniejącymi dokumentami miasta konieczna będzie ich aktualizacja, w celu wyeliminowania niezgodności. Ponadto gmina przy opracowywaniu nowych dokumentów planistycznych oraz planów finansowych na kolejne lata, uwzględni założenia PGN.

X.3.3. Metodologia opracowania PGN

PGN finansowany ze środków POIiŚ musi być zgodny z regulaminem konkursu nr 2/POIiŚ/9.3/2013 - Plany gospodarki niskoemisyjnej. Szczegółowe wytyczne dotyczące opracowania Planu gospodarki niskoemisyjnej zawarte są w załączniku nr 9 do regulaminu konkursu, oraz w Poradniku „Jak opracować plan działań na rzecz zrównoważonej energii?”. Struktura dokumentu określona została w załączniku nr 9 do Regulaminu Konkursu nr 2/POIiŚ/9.3/2013 „Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej Plany gospodarki niskoemisyjnej” i obejmuje następujące punkty:

1. Streszczenie
2. Ogólna Strategia:
 - Cele strategiczne i szczegółowe;
 - Stan obecny;
 - Identyfikacja sektorów problemowych;

- Aspekty organizacyjne i finansowe (struktury organizacyjne, zasoby ludzkie, zaangażowane strony, budżet, źródła finansowania inwestycji, środki finansowe na monitoring i ocenę).
- 3. Wyniki bazowej inwentaryzacji emisji CO₂.
- 4. Działania/zadania i środki zaplanowane na cały okres objęty planem:
 - Długoterminowa strategia, cele i zobowiązania;
 - Krótko/średnioterminowe działania/zadania (opis, podmioty odpowiedzialne za realizację, harmonogram, koszty, wskaźniki).

X.3.4. Cele strategiczne i szczegółowe

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Murowana Goślina przyczynia się do realizacji celów określonych dla Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Metropolii Poznań. Cele te są zbieżne z celami na poziomie UE oraz krajowym.

Celem strategicznym PGN Gminy Murowana Goślina jest:

transformacja Gminy w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, poprawę efektywności energetycznej, wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych co w konsekwencji będzie prowadzić do poprawy jakości powietrza.

Tabela X.4 Cele szczegółowe

Cel szczegółowy	Jednostka	Efekty zadań bezwzględne	Efekty zadań względne	Uwaga
1. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do 2020 r.	Mg CO ₂	7 638	9,5%	w stosunku do roku bazowego
2. Zmniejszenie zużycia energii do 2020 r.	MWh	11 564	2,9%	w stosunku do prognoz BAU (ang. business as usual) na rok 2020
3. Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych do 2020 r.	MWh	2 894	0,7%	w stosunku do prognoz BAU skorygowanych o efekty planowanych do realizacji zadań
4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza	Mg CO ₂	PM10 o 91,06 Mg/rok, B(α)P o 49,42 kg/rok	-	efekty realizacji zadań zgodne z POP

Źródło: opracowanie własne

Realizacja celów szczegółowych przyczyni się bezpośrednio do realizacji celów w zakresie ochrony powietrza wyznaczonych w obowiązującym Programem Ochrony Powietrza (POP), czyli przywrócenia naruszonych standardów jakości powietrza oraz zmniejszenia stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu. **Celem w zakresie redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza** jest osiągnięcie i utrzymanie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu zgodnie z art. 85, 86 i 91 ustawy Prawo ochrony środowiska oraz zgodnie z aktualnym Programem ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej.

Powyższe cele są zgodne z dokumentami strategicznymi na poziomie UE, krajowym i regionalnym (wymienionymi wcześniej).

Stopień realizacji celów przez zadania wymienione w PGN

PGN określa strategię i kierunki realizacji zadań służących osiągnięciu wyznaczonych celów. Ze względu na dynamiczny charakter dokumentu, Załącznik 1 zawiera aktualną listę zadań, których efekty realizacji przyczyniają się do realizacji celów. Lista ta jednak nie wyczerpuje wszystkich możliwości realizacji zadań i będzie według potrzeb aktualizowana. Ponadto należy mieć na uwadze, że również zadania realizowane przez interesariuszy zewnętrznych, nie ujęte bezpośrednio w PGN mogą przyczyniać się do osiągnięcia przez gminę wyznaczonych celów. Z tego względu aktualne efekty realizacji zadań wymienionych w Załączniku 1 mogą nie w pełni realizować wyznaczone cele (w kontekście procentowej redukcji emisji, wzrostu efektywności energetycznej oraz udziału OZE). Pełna ocena efektów realizacji strategii możliwa jest poprzez monitorowanie wielkości emisji, zużycia energii oraz udziału OZE w gminie (proces monitoringu PGN).

X.4. STAN OBECNY

Gmina Murowana Goślina położona jest w województwie wielkopolskim, w północnej części powiatu poznańskiego (Rysunek 1). Zajmuje obszar o powierzchni 172 km², Gmina podzielona jest na 23 sołectwa: Białęgi, Białężyn, Boduszewo, Długa Goślina, Głębocko, Głębocek, Kamińsko, Kąty, Łopuchowo, Łopuchówko, Łoskoń Stary, Mściszewo, Nieszawa, Przebędowo, Raduszyn, Rakownia, Starczanowo, Trojanowo, Uchorowo, Wojnowo, Wojnowka, Zielonka i Złotoryjsko (Rysunek 1). Siedziba władz gminnych znajduje się w Murowanej Goślinie, która pełni centrum administracyjne i kulturowe jednostki.

Rysunek 1. Lokalizacja gminy Murowana Goślina na tle powiatu poznańskiego

Źródło: Opracowanie na podstawie www.osp.org.pl

Gmina Murowana Goślina graniczy (Rysunek 1):

- od południowego-wschodu z gminą Pobiedziska;
- od południa z gminą Czerwonak;
- od południowego-zachodu z gminą Suchy Las.

Rejon gminy Murowana Goślina jest wspaniałym obszarem historycznym. Znajdują się w jego obrębie liczne stanowiska archeologiczne. Najstarsze ślady osadnictwa pochodzą ze schyłku paleolitu (epoka kamienia).

Gmina Murowana Goślina położona jest w obszarze klimatu umiarkowanego, gdzie ścierają się morskie oraz kontynentalne masy powietrza. Jest to region, w obrębie

którego występuje pogoda bardzo ciepła i pochmurna ze stosunkowo małą ilością opadów (ok. 38,7 dni w ciągu roku). Z tego powodu na obszarze gminy występuje deficyt wód. Opady są tutaj zdecydowanie niższe niż średnie opady roczne dla Polski. Stanowi to istotne zagrożenie pożarowe, zaliczane do I i II kategorii (ABRYS Technika sp.z o.o., 2008).

X.4.1. Sytuacja demograficzna

Gminę Murowana Goślina zamieszkiwało w 2013 roku 16 662 osoby, z czego mężczyźni stanowili 49,7% ogółu, tj. 8286, a kobiety 50,3% tj. 8376. Jak wynika z analizy danych (Tabela X.5) na przełomie lat 2010-2013 liczba mieszkańców wzrosła o 43 osoby, czyli o ok. 0,26%, w tym dynamika wzrostu liczby obywateli płci męskiej wyniosła 2,1% (177 osób), a kobiet 1,5% (124 osoby). Oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypada 101 kobiet. Współczynnik feminizacji przybiera, więc wartość niższą niż wskaźnik dla kraju, który wynosi 107 kobiet na każdych 100 mężczyzn.

Tabela X.5. Liczba ludności gminy Murowana Goślina w latach 2010-2013 w podziale na płeć

Rok	Liczba mieszkańców		
	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
2010	8252	8109	16361
2011	8291	8153	16444
2012	8380	8239	16619
2013	8376	8286	16662

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W strukturze wiekowej ludności gminy Murowana Goślina przeważają osoby w wieku produkcyjnym i stanowią łącznie 68,3% ogółu społeczeństwa. W stosunku jednak do roku 2010 odsetek ten zmniejszył się o 1,2 punktu procentowego. Dynamicznie wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym (1,9 punktu procentowego w badanym okresie), z kolei liczba osób w wieku przedprodukcyjnym nieco się zmniejszyła (o 0,7 punktu procentowego). Statystyka ta nie odbiega od tendencji oglądanych w innych regionach kraju. Tabela X.6 przedstawia dane dotyczące ludności we wszystkich grupach wiekowych: przedprodukcyjnych, produkcyjnych, poprodukcyjnych za lata 2010-2013.

Tabela X.6. Ludność gminy Murowana Goślina w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2010-2013

Przedział czasowy	Wiek									Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 w wieku produkcyjnym
	Przedprodukcyjny			Produkcyjny			Poprodukcyjny			
	razem	♂	♀	razem	♂	♀	razem	♂	♀	
2010	3355	1697	1658	11402	5967	5435	1660	471	1189	44,0
2011	3331	1694	1637	11448	5991	5457	1751	502	1249	44,4
2012	3300	1686	1614	11475	6030	5445	1883	556	1327	45,2
2013	3279	1695	1584	11377	6004	5373	2007	608	1399	46,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych

X.4.2. Sytuacja gospodarcza

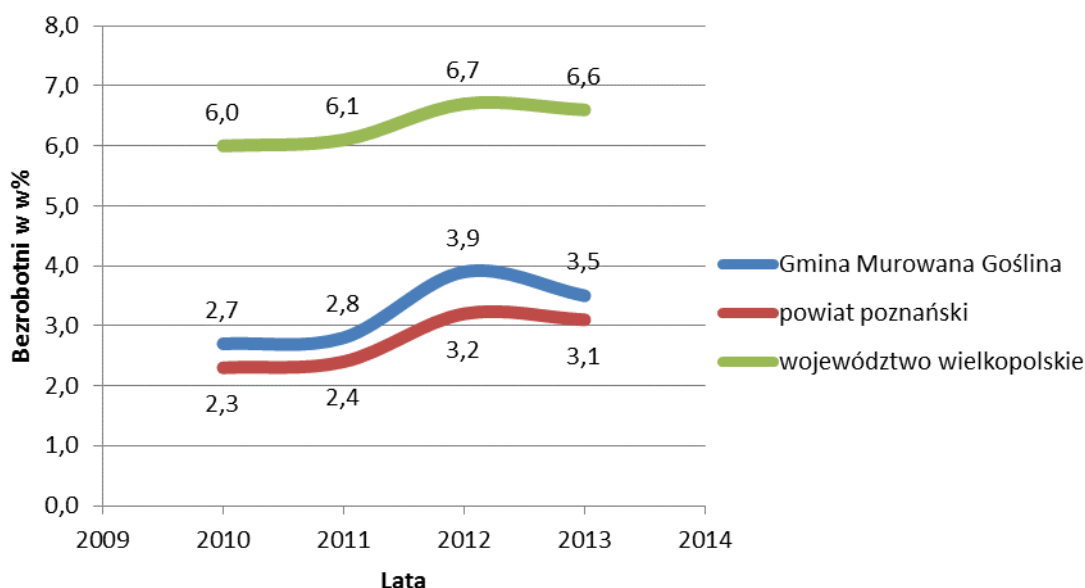
Według stanu na 31.12.2013 w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w gminie Murowana Goślina zarejestrowanych było 398 bezrobotnych osób. W porównaniu do stanu z 31.12.2010 roku odnotowano wzrost liczby osób pozostających bez pracy o 92 osoby (23,12%). Szczegółowe dane dotyczące liczby osób poszukujących zatrudnienia dla województwa wielkopolskiego, powiatu poznańskiego oraz gminy Murowana Goślina przedstawia Tabela X.7.

Tabela X.7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2013 w gminie Murowana Goślina

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych [osób]	306	315	443	398
Liczba osób w wieku produkcyjnym [osób]	11 402	11 448	11 475	11 377
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym [%]	2,7	2,8	3,9	3,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Zestawienie obrazujące udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjny w Gminie Murowana Goślina w porównaniu z powiatem poznańskim oraz województwem wielkopolskim przedstawiono na Rysunku 3. Wyniki jednoznacznie wskazują na to iż stopień bezrobocia w gminie jest dużo niższy niż ten wyznaczony dla województwa. Najniższą wartością wskaźnika odznacza się natomiast powiat poznański.

Rysunek 2. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Murowana Goślina, powiecie poznańskim oraz województwie wielkopolskim w latach 2010-2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W 2013 roku w gminie Murowana Goślina zarejestrowanych było 2336 przedsiębiorstw. Na przełomie lat 2010 - 2013 ich liczba wzrosła o 22. Pod względem wielkości przedsiębiorstw w gminie Murowana Goślina przeważają firmy małe, o zatrudnieniu

niższym niż 10 osób. W 2013 roku w gminie zarejestrowanych było 2267 mikroprzedsiębiorstw, które stanowiły ponad 97% wszystkich przedsiębiorstw. Na terenie gminy funkcjonowały dwie firmy o zatrudnieniu ponad 250 osób. Szczegółowe dane dot. Liczby przedsiębiorstw przedstawia Tabela X.8.

Tabela X.8. Liczba przedsiębiorstw działających na terenie gminy Murowana Goślina i powiatu poznańskiego w latach 2010-2013 w podziale na liczbę zatrudnianych pracowników

Wyszczególnienie	2010		2011		2012		2013	
	gmina Murowana Goślina	powiat poznański	gmina Murowana Goślina	powiat poznański	gmina Murowana Goślina	powiat poznański	gmina Murowana Goślina	powiat poznański
0-9 osób	2250	44704	2214	46026	2247	48470	2267	50647
10-49 osób	52	2064	56	2030	62	1906	58	1872
50-249 osób	10	369	10	365	9	379	9	379
250-999 osób	2	47	2	46	2	44	2	43
1000 i więcej osób	0	11	0	11	0	11	0	10

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Według stanu z dnia 31.12.2013 w gminie Murowana Goślina funkcjonowało 27 podmiotów sektora publicznego i 2309 sektora prywatnego. Tendencja zmiany nowo zakładanych przedsiębiorstw w gminie (41,1%) znacznie wyższa od tendencji w powiecie poznańskim (8,8%) i województwie wielkopolskim (4,9%).

Tabela X.9. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarcze w gminie Murowana Goślina, powiecie poznańskim oraz województwie wielkopolskim w latach 2011-2013

Wyszczególnienie		2011	2012	2013
województwo wielkopolskie	nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze	33847	35353	35507
	podmioty gospodarcze wyrejestrowane	33055	24255	25865
powiat poznański	nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze	4177	4323	4546
	podmioty gospodarcze wyrejestrowane	3650	2647	3090
Gmina Murowana Goślina	nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze	129	166	182
	podmioty gospodarcze wyrejestrowane	158	129	160

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Najwięcej podmiotów działających na terenie gminy Murowana Goślina zgodnie z danymi GUS, które przedstawia Tabela X.10, funkcjonuje w handlu hurtowym i detalicznym oraz w naprawie pojazdów i samochodów, włączając motocykle. W 2013 roku było ich 564, lecz liczba ta spadła od 2011 r. o 18 podmiotów. Udział firm sklasyfikowanych w tej branży wynosi 24,14% w łącznej liczbie przedsiębiorstw działających na terenie gminy. Drugą co do liczebności podmiotów jest branża budownictwa z udziałem na poziomie 18,40%, a na kolejnych pozycjach uplasowały się przetwórstwo przemysłowe (12,54%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (7,92%). W stosunku do 2011 roku zdecydowanie najwięcej przedsiębiorstw utworzono w segmencie edukacji (13). Największe ubytki w latach 2011 - 2013 firm

zanotowano w budownictwie (-20), nie lepiej prezentuje się handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów i samochodów, włączając motocykle (-18).

Tabela X.10. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD 2007 w gminie Murowana Goślina w latach 2011-2013

Wyszczególnienie	2011	2012	2013
Sekcja A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	67	61	63
Sekcja B – górnictwo i wydobywanie	2	2	2
Sekcja C – przetwórstwo przemysłowe	285	281	293
Sekcja D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0
Sekcja E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	13	11	12
Sekcja F – budownictwo	450	439	430
Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów i samochodów, włączając motocykle	582	569	564
Sekcja H – transport; gospodarka magazynowa	120	113	111
Sekcja I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	51	53	51
Sekcja J – informacja i komunikacja	47	56	59
Sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	81	77	82
Sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	53	51	51
Sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	177	180	185
Sekcja N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	70	69	67
Sekcja O – administracja publiczna, i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	10	10
Sekcja P – edukacja	65	65	78
Sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	88	86	96
Sekcja R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	21	23	25
Sekcja S – pozostała działalność usługowa	133	136	141
Sekcja T – gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby			
Sekcja U – organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Aby gmina Murowana Goślina stała się bardziej atrakcyjnym miejscem dla inwestorów należy stworzyć odpowiednią infrastrukturę, prawodawstwo oraz dobrą organizację usług administracyjnych. Prognozy dotyczące rozwoju gospodarki w gminie wskazują na dalsze umacnianie się gałęzi edukacyjnej.

X.4.3. Budownictwo/mieszkalnictwo/rozwój przestrzenny

Na terenie gminy Murowana Goślina według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2004 roku znajdowało się 4340 mieszkań, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 337 550 m². Wśród tej liczby 4309 mieszkań posiadały podłączenie do sieci wodociągowej. Do 2013 roku liczba mieszkań wzrosła o 806 sztuk, które łącznie zajmowały 420 519 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w badanej gminie wzrosła na przestrzeni ostatnich lat o 3,9 m². i wynosi 81,7 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa w gminie Murowana Goślina przypadająca na 1 osobę w 2013 roku wyniosła 25,2 m² i była niższa niż wartość wskaźnika dla województwa wielkopolskiego (26,3 m²). Szczegółowe zestawienie dot. zasobów mieszkaniowych wskazuje Tabela X.11.

Tabela X.11. Zasoby mieszkaniowe w gminie Murowana Goślina na przełomie 2004 - 2012

Wyszczególnienie	2004	2008	2010	2012	2013
Mieszkania [szt.]	4 340	4 682	4 958	5 117	5146
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	337 550	375 350	398 341	416 218	420 519
Powierzchnia użytkowa na mieszkanie [m ²]	77,8	80,2	80,3	81,3	81,7
Powierzchnia użytkowa na osobę [m ²]	21,7	23,2	24,3	25	25,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych

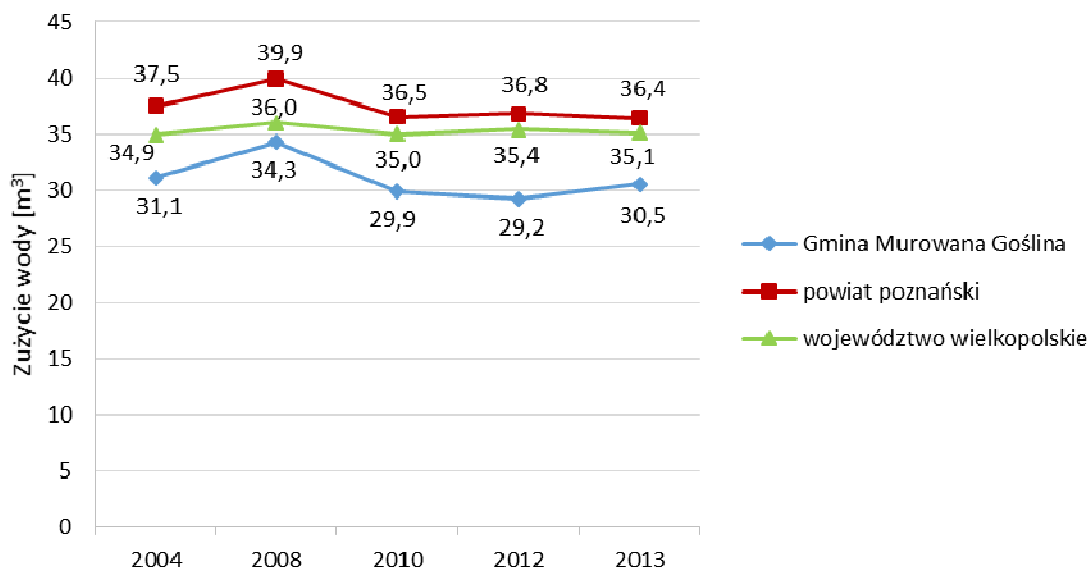
Gmina Murowana Goślina charakteryzuje się bardzo dobrym wyposażeniem w zaplecze techniczno-sanitarne mieszkań, w porównaniu do innych terenów miejsko-wiejskich. Zdecydowana większość mieszkań wyposażona jest w dostęp do bieżącej wody (99,3%), ustępów spłukiwanych (96,89%) czy centralnego ogrzewania (88,15%).

Tabela X.12. Wyposażenie techniczno-sanitarne gminy Murowana Goślina

Wyszczególnienie	2004	2008	2010	2012	2013
Wodociąg [szt.]	4309	4651	4918	5077	5106
Ustęp spłukiwany [szt.]	4097	4440	4792	4958	4988
Łazienka [szt.]	4016	4357	4673	4839	4869
Centralne ogrzewanie [szt.]	3709	4021	4344	4511	4541
Gaz sieciowy [szt.]	2445	2621	2515	2556	2565

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W 2004 roku ok. 70% mieszkań było podłączonych do kanalizacji, natomiast w 2008 roku wartość ta wzrosła 75,6%. W 2011 roku długość sieci kanalizacyjnej w gminie wynosiła 27,5 km i nie uległa ona zmianie w latach 2012-2013.

Rysunek 3. Zużycie wody na 1 mieszkańca w Gminie Murowana Goślina, powiecie poznańskim oraz województwie wielkopolskim w latach 2004-2013

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Zużycie wody na 1 mieszkańca w Gminie Murowana Goślina 2004-2013 w porównaniu do wyników średnich uzyskanych dla powiatu poznańskiego oraz województwa wielkopolskiego

przedstawia się bardzo korzystnie. Na przestrzeni lat zużycie wody w gminie było niższe niż w porównywanym jednostkach terytorialnych. W 2013 roku różnica ta wynosiła około 4,6 m³ w stosunku do wartości oszacowanej dla województwa oraz 5,9 m³ w stosunku do wartości wymienionej dla powiatu poznańskiego.

X.4.4. Energetyka

Na terenie Gminy dystrybucją ciepła zajmuje się VEOLIA ENERGIA POZNAŃ S.A., dystrybucją energii elektrycznej ENEA OPERATOR Sp. z o.o., a gazu ziemnego Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.

IV.1.1.4. Elektroenergetyka

System elektroenergetyczny znajdujący się na terenie Gminy zaspokaja potrzeby wszystkich dotychczasowych odbiorców energii elektrycznej. System zasilania w energię elektryczną jest dobrze skonfigurowany i znajduje się w dobrym stanie technicznym, natomiast spore rezerwy stacji transformatorowych wbudowanych w GPZ-tach zasilający Gminę, umożliwiają nowe podłączenia do systemu i zwiększenie liczby odbiorców stosujących ogrzewanie elektryczne. Do końca 2015 roku planowany jest rozwój sieci przesyłowej w postaci budowy nowych obiektów energetycznych najwyższych napięć, o napięciu 400kV. Dodatkowo aktualny dostawca energii planuje modernizację oraz wymianę sieci transformatorowych SN/nn (Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego, 2009).

Sieć dystrybucyjna

Operatorem posiadającym koncesję na obrót, przesyłanie i dystrybucję energii elektrycznej na terenie gminy Murowana Goślina posiada Spółka ENEA OPERATOR SP. Z O.O. Grupą odbiorców charakteryzujących się największym zużyciem energii elektrycznej w Gminie są odbiorcy przemysłowi, a w następnej kolejności mieszkalnictwo. Na terenie gminy Murowana Goślina znajdują się:

- fragment linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 110 kV Bolechowo-Oborniki Wschód.;
- linie średniego napięcia SN-15 kV;
- linie nn-0,4 kV;
- stacje transformatorowe SN/NN.

Sieć przesyłowa

W Murowanej Goślinie nie ma obiektów najwyższych napięć (220 kV i 400 kV) elektroenergetycznej sieci przesyłowej. W ramach kierunków rozwojowych PSE SA przewidywana jest realizacja budowy linii elektroenergetycznej o napięciu 400 kV relacji Plewiska - Mogilno - Bydgoszcz Zachód. (Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego, 2009)

IV.1.1.5. Gazownictwo

Gmina Murowana Goślina jest wyposażona w sieć gazociągu średniego ciśnienia. Długość czynnej sieci gazowej wynosiła 82 112 m w 2013 r. i wzrosła o 2 959 m względem 2010 r. W ramach czynnej sieci gazowej w 2013 r. sieć przesyłowa stanowiła 37 950 m (stan niezmienny od 2010 r.), a sieć rozdzielcza stanowiła 44 162 m (zwiększyła się o 6,7% w stosunku do 2010 r.). Zagęszczenie sieci gazowej wynosiło w

2013 roku 25,6 km na 100 km² i wzrosło o 1,7 km na 100 km² w stosunku do 2010 roku. W gminie Murowana Goślina w 2013 roku było przyłączonych do sieci 1719 gospodarstw domowych, co stanowiło tylko 33,4% wszystkich mieszkań w gminie. W gminie wzrosła liczba przyłączy gospodarstw domowych do sieci gazowej w stosunku do roku 2010 o prawie 6%. Zmalała za to liczba ludności korzystających z sieci gazowej (8340 w 2013 r. w stosunku do 8814 w 2010 r. – spadek o 5,4%). Wraz ze spadkiem ludności korzystającej z sieci gazowej zużycie gazu spadło i w 2013 roku osiągnęło poziom 1707,6 tys. m³ w stosunku do 1804,00 tys. m³ w 2010 roku.

IV.1.1.6. Ciepłownictwo

Na terenie gminy Murowana Goślina znajduje się sieć ciepła, o długości około 2,5 km, zasilająca budynki Spółdzielni Mieszkaniowej „Zielone Wzgórza”. Ciepło wytwarzane jest przez firmę „PRESSTERM” Spółka z o.o. zlokalizowaną w miejscowości Bolechowo na terenie gminy Czerwonak. Spółka ta jest zależna od VEOLIA ENERGIA POZNAŃ S. A. Źródłem ciepła w kotłowni „PRESSTERM” w Bolechowie są 3 kotły wodne, rusztowe typu WR25, o mocy nominalnej 87,0 MW. Szacowana aktualna sprawność produkcji wynosi około 45%. Z sieci ciepłej zasilane są węzły ciepłne: W-1, W-3, W-4, W-5, W-6, W-6a, W-7, W-8, W-8a, W-9, W-9a, W-12, W-17, przedszkole, szkoła, kościół i pomieszczenia magazynowe. Na terenie gminy zlokalizowane są ponadto kotłownie lokalne zasilające w energię ciepłą poszczególne grupy budynków:

- kotłownia przy ul. Wojska Polskiego w Murowanej Goślinie;
- kotłownia w Przebędowie;
- kotłownia w Raduszynie.

W ostatnich latach występuje spadek sprzedaży ciepła. Jest to spowodowane głównie racjonalizacją użytkowania energii bezpośrednio u odbiorców (m.in. poprzez termomodernizację obiektów) (Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego, 2009).

IV.1.1.7. OZE

Zgodnie z ustawą Prawo Energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997r. (z późniejszymi zmianami) odnawialne źródło energii zostało zdefiniowane jako źródło wykorzystujące w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, fal, prądów i pływów morskich, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych. Odnawialne źródła energii stanowią alternatywę dla tradycyjnych pierwotnych nieodnawialnych nośników energii (paliw kopalnych), a ich wykorzystanie staje się kluczowe w większości dokumentów planistycznych szczebla europejskiego, krajowego czy regionalnego. Na terenie Gminy Murowana Goślina występują obecnie jedynie indywidualne instalacje wykorzystujące OZE w postaci m.in. kolektorów słonecznych oraz pomp ciepła.

Odnawialne źródła energii (OZE) stanowią alternatywę dla tradycyjnych pierwotnych nieodnawialnych nośników energii (paliw kopalnych), a ich wykorzystanie staje się kluczowe we wszystkich dokumentach planistycznych szczebla europejskiego, krajowego czy regionalnego.

IV.1.1.7.1. Energia słoneczna

Wykorzystanie promieniowania słonecznego wydaje się dość ograniczone, bowiem roczne napromieniowanie słoneczne na płaszczyznę poziomą jest średnie w warunkach europejskich i niewiele zróżnicowane. W naszym kraju 80% całkowitej rocznej sumy nasłonecznienia przypada na sześć miesięcy (wiosna-lato). Możliwość wykorzystania promieniowania słonecznego wydaje się zatem ograniczona jednakże mimo to pozwala na uzyskiwanie znacznych ilości energii zarówno cieplnej, ale i elektrycznej. Taki rozkład energii słonecznej ogranicza jej spożytkowanie na cele grzewcze. Ilość uzyskanej energii w technologii solarnej może mieć znaczny wpływ na poprawę lokalnych warunków środowiskowych, przede wszystkim stanu powietrza poprzez eliminowanie spalania paliwa węglowego (Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Poznania).

W Wielkopolsce istnieją dobre warunki pod wykorzystanie energii promieniowania słonecznego w porównaniu z pozostałą częścią kraju. Na terenie Murowanej Gośliny energia słoneczna jest wykorzystywana jedynie przez odbiorców indywidualnych do uzyskania ciepłej wody użytkowej, poprzez kolektory słoneczne (ABRYS Technika sp. z o.o., 2008).

IV.1.1.7.2. Energia wiatru

Energię elektryczną produkowaną w siłowniach wiatrowych uznaje się za energię proekologiczną, ponieważ nie emituje zanieczyszczeń materialnych do środowiska ani nie generuje gazów szklarniowych. Obecnie w gminie Murowana Goślina nie występuje żadna siłownia wiatrowa i chcąc wprowadzić tego typu inwestycję jest rzeczą ważną aby w pierwszej fazie prac tj. planowania przestrzennego w gminie zakwalifikować bądź wykluczyć miejsca lokalizacji w aspekcie głównie wymagań środowiskowych (Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Poznania).

IV.1.1.7.3. Energia wody

By uzyskiwać energię potencjalną wody potrzebne jest występowanie w danym miejscu znacznego spadku dużej ilości wody, a więc w okolicy istniejącego wodospadu lub przepływowego jeziora, które leży w pobliżu doliny. Takie miejsca jednak rzadko występują w przyrodzie. Stosunkowo duże nakłady inwestycyjne na budowę elektrowni wodnej powodują, że celowość ekonomiczna ich budowy szczególnie dla Małych Elektrowni Wodnych na rzekach o małych spadkach jest często problematyczna. Koszt jednostkowy budowy takie elektrowni, w porównaniu z większymi elektrowniami jest bardzo wysoki. Dlatego też podjęcie decyzji o jej budowie musi być poprzedzone głęboką analizą czynników mających wpływ na jej koszt z jednej strony oraz spodziewanych korzyści finansowych z drugiej (Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Poznania).

Teren gminy Murowanej Gośliny w całości należy do dorzecza Warty. Na uwagę zasługuje również niewielka rzeka Trojanka. Poza wymienionymi większymi rzekami, teren gminy przecinany jest znaczną liczbą strumieni. W gminie Murowana Goślina dominują jeziora małe poniżej 10 ha, których wiodącą funkcją jest funkcja

wypoczynkowo – rekreacyjna. Służą one jako kąpieliska, bądź akweny wykorzystywane przez wędkarzy (Zmiana uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina, 2014).

Obecnie na terenie gminy Murowana Goślina nie występują żadne elektrownie wodne, ale z uwagi na wyżej podane informacje jej teren nie stanowi potencjału pod tego typu inwestycje.

IV.1.1.7.4. Energia geotermalna

Na terenie naszego kraju energetyka geotermalna ma bardzo dobre warunki do rozwoju, bowiem nasz kraj należy do nielicznych w Europie tak bogato obdarzonych przez przyrodę zasobami geotermalnymi, a rozpoznanie geologiczne tych zasobów jest stosunkowo dobre, pozwalające do typowania preferowanych obszarów dla inwestycji (Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Poznania). Na podstawie przeprowadzonych badań wykazano, że praktycznie każda z gmin województwa wielkopolskiego posiada warunki do wykorzystywania energii geotermalnej (Sokołowski, Wody termalne województwa wielkopolskiego, 2005). Przeprowadzona analiza dotycząca możliwości wybudowania instalacji geotermalnych na Niżu Polskim dostarczyła informacji, że na terenie Murowanej Gośliny znajdują się dobre warunki do zbudowania ciepłowni geotermalnej (Akademia Górniczo-Hutnicza). Obecnie na terenie gminy Murowana Goślina w obiekcie użyteczności publicznej – sali wielofunkcyjnej w Długiej Goślinie – funkcjonuje od 2013 r. pompa ciepła.

IV.1.1.7.5. Biomasa

Rozważając możliwość energetycznego wykorzystania biopaliw należy je podzielić na: stałe, płynne i gazowe (biogaz). Na dzień dzisiejszy najbardziej rozpowszechnione jest wykorzystanie biopaliw stałych, które wykorzystywane są do tak zwanych bezpośrednich procesów spalania w postaci:

- drewna i odpadów drzewnych (biomasa leśna);
- biomasy pochodzenia rolniczego;
- upraw specjalnych roślin energetycznych;
- osadów ściekowych.

Obecnie biomasą, która ma największy udział w energetyce jest biomasa leśna w postaci zrębek drzewnych (Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru miasta Poznania).

Działalność rolnicza na terenie gminy Murowana Goślina ma mało korzystne warunki do rozwoju. Wynika to ze słabo korzystnych warunków glebowych, które nie pozwalają na prowadzenie produkcji rolniczej na wysokim poziomie. Cechą charakterystyczną gminy jest niski udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni. Tylko około 44% powierzchni gminy to użytki rolne i powierzchnia ta od połowy lat 90-tych zmniejsza się. Z kolei Gmina charakteryzuje się znacznym udziałem lasów – 46% ogólnej jej powierzchni (Zmiana uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Murowana Goślina, 2014).

Obecnie na terenie gminy nie ma żadnego obiektu użyteczności publicznej, który wykorzystywałby biomasę. Biomasa w formie drewna jest wykorzystywana w niektórych

budynkach prywatnych do ogrzewania i uzyskiwania ciepłej wody użytkowej, jednakże w większości stanowi paliwo dodatkowe. Z uwagi na powyższe informacje dotyczące powierzchni lasów i małą powierzchnię przeznaczonych pod rolnictwo badana gmina nie wykazuje potencjału do tego typu OZE.

X.4.5. Jakość powietrza

W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, w województwie wielkopolskim wyznaczono trzy strefy, dla których co roku przeprowadzana jest ocena jakości powietrza. Gmina Murowana Goślina należy do strefy wielkopolskiej, a zatem wszystkie wyniki badań odnoszące się do tej strefy będą się również odnosić do gminy Murowana Goślina.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje co roku oceny poziomów substancji w powietrzu danej strefy, a następnie dokonuje klasyfikacji stref pod kątem określonego zanieczyszczenia.

W wyniku wykonanej w 2012 roku rocznej oceny jakości powietrza w województwie wielkopolskim, dokonano klasyfikacji stref, poprzez pomiar klasyfikujący zanieczyszczenie jako przekraczające poziomy dopuszczalny, docelowe oraz poziomy cel długoterminowego.

Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza stanowią:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu;
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji;
- poziom docelowy;
- poziom celu długoterminowego.

Wynikiem oceny jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- do klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych;
- do klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- do klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziom dopuszczalny, poziomy docelowy, poziomy celów długoterminowych.

Analiza wykazała, że w 2012 roku ze względu na stężenia dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla do poziomu dopuszczalnego oraz arsenu, kadmu, niklu do poziomu docelowego gminę Murowana Goślina zaliczono do klasy A, natomiast w przypadku poziomu docelowego dla ozonu do klasy C. Stwierdzono również przekroczenie wartości normatywnej ozonu ($120 \mu\text{g}/\text{m}^3$) wyznaczonej jako poziom celu długoterminowego. Zwraca uwagę także fakt, że z uwagi na przekraczanie poziomów dopuszczalnych (dla 24 godzin) stężenia pyłu PM₁₀ gminę Murowana Goślina zaliczono do klasy C. W przypadku pyłu PM_{2,5}, zawierającego cząstki o średnicy mniejszej niż 2,5 mikrometra, które mogą docierać do górnych dróg oddechowych, płuc oraz przenikać

do krwi, gminę Murowana Goślina zaliczono do klasy A. W 2012 roku stwierdzono także przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(α)pirenu a gminę zaliczono do klasy C (Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, 2013).

Tabela X.13. Klasyfikacja stref w województwie wielkopolskim z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
	NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	pył PM _{2,5}	pył PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
strefa wielkopolska	A	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C

Źródło: Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2012

Badania, które przeprowadzono w roku 2012 w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych i poziomu celu długoterminowego, pozwoliły na zakwalifikowanie gminy Murowana Goślina do poniższych klas:

- do klasy A – dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu, pyłu PM_{2,5} oraz metali oznaczanych w pyłe PM₁₀;
- do klasy C – ze względu na wynik oceny ozonu, pyłu PM₁₀ i benzo(α)pirenu oznaczanego w pyłe PM₁₀. W przypadku pyłu PM₁₀ podkreślić należy, że odnotowywane są tylko przekroczenia dopuszczalnego poziomu dla 24-godzin. Na żadnym stanowisku nie odnotowano przekroczeń stężenia średniego dla roku.

Stwierdzono również przekroczenie wartości normatywnej ozonu (120 µg/m³) wyznaczonej jako poziom celu długoterminowego. Termin osiągnięcia poziomu celu długoterminowego określono na rok 2020.

Stopień zanieczyszczenia powietrza zależy jest od wielu czynników: od rodzaju źródeł zanieczyszczenia, warunków terenowych, warunków meteorologicznych. Istotny wpływ na poziom stężeń zanieczyszczeń mają przede wszystkim warunki meteorologiczne. Temperatura powietrza, prędkość wiatru, natężenie promieniowania słonecznego, wilgotność wpływają na wielkość zapotrzebowania na energię cieplną, której wytwarzanie bezpośrednio wpływa na wielkość emisji zanieczyszczeń. Innym czynnikiem wpływającym na poziom zanieczyszczeń jest stopień zróżnicowania ukształtowania terenu, w którym mogą występować obszary o specyficznym klimacie, mikroklimacie i specyficznych warunkach meteorologicznych (Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, 2013).

Na jakość powietrza atmosferycznego główny wpływ posiadają: emisja zanieczyszczeń z lokalnych kotłowni i palenisk, emisja zanieczyszczeń z lokalnych zakładów wytwórczych i usługowych, emisja zanieczyszczeń z pojazdów samochodowych. Największym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego w gminie Murowana Goślina, ze względu na charakterystykę obszaru, są aktualnie kotłownie indywidualne domów mieszkalnych i zakładów produkcyjno – usługowych. Emisja z punktowych źródeł jest niewspółmiernie wysoka w porównaniu do ilości wytwarzanej energii. Na wielkość emisji GHG wpływa przede wszystkim sprawność kotłów grzewczych, rodzaj używanego paliwa oraz niedoskonałość procesu spalania. Zanieczyszczenia emitowane przez kotłownie węglowe domów mieszkalnych, powodują znaczące zanieczyszczenie środowiska zwłaszcza w okresie grzewczym w zakresie

stężeń najbardziej szkodliwych związków tj. dwutlenku siarki, tlenków azotu, tlenku węgla, pyłów, węglowodorów, sadzy i benzopirenu (WIOŚ, 2011).

Istotnym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego na terenie gminy jest również ruch samochodowy. Pojazdy emitują gazy spalinowe zawierające głównie dwutlenek węgla, tlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory oraz pyły zawierające związki ołowiu, niklu, miedzi, kadmu. Oddziaływanie tych zanieczyszczeń na środowisko zaznacza się zwłaszcza w najbliższej odległości od dróg.

Pośredni wpływ na powstające zanieczyszczenia powietrza mają także:

- słaby poziom edukacji ekologicznej mieszkańców;
- niska stopa życia generująca spalanie tańszych paliw o gorszej jakości;
- niedostateczne wykorzystanie możliwości finansowych, przeznaczonych na ograniczenie emisji zanieczyszczeń.

Tabela X.14. Poziomy informowania i poziomy alarmowe dla pyłów

Nazwa substancji	Okres uśredniania wyników pomiarów	Poziom w powietrzu w $\mu\text{g}/\text{m}^3$	
pył zawieszony PM10	24 godziny	300	Poziom alarmowy
		200	Poziom informowania

Źródło: Dz. U. z 2012 r., poz. 1031

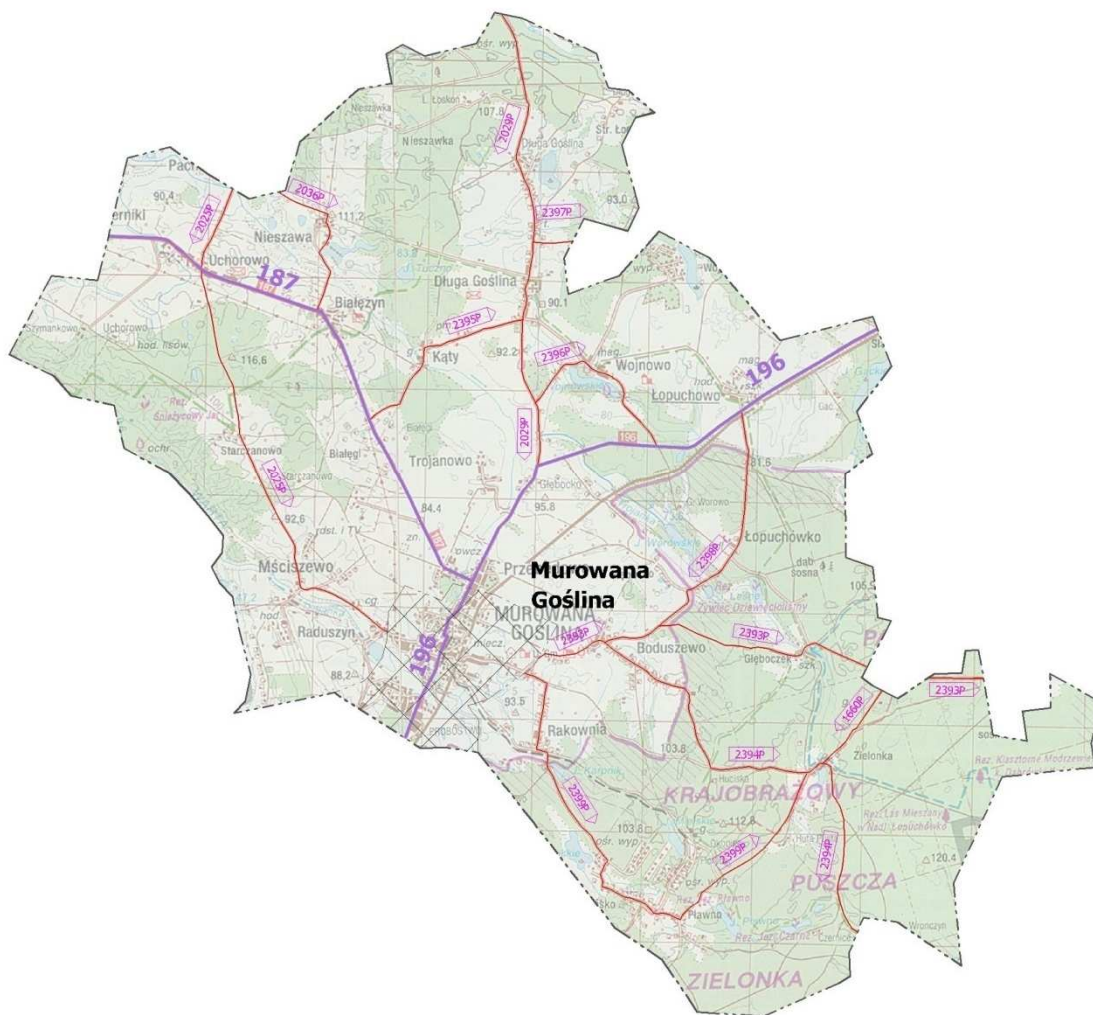
X.4.6. Transport

Przez teren gminy Murowana Goślina przebiegają następujące drogi wojewódzkie:

- 196: Poznań - Czerwonak - Murowana Goślina - Łopuchowo - Skoki - Wągrowiec.
- 187: Murowana Goślina - Białężyn - Uchorowo - Oborniki - Szamotuły - Pniewy.

Na terenie Gminy Murowana Goślina znajdują się następujące drogi powiatowe (Rysunek 4):

- 1660P: Sławica - Zielonka. Długość: 1,948 km;
- 2025P: Pacholewo - Murowana Goślina. Długość: 9,686 km;
- 2029P: Rogoźno - Murowana Goślina. Długość: 8,551 km;
- 2036P: Pacholewo - Białężyn. Długość: 2,843 km;
- 2393P: Boduszewo - Karczewo. Długość: 7,992 km;
- 2394P: Boduszewo - Tuczo. Długość: 8,694 km;
- 2395P: Białęgi - Długa Goślina. Długość: 3,617 km;
- 2396P: Wojnowo - Brody. Długość: 3,39 km;
- 2397P: Długa Goślina - Skoki. Długość: 0,87 km;
- 2398P: Łopuchowo - Głębocko. Długość: 4,677 km;
- 2399P: Murowana Goślina - Zielonka. Długość: 9, 776 km
- drogi powiatowe w granicach administracyjnych miasta (ul. Gnieźnieńska i Mściszewska): 3,704 km;
- drogi pozbawione kategorii dróg wojewódzkich Uchwałą nr XIV/398/16 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 stycznia 2016 r. (poprzednio odcinki dróg wojewódzkich 187 i 196): 8,760 km.
-

Rysunek 4. Sieć dróg w Gminie Murowana Goślina

Źródło: www.zdp.powiat.poznan.pl

Łączna długość dróg powiatowych przebiegających przez gminę Murowana Goślina wynosi 74,508 km.

Natężenie ruchu w przez centrum Murowanej Gośliny uległo zmniejszeniu, dzięki budowie obwodnicy miasta. Obwodnica mija miasto po stronie zachodniej i przebiega od Bolechowa do skrzyżowania dróg do Rogoźna, Wągrowca i Murowanej Gośliny.

W gminie Murowana Goślina istnieje transport kolejowy łączący gminę z najważniejszymi miastami, głównie z Poznaniem. Linia kolejowa prowadzi z Poznania (Poznań Wschód) poprzez Czerwonak, Murowaną Goślinę, Łopuchowo, Wągrowiec, Gołańcz, Kcynię do Bydgoszczy. Ze względu na brak połączenia linii kolejowej z siecią elektryczną kursują na niej autobusy szynowe. Na terenie Gminy znajdują się pięć przystanki kolejowe: dwa w Murowanej Goślinie, dwa w Łopuchowie i jeden w Przebądowie.

Dodatkowo transport w gminie jest wzbogacony połączeniami autobusowymi. Linie autobusowe wpływają na wzmożone przemieszczanie się mieszkańców między największymi ośrodkami miejskimi, głównie z Poznaniem, Piłą, Rogoźnem i Wągrowcem.

Szybka komunikacja w obrębie gminy Murowana Goślina wynika z istnienia wewnętrznej komunikacji gminnej:

- linia 341: Przebędowo - Murowana Goślina - Czerwonak - Poznań, Dworzec Śródka (w ramach porozumienia z 2014 r. obsługiwana przez MPK Poznań);
- linia 348: Przebędowo - Murowana Goślina - Biedrusko - Poznań, os. Jana III Sobieskiego (w ramach porozumienia z 2014 r. obsługiwana przez MPK Poznań). Komunikacja wewnętrzna:
- linia 390: Murowana Goślina, ul. Kolejowa - Przebędowo - Białęgi - Białężyn - Nieszawa - Białężyn – Uchorowo;
- linia 391: Murowana Goślina, ul. Kolejowa - Raduszyn – Mściszewo;
- linia 393: Murowana Goślina, ul. T. Kutrzeby - Boduszewo - Głębocko – Łopuchówko;
- linia 395: Murowana Goślina, ul. T. Kutrzeby - Rakownia - Kamińsko – Pławno;
- linia 399: Murowana Goślina, ul. Kolejowa - Przebędowo - Trojanowo - Wojnowo - Długa Goślina.

W wyniku licznych inwestycji mających na celu podniesienie jakości dróg większość tras gminnych i powiatowych spełnia przepisy i wymogi techniczne odpowiednie dla danego typu drogi, zamieszczone w ustawie o drogach publicznych. Wpływa to na płynność ruchu, a tym samym zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

W niedalekiej odległości znajduje się pasażerski, międzynarodowy port lotniczy Poznań-Ławica.

Tabela X.15. Sieć drogowa miasta

Rodzaj drogi	Miasto
Drogi krajowe [km]	brak
Drogi wojewódzkie [km]	3,011
Drogi powiatowe [km]	3,755
Drogi gminne [km]	32,890
Pozostałe	6,200

Źródło: UMiG w Murowanej Goślinie

X.4.7. Gospodarka odpadami

System gospodarki odpadami komunalnymi ograniczony jest do gromadzenia odpadów komunalnych w sposób selektywny i nieselektywny. Odpady zbierane nieselektywnie kierowane są do unieszkodliwienia na składowiskach odpadów, zaś odpady zbierane selektywnie przekazywane do odzysku i recyklingu. Od 1 lipca 2013 zarząd nad gospodarowaniem odpadami komunalnymi w gminie Murowana Goślina przejął Związek Międzygminny „Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej”, którego Gmina Murowana Goślina jest członkiem. Wprowadzone zostały nowe zasady naliczania opłat i określania ich stawki. Od 1 stycznia 2015 r. odbiór odpadów komunalnych na terenie ZM „GOAP” dla sektorów: XV (Murowana Goślina – ZW) i XIV Murowana Goślina (Gmina) prowadzi konsorcjum firm Remondis Sanitech. Miejsce zagospodarowania

odpadów komunalnych zmieszanych oraz pozostałości z sortowania od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Murowana Goślina jest Składowisko odpadów komunalnych w Białęgach, prowadzone przez ALTRANS P.U.T.. Miejscem zagospodarowania odpadów zielonych natomiast jest Kompostownia - RIPOK prowadzona przez Zakład Zagospodarowania Odpadów w Poznaniu Sp. z o.o. W 2013 roku na terenie Związku Międzygminnego GOAP poziom recyklingu oraz przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła osiągnął poziom 28,1%, poziom recyklingu oraz przygotowania do ponownego użycia odpadów budowlanych i rozbiórkowych wyniósł 80,3%, natomiast poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania 46,9%. Niepokojącym zjawiskiem jest fakt wyższej dynamiki przyrostu łącznej masy odebranych odpadów (12,11%) w stosunku do dynamiki przyrostu liczby budynków objętych zbieraniem odpadów (4,04%). Oznacza to większą ilość generowanych odpadów na jedno gospodarstwo domowe.

Tabela X.16. Zestawienie zbiorcze danych o rodzajach i ilości odebranych odpadów komunalnych w latach 2010-2012

Wyszczególnienie	Masa odebranych odpadów [t]		Budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych [szt.]	Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca [t]
	z gospodarstw domowych	Ogółem		
2013	3053,96	4123,30	Brak danych	183,3
2012	2208,90	3176,23	1562	132,9
2011	2765,69	3718,65	2126	168,2
2010	3154,92	4210,98	2184	192,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych

X.5. ANALIZA SWOT

Podsumowaniem analizy uwarunkowań oraz dokumentów strategicznych i planistycznych jest analiza SWOT. Analiza ta prezentuje zidentyfikowane czynniki wewnętrzne: silne strony

(S – strengths), słabe strony (W – weaknesses) oraz czynniki zewnętrzne: szanse (O – opportunities) i zagrożenia (T – threats), które mają, albo mogą mieć wpływ na realizację w mieście działań w zakresie efektywności energetycznej i ograniczania emisji. Wyniki analizy SWOT (Tabela X.17. Analiza SWOT – uwarunkowania realizacji celu redukcji emisji gazów cieplarnianych w gminie Murowana Goślina) są podstawą do planowania działań w zakresie ograniczania emisji gazów cieplarnianych w gminie. Silne strony i szanse są czynnikami sprzyjającymi realizacji planu, natomiast słabe strony oraz zagrożenia wpływają na ryzyko niepowodzenia konkretnych działań, bądź całego planu. W związku z tym, zaplanowane w PGN działania koncentrują się na wykorzystaniu szans i mocnych stron, przy jednoczesnym nacisku na minimalizację zagrożeń.

Tabela X.17. Analiza SWOT – uwarunkowania realizacji celu redukcji emisji gazów cieplarnianych w gminie Murowana Goślina

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	(S) SILNE STRONY	(W) SŁABE STRONY
	▪ dobre uzbrojenie gminy w sieci infrastruktury technicznej (m.in. wodociągowe, kanalizacyjne, energetyczne, gazowe); ▪ uchwalone dokumenty strategiczne (Strategia Rozwoju Gminy Murowana Goślina, Program Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Murowana Goślina, Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Murowana Goślina); ▪ budowa obwodnicy miasta uwalniającej je od części ruchu tranzytowego; ▪ potencjał wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych; ▪ wspieranie i rozwój lokalnego transportu publicznego; ▪ położenie geograficzne w pobliżu Poznania; ▪ inwestycje w poprawę jakości dróg poprawiające ich przepustowość.	▪ problem niskiej emisji, generowanej głównie z indywidualnych systemów grzewczych; ▪ stosowanie w ciepłowniach urządzeń o niskiej sprawności energetycznej; ▪ niedostateczny poziom edukacji ekologicznej mieszkańców; ▪ niedostateczne wykorzystanie możliwości finansowych, przeznaczonych na ograniczenie emisji zanieczyszczeń; ▪ przekroczenia dopuszczalnej częstości występowania stężeń ponadnormatywnych 24-godzinnych pyłów PM10 i poziomu docelowego benzo(A)pirenu; ▪ emisja zanieczyszczeń pochodzących z komunikacji; ▪ niewielki potencjał energii wodnej; ▪ bardzo niski poziom pozyskiwania energii ze źródeł alternatywnych (OZE); ▪ ograniczone środki finansowe na realizację zadań z zakresu ochrony powietrza; ▪ brak uregulowań prawnych umożliwiających nakładanie na

		osoby fizyczne obowiązku wymiany kotłów węglowych na ekologiczne źródła grzewcze.
UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	(O) SZANSE	(T) ZAGROŻENIA
	- krajowe zobowiązania dotyczące zapewnienia odpowiedniego poziomu energii odnawialnej i biopaliw na poziomie krajowym, w zużyciu końcowym; - wymagania dotyczące efektywności energetycznej i poziomu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych (dyrektywy UE); - wzrastająca presja na racjonalne gospodarowanie energią i ograniczanie emisji w skali europejskiej i krajowej; - rozwój i dostępność technologii energooszczędnych; - wzrost cen nośników energii powodujący presję na ograniczenie końcowego zużycia energii; - wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców; - osiągnięcie poziomu 15% udziału energii odnawialnej w skali kraju w końcowym zużyciu energii w roku 2020 (według wymogów UE); - zwiększenie udziału paliw mniej szkodliwych dla środowiska w systemie wytwarzania energii; - uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań przepisów ochrony środowiska i gospodarki wodnej; - nowa perspektywa unijna 2014-2020 jako wsparcie dla inwestycji w OZE, termomodernizację i rozbudowę sieci ciepłowniczej, fundusze zewnętrzne i rządowe na działania na rzecz efektywności energetycznej i redukcji emisji; - korzystne uwarunkowania środowiskowe do wykorzystania OZE; - rozwój technologii energooszczędnych oraz ich coraz większa dostępność (np. tanie świetłówki energooszczędne).	- możliwość braku dofinansowania dla części planowanych działań ze względu na ograniczone środki; - niekorzystny wpływ poziomu zadłużenia samorządu dla inicjowania i prowadzenia inwestycji; - brak kompromisu w skali globalnej co do porozumienia w sprawie celów redukcji emisji GHG i osłabienie roli polityki klimatycznej UE; - ogólnokrajowy trend wzrostu zużycia energii elektrycznej; - brak aktualnych regulacji prawnych - zagrożona realizacja wypełnienia celów wskaźnikowych OZE (15%) w skali kraju; - utrzymujące się wysokie ceny nośników energii oraz opłat związanych z ich przesyłem; - nieprzewidywalne i niekorzystne zjawiska ekonomiczne np. kryzys finansowy.

X.6. IDENTYFIKACJA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Na podstawie analizy stanu istniejącego należy wskazać następujące obszary problemowe w gminie Murowana Goślina, w kontekście realizacji strategii niskoemisyjnej:

- Energetyka – źródła energii.
- Budownictwo i mieszkalnictwo – stan zabudowy mieszkaniowej.
- Transport – natężenie ruchu.
- Jakość powietrza – przekroczenia norm stężeń zanieczyszczeń w powietrzu.

X.6.1. Energetyka

Na podstawie analizy stanu obecnego zidentyfikowano następujące problemy w zakresie energetyki:

- niska skala wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- wysoki poziom niskiej emisji emitowany z indywidualnych systemów grzewczych;
- działania edukacyjne w zakresie stosowania i możliwości wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych do zaopatrzenia obiektów mieszkalnych;
- zastępowanie spalania węgla biomasą, palenie śmieci przyczyniające się do zwiększenia zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery.

Na terenie gminy Murowana Goślina znajduje się sieć ciepłna, o długości około 2,5 km, zasilająca budynki Spółdzielni Mieszkaniowej „Zielone Wzgórza”. Problemem w tym przypadku jest stosunkowo niska sprawność zainstalowanych urządzeń, kształtująca się na poziomie około 45%.

Pozostałe potrzeby w zakresie wytwarzania ciepła są realizowane za pośrednictwem indywidualnych instalacji grzewczych. Wpływa to na zwiększenie niskiej emisji. Problem nasila się w sezonie grzewczym i potęguje go wykorzystywanie jako paliwa opałowego paliw niskiej jakości, a często i śmieci.

Niepokojącym zjawiskiem, które można zaobserwować w gminie Murowana Goślina jest brak udziału w wytwarzaniu energii, energii pochodzącej z odnawialnych źródeł. Należy przy tym zwrócić uwagę, że obszar gminy jest korzystnie położony zarówno pod względem możliwości wykorzystania energii słonecznej, wiatrowej i geotermalnej.

X.6.2. Budownictwo i mieszkalnictwo

Głównym problemem w zakresie budownictwa jest duża energochłonność budynków. Do tej pory niewielki procent zabudowy poddany został termomodernizacji. Warto zwrócić uwagę, że na zużycie energii w lokalach mieszkalnych największy wpływ ma ich ogrzewanie i zaopatrzenie w ciepłą wodę. Szacuje się, że jest to ponad 80% zapotrzebowania. Jak z tego wynika, działania zmierzające do obniżenia energochłonności budynków (zmniejszenia strat ciepła) dają realną szansę na obniżenie poziomu emisji do powietrza szkodliwych substancji. Tym samym mają istotne znaczenie w długookresowej strategii gospodarki niskoemisyjnej gminy.

Na powstawanie strat wytworzonego ciepła ma wpływ także stan urządzeń i instalacji grzewczych. Często są to instalacje i urządzenia przestarzałe, o niskiej sprawności, rozregulowane i słabo izolowane.

Zmiana opisanego stanu rzeczy jest zazwyczaj kosztowna, wymaga bowiem daleko idących ingerencji w substancję budynków. Długi jest także okres zwrotu z inwestycji. Działania termomodernizacyjne powinny obejmować:

- docieplenie ścian zewnętrznych, podłóg, dachów i stropodachów,
- wymianę okien oraz drzwi,
- modernizację instalacji wentylacyjnej i/lub klimatyzacyjnej,
- modernizację instalacji grzewczej.

Jak wyżej wspomniano, działania w tym obszarze są kosztowne i skomplikowane, a okres zwrotu z inwestycji długi. Dlatego konieczne jest podjęcie działań wspomagających osoby zainteresowane w postaci programów wspomagających działania termomodernizacyjne.

Tworzenie klimatu do proekologicznych zachowań mieszkańców to kolejny obszar działań do podjęcia. Efekt ten można osiągnąć stosując różnego rodzaju zachęty, w tym o charakterze ekonomicznym, prowadząc działalność uświadamiającą i edukacyjną.

X.6.3. Jakość powietrza

W wyniku pomiarów dokonanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ) na terenie strefy wielkopolskiej w ostatnich latach zostało stwierdzone przekroczenie średniego rocznego poziomu docelowego benzo(α)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. W konsekwencji obszar ten został zaklasyfikowany do klasy C. Klasa ta zostaje przypisana, jeżeli stężenia substancji na terenie strefy przekraczają poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji. Głównym źródłem emisji B(α)P jest spalanie w celach grzewczych realizowane w instalacjach, często przestarzałych i o niskiej sprawności budynków mieszkalnych.

W gminie Murowana Goślina głównym źródłem zanieczyszczeń dostarczanych do powietrza jest emisja związana z działalnością ludzką, pochodzącą z:

- sektora bytowego – odpowiedzialne za podwyższone stężenia pyłu zawieszonego i benzo(α)pirenu zwłaszcza w sezonie zimowym (grzewczym). Przyczyną jest tu stosowanie w kotłowniach niskiej jakości paliw (zapopielonych, niskokalorycznych) oraz odpadów.
- komunikacji – wpływa na całoroczny poziom NO_x, pyłu zawieszonego i benzenu. Jej przyczyną jest wzrost liczby pojazdów i wysokie ich wyeksploatowanie.
- usługowej i przemysłowej – źródłem są kotłownie przemysłowe oraz procesy produkcyjne.

Zanieczyszczenie powietrza wywiera negatywne oddziaływanie na zdrowie mieszkańców i jakość życia. Jako główne kierunki działań w tym obszarze można wskazać:

- ograniczenie emisji sektora bytowego, poprzez realizację działań termomodernizacyjnych i modernizacji źródeł ciepła;

- ujęcie konieczności modyfikacji emisji sektora bytowego w dokumentach strategicznych o zasięgu lokalnym;
- edukacja ekologiczna – zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat zagrożeń dla zdrowia wynikających z emisji benzo(α)pirenu podczas spalania paliw stałych;
- stosowanie zasad „zielonych zamówień publicznych”;
- rozbudowa infrastruktury sieciowej i podłączenie budynków do sieci ciepłowniczej, gazowej;
- pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych.

Brak wykorzystania w bilansie energetycznym gminy energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych daje szerokie możliwości na przyszłość. Przemawia za tym także położenie gminy, korzystne ze względu na dostępność do OZE.

Funkcjonowanie na terenie gminy sieci gazowej daje potencjalną możliwość zwiększenia udziału paliw mniej szkodliwych dla środowiska w systemie wytwarzania energii.

X.6.4. Transport

Natężenie ruchu w centrum Murowanej Gośliny uległo zmniejszeniu, dzięki budowie obwodnicy miasta. Obwodnica mija miasto po stronie zachodniej i przebiega od Bolechowa do skrzyżowania dróg do Rogoźna, Wągrowca i Murowanej Gośliny.

Dla poprawy komunikacji w obrębie gminy Murowana Goślina, samorząd podjął działania wspierające transport lokalny (wsparcie finansowe). Sprawny transport publiczny jest ważnym czynnikiem wpływającym na zmniejszenie emisji czynników szkodliwych do powietrza. Wynika to przede wszystkim z faktu zmniejszenia natężenia ruchu pojazdów. Wpływa zatem też na zmniejszenie degradacji dróg, co w przypadku opisywanej gminy ma istotne znaczenie.

X.7. ASPEKTY ORGANIZACYJNE I FINANSOWE

Aspekty organizacyjne i finansowe realizacji PGN obejmują struktury organizacyjne, przydzielone zasoby ludzkie oraz zaangażowanie zainteresowanych stron. Skuteczność realizacji celów założonych w niniejszym Planie jest w dużej mierze uzależniona od zapewnienia odpowiedniego wsparcia władz Gminy.

X.7.1. Koordynacja PGN i struktury organizacyjne

Plan jest realizowany z wykorzystaniem struktur organizacyjnych Urzędu. W ramach zarządzania działaniami zaprojektowanymi w Planie, powinny zostać wskazane zakresy odpowiedzialności poszczególnych jednostek, w zakresie gromadzenia i weryfikacji danych oraz monitorowania kierunków działań, uwzględniania postanowień zapisów dokumentów strategicznych, zamówień publicznych i kosztów realizacji zaproponowanych zadań. Odpowiedzialność za skuteczne opracowanie i wdrożenie Planu ponosi Burmistrz, jednak właściwe zarządzanie dokumentem PGN wymaga koordynacji działań przez wiele podmiotów.

Docelowo, w strukturze organizacyjnej Urzędu powinno funkcjonować stanowisko osoby odpowiedzialnej za realizację PGN i koordynację działań - Koordynator Planu gospodarki niskoemisyjnej. Rolą koordynatora PGN będzie nadzorowanie skutecznej realizacji celów i kierunków działań wyznaczonych w PGN, jak również monitoring i raportowanie wdrażania PGN w Gminie. Do zadań Koordynatora PGN powinno należeć:

- czuwanie nad realizacją celów i kierunków działań wyznaczonych w PGN;
- weryfikacja i aktualizacja harmonogramu wdrażania PGN;
- monitoring postępów realizacji poszczególnych działań i osiąganych rezultatów;
- sporządzanie raportów z przeprowadzanych działań;
- przygotowanie analiz o stanie energetycznym Gminy i podejmowanych działaniach ukierunkowanych na redukcję emisji zanieczyszczeń;
- identyfikacja potrzeb pozyskania zewnętrznego wsparcia na realizację inwestycji ograniczających emisję zanieczyszczeń, podnoszących efektywność energetyczną i budujących świadomość społeczną;
- inicjowanie udziału w unijnych i międzynarodowych programach i projektach z zakresu ochrony powietrza i efektywnego wykorzystania energii wraz z prowadzeniem tych projektów;
- przygotowanie planów termomodernizacyjnych dla obiektów gminnych i współpraca w tym zakresie z jednostkami organizacyjnymi Gminy;
- inicjowanie wykonania audytów energetycznych, projektów termomodernizacyjnych dla obiektów gminnych i prywatnych;
- prowadzenie bazy danych o gospodarce energetycznej obiektów Gminy poprzez bieżący rejestr kosztów i wielkość zużycia energii oraz weryfikacja ogólnych informacji o obiektach gminnych;
- rozpowszechnianie dobrych praktyk zewnętrznych oraz informacji na temat rezultatów wdrożonych programów i działań;
- prowadzenie punktu informacyjnego dla mieszkańców i podmiotów na temat rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej i OZE.

Stanowisko koordynatora może objąć osoba zewnętrzna, nie związana z pracą w Urzędzie, która zakres swoich obowiązków będzie świadczyć w ramach outsourcingu. Rozwiązanie to jest rekomendowane dla urzędów, jako efektywne kosztowo, ze względu na wyeliminowanie konieczności zatrudnienia dodatkowej osoby (lub osób) w urzędzie, dysponujących odpowiednim zasobem wiedzy. Zatrudnienie osoby (lub osób) jako Koordynatora PGN związane jest z brakiem możliwości realizowania dodatkowego zakresu obowiązków przez obecny personel urzędu (z powodu braku wystarczającej ilości czasu). Kandydat na to stanowisko powinien posiadać odpowiednie wykształcenie (wyższe, w zakresie ochrony środowiska, inżynierii środowiska, budownictwa, energetyki lub pokrewnym) oraz doświadczenie w zarządzaniu projektami lub pozyskiwaniu funduszy.

X.7.2. Zasoby ludzie, zaangażowane strony

Proces zarządzania oraz monitorowania realizacji PGN będzie wykonywany w ramach obowiązków osoby, której przydzielono funkcję Koordynatora realizacji PGN. Do realizacji PGN przewiduje się także zaangażowanie osób obecnie pracujących w Urzędzie oraz innych pracowników jednostek gminnych czy interesariuszy zewnętrznych.

Interesariusze, to wszystkie strony, które są zainteresowane wdrażaniem PGN, mające wpływ na jego realizację, a także odnoszą korzyści z jego wdrażania. Współpraca z interesariuszami jest bardzo ważna, gdyż każde działanie realizowane w ramach PGN wpływa na otoczenie społeczne oraz odwrotnie, otoczenie społeczne ma wpływ na możliwość realizacji działań w ramach opracowywanego Planu. Otwarta formuła PGN w zakresie obszarów działań do realizacji umożliwia interesariuszom wpisanie się z realizowanymi zadaniami własnymi do 2020 r. w realizację celów gospodarki niskoemisyjnej Gminy. Ponadto na etapie opracowania PGN interesariusze mogli zgłaszać propozycje zadań do realizacji w ramach Planu dla Gminy. Zgłoszone zadania inwestycyjne i nieinwestycyjne uwzględniono w planie w rozdziale Krótkoterminowe i średnioterminowe działania oraz zadania (opis, podmioty odpowiedzialne za realizację, harmonogram, koszty, wskaźniki).

Możliwe do wyodrębnienia są dwie grupy interesariuszy:

- wewnętrznych, obejmujących jednostki gminne (w tym: wydziały Urzędu, jednostki budżetowe, zakłady budżetowe, spółki z udziałem Gminy);
- zewnętrznych uwzględniających mieszkańców Gminy, biznes, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, firmy i przedsiębiorstwa niebędące jednostkami gminnymi.

Za dobór współpracowników umożliwiających sprawne wdrażanie PGN, nadzór i aktualizację odpowiedzialny będzie Koordynator PGN. Potencjalna lista interesariuszy obejmuje:

- pracowników urzędu i gminnych jednostek organizacyjnych;
- lokalnych przedsiębiorców;
- przedstawiciele lokalnych stowarzyszeń i organizacji;
- zaangażowanych mieszkańców.

Zaangażowanie interesariuszy stanowi podstawę dla wprowadzania a później realizacji działań już uwzględnionych w ramach niniejszego Planu. Działania informacyjne i edukacyjne z zakresu ochrony klimatu, efektywności energetycznej i OZE skierowane są do interesariuszy zewnętrznych – głównie przedsiębiorców i mieszkańców. Wspieranie zmiany zachowań wśród społeczeństwa zagwarantuje sukces realizacji jego zapisów oraz monitorowania wprowadzanych działań.

X.7.3. Budżet, źródła finansowania inwestycji, środki finansowe na monitoring i ocenę

Dla skutecznego wdrażania PGN oraz osiągnięcia wymaganego efektu ekologicznego niezbędne jest określenie możliwości jego finansowania. Działania przewidziane w niniejszym dokumencie będą finansowane zarówno ze środków własnych Gminy, jak również środków zewnętrznych w postaci bezzwrotnych dotacji, pożyczek czy kredytów preferencyjnych. W wyniku analizy dostępnych instrumentów finansowania działań z zakresu ochrony środowiska wybrano te, które mogą zostać wykorzystane w celu dofinansowania realizacji działań zaproponowanych w PGN.

Ważną sprawą w skutecznego wdrożenia Planu jest wprowadzenie zaproponowanych w PGN zadań do uchwalanego prawa miejscowego oraz uwzględnienie w nowych dokumentach strategicznych. Ponieważ nie można szczegółowo zaplanować w budżecie Gminy wszystkich wydatków z wyprzedzeniem do roku 2020, stąd też kwoty przewidziane na realizację poszczególnych zadań należy traktować jako szacunkowe zapotrzebowanie na finansowanie, a nie planowane kwoty do wydatkowania. Kwoty te powinny zostać uwzględnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej (zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych Dz. U. 2013 poz. 885). W ramach planowania budżetu Gminy i budżetu jednostek gminnych na kolejny rok, wszystkie jednostki wskazane w PGN jako odpowiedzialne za realizację działań powinny zabezpieczyć w budżecie środki na realizację odpowiedniej części przewidzianych zadań. Pozostałe działania, dla których finansowanie nie zostanie zabezpieczone w budżecie (działania o typie potencjalne), powinny być brane pod uwagę w ramach pozyskiwania środków z dostępnych funduszy zewnętrznych. Podstawą do wyznaczenia kosztów działań i sposobów finansowania były szacunki oparte na dotychczasowych realizacjach oraz na dostępnych danych rynkowych. Sumaryczne zestawienie kosztów przedstawia tabela w załączniku nr 1 Harmonogram rzeczowo-finansowy.

Środki finansowe na prowadzenia monitoringu powinny zostać zabezpieczone na rok, w którym planowane jest przeprowadzenie częściowej lub kompleksowej ewaluacji wdrażania Planu. W tym przypadku proponuje się, by był to rok 2018.

Przewidywane źródła finansowania działań zostały przedstawione w Załączniku nr 3 DOSTĘPNE ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ NA POZIOMIE LOKALNYM.

X.8. INWENTARYZACJA EMISJI DWUTLENKU WĘGLA

Rozdział prezentuje podsumowanie wyników inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych wykonanych dla lat 2010 i 2013. Oszacowanie wielkości emisji wykonano na podstawie

danych pozyskanych od jednostek samorządu terytorialnego z terenu Metropolii oraz przedsiębiorstw energetycznych dostarczających energię.

X.8.1. Podstawy metodologiczne

Inwentaryzację emisji CO₂ wykonano zgodnie z wytycznymi „Jak opracować Plan działań na rzecz zrównoważonej energii (SEAP)”, które są zalecane jako podstawa do opracowania PGN (wskazane w zał. 9. Konkursu NFOŚiGW) oraz zgodnie z najlepszymi międzynarodowymi praktykami w opracowaniu inwentaryzacji dla miast, m. in.: zgodnie z:

- dokumentem „Global Protocol for Community-Scale Greenhouse Gas Emission Inventories. An Accounting and Reporting Standard for Cities” (dalej określane, jako wytyczne GPC),
- 2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories.

X.8.2. Zakres inwentaryzacji dla JST Metropolii Poznań

Zakres terytorialny

Inwentaryzacja obejmuje obszar administracyjny gminy (jako podsumowanie przedstawiono również sumę emisji dla wszystkich gmin Metropolii zbiorczo).

Zakres czasowy

Inwentaryzacja obejmuje okres jednego pełnego roku kalendarzowego.

Rok bazowy - BEI

JST Metropolii Poznań – rok 2010

Ujęte gazy

Inwentaryzacja obejmuje dwutlenek węgla oraz metan (ze składowania odpadów).

Klasyfikacja źródeł emisji

Podział źródeł emisji w obszarze gminy został wykonany zgodnie z wytycznymi SEAP (Tabela X.18).

Inwentaryzacja emisji gazów cieplarnianych opiera się na zużyciu energii końcowej na terenie gminy we wszystkich obiektach, w związku z tym określone zostały emisje bezpośrednie i pośrednie wynikające ze zużycia:

- Energii elektrycznej (emisje pośrednie),
- Ciepła sieciowego (emisje pośrednie),
- Paliw kopalnych: węgla, gazu ziemnego, oleju opałowego, paliw transportowych, i in. (emisje bezpośrednie);
- Emisje metanu wynikające ze składowania odpadów i procesu oczyszczania ścieków (emisje bezpośrednie).

Tabela X.18. Przyjęty podział źródeł emisji na sektory, podsektory i kategorie

Nr wg GPC	Sektor/Podsektor/Kategoria	Główne GHG	Objaśnienie
I.	Budownictwo		
I.1.	Budynki mieszkalne		
I.1.a	Budynki mieszkalne komunalne	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie energii i paliw w budynkach gminy - komunalne mieszkalne
I.1.b	Budynki mieszkalne pozostałe	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie energii i paliw w budynkach wielorodzinnych, jednorodzinnych
I.2.	Budynki instytucji, komercyjne i urzędnia		
I.2.a	Budynki publiczne, użytkowe i urzędnia gminne	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie energii i paliw w budynkach gminy - budynki urzędu, szkoły, spółki gminne, urzędnia (np. wod.-kan., gosp. odpadami)
I.2.b	Budynki publiczne, użytkowe, komercyjne i urzędnia	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie energii i paliw w budynkach - wszystkie pozostałe budynki niemieszkalne na terenie miasta
I.3.	Oświetlenie publiczne		
I.3.a.	Oświetlenie uliczne	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie energii - latarnie uliczne (wszystkie)
I.3.b.	Sygnalizacja	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie energii - sygnalizacja (wszystkie)
I.3.c.	Oświetlenie budynków	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie energii - podświetlenie budynków (wszystkie)
II.	Transport		
II.1.	Transport drogowy		
II.1.a.	Transport drogowy gminny	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie paliw i energii - pojazdy gminne, poza transportem zbiorowym publicznym
II.1.b.	Transport drogowy publiczny gminny	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie paliw i energii - pojazdy gminne - transport zbiorowy publiczny
II.1.c.	Transport drogowy pozostały	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie paliw i energii - pozostałe pojazdy drogowe
II.2.	Transport szynowy		

II.2.a.	Transport szynowy publiczny gminny	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie paliw i energii - tramwaje
II.2.b.	Transport szynowy publiczny pozostały	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie paliw i energii - publiczny transport kolejowy
II.2.c.	Transport szynowy pozostały	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie paliw i energii - towarowy transport kolejowy
III.	Gospodarka odpadami		
III.1.	Składowanie odpadów stałych	CH ₄ , N ₂ O, (CO ₂)	emisje bezpośrednie z procesów składowania, CO ₂ jeżeli w wyniku spalania biogazu nie wykorzystuje się energii
III.2.	Biologiczne przetwarzanie odpadów	CH ₄ , N ₂ O, (CO ₂)	emisje bezpośrednie z procesów kompostowania i in. biologicznych, CO ₂ jeżeli w wyniku spalania biogazu nie jest wykorzystywana wytworzona energia
III.3.	Spalanie odpadów	CH ₄ , N ₂ O, (CO ₂)	emisje bezpośrednie z procesu spalania odpadów, CO ₂ jeżeli w wyniku procesów spalania nie jest wykorzystywana wytworzona energia
III.4.	Gospodarka wodno-ściekowa	CH ₄ , N ₂ O, (CO ₂)	emisje bezpośrednie z procesów oczyszczania ścieków, CO ₂ jeżeli w wyniku procesów spalania nie jest wykorzystywana wytworzona energia
IV.	Przemysł		
I.3.	Przemysł	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie energii i spalanie paliw w przemyśle (poza ETS)
IV.1.	Procesy produkcji przemysłowej	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFC, PFC, SF ₆ , NF ₃	emisje procesowe z przemysłu
I.4.	Energetyka		
I.4.	Energetyka	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	zużycie energii w procesach produkcji energii, emisje wynikające z produkcji energii do sieci dystrybucji
I.5.	Lasy i tereny zielone		
V.2.	Zmiany użytkowania ziemi	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O	emisje wynikające z użytkowania ziemi

Źródło: opracowanie własne na podstawie Global Protocol for Community-Scale Greenhouse Gas Emission Inventories. An Accounting and Reporting Standard for Cities

X.8.3. Metodologia obliczeń, źródła danych i przyjęte założenia

Obliczenie emisji gazów cieplarnianych

Obliczenia wielkości emisji wykonano zgodnie z ogólną zasadą:

gdzie:

E_{GHG} – oznacza wielkość emisji CO_2 [Mg]

C – oznacza zużycie energii (elektrycznej, ciepła, paliwa), lub inne parametry aktywności₂

EF – oznacza wskaźnik emisji (CO_2 , lub inne gazy cieplarniane)

Wielkości emisji w bilansie emisji dla gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej przedstawione są w ekwiwalencie dwutlenku węgla (CO_2e):

Obliczenie emisji ekwiwalentu dwutlenku węgla (CO_2e)

Obliczenia wielkości emisji ekwiwalentu CO_2 wykonano zgodnie z ogólną zasadą:

gdzie:

E_{CO_2e} – oznacza wielkość emisji ekwiwalentu CO_2 [Mg]

E_{GHG} – oznacza emisję danego n-tego gazu cieplarnianego (CH_4 , N_2O i inne)

GWP – oznacza przelicznik – potencjał globalnego ocieplenia danego gazu (Tabela X.19).

Parametry paliw i energii przyjęte do obliczeń

Do obliczeń wielkości emisji zastosowano uogólnione kategorie paliw (o średnich parametrach). Dla każdego z paliw, określono wartość opałową oraz wskaźniki emisji CO_2 . Zużycie paliw do obliczeń wielkości emisji wyraża się w jednostkach energii (konieczne przeliczenie zużycia z jednostek miary i wagi na jednostki energii). Do obliczeń przyjęto wartości opałowe oraz wskaźniki emisji zawarte w krajowych i międzynarodowych wytycznych (paliwa, parametry oraz źródła). Zestawienie przedstawia Tabela X.20.

Tabela X.19. Zestawienie potencjałów globalnego ocieplenia (GWP) poszczególnych GHG

GHG	Potencjał globalnego ocieplenia - GWP
Dwutlenek węgla (CO_2)	1
Metan (CH_4)	25
Podtlenek azotu (N_2O)	298
Sześćciofluorek siarki (SF_6)	22 800
Perfluorowęglowodory (PFC)	7 390-12 200
Hydrofluorowęglowodory (HFC)	92-14 800
Trójfluorek azotu (NF_3)	17 200

Źródło: IPCC 4AR₂

Tabela X.20. Wskaźniki emisji CO₂ odnoszące się do końcowego zużycia paliw i energii

Paliwo/nośnik energii	Jednostka zużycia	Wartość opałowa ⁱ		Gęstość ⁱⁱ		Wskaźniki emisji [kg/GJ]
						CO ₂ ⁱ
Gaz ziemny	tys.m ³	36,12	GJ/tys.m ³	-	-	55,82
Gaz ciekły	m ³	47,31	GJ/Mg	0,53	Mg/m ³	62,44
Olej opałowy	Mg	40,19	GJ/Mg	0,86	Mg/m ³	76,59
Olej napędowy	m ³	43,33	GJ/Mg	0,83	Mg/m ³	73,33
Benzyna	m ³	44,80	GJ/Mg	0,75	Mg/m ³	68,61
Koks	Mg	28,20	GJ/Mg	-	-	106
Węgiel kamienny	Mg	22,63	GJ/Mg	-	-	94,73
Etanol ⁱⁱⁱ	m ³	29,76	GJ/Mg	0,79	Mg/m ³	0
Biodiesel ⁱⁱⁱ	m ³	40,52	GJ/Mg	0,88	Mg/m ³	0
Drewno	m ³	9,44	GJ/Mg	0,605 ^{iv}	Mg/m ³	0
Energia elektryczna	MWh	-	-	-	-	230,97 ^v (2013) 230,97 ^v (2010)
Ciepło sieciowe	GJ	-	-	-	-	55,27 ^{vi} (2013) 55,27 ^{vi} (2010)

Źródło: Opracowanie własne

Objaśnienia źródeł:

ⁱ Wartości opałowe (WO) i wskaźniki emisji CO₂ (WE) w roku 2012 do raportowania w ramach Wspólnotowego Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji za rok 2015

ⁱⁱ www.orldn.pl

ⁱⁱⁱ EPA (2014). Emission Factors for Greenhouse Gas Inventories

^{iv} gęstość w stanie powietrzno-suchym (15% wilgotności), jako średnia dla najpopularniejszych gatunków w Polsce (<http://www.itd.poznan.pl/>)

^v www.kobize.pl

^{vi} na podstawie danych od Veolia

IV.1.1.8. Określenie wielkości emisji w poszczególnych sektorach

BUDOWNICTWO/ Budynki mieszkalne	
Źródła emisji	Spalanie paliw w budynkach oraz wykorzystanie energii Paliwa/energia: wszystkie podstawowe paliwa wykorzystywane w mieszkalnictwie, energia elektryczna, ciepła. Gazy cieplarniane: CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O
Parametry aktywności	Energia elektryczna: zużycie na podstawie danych dystrybutorów energii elektrycznej oraz szacunkowe zużycia energii w przypadku brakujących danych (według wskaźnika GUS.). Ciepło sieciowe: zużycie na podstawie danych dystrybutorów i producentów ciepła. Gaz ziemny: zużycie na podstawie danych dystrybutorów i sprzedawców gazu. Pozostałe paliwa: szacunkowe zużycia na podstawie bilansu zapotrzebowania energetycznego budynków (wg danych GUS o powierzchni mieszkań); udział poszczególnych paliw w bilansie na podstawie danych GUS ₂ .
Założenia	Spalany węgiel, średnio odpowiada parametrom węgla kamiennego – inne rodzaje węgla. W przypadku braku szczegółowych danych dla kategorii źródeł, zużycia paliw/energii oraz emisje przypisuje się do podsektora budynki mieszkalne ogółem.

BUDOWNICTWO/ Budynki instytucji, komercyjne i urzędnictwa oraz budynki gminne	
Źródła emisji	Spalanie paliw w budynkach oraz wykorzystanie energii. Paliwa/energia: wszystkie podstawowe paliwa wykorzystywane w budynkach i urządzeniach, energia elektryczna, ciepła. Gazy cieplarniane: CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O
Parametry aktywności	Energia elektryczna: szczegółowe zestawienia dotyczące poszczególnych obiektów, zużycie na podstawie danych dystrybutorów energii elektrycznej oraz szacunkowe zużycia energii w przypadku brakujących danych (wskaźniki obliczone na podstawie danych rzeczywistych dla poszczególnych typów budynków). Ciepło sieciowe: szczegółowe zestawienia dotyczące poszczególnych obiektów, zużycie na podstawie zużycie na podstawie danych dystrybutorów i producentów ciepła. Gaz ziemny: szczegółowe zestawienia dotyczące poszczególnych obiektów, zużycie na podstawie zużycie na podstawie danych dystrybutorów gazu.
Założenia	Nie szacowano zużycia innych paliw niż wykazane w ankietach od jednostek gminnych. Dla pozostałych budynków - średnie zapotrzebowanie na energię elektryczną na m ² powierzchni użytkowej – wskaźniki określono na podstawie danych rzeczywistych i literaturowych. Dla pozostałych budynków - średnie zapotrzebowanie na energię na ogrzewanie, na m ² powierzchni użytkowej – wskaźniki określono na podstawie danych rzeczywistych i literaturowych.

BUDOWNICTWO/ Oświetlenie publiczne	
Źródła emisji	Wykorzystanie energii. Paliwa/energia: energia elektryczna. Gazy cieplarniane: CO ₂
Parametry aktywności	Energia elektryczna: zużycie na podstawie danych otrzymanych od jednostek gminnych, dystrybutorów energii elektrycznej oraz szacunkowe wykorzystanie energii w przypadku brakujących danych.
Założenia	n.d.

TRANSPORT/ Transport drogowy gminny TRANSPORT/ Transport drogowy publiczny	
Źródła emisji	Spalanie paliw, wykorzystanie energii. Paliwa/energia: wszystkie powszechnie stosowane paliwa w transporcie, energia elektryczna. Gazy cieplarniane: CO ₂ , SO ₂ , N ₂ O
Parametry aktywności	Paliwa: zużycie na podstawie danych otrzymanych od jednostek gminnych.
Założenia	Dla pojazdów, dla których nie jest dostępna informacja o zużyciu paliwa, szacuje się je na podstawie przeciętnych rocznych przebiegów i średniego spalania w danej kategorii pojazdów.

TRANSPORT Transport drogowy pozostały	
Źródła emisji	Spalanie paliw, wykorzystanie energii. Paliwa/energia: wszystkie powszechnie stosowane paliwa w transporcie, energia elektryczna. Gazy cieplarniane: CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O
Parametry aktywności	Liczba zarejestrowanych pojazdów: dane z CEPiK. Średnie zużycia paliw/energii: dane szacunkowe (przeciętne wartości dla poszczególnych kategorii pojazdów). Średni dystans w granicach gminy: założenia dla poszczególnych kategorii pojazdów. Natężenie ruchu: dane z pomiarów GDDKiA (GPR), skalowane dla konkretnego roku. Udział pojazdów spoza gminy: dane z pomiarów na terenie gmin, lub szacunki.
Założenia	Średnie zużycia paliw na podstawie danych przyjętych dla metodologii EMEP/CORINAIR ₂ . Średni dystans – dla pojazdów osobowych dane GUS ₂ , dla pozostałych kategorii – szacunki własne dla gmin Metropolii Emisja obliczana jest dla wszystkich zarejestrowanych pojazdów (wszystkie paliwa), powiększona o emisję z pojazdów spoza gminy (podstawowe paliwa transportowe).

GOSPODARKA ODPADAMI	
Źródła emisji	Emisje bezpośrednie z procesów zagospodarowania odpadów stałych i ciekłych (zakres 1 – emisje bezpośrednie oraz zakres 3 – emisje pośrednie). Paliwa/energia: nie dotyczy Gazy cieplarniane: CH ₄
Parametry aktywności	Ilość odebranych odpadów i sposób zagospodarowania: dane od gmin (jednostki zarządzające systemem gospodarki odpadami). Emisje bezpośrednie z procesów przetwarzania ścieków: dane od jednostek gminnych.
Wskaźniki emisji	Emisja ze zmieszanych odpadów komunalnych zdeponowanych na składowisku: 24,676 kg CH ₄ /Mg odpadów ₂ .
Założenia	Emisja z odpadów obliczana jest tylko dla odpadów zdeponowanych na składowisku. Dla gospodarki wodno-ściekowej określana jest emisja bezpośrednia dla zakresu 1 (terytorialnie).

IV.1.1.9. Źródła danych i współpraca z interesariuszami

Dane do bazy inwentaryzacji emisji pozyskiwano od interesariuszy wewnętrznych (JST) oraz zewnętrznych (min. operatorzy przedsiębiorstw energetycznych oraz z poszczególnych referatów i biur Urzędu Miasta i Gminy Murowana Goślina).

Proces zbierania danych trwał od września 2014 roku do lipca 2015 roku. Pozyskane dane umożliwiły przeprowadzenie wyliczeń dotyczących rzeczywistego zużycia energii oraz emisji gazów cieplarnianych.

Kluczowi interesariusze zostali zaproszeni do udziału w realizacji PGN oraz uczestniczyli przy tworzeniu bazy inwentaryzacji zgłaszając dodatkowo propozycje zadań do roku 2020. Udział szerokiego grona interesariuszy został umożliwiony poprzez przeprowadzenie konsultacji społecznych dokumentu podczas końcowej fazy jego przygotowywania.

Zaangażowane strony - współpraca z interesariuszami

Pod pojęciem interesariuszy należy rozumieć jednostki, grupy, czy też organizacje, na które PGN bezpośrednio, bądź pośrednio oddziałuje. Interesariuszami PGN są wszyscy mieszkańcy obszaru JST, przedsiębiorstwa działające na jej terenie. Dwie główne grupy interesariuszy to:

- jednostki JST (interesariusze wewnętrzni): referaty i biura Urzędu, jednostki budżetowe, zakłady budżetowe, zakłady opieki zdrowotnej, samorządowe instytucje kultury, spółki miejskie.
- interesariusze zewnętrzni: mieszkańcy, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe i inne nie będące jednostkami gminnymi.

Wypracowanie właściwego systemu współpracy z interesariuszami jest niezwykle istotne z punktu widzenia skutecznej realizacji PGN, ponieważ:

- każde działanie realizowane w ramach PGN wpływa na otoczenie społeczne.
- otoczenie społeczne (zaangażowanie, ale także odpowiednie nastawienie społeczeństwa) wpływa na możliwości realizacji działań.

Nie da się skutecznie zrealizować PGN bez świadomości tego, kim są interesariusze, jakie kierują nimi motyw i przekonania, i bez pokazania, że działanie ma przynieść im konkretne korzyści. Podstawą do odniesienia sukcesu we wdrażaniu Planu Gospodarki Niskoemisyjnej jest czynne słuchanie interesariuszy, ich opinii i wątpliwości oraz współdziałanie z nimi.

W celu skutecznej realizacji zaleca się, w ramach utworzonej komórki doradczej, organizację cyklicznych spotkań Koordynatorów PGN z obszaru metropolitalnego z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Spotkania miałyby na celu wymianę uwag, opinii, ale także wiedzy, doświadczenia i „dobrych praktyk” we wdrażaniu działań zawartych w Planach, wprowadzania rozwiązań ograniczających zużycie energii i emisji gazów cieplarnianych. Komisja prowadziła również wspólne działania informacyjno-promocyjne w zakresie oszczędzania energii (np. festiwale, festyny, konkursy).

X.8.4. Metodologia opracowania bazy emisji

W ramach PGN, na potrzeby inwentaryzacji emisji została stworzona baza emisji – narzędzie do zarządzania energią i emisjami w JST Metropolii Poznań. Celem opracowania bazy emisji jest umożliwienie monitoringu emisji gazów cieplarnianych, zużycia paliw i energii dla poszczególnych sektorów miasta i pojedynczych budynków użyteczności publicznej oraz monitoringu realizacji zadań ujętych w PGN.

Baza emisji umożliwia dostęp do informacji, które pozwalają na ocenę gospodarki energią oraz surowcami energetycznymi na obszarze Metropolii Poznań i w poszczególnych JST, zgodnie z wyodrębnionymi sektorami gospodarki oraz inwentaryzację emisji gazów cieplarnianych. Aplikacja pozwala na zarządzanie energią oraz szacowanie wielkości emisji.

Założenia metodyczne do bazy emisji opierają się na metodologii inwentaryzacji emisji oraz metodologii szacowania efektów realizacji działań.

X.9. WYNIKI INWENTARYZACJI EMISJI DWUTLENKU WĘGLA

X.9.1. Rok 2010

Jako rok bazowy, czyli rok określający poziom odniesienia w zakresie wielkości emisji, przyjęto 2010 rok. Decyzję taką podjęto, ponieważ dla tego roku gmina Murowana Goślina dysponowała dużą ilością informacji pozwalających oszacować z dobrą dokładnością wielkość emisji.

Przeprowadzona inwentaryzacja emisji wskazuje, iż sumaryczna wielkość emisji gazów cieplarnianych z terenu gminy Murowana Goślina w 2010 roku ukształtowała się na poziomie **80 181** Mg CO₂e. Wyniki inwentaryzacji emisji CO₂, w podziale na sektory przedstawia Tabela X.21.

Tabela X.21. Wielkość emisji CO₂ w gminie Murowana Goślina w 2010 roku wg podsektorów

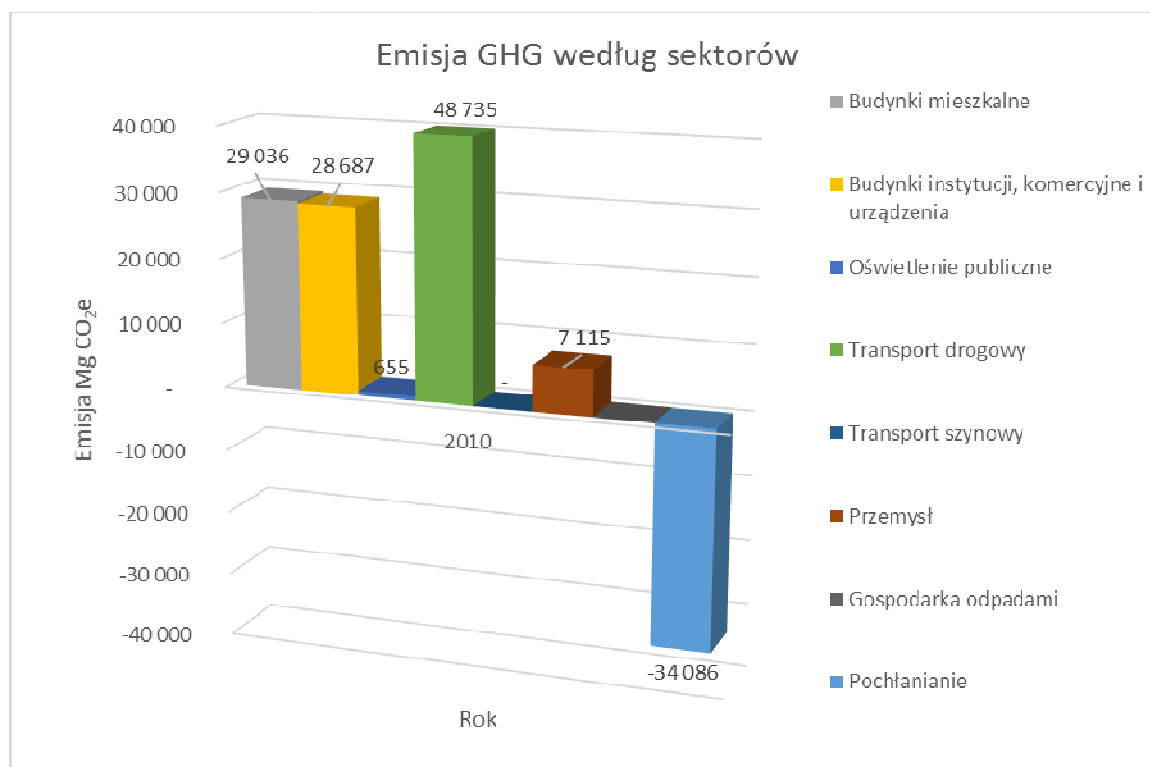
Emisje wg podsektorów	Emisja	Udział
	2010	2010
Budynki mieszkalne	29 036	25,4%
Budynki instytucji, komercyjne i urządzenia	28 687	25,1%
Oświetlenie publiczne	655	0,6%
Transport drogowy	48 735	42,7%
Transport szynowy	-	0,0%
Przemysł	7 115	6,2%
Gospodarka odpadami	39	0,0%
SUMA	114 267	100,0%
Pochłanianie	-34 086	-29,8%
BILANS	80 181	100,0%

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie analizy wyników inwentaryzacji emisji należy stwierdzić, iż za emisje odpowiedzialne były przede wszystkim sektory:

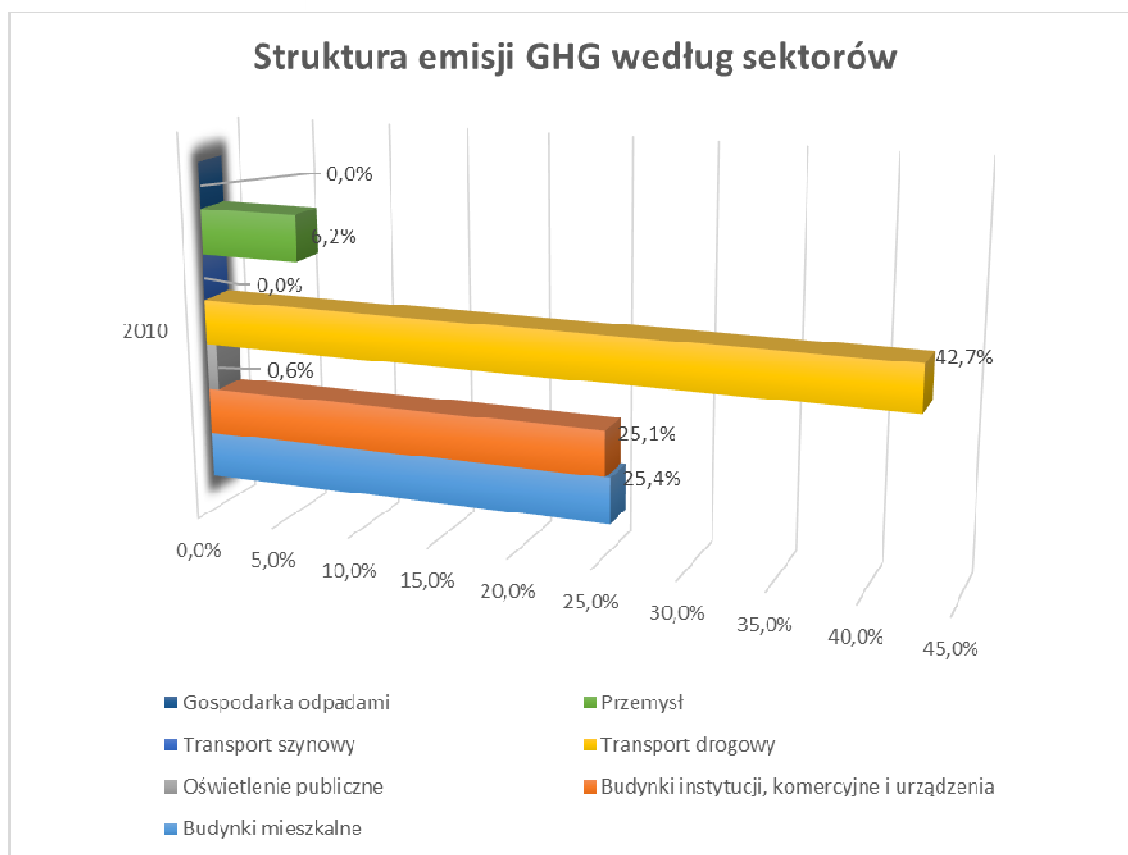
- Transport drogowy;
- Budynki mieszkalne;
- Budynki instytucji, komercyjne i urządzenia;

Wyniki inwentaryzacji emisji przedstawia Rysunek 5 i Rysunek 6.

Rysunek 5 Wielkość emisji CO₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2010 roku wg sektorów

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 6 Procentowy udział sektorów w całkowitej emisji CO₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2010

Źródło: Opracowanie własne

Warto zwrócić uwagę na pochłanianie przez roślinność (głównie lasy) dwutlenku węgla, co jest związane z procesem fotosyntezy. W ramach przeprowadzonej inwentaryzacji emisji oszacowano wielkość pochłaniania CO₂ na poziomie 34 086 Mg CO₂e, co stanowi 29,8% sumarycznej emisji z terenu gminy w roku bazowym.

Wyniki inwentaryzacji emisji przedstawiono również w podziale na nośniki energii (Tabela X.22).

Tabela X.22. Wielkość emisji CO₂ w gminie Murowana Goślina w 2010 roku wg źródeł energii

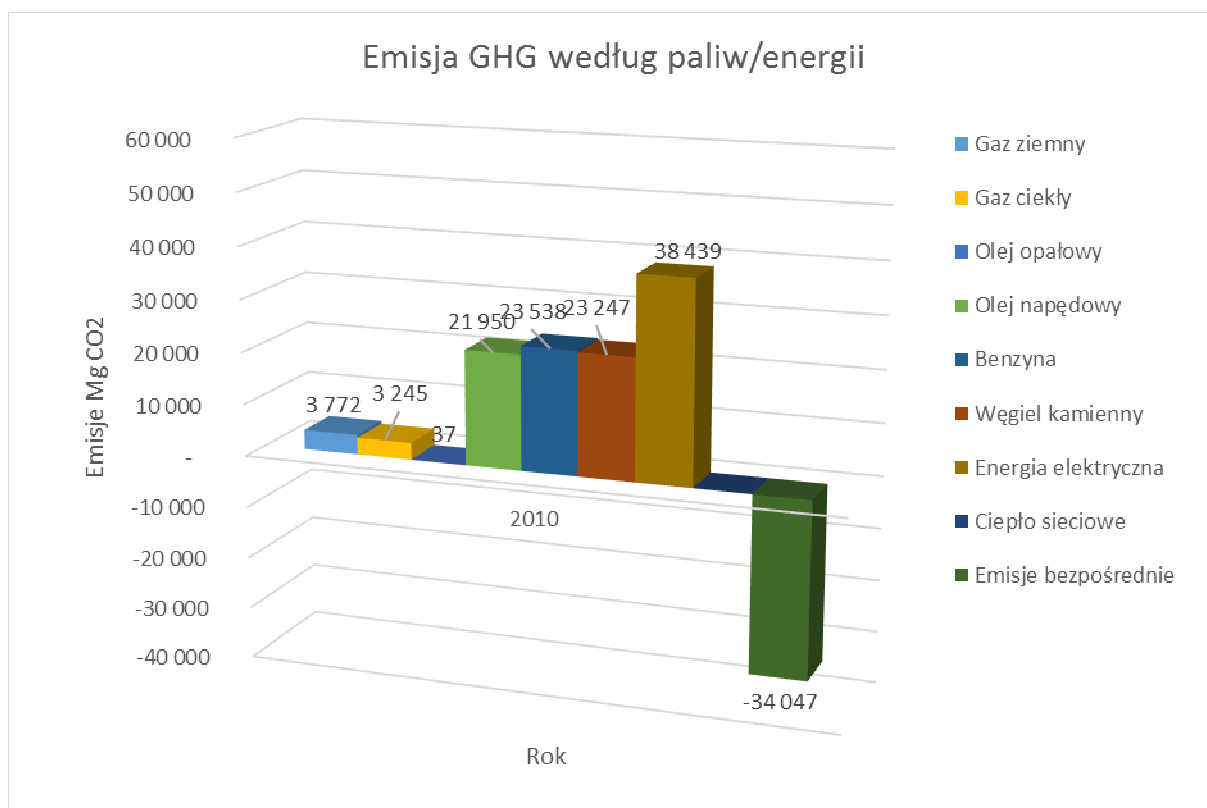
Emisje wg źródeł energii	Emisja	Udział
	2010	2010
Gaz ziemny	3 772	3,3%
Gaz ciekły	3 245	2,8%
Olej opałowy	37	0,0%
Olej napędowy	21 950	19,2%
Benzyna	23 538	20,6%
Węgiel kamienny	23 247	20,4%
Energia elektryczna	38 439	33,7%
Ciepło sieciowe	-	0,0%
SUMA	114 228	100,0%
Emisje bezpośrednie		
CO ₂	-34 047	-29,8%
CH ₄		
N ₂ O		
SUMA (CO ₂ e)	-34 047	-29,8%
SUMA KONTROLNA	80 181	

Źródło: Opracowanie własne

Za emisje odpowiedzialne były przede wszystkim następujące źródła energii:

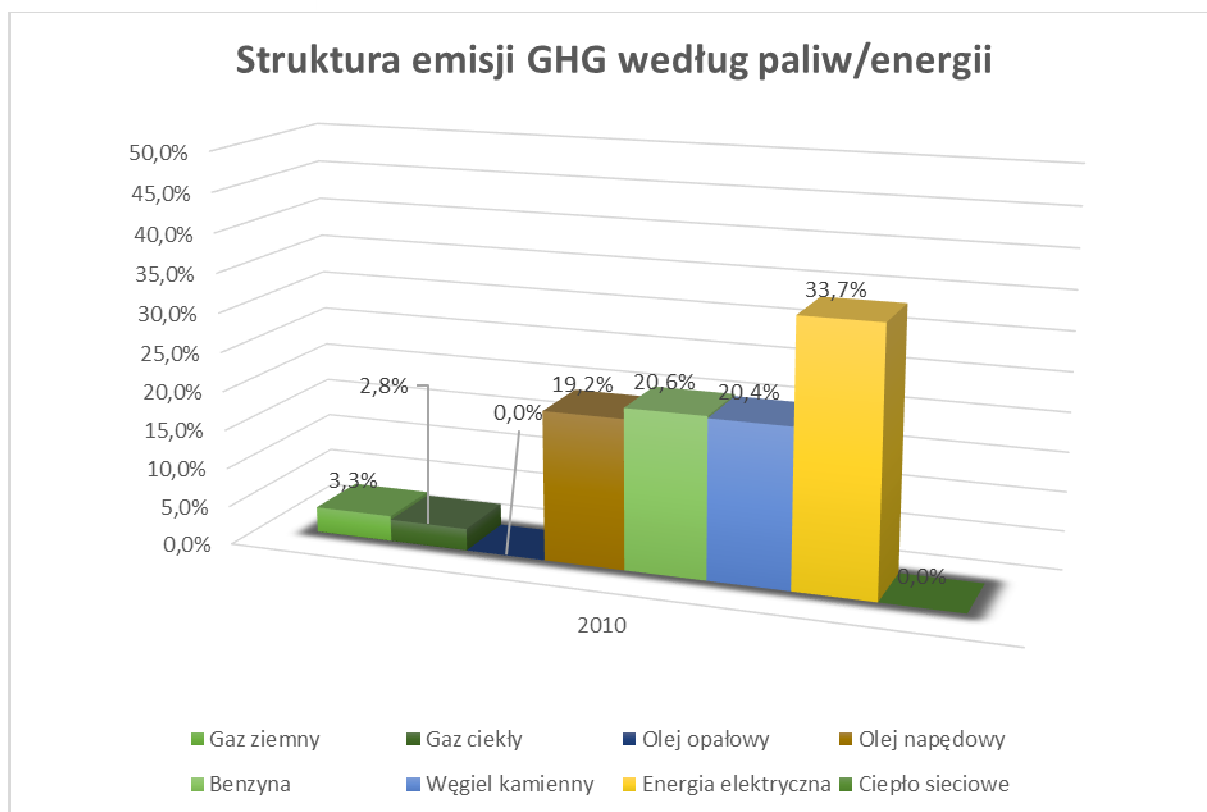
- Zużycie energii elektrycznej;
- Węgiel kamienny;
- Benzyna;
- Olej napędowy.

Wyniki inwentaryzacji przedstawia Rysunek 7 Rysunek 7 i Rysunek 8.

Rysunek 7 Wielkość emisji CO₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2010 roku wg źródeł energii

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 8 Procentowy udział źródeł energii w całkowitej emisji CO₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2010 roku

Źródło: Opracowanie własne

Szczegóły w zakresie wielkości zużycia energii w roku bazowym w każdym z sektorów oraz w podziale na zużywane paliwa i energię, a także udział energii pochodzącej z OZE w ogólnym zużyciu wraz z przedstawieniem wielkości emisji z zużycia energii i paliw zostały przedstawione w odrębnym do niniejszego opracowania Załączniku nr 5.

X.9.2. Rok 2013

Jako rok kontrolny, w którym wykonano tak zwaną kontrolną inwentaryzację emisji (ang. Monitoring Emission Inventory-MEI) wybrano rok 2013. Opracowanie inwentaryzacji emisji w roku kontrolnym, następującym w niewielkim okresie czasowym po przyjętym roku bazowym pozwala na określenie trendów zmian wielkości emisji z poszczególnych sektorów działalności gminy.

Przeprowadzona inwentaryzacja emisji wskazuje, iż sumaryczna wielkość emisji gazów cieplarnianych z terenu miasta i gminy Murowana Goślina w 2013 roku wyniosła **89 585 Mg CO₂e**. Wyniki inwentaryzacji emisji CO₂, w podziale na sektory, przedstawia Tabela X.23.

Tabela X.23. Wielkość emisji CO₂ w gminie Murowana Goślina w 2013 roku wg podsektorów

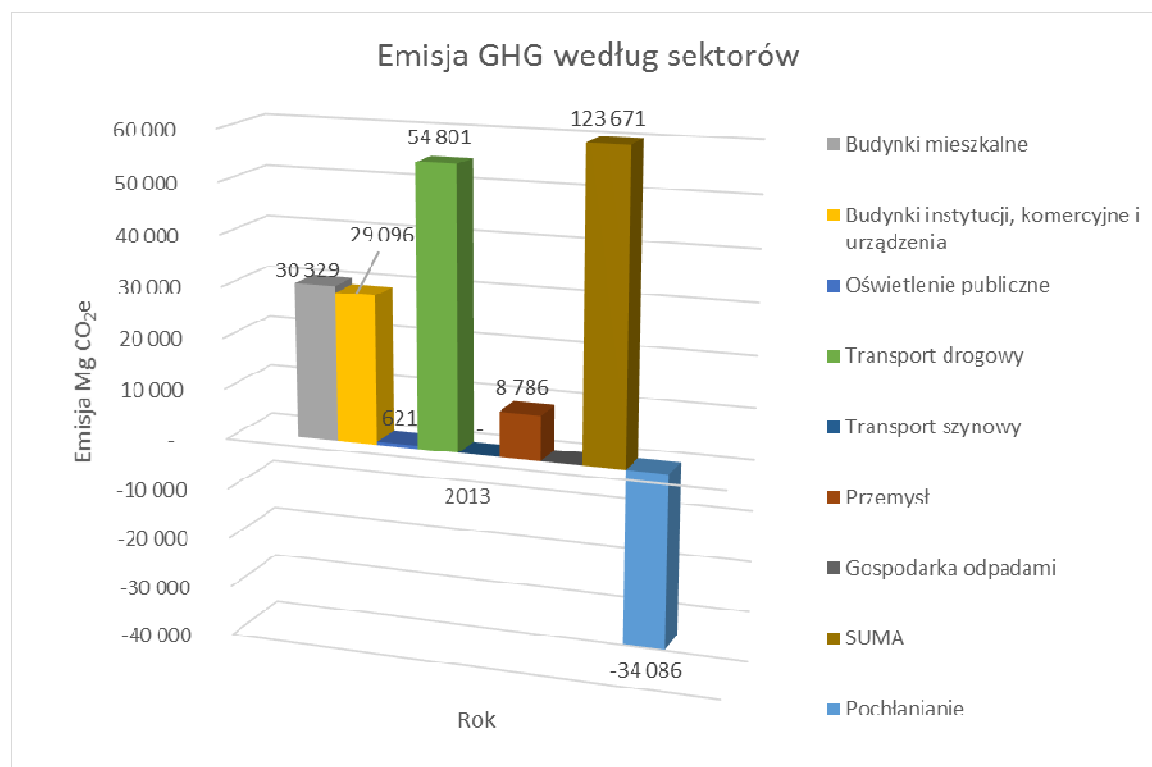
Emisje wg podsektorów	Emisja	Udział
	2013	2013
Budynki mieszkalne	30 329	24,5%
Budynki instytucji, komercyjne i urzędnienia	29 096	23,5%
Oświetlenie publiczne	621	0,5%
Transport drogowy	54 801	44,4%
Transport szynowy	-	0,0%
Przemysł	8 786	7,1%
Gospodarka odpadami	38	0,0%
SUMA	123 671	100,0%
Pochłanianie	-34 086	-27,6%
BILANS	89 585	100,0%

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie analizy wyników inwentaryzacji emisji należy stwierdzić, iż za emisje odpowiedzialne były przede wszystkim sektory:

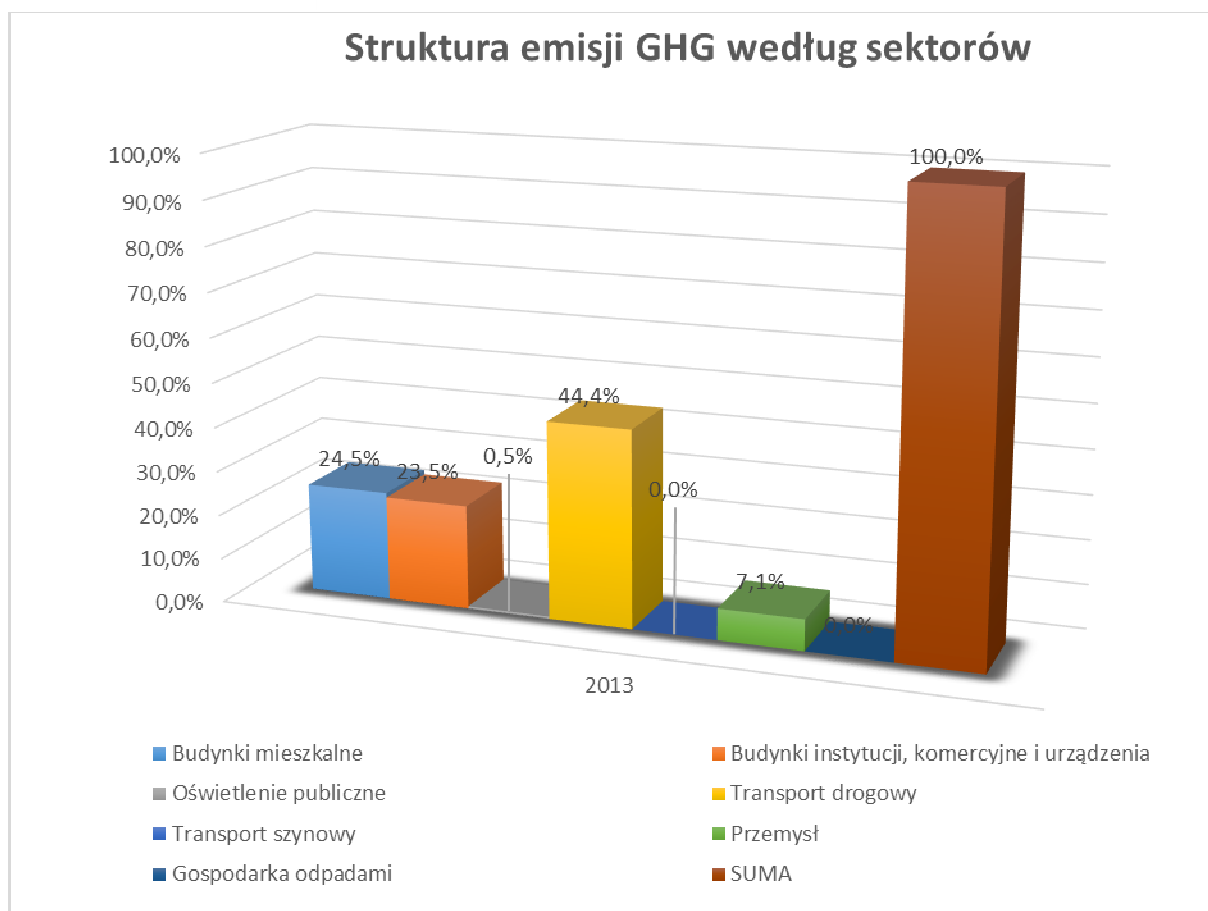
- Transport drogowy;
- Budynki mieszkalne;
- Budynki instytucji, komercyjne i urzędnienia;

Wyniki inwentaryzacji emisji przedstawia Rysunek 9 i Rysunek 10

Rysunek 9 Wielkość emisji CO₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2013 roku wg sektorów

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 10 Procentowy udział sektorów w całkowitej emisji CO₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne

Warto zwrócić uwagę na pochłanianie przez roślinność (głównie lasy) dwutlenku węgla, co jest związane z procesem fotosyntezy. W ramach przeprowadzonej inwentaryzacji emisji oszacowano wielkość pochłaniania CO₂ na poziomie 34 086 Mg CO₂e, co stanowi 27,6% sumarycznej emisji z terenu gminy. Wyniki inwentaryzacji emisji przedstawiono również w podziale na nośniki energii.

Tabela X.24. Wielkość emisji CO₂ w gminie Murowana Goślina w 2013 roku wg podsektorów

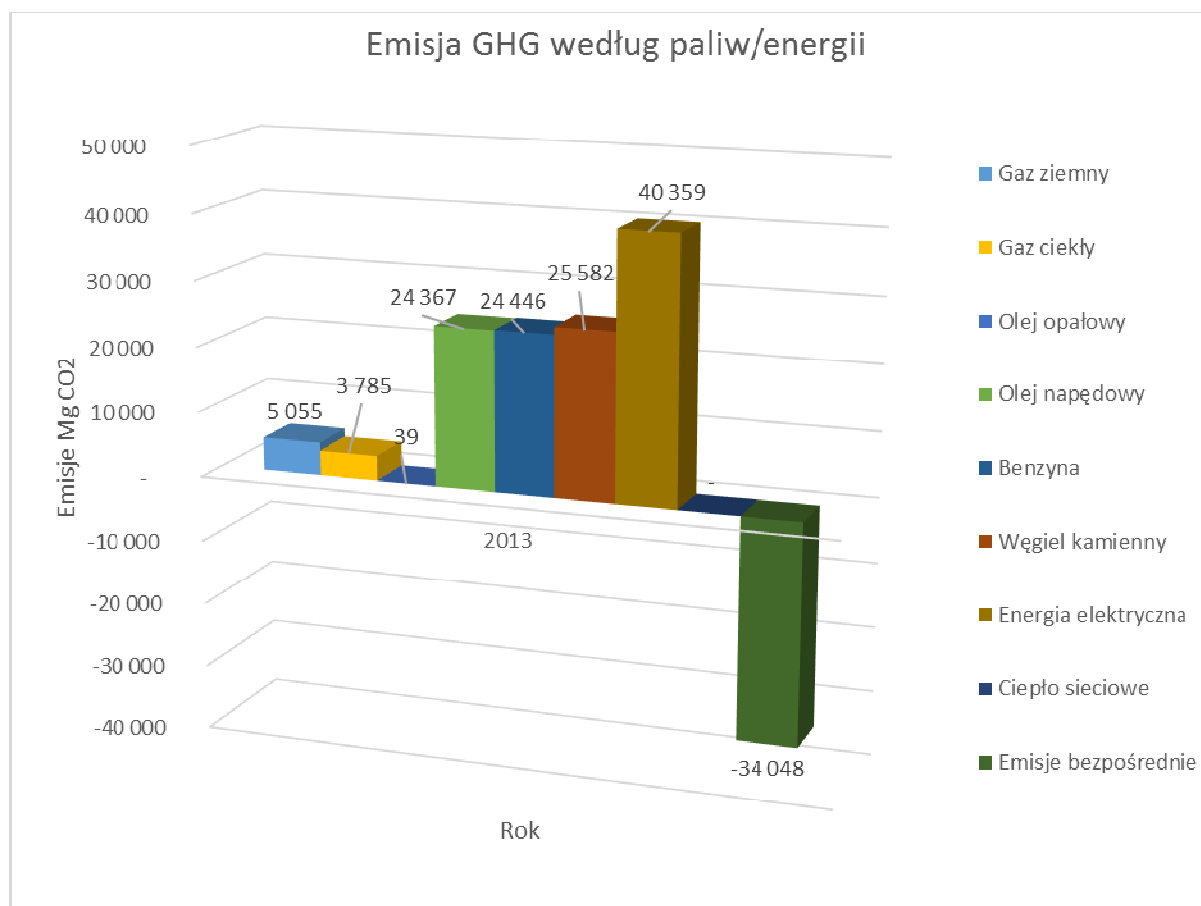
Emisje wg źródeł energii	Emisja	Udział
	2013	2013
Gaz ziemny	5 055	4,1%
Gaz ciekły	3 785	3,1%
Olej opałowy	39	0,0%
Olej napędowy	24 367	19,7%
Benzyna	24 446	19,8%
Węgiel kamienny	25 582	20,7%
Energia elektryczna	40 359	32,6%
Ciepło sieciowe	-	0,0%
SUMA	123 633	100,0%
Emisje bezpośrednie		
CO ₂	-34 048	-27,5%
CH ₄		
N ₂ O		
SUMA (CO ₂ e)	-34 048	-27,5%
SUMA KONTROLNA	89 585	100%

Źródło: Opracowanie własne

Za emisje odpowiedzialne były przede wszystkim następujące źródła energii:

- Energia elektryczna,
- Węgiel kamienny;
- Benzyna;
- Olej napędowy;

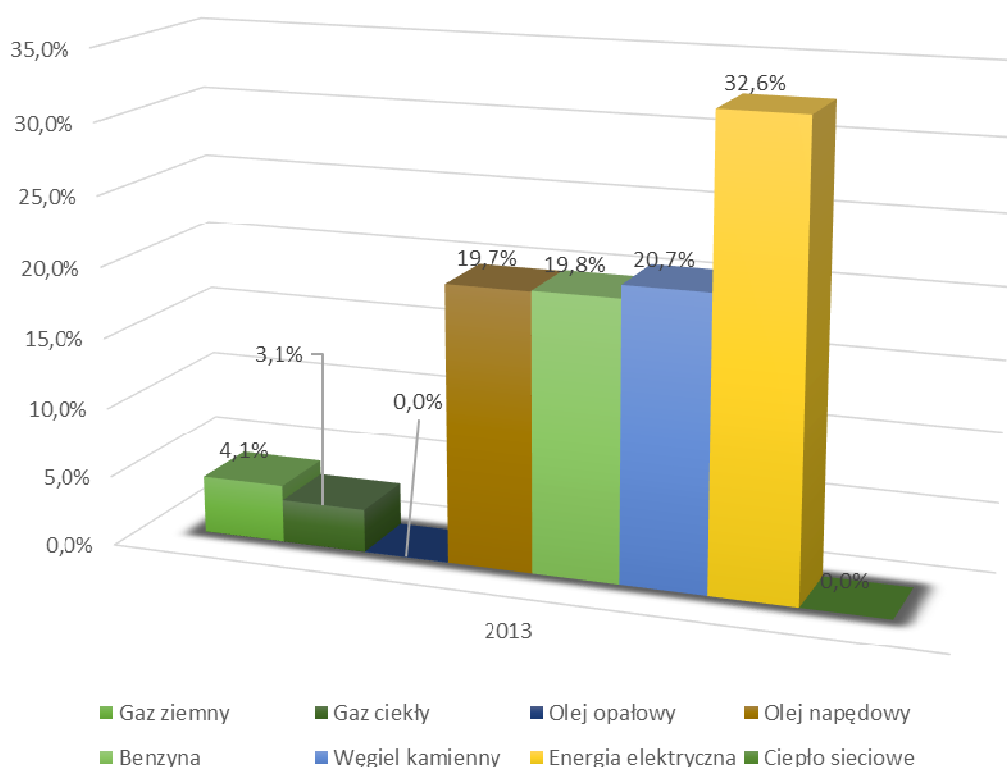
Wyniki inwentaryzacji przedstawia Rysunek 11 i Rysunek 12

Rysunek 11 Wielkość emisji CO₂ z terenu gmin Murowana Goślina w 2013 roku wg źródeł energii

Źródło: Opracowanie własne

Struktura emisji GHG według paliw/energii

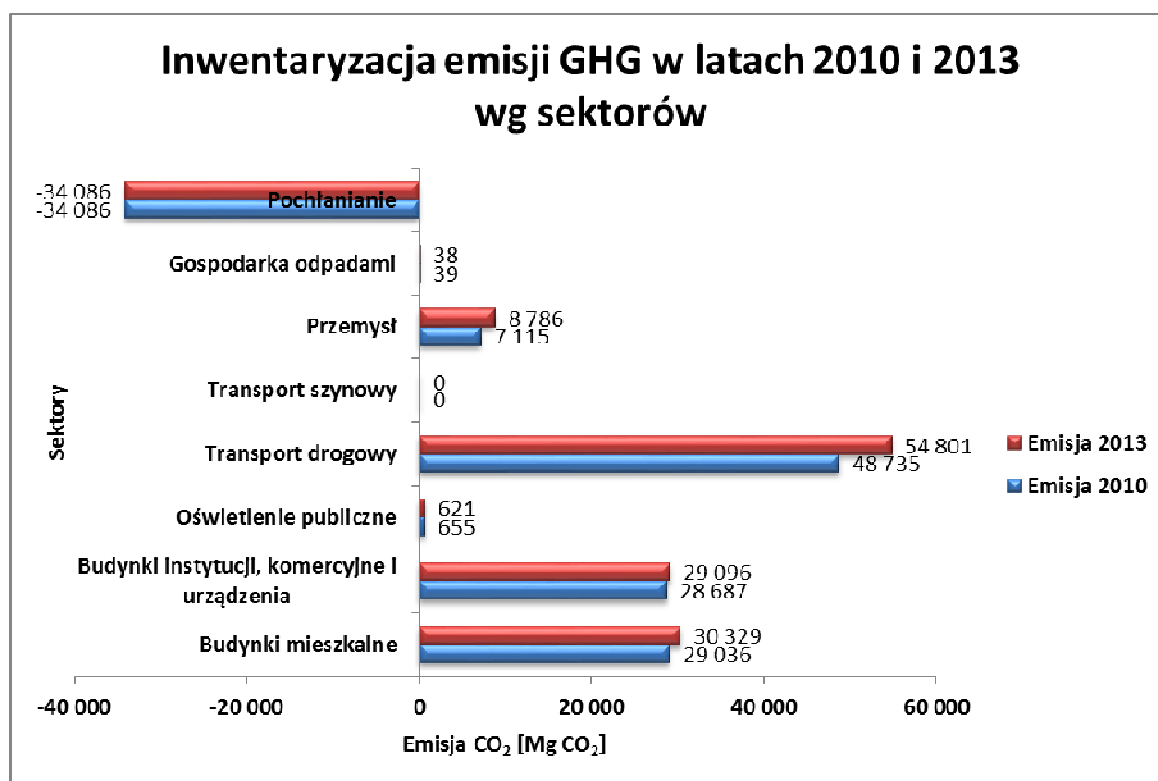
Rysunek 12 Procentowy udział źródeł energii w całkowitej emisji CO₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne

X.9.3. Podsumowanie inwentaryzacji emisji

Sumaryczna wielkość emisji i zużycia energii z obszaru gminy z roku bazowego, którym jest rok 2010, posłuży wyznaczeniu celu redukcyjnego do roku 2020. Rok kontrolny 2013 służy określeniu kierunku, w jakim zmierza gmina Murowana Goślina oraz trendów zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych.

Wielkość emisji gazów cieplarnianych z terenu gminy Murowa Goślina wyniosła w 2010 roku 80 181 Mg CO₂e, a w 2013 roku – 89 585. Emisje z całej gminy w porównaniu do roku 2010 wzrosły zatem o ok. 11,73%. Porównanie wielkości emisji z poszczególnych sektorów przedstawia Rysunek 13.

Rysunek 13 Inwentaryzacja emisji GHG w gminie Murowana Goślina w latach 2010 i 2013 wg sektorów

Źródło: Opracowanie własne

Zmiany w wielkościach emisji w poszczególnych sektorach przedstawia Tabela X.25.

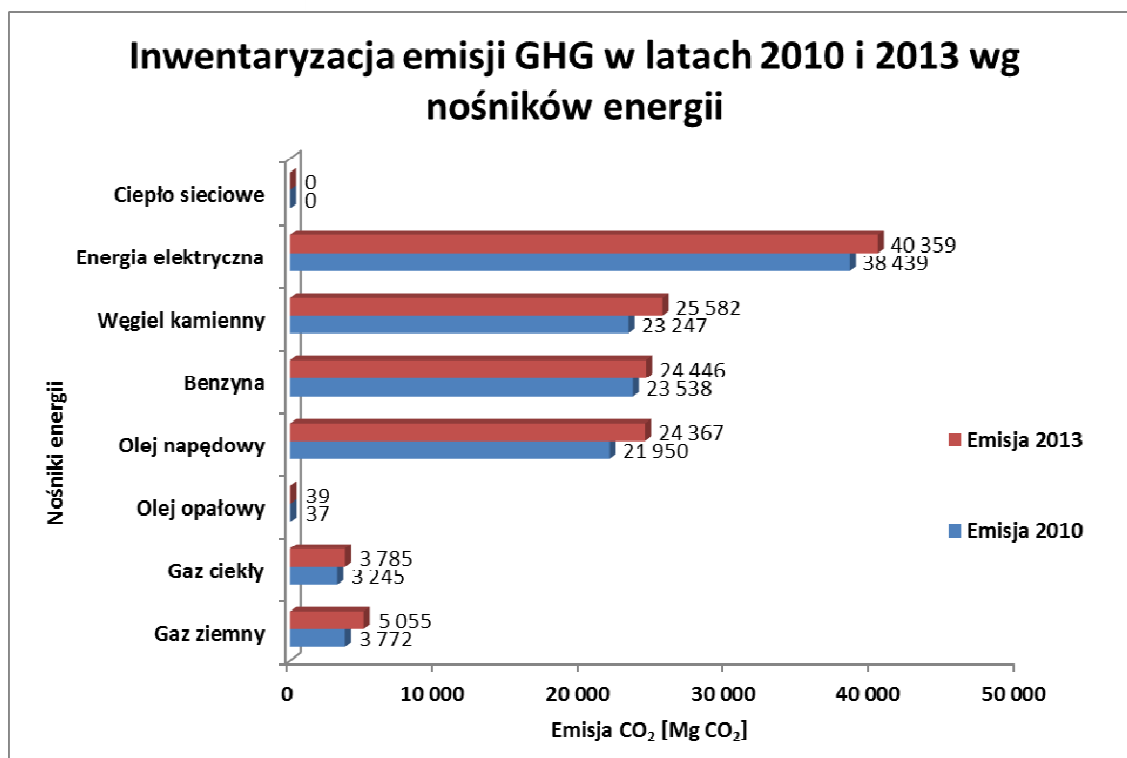
Tabela X.25. Tendencje zmian w wielkości emisji w gminie Murowana Goślina w latach 2010 i 2013 wg sektorów

Emisje wg podsektorów	Emisja		Przyrost	Przyrost
	2010	2013	Mg CO ₂ e	%
Budynki mieszkalne	29 036	30 329	1 293	4,45%
Budynki instytucji, komercyjne i urzędnienia	28 687	29 096	409	1,43%
Oświetlenie publiczne	655	621	-34	-5,19%
Transport drogowy	48 735	54 801	6 066	12,45%
Transport szynowy	-	-	-	-
Przemysł	7 115	8 786	1 671	23,49%
Gospodarka odpadami	39	38	-1	-2,56%
Pochłanianie	-34 086	-34 086	0	0,00%

Źródło: Opracowanie własne

Analiza porównawcza wyników inwentaryzacji emisji z lat 2010 i 2013 w podziale na sektory wskazuje, iż w 2013 roku w większości sektorów działalności gminy objętych inwentaryzacją odnotowano wzrost wielkości emisji w porównaniu z rokiem 2010. Największy procentowy wzrost emisji odnotowano w sektorze przemysłu (1 671 Mg CO₂e/23,49%). Wyraźny wzrost wielkości emisji odnotowano też w sektorze transportu (6 066 Mg CO₂e/12,45%), nieznaczny w sektorze budynki mieszkalne (1 293 Mg CO₂e/4,45%). W sektorze gospodarki odpadami zanotowano spadek emisji o 2,56%.

Zestawienie porównawcze wielkości emisji CO₂ w podziale na nośniki przedstawia Rysunek 14 i Tabela X.26.

Rysunek 14 Inwentaryzacja emisji GHG w latach 2010 i 2013 w gminie Murowana Goślina wg nośników energii

Źródło: Opracowanie własne

Tabela X.26. Tendencje zmian w wielkości emisji w gminie Murowana Goślina w latach 2010 i 2013 wg nośników energii

Emisje wg źródeł energii	Emisja	Emisja	Przyrost	Przyrost
	2010	2013	Mg CO ₂ e	%
Gaz ziemny	3 772	5 055	1 283	34,01%
Gaz ciekły	3 245	3 785	540	16,64%
Olej opałowy	37	39	2	5,41%
Olej napędowy	21 950	24 367	2 417	11,01%
Benzyna	23 538	24 446	908	3,86%
Węgiel kamienny	23 247	25 582	2 335	10,04%
Energia elektryczna	38 439	40 359	1 920	4,99%
Ciepło sieciowe	0	0	0	-

Źródło: Opracowanie własne

Analiza porównawcza wyników inwentaryzacji emisji z lat 2010 i 2013 w podziale na paliwa/nośniki energii wskazuje, iż w 2013 roku we wszystkich stosowanych na terenie gminy nośnikach energii i paliwach odnotowano wzrost wielkości emisji w porównaniu z rokiem 2010. Największy procentowy wzrost emisji odnotowano w przypadku wykorzystania gazu ziemnego (1 283 Mg CO₂e/34,01%). Wyraźny wzrost wielkości emisji odnotowano też w przypadku gazu ciekłego (540 Mg CO₂e/16,64%). W przypadku energii elektrycznej wzrost jest niewielki wynoszący 4,99%/1 920 Mg CO₂e.

X.10. PLANOWANE DZIAŁANIA DO ROKU 2020

X.10.1. Krótkoterminowe i średnioterminowe działania oraz zadania

Energetyka

PLANOWANE ZADANIA GMINNE

Instalowanie odnawialnych źródeł energii tj. modułów fotowoltaicznych „PV”

Planuje się wybudowanie rozproszonych mikro elektrowni o łącznej mocy do 0,4 MWp. Zakłada się średnioroczną wydajność produkcji energii elektrycznej na poziomie ok. 11%. Wydajność ta uwzględnia straty wynikające z konwersji energii prądu stałego na prąd przemienny, straty z tytułu samoistnego pogarszania się wydajności produkcji energii przez moduły oraz straty wynikające chwilowego i częściowego zacienienia modułów. Wykorzystywanie tej formy wytwarzania ekologicznej energii pozwoli uniknąć produkcji energii w dużych elektrowniach systemowych (kondensacyjnych), które produkują energię w oparciu o spalanie paliw kopalnych. Ponadto źródła te jako tzw. rozproszona generacja pozwolą zredukować straty przesyłowe, które występują na drodze przesyłu energii od elektrowni do odbiorców. Szacunkowy koszt przedmiotowej inwestycji wynosi ok. 2,4 mln zł.

Korzyści społeczne:	–
Korzyści ekonomiczne:	obniżenie kosztów zużycia energii elektrycznej oraz energii cieplnej
Korzyści środowiskowe:	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, zagospodarowanie energii wytworzonej w systemie fotowoltaicznym

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Łączna moc zainstalowanych instalacji fotowoltaicznych [kWp]
Produkcja energii elektrycznej z systemów fotowoltaicznych [MW/rok]
Projekt: Instalowanie odnawialnych źródeł energii tj. modułów fotowoltaicznych „PV” Szacowany koszt: 2 400 000,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni Produkcja energii z OZE (MWh/r): 1 000 Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 832

Instalowanie odnawialnych źródeł energii tj. elektrowni wiatrowych oraz mikroinstalacji w oparciu o turbiny małej mocy

W okresie do 2020 roku planuje się wybudowanie elektrowni wiatrowych o łącznej mocy do 0,8 MW. Uwzględniając dyspozycyjne warunki środowiskowe oraz średnioroczną sprawność na poziomie ok. 20% szacuje się, że produkcja energii elektrycznej przez przedmiotowe elektrownie osiągnie wolumen ok. 1 402 MWh/rok. Wykorzystywanie tej formy wytwarzania ekologicznej energii pozwoli uniknąć produkcji energii w dużych elektrowniach systemowych (kondensacyjnych), które produkują energię w oparciu o spalanie paliw kopalnych. Ponadto źródła te jako tzw. rozproszona generacja pozwolą zredukować straty przesyłowe, które występują na drodze przesyłu energii od elektrowni do odbiorców. Produkcja energii o wolumenie j.w. to również uniknięcie emisji CO₂ do atmosfery w ilościach ok. 1 138 Mg/rok. Szacunkowy koszt przedmiotowej inwestycji wynosi ok. 4 mln zł.

Korzyści społeczne:	–
Korzyści ekonomiczne:	obniżenie kosztów zużycia energii elektrycznej
Korzyści środowiskowe:	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, zagospodarowanie energii wytworzonej w systemie elektrowni wiatrowych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Łączna moc zainstalowanych instalacji wiatrowych [kW]
Produkcja energii elektrycznej z instalacji OZE [MW/rok]
Projekt: Instalowanie odnawialnych źródeł energii tj. elektrowni wiatrowych oraz mikroinstalacji w oparciu o turbiny małej mocy Szacowany koszt: 4 000 000,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: inwestorzy prywatni Produkcja energii z OZE (MWh/r): 1 402 Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 1 138

Instalowanie odnawialnych źródeł energii np. pomp ciepła, instalacji solarnych

Istotą zadania jest montowanie instalacji pozyskujących energię ze źródeł odnawialnych w budynkach użyteczności publicznej (np. szkoły, budynki gminne etc.). Najczęściej realizowany będzie montaż na dachach kolektorów słonecznych oraz pomp ciepła w budynkach.

Realizacja inwestycji przyczyni się do spadku zapotrzebowania na energię ze źródeł konwencjonalnych w budynkach objętych tym programem. Pośrednim efektem będzie zatem redukcja emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Gmina będzie realizować tego typu działania. Ich realizacja uwarunkowana jest pozyskaniem zewnętrznych źródeł wsparcia.

Korzyści społeczne:	Poprawa efektywności energetycznej
Korzyści ekonomiczne:	obniżenie kosztów zużycia energii elektrycznej oraz energii cieplnej
Korzyści środowiskowe:	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, zagospodarowanie energii wytworzonej z instalacji OZE

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Łączna moc zainstalowanych instalacji [kW]
Liczba budynków, w których zamontowane zostaną instalacje OZE [szt.]
Produkcja energii z OZE [MWh/rok]
Projekt: Instalacja odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej Szacowany koszt: 1 000 000 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni Produkcja energii z OZE (MWh/r): 482 Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): - Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 278

Budowa źródeł ciepła w oparciu o kogenerację i trigenerację

Kogeneracja to wytwarzanie ciepła oraz energii elektrycznej za pomocą jednego procesu technologicznego. W UE promuje się ją w sposób szczególny – duża efektywność energetyczna oraz ograniczenie emisji CO₂ i innych związków uważanych za szkodliwe. Trigeneracja z kolei generuje również chłód i w naszym kraju jest ona idealnym rozwiązaniem na miesiące letnie.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Zostaną one uzupełnione na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	Poprawa efektywności energetycznej i komfortu cieplnego budynków
Korzyści ekonomiczne:	Obniżenie kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Moc zainstalowanych źródeł kogeneracyjnych [kW]
Moc zainstalowanych źródeł trigeneracyjnych [kW]
Projekt: Budowa źródeł ciepła w oparciu o kogenerację i trigenerację Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni Produkcja energii z OZE (MWh/r): - Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 506 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 393

Podłączenie kolejnych obszarów do sieci ciepłowniczej (i potencjalne zintegrowanie z podłączeniem do sieci kanalizacyjnej w celu obniżenia kosztów inwestycji)

Przyłączenie budynków do sieci ciepłowniczej, a co za tym idzie zaprzestanie w nich ogrzewania za pomocą pieca węglowego wpływa na poprawę stanu lokalnego środowiska i zaniku emisji. Rozwiązanie takie nie potrzebuje również składowania i uzupełniania paliwa, nie generuje hałasu, zapachu oraz zanieczyszczeń atmosferycznych. Ciepło dostarcza się w postaci wody co likwiduje zagrożenie wybuchu i zatrucia spalinami.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Zostaną one uzupełnione na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	Poprawa efektywności energetycznej i komfortu cieplnego budynków
Korzyści ekonomiczne:	Obniżenie kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Długość wybudowanej/przebudowanej sieci ciepłowniczej [km]
Zapotrzebowanie na moc nowych odbiorców ciepła sieciowego [MW]
Moc zlikwidowanych indywidualnych źródeł ciepła [kW]
Projekt: Podłączenie kolejnych obszarów do sieci ciepłowniczej (i potencjalne zintegrowanie z podłączeniem do sieci kanalizacyjnej w celu obniżenia kosztów inwestycji) Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni Produkcja energii z OZE (MWh/r): - Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 1 023 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 754

Efektywna dystrybucja ciepła (podłączanie nowych odbiorców ciepła)

Zadanie ma na celu zwiększenie efektywności dystrybucji ciepła poprzez podłączanie nowych odbiorców ciepła do miejskiej sieci ciepłowniczej, a tym samym jej rozwijanie. Realizacja projektu wiąże się z likwidacją źródeł niskiej emisji (indywidualnych źródeł ciepła, lokalnych kotłowni), a tym samym poprawą stanu powietrza.

Korzyści społeczne:	Poprawa efektywności energetycznej i komfortu cieplnego budynków
Korzyści ekonomiczne:	Obniżenie kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba nowych odbiorców ciepła [osoba]
Projekt: Efektywna dystrybucja ciepła (podłączanie nowych odbiorców ciepła) Szacowany koszt: 1 800 000,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: VEOLIA ENERGIA POZNAŃ S.A. Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 578 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 384

Budowa oświetlenia ulicznego energooszczędnego (metalohalogenkowe i LED)

W ramach zadania gmina zamierza wybudować nowe energooszczędne oświetlenie uliczne (metalohalogenkowe i LED). Łączy się to z ograniczeniem zużycia energii, a co za tym idzie z ograniczeniem emisji CO₂. Przewiduje się budowę 379 opraw oświetleniowych na terenie całej gminy. Szczegółowe zestawienie dotyczące wymienionej inwestycji przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela 23. Planowane w ramach zadania punkty oświetleniowe wraz z lokalizacją

Lokalizacja	Liczba planowanych słupów oświetleniowych
Białęgi	12
Białężyn	9
Boduszewo	15
Długa Goślina	40
Głębocko	9
Kamińsko	14
Kąty	2
Łopuchówko	5
Łopuchowo Gać	5
Łoskoń Stary	7
Mściszewo	14
Nieszawa	5
Przebędowo	23
Rakownia	29
Starczanowo	4
Trojanowo	9
Uchorowo	9
Wojnowo	25
Wojnówko	6
Zielonka	9
Złotoryjsko	3
Osiedle Samorządowe nr 1	7
Osiedle Samorządowe nr 2	4
Osiedle samorządowe nr 3	100
Osiedle Samorządowe nr 5	4
Osiedle Samorządowe nr 6	10

Źródło: UMiG w Murowanej Goślinie

Korzyści społeczne:	poprawa jakości i bezpieczeństwa na drogach
Korzyści ekonomiczne:	zwiększona oszczędność energii
Korzyści środowiskowe:	obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba wymienionych źródeł światła [szt.]
Moc wymienionych punktów świetlnych [kW]
Projekt: Budowa oświetlenia ulicznego energooszczędnego (metalohalogenkowe i LED) Szacowany koszt: 3 000 000,000 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, ENEA Oświetlenie Sp. z o.o. Produkcja energii z OZE (MWh/r): - Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 138,34 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 112,05

Wymiana źródeł oświetlenia ulicznego na energooszczędne oświetlenie

W wyniku realizacji zadania przewiduje się przekształcenie niektórych punktów oświetleniowych na energooszczędne. Lampy tego typu pozwalają na uniezależnienie się od sieci energetycznej. Żeby działać, nie potrzebują podłączenia do sieci, są więc samowystarczalne. Uliczne oświetlenie solarne jest bowiem zasilane przez energię elektryczną pochodzącą z konwersji fotowoltaicznej. Na szczycie latarni zamontowany jest panel fotowoltaiczny, poniżej znajduje się źródło światła. Z inwestycji płyną więc konkretne oszczędności wsparte zasilaniem ze źródeł OZE.

Korzyści społeczne:	poprawa jakości i bezpieczeństwa na drogach
Korzyści ekonomiczne:	zwiększona oszczędność energii
Korzyści środowiskowe:	obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba wymienionych punktów świetlnych [szt.]
Moc wymienionych punktów świetlnych [kW]
Projekt: Wymiana źródeł oświetlenia ulicznego na energooszczędne Szacowany koszt: 500 000,000 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): 10 Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 8,1

Budowa urządzeń sygnalizacji świetlnej z wykorzystaniem instalacji solarnych i hybrydowych

Zadanie obejmuje montaż sygnalizacji świetlnej o niezależnym źródle zasilania (nie podłączonych do sieci elektroenergetycznej) w ramach infrastruktury drogowej. Do zasilania tak niewielkich instalacji elektrycznych można wykorzystać wolnostojące systemy fotowoltaiczne lub hybrydowe będące połączeniem instalacji fotowoltaicznej i turbiny wiatrowej. Dołączony do sygnalizacji generator słoneczny składałby się z modułów paneli fotowoltaicznych o niewielkiej powierzchni połączonych w celu uzyskania większej mocy i zamontowanych na specjalnym rusztowaniu. W celu magazynowania nadmiaru energii można by potencjalnie wykorzystać zespół akumulatorów. System fotowoltaiczny zaopatrzony byłby dodatkowo w czujniki i mierniki monitorujących jego pracę. W dzień pobór mocy przez oświetlenie znaku byłoby mniejsze ze względu na świecenie jedynie pulsujących świateł ostrzegawczych. Po zmroku natomiast wykorzystywany byłby całkowity potencjał tego rodzaju opraw świetlnych.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Zostaną one uzupełnione na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	poprawa jakości i bezpieczeństwa na drogach
Korzyści ekonomiczne:	zwiększona oszczędność energii
Korzyści środowiskowe:	obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba zamontowanych autonomicznych urządzeń sygnalizacji świetlnej [szt.]
Projekt: Budowa urządzeń sygnalizacji świetlnej z wykorzystaniem instalacji solarnych i hybrydowych Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): 0,3 Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 0,24

Budownictwo i gospodarstwa domowe

Termomodernizacja i modernizacja energetyczna budynków

Korzyści zastosowania termomodernizacji są nieocenione. Obniża ona znacznie koszty ogrzewania. Dla przykładu w domach wielorodzinnych, w których zastosowano tego typu rozwiązanie ograniczono zapotrzebowanie na energię średnio o ok. 30%. Wiąże się to również z korzyściami ekologicznymi – zmniejsza tempo zużycia nieodnawialnych źródeł energii oraz zmniejsza emisję CO₂. Zadanie obejmuje także projekty, które będą realizowane z zakresu termomodernizacji w późniejszych terminach.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Zostaną one uzupełnione na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	Poprawa efektywności energetycznej i komfortu cieplnego budynków
Korzyści ekonomiczne:	Obniżenie kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Powierzchnia użytkowa budynków poddanych kompleksowej termomodernizacji [m ²]
Sprawność zmodernizowanych systemów grzewczych [%]
Projekt: Termomodernizacja i modernizacja energetyczna budynków Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 1 200 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 409,2

Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej

W wyniku realizacji działania przewiduje się modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej. W chwili obecnej planowane do realizacji są termomodernizacja

- Termomodernizacja Gimnazjum nr 2 w Murowanej Goślinie przy ul. Gen. T. Kutrzeby 3 (budynek Gimnazjum, łącznik, sala gimnastyczna), szacowany koszt: 1230.000,00 zł (600000 zł w 2016 r. i 630000 zł w 2017 r.), termin: 2016 – 2017 r., główny zakres: wymiana stolarki okiennej, częściowa wymiana stolarki drzwiowej, ocieplenie ścian, częściowe docieplenie stropodachu;
- Termomodernizacja remizy OSP w Białężynie wraz z wymianą kotła, szacowany koszt: 263.900,00 zł, termin: 2016 r., główny zakres: wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian i stropodachu, wymiana instalacji CO;
- Termomodernizacja świetlicy wiejskiej z garażem na wóz OSP w Mściszewie, szacowany koszt: 150.000,00 zł, termin: 2017 r., główny zakres: wymiana stolarki drzwiowej, ocieplenie ścian, docieplenie stropodachu.

Ponadto zadanie obejmuje inne projekty, które będą realizowane z zakresu termomodernizacji w późniejszych terminach.

Korzyści społeczne:	Poprawa efektywności energetycznej i komfortu cieplnego budynków
Korzyści ekonomiczne:	Obniżenie kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania	
Powierzchnia użytkowa budynków poddanych kompleksowej termomodernizacji [m ²]	
Sprawność zmodernizowanych systemów grzewczych [%]	
Projekt: Termomodernizacja budynków publicznych Szacowany koszt: 1 643 900,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2017 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 387 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO ₂ e/rok): 131,97	

Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynków na terenie Gminy

Realizacja działania przewiduje termomodernizację i inne inwestycje budowlane zmierzające do przywrócenia budynkom nowoczesnego, atrakcyjnego wyglądu, poprawy ich stanu technicznego i przystosowania poszczególnych budynków do pełnienia nowych funkcji. W wyniku planowanej przebudowy:

- Stary budynek dworca w Łopuchowie zostanie przekształcony w budynek usługowo- mieszkalny,
- Budynek dworca w Murowanej Goślinie przy ul. Kolejowej 1 zostanie przekształcony w budynek usługowy,
- Budynek mieszkalno-magazynowo-garażowy przy ul. Kolejowej 1a zostanie przekształcony na budynek handlowo-usługowy,
- Pałac Winterfeldów w Murowanej Goślinie zostanie odnowiony i po części przekształcony w obiekt usługowy, gastronomiczny

Zagospodarowanie budynków na nowo pozwoli na zmianę ich struktury oraz pozytywnie wpłynie na walory zarówno przestrzenne i kulturowe.

Korzyści społeczne:	Poprawa efektywności energetycznej i komfortu cieplnego budynków, poprawa walorów przestrzennych gminy
Korzyści ekonomiczne:	Obniżenie kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Powierzchnia użytkowa budynków poddanych kompleksowej termomodernizacji [m ²]
Moc zmodernizowanych systemów grzewczych [kW]
Sprawność zmodernizowanych systemów grzewczych [%]
Projekt: Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynków na terenie Gminy Szacowany koszt: 13 277 100,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 347,08 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 118,36

Budowa energooszczędnych budynków użyteczności publicznej

W wyniku realizacji działania przewiduje się budowę nowych budynków publicznych w standardzie energooszczędnym. Nowe budynki spełniałyby najnowsze wymagania dotyczące obiektów energooszczędnych – zużycie energii nie wynosiłoby więcej niż 80 kWh/m²/rok. Budynki mogłyby być zaopatrzone w energooszczędne oświetlenie wraz z czujnikami ruchu.

- Budynku garażowego OSP w Łopuchowie;
- Świetlicy wiejskiej w Przebędowie;
- Świetlicy wiejskiej w Nieszawie.

Korzyści społeczne:	Poprawa efektywności energetycznej i komfortu cieplnego budynków
Korzyści ekonomiczne:	Obniżenie kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Powierzchnia użytkowa budynków poddanych kompleksowej termomodernizacji [m ²]
Moc systemów grzewczych [kW]
Sprawność zainstalowanych systemów grzewczych [%]
Projekt: Budowa energooszczędnych budynków użyteczności publicznej Szacowany koszt: 1 703 300,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 16,04 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 47,04

Monitoring zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej

Monitoring zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej może przyczynić się do zmian w jej zużyciu a także w ponoszonych kosztach. Pozwala to na ocenę stanu wykorzystania energii oraz budżetu, wykrywanie wszelkich stanów, które odbiegają od normy i szybką reakcję pozwalającą na minimalizowanie strat. Obecnie Murowana Goślina nie prowadzi tego typu działań, ale jest nimi zainteresowana. Jako założenie przyjęto monitorowanie zużycia energii elektrycznej w budynkach o powierzchni 5 000 m².

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Zostaną one uzupełnione na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	Poprawa efektywności energetycznej i komfortu cieplnego budynków
Korzyści ekonomiczne:	Obniżenie kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość zamontowanych urządzeń pomiarowych [szt.]
Projekt: Monitoring zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 56 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 45

Wymiana oświetlenia wewnętrznego, sprzętu RTV, ITC i AGD

W ramach zadania zostanie zmodernizowane oświetlenie i wymieniony sprzęt RTV, ITC i AGD. Realizacja tego zadania przyczyni się do ograniczenia zapotrzebowania na energię elektryczną i w konsekwencji ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Wymiana oświetlenia na oświetlenie energooszczędne przyniesie oszczędności rzędu 50% w zużyciu energii elektrycznej. Wymiana sprzętu elektrycznego i elektronicznego na spełniający coraz wyższe normy efektywności energetycznej, pozwoli do roku 2020 zaoszczędzić około 15% energii elektrycznej. Jako założenie przyjęto zmodernizowanie oświetlenia i wymiany sprzętu RTV, ITC i AGD w budynkach o powierzchni 5 000 tys. m².

Do wymiany zaplanowano następujące ilości sprzętu:

- RTV – 280 szt.
- ICT – 180 szt.
- AGD – 280 szt.
- Oświetlenie wewnętrzne – 370 szt.

Korzyści społeczne:	poprawa jakości wykorzystywanych urządzeń
Korzyści ekonomiczne:	zwiększona oszczędność energii
Korzyści środowiskowe:	obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość i moc wymienionych źródeł światła [kW]
Moc zainstalowanego energooszczędnego oświetlenia [kW]
Ilość zużytej energii elektrycznej [MWh]

Projekt: Wymiana oświetlenia wewnętrznego, sprzętu RTV, ITC i AGD

Szacowany koszt: 1 000 000,00 zł

Lata wdrażania działania: 2016-2020

Podmiot realizujący zadanie: Interesariusze Planu

Produkcja energii z OZE (MWh/r):

Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 378

Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 246

Opracowywanie audytów energetycznych budynków

W wyniku realizacji działania przewiduje się przeprowadzenie ekspertyz określających zakres oraz parametry techniczne i ekonomiczne przedsięwzięć prowadzących do zmniejszenia zapotrzebowania na energię przez budynki użyteczności publicznej. Celem audytu energetycznego jest uzyskanie profilu zużycia energii w danym budynku (ilości i struktury zużywanej energii) oraz zalecenie konkretnych rozwiązań zmierzających do jej ograniczenia.

Korzyści społeczne:	-
Korzyści ekonomiczne:	Określenie zużycia energii w budynku
Korzyści środowiskowe:	-

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość budynków dla których wykonano audyt [szt.]
Projekt: Opracowanie audytów energetycznych budynków Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, Inwestorzy prywatni Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): pośrednie Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): pośrednie

Modernizacja instalacji CO

W wyniku realizacji działania przewiduje się inwestycje związane z unowocześnieniem systemu CO w budynkach publicznych poprzez dodatkowe ocieplenie elementów oraz montażem termostatów i innych sterowników. Modernizacja instalacji CO pozwoli na zmniejszenie strat energii cieplnej dzięki możliwości kontrolowania i utrzymywania wymaganej temperatury. Duży wpływ na ograniczenie oddawanego do otoczenia ciepła będzie miał odpowiedni dobór izolacji termicznej, która zostanie wykorzystana przy elementach instalacji przesyłowej funkcjonującej w poszczególnych budynkach.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Zostaną one uzupełnione na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	Zapewnienie odpowiedniego komfortu cieplnego
Korzyści ekonomiczne:	Określenie zużycia energii cieplnej w budynku
Korzyści środowiskowe:	obniżenie emisji gazów cieplarnianych generowanych w wyniku ogrzewania

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość zmodernizowanych instalacji CO w budynkach [szt.]
Projekt: Modernizacja instalacji CO Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2021 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, Inwestorzy prywatni Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 486,54 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 119,10

Wsparcie wymiany źródeł ogrzewania w gospodarstwach domowych z paliw stałych na niskoemisyjne oraz na kotły o lepszej sprawności

Ograniczenie emisji zanieczyszczeń i wiążące się z tym spełnianie standardów jakości powietrza to najważniejszy cel działań w zakresie jego ochrony. Zanieczyszczenia powoduje głównie niska emisja związana z lokalnymi kotłowniami węglowymi oraz domowymi piecami grzewczymi. Zgodnie z zapisami Programu ochrony powietrza ze względu na przekroczenia poziomu docelowego B(a)P w Gminie Murowana Goślina ograniczenie poziomu zanieczyszczeń można osiągnąć dzięki wymianie sposobu ogrzewania w lokalach opalanych paliwami stałymi na ogrzewanie bezemisyjne albo niskoemisyjne (kotły gazowe). Szacuje się, że wymiana takiego kotła to koszt 11 000 zł na każde 100 m² budynku, a dotacja przyjęta na sfinansowanie takiego zadania przyjęta została na poziomie 50%. Jako założenie przyjęto wymianę 100 pieców węglowych, w budynkach o średniej powierzchni użytkowej 150m².

Korzyści społeczne:	Poprawa efektywności energetycznej i komfortu cieplnego budynków
Korzyści ekonomiczne:	Obniżenie kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość wymienionych źródeł ciepła [szt.]
Projekt: Wsparcie w formie dotacji do wymiany przestarzałych pieców indywidualnych mieszkańców na bardziej efektywne Szacowany koszt: 1 650 000,00 zł Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 512 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 290

Montaż stojaków na rowery przy budynkach użyteczności publicznej

W wyniku realizacji działania przewiduje się instalację stojaków na rowery przy budynkach użyteczności publicznej zlokalizowanych na terenie Gminy. Inwestycja w tego typu infrastrukturę rowerową powinna zachęcić mieszkańców do wybierania roweru jako środka transportu, którym można odbyć podróż do odpowiedniej instytucji publicznej. Oprócz kwestii środowiskowych (poprawy jakości powietrza), wybór alternatywnego środka transportu przez mieszkańców wpłynie pozytywnie na ich zdrowie i samopoczucie.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Zostaną one uzupełnione na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	poprawa komfortu podróżowania na rowerze, promocja zdrowego stylu życia
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	ograniczenie emisji spalin samochodowych do atmosfery

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość zamontowanych stojaków [szt.]
Projekt: Montaż stojaków na rowery przy budynkach użyteczności publicznej Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 10,6 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 2,6

Transport

Działania w tym obszarze mają na celu tworzenie optymalnych warunków do efektywnego i bezpiecznego przemieszczania osób oraz towarów w mieście i obszarze metropolitalnym, przy spełnieniu wymogu ograniczenia uciążliwości transportu dla środowiska. W ramach tego obszaru realizowane będą zadania odnoszące się do kwestii związanej ze zrównoważoną mobilnością mieszkańców:

- zbiorowy transport pasażerski,
- transport niezmotoryzowany,
- transport drogowy,
- zarządzanie mobilnością,
- wykorzystanie inteligentnych systemów transportowych,
- bezpieczeństwo ruchu drogowego,
- wdrażanie nowych wzorców użytkowania,
- promocja ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów.

ZADANIA ZGODNE Z ZIT

Modernizacja nawierzchni istniejących dróg, budowa dodatkowych pasów ruchu w miejscach o największym natężeniu ruchu, rozbudowa rond

Na terenie Gminy systematycznie prowadzone są modernizacje nawierzchni dróg, odtwarzane są drogi po budowie kanalizacji w ramach projektu "Kanalizacja Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka i okolic".

Korzyści społeczne:	umożliwienie bezpiecznego poruszania się pojazdem po obszarze Gminy, poprawa komfortu podróżowania, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa,
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	-

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Długość nowych/zmodernizowanych odcinków dróg [km]
Projekt: Modernizacja nawierzchni istniejących dróg, budowa dodatkowych pasów ruchu w miejscach o największym natężeniu ruchu, rozbudowa rond Szacowany koszt: 7 200 000,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): pośrednie Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): pośrednie

Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych oraz ścieżek dla pieszych

Na terenie Gminy systematycznie wzrasta długość ścieżek pieszo-rowerowych. Gmina Murowana Goślina promuje się jako Gmina rowerowa. W ramach zadania przewiduje się m.in.:

- Budowę ścieżki rowerowej przy ul. Raduszyńskiej w Murowanej Goślinie;
- Budowę ścieżki rowerowej Raduszyn – Mściszewo.

Korzyści społeczne:	umożliwienie szybkiego i bezpiecznego poruszania się rowerem po obszarze gminy, poprawa komfortu podróżowania na rowerze, promocja zdrowego stylu życia, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa rowerzystów, szczególnie dzieci i osób starszych, łatwość dostępu do oczekiwanych celów podróży
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	ograniczenie emisji spalin samochodowych do atmosfery

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Długość nowych/zmodernizowanych ścieżek rowerowych [km]
Długość nowych/zmodernizowanych ścieżek dla pieszych [km]
Projekt: Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych oraz ścieżek dla pieszych Szacowany koszt: 3 200 000,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 199 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 51

Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską (więcej przystanków, większa częstotliwość kursowania, etc.)

Na terenie Gminy prowadzony jest szereg przedsięwzięć od promocji po konkretne działania:

- zintegrowane przystanki;
- remonty;
- rewitalizacja dworców i terenów przydworcowych co najmniej 3;
- systematycznie zwiększana jest liczba kursów autobusowych.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Zostaną one uzupełnione na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	Poprawa komfortu życia, łatwość dostępu do oczekiwanych celów podróży
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	-

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość zmodernizowanych dworców i terenów przydworcowych [szt.]
Liczba nowych/zmodernizowanych przystanków [szt.]
Liczba pojazdów obsługujących nowe połączenia – autobusy [szt.]
Projekt: Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską (więcej przystanków, większa częstotliwość kursowania, etc.) Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 468 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 122

Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy zadanie ZIT

W wyniku realizacji działania przewiduje się budowę parkingów buforowych P+R przy ulicy Szkolnej i Kolejowej w Murowanej Goślinie. Parkingi tego typu są przeznaczone dla osób korzystających z publicznego transportu zbiorowego. Kierowcy lub rowerzyści w wyznaczonych miejscach postojowych mogą pozostawić pojazd, aby do miasta Poznania dotrzeć komunikacją publiczną. Takie działanie przeciwdziała zatłoczeniu dróg wjazdowych, ruchem samochodowym, dzięki czemu zmniejsza się ilość emitowanych zanieczyszczeń do powietrza oraz poziom hałasu. Dla kierowców i innych uczestników podróży to oszczędność czasu i pieniędzy. Przewidziane w zadaniu parkingi będą posiadały około 75 miejsc parkingowych. W ramach zadania przewidziano również przebudowę ul. Szkolnej, która będzie stanowić dojazd do parkingów.

Korzyści społeczne:	Poprawa komfortu życia, łatwość dostępu do oczekiwanych celów podróży
Korzyści ekonomiczne:	Oszczędność pieniędzy
Korzyści środowiskowe:	Ograniczenie emisji spalin samochodowych do atmosfery

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość miejsc parkingowych dla samochodów [szt.]
Ilość miejsc parkingowych dla rowerów [szt.]
Projekt: Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy Szacowany koszt: 4 550 000 Lata wdrażania działania: 2014-2018 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): - Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): - Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 0,32

Dojazd do stacji PKP Murowana Goślina

W wyniku realizacji działania przewiduje się modernizację ulic np. Kmicica i ul. Podbięty przebiegających w pobliżu dworca kolejowego w Murowanej Goślinie. Przebudowa dróg przyniesie wymierne korzyści w postaci upłynnienia ruchu, a tym samym komfortu podróżujących.

Korzyści społeczne:	umożliwienie bezpiecznego poruszania się pojazdem po obszarze Gminy, poprawa komfortu podróżowania, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa,
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	-

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Długość zmodernizowanych odcinków dróg [km]
Projekt: Dojazd do stacji PKP Murowana Goślina Szacowany koszt: 7 583 000,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 4,26 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO ₂ e/rok): 1,44

PLANOWANE ZADANIA GMINNE

Budowa i modernizacja dróg

W wyniku realizacji działania przewiduje się:

- Rewitalizację ulic staromiejskich (ul. Podgórna, ul. Młyńska, ul. Wojska Polskiego, ul. Mściszewska, ul. Mostowa, ul. Jodłowa);
- Przebudowę ul. Dworcowej w Murowanej Goślinie;
- Budowę ulic na Osiedlu Samorządowym nr 2 w Murowanej Goślinie;
- Budowa ulic na Osiedlu Samorządowym nr 6 w Murowanej Goślinie (ul. Chabrowa, ul. Irysowa, ul. Krokusowa, ul. Narcyzowa, ul. Różana, ul. Storczykowa);
- Budowa drogi Długa Goślina – Łoskoń Stary;
- Budowa ulic na Osiedlu Samorządowym nr 3 w Murowanej Goślinie (ul. Zagłoby, ul. Wołodajewskiego, ul. Oleńki);
- Budowa ulic na Osiedlu Samorządowym nr 1 w Murowanej Goślinie (ul. Słowackiego, ul. A. Mickiewicza, ul. M. Konopnickiej, ul. B. Prusa, ul. St. Żeromskiego, ul. Lipowa, ul. Łabędzia, ul. Żurawia, ul. Łąkowa, ul. Młyńska);
- Budowa drogi 23 KD-DA w Murowanej Goślinie;
- Budowa drogi KD-27 w Murowanej Goślinie;
- Budowa ulicy Borowikowej w Łopuchowo Gać i budowa drogi dojazdowej do przystanku kolejowego Łopuchowo przy Puszczy;
- Budowa ul. Rzemieślniczej w Przebudowie;
- Budowa dojazdu do dworca w Łopuchowie, wraz z parkingiem, budowa ulicy przy Szkole Podstawowej w Łopuchowie;

- Budowa dojazdu do stacji kolejowej Zielone Wzgórza i parkingu;
- Budowa odcinka ul. Przemysłowej w Murowanej Goślinie.

Korzyści społeczne:	umożliwienie bezpiecznego poruszania się pojazdem po obszarze Gminy, poprawa komfortu podróżowania, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa,
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	-

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Długość nowych/zmodernizowanych odcinków dróg [km]

Projekt: Budowa i modernizacja dróg

Szacowany koszt: 51 600 000,00 PLN

Lata wdrażania działania: 2016-2020

Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina

Produkcja energii z OZE (MWh/r):

Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 2113

Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 541,7

Rewitalizacja Placu Powstańców Wlkp. w Murowanej Goślinie

Zadanie obejmuje zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowości Murowana Goślina w okolicy Placu Powstańców Wielkopolskich. W ramach rewitalizacji tego obszaru przewiduje się:

- przebudowę placu Powstańców Wielkopolskich i przyległych jezdni, (nawierzchni placu, chodników, parkingów oraz budowa ścieżki rowerowej),
- urządzenie terenów zielonych wraz z nawodnieniem (nowe nasadzenia w ilości 75 szt.),
- przebudowę oświetlenia ulicznego (likwidacja starych słupów oświetleniowych i montaż nowych w ilości 45 szt.),
- wykonanie zasilania energetycznego imprez masowych i oświetlenia iluminacyjnego,
- przebudowę kanalizacji deszczowej,
- włączenie do kanalizacji deszczowej rur spustowych wszystkich przyległych budynków,
- budowę elementów małej architektury,
- likwidację budynku kwiaciarni, baru, szaletu miejskiego oraz wszystkich przyłączy do ww. budynku (przyłącze wodociągowe, przyłącze energetyczne, przyłącze kanalizacji deszczowej, przyłącze kanalizacji sanitarnej – szambo),
- wykonanie nowej organizacji ruchu.

Wymienione zadanie w sposób pozytywny wpłynie na jakość powietrza, gdyż przewidziane inwestycje spowodują zmniejszenie emisji z transportu, a dodatkowe nasadzenia roślinne oprócz korzyści środowiskowych wpłyną na podniesienie walorów architektury i tworzenie ładu przestrzennego stwarzając warunki prywatności i komfortu.

Korzyści społeczne:	poprawa komfortu życia
Korzyści ekonomiczne:	zmniejszenie zużycia energii
Korzyści środowiskowe:	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba utworzonych elementów małej infrastruktury [szt.]
Powierzchnia nowych zielonych nasadzeń [m ²]
Liczba utworzonych energooszczędnych punktów świetlnych [szt.]
Długość nowo wybudowanych ścieżek rowerowych [km]
Powierzchnia zmienionej nawierzchni placu [m ²]

Projekt: Rewitalizacja Placu Powstańców Wlkp. w Murowanej Goślinie

Kategorie działań: Niskoemisyjny transport

Obszar działań: Gmina Murowana Goślina

Szacowany koszt: 7 633 355

Lata wdrażania działania: 2015-2017

Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina

Produkcja energii z OZE (MWh/r):

Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 17,68

Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 13,72

Uruchomienie wypożyczalni rowerów

W wyniku realizacji działania na terenie Gminy powstanie wypożyczalnia rowerów. Wypożyczalnia powinna być zlokalizowana w pobliżu parkingu lub w bliskiej odległości innych szlaków komunikacyjnych tak aby zarówno turyści jak i mieszkańcy w łatwy sposób mogli pozostawić pojazdy i przesiąść się na wypożyczony rower. W niedalekiej odległości od planowanej inwestycji powinny rozpoczynać się i dobrze oznaczone i odpowiednio przystosowane szlaki rowerowe.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Zostaną one uzupełnione na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	poprawa komfortu podróżowania na rowerze, promocja zdrowego stylu życia
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	ograniczenie emisji spalin samochodowych do atmosfery

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość dostępnych w wypożyczalni rowerów [szt.]
Projekt: Uruchomienie wypożyczalni rowerów Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, Inwestorzy prywatni Produkcja energii z OZE (MWh/r): - Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 21,2 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 5,2

Lasy i tereny zielone

PLANOWANE ZADANIA GMINNE

Promocja zalesiania gruntów rolnych o niskiej klasie bonitacyjnej gruntów

W wyniku realizacji działania przewiduje się promowanie wśród rolników zalesiania gruntów zdewastowanych oraz odłogów występujących na terenie Gminy. Zalesienie takich gruntów podniesie ich wartość ekonomiczną, korzystnie wpłynie na środowisko naturalne oraz zwiększy udział lasów. Ponadto proponowane rozwiązania w zakresie sposobu zakładania upraw leśnych, ich składu gatunkowego oraz wykorzystania istniejących samosiewów, wpłyną korzystnie na utrzymanie różnorodności biologicznej oraz kondycję zakładanych upraw leśnych.

Korzyści społeczne:	Polepszenie estetyki i wyglądu terenów Gminy
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Powierzchnia terenu nowozalesionego [m ²]
Projekt: Promocja zalesienia gruntów rolnych o niskiej klasie bonitacyjnej gruntów Szacowany koszt: 30 000 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): - Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): - Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 36

Rewitalizacja Parku Miejskiego w Murowanej Goślinie

W wyniku realizacji zadania przewiduje się zagospodarowanie parku miejskiego w Murowanej Goślinie w celu uatrakcyjnienia tego miejsca dla mieszkańców. Koncepcja rewitalizacji omawianego terenu przewiduje jego powrót do stanu pierwotnego. W planach inwestycji powinna zostać przewidziana mała infrastruktura oraz nowe nasadzenia. W parku zamiast zwykłego oświetlenia można zastosować energooszczędne generując tym samym oszczędności dla Gminy.

Korzyści społeczne:	Polepszenie estetyki i wyglądu terenów Gminy, poprawa komfortu życia
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość nowych nasadzeń [szt.]
Projekt: Rewitalizacja Parku Miejskiego w Murowanej Goślinie Szacowany koszt: 1 600 000 PLN Lata wdrażania działania: 2015-2018 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): - Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): - Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 41,6

Nowe nasadzenia wraz z rewitalizacją i rewaloryzacją istniejących terenów zielonych

W wyniku realizacji działania przewiduje się nowe nasadzenia drzew na obszarach należących do Gminy oraz odnowienie i zagospodarowanie istniejących terenów zielonych. Takie inicjatywy oprócz poprawy walorów architektonicznych wpływają pozytywnie na jakość środowiska, oczyszczają atmosferę i glebę. Redukują również o niemal 50 proc. hałas w miastach i wzdłuż tras szybkiego ruchu co poprawia komfort życia mieszkańców.

Korzyści społeczne:	Polepszenie estetyki i wyglądu terenów Gminy, poprawa komfortu życia
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość nowych nasadzeń [m ²]
Powierzchnia zrewitalizowanego terenu zielonego [m ²]
Projekt: Nowe nasadzenia wraz z rewitalizacją i rewaloryzacją istniejących terenów zielonych Szacowany koszt: 2 050 000 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): - Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): - Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 26,4

Przemysł

PLANOWANE ZADANIA GMINNY LUB INTERESARIUSZA ZEWNĘTRZNEGO

Wdrażanie nowych, innowacyjnych rozwiązań technologicznych ograniczających emisję z zakładów przemysłowych

Zadanie przewiduje wdrażanie rozwiązań niskoemisyjnych przez zakłady przemysłowe położone w obszarze Gminy Murowana Goślina. Przedsięwzięcia będzie obejmować inwestycje polegające m.in. na budowie, rozbudowie lub modernizacji istniejących instalacji produkcyjnych lub urządzeń przemysłowych, prowadząc tym samym do zmniejszania zużycia surowców pierwotnych, w tym poprzez zastąpienie ich surowcami wtórnymi, odpadami lub prowadzące do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów. Dodatkowo pożądane będą wszelkie rozwiązania zmierzające do poprawy efektywności energetycznej oraz zmniejszenia zużycia energii w zakładzie.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Zostaną one uzupełnione na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	-
Korzyści ekonomiczne:	Zmniejszenie zużycia energii
Korzyści środowiskowe:	Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość wdrożonych rozwiązań niskoemisyjnych [szt.]
Projekt: Wdrażanie nowych, innowacyjnych rozwiązań technologicznych ograniczających emisję z zakładów przemysłowych Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Zakłady przemysłowe Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 1300 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 527,6

Wykorzystanie nowych rozwiązań logistycznych i organizacyjnych ograniczających emisję z zakładów przemysłowych

Zadanie przewiduje wdrażanie rozwiązań logistycznych i organizacyjnych zmierzających do ograniczenia emisji z zakładów przemysłowych położonych na obszarze Gminy Murowana Goślina. Przedsięwzięcie może obejmować wprowadzenie systemów monitorowania zużycia energii, które pozwolą m.in. na identyfikację obszarów najbardziej energochłonnych gdzie wymagane są inwestycje bądź zmiana systemu zarządzania. Bardzo ważnym obszarem w którym także można zastosować rozwiązania niskoemisyjne jest transport. Szeroko pojęta logistyka w przypadku przedsiębiorstw obejmuje m.in. dostawy surowców do zakładu jak i produktów do odbiorców. Działaniem, które w sposób znaczący może obniżyć emisję gazów cieplarnianych jest np. wymiana taboru pojazdów należących do przedsiębiorstw na niskoemisyjne.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Zostaną one uzupełnione na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	-
Korzyści ekonomiczne:	Zmniejszenie zużycia energii, paliw
Korzyści środowiskowe:	Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość wdrożonych rozwiązań niskoemisyjnych [szt.]
Ilość wymienionych pojazdów na niskoemisyjne [szt.]
Projekt: Wykorzystanie nowych rozwiązań logistycznych i organizacyjnych ograniczających emisję z zakładów przemysłowych Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Zakłady przemysłowe Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 750 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 443,4

Stosowanie biokomponentów i biopaliw

Zadanie przewiduje wprowadzenie biopaliw oraz biokomponentów przez zakłady przemysłowe działające na terenie Gminy. Wykorzystanie tego rodzaju paliwa może być bardzo szerokie. Biopaliwa ciekłe czyli tzw. biobenzyny wykorzystywane są w transporcie. Najczęściej stosowanymi biopaliwami są biodiesel i bioetanol. Biodiesel jest to przetworzony chemicznie olej roślinny (głównie z rzepaku) do silników wysokoprężnych (Diesla). Taki biodiesel nie ma żadnych zanieczyszczeń siarkowych, a podczas spalania w silniku produkuje mniej cząstek stałych i dwutlenku węgla, ale więcej tlenków azotu niż diesel wyprodukowany z ropy naftowej. Bioetanol czyli alkohol etylowy produkowany jest w procesie fermentacji niektórych roślin, a jego dodanie do paliwa zwiększa liczbę oktanową paliwa. Dodatkowo zakłady mogą wykorzystać biopaliwa stałe oraz gazowe do celów grzewczych lub w celu pozyskania energii na inne potrzeby.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Zostaną one uzupełnione na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	-
Korzyści ekonomiczne:	obniżenie kosztów zużycia energii, obniżenie kosztów zużycia paliw silnikowych
Korzyści środowiskowe:	obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość wdrożonych rozwiązań wykorzystujących biopaliwa i biokomponenty [szt.]
Projekt: Stosowanie biokomponentów i biopaliw Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): pośrednie Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): pośrednie

Gospodarka odpadami

PLANOWANE ZADANIA GMINY LUB INTERESARIUSZY ZEWNĘTRZNYCH

Promowanie zbiórek odpadów organicznych do wykorzystania na prywatnych obszarach zielonych (np. w ogródkach działkowych)

Promowanie tego typu zbiórek może pozytywnie przekładać się dla właścicieli np. ogródków działkowych, którzy odpady takie mogą przerobić na kompost, który zapewnia zdrowe i bogate w składniki odżywcze środowisko życia dla bakterii.

Korzyści społeczne:	-
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	Likwidacja potencjalnych „dzikich” składowisk odpadów

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość przeprowadzonych akcji promocyjnych [szt.]
Liczba opracowanych i wydrukowanych materiałów promocyjnych [szt.]
Projekt: Promowanie zbiórek odpadów organicznych do wykorzystania na prywatnych obszarach zielonych (np. w ogródkach działkowych) Szacowany koszt: 2 500 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): pośrednie Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): pośrednie

Kampanie z zachętami finansowymi dot. segregacji odpadów

Na terenie Gminy są prowadzone kampanie, konkursy dot. segregacji odpadów i ich zagospodarowania organizowane przez Związek Międzygminny "Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej", do którego Gmina należy.

Korzyści społeczne:	większa świadomość społeczeństwa
Korzyści ekonomiczne:	–
Korzyści środowiskowe:	–

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość osób objętych kampanią [osoba]
Projekt: Kampanie z zachętami finansowymi dot. segregacji odpadów Szacowany koszt: 5 000,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, ZM „GOAP” Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): pośrednie Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): pośrednie

Budowa pojemników na śmieci typu MOLOK

Gmina Murowana Goślina zainteresowana jest wprowadzeniem systemu zbierania odpadów opartego na pojemnikach typu MOLOK. Takie kontenery na odpady w dwóch trzecich umieszczone są pod ziemią, dzięki czemu odznaczają się dużą pojemnością przy niewielkich rozmiarach. Pionowa konstrukcja zbiorników powoduje ubijanie kolejnych warstw śmieci dzięki czemu ich pojemność jest jeszcze większa, co generuje oszczędności związane z rzadszą koniecznością ich wytworzenia.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Efekt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	-
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	Likwidacja potencjalnych „dzikich” składowisk odpadów

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość zamontowanych pojemników [szt.]
Pojemność zamontowanych pojemników [m ³]
Projekt: Budowa pojemników na śmieci typu MOLOK Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, ZM „GOAP” Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): pośrednie Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): pośrednie

Edukacja i dialog społeczny

PLANOWANE ZADANIA GMINNE

Realizacja planów edukacyjnych dla szkół z zakresu OZE

Działania tego typu mają na celu prowadzenie na terenie Gminy akcji edukacyjnych uświadamiających społeczeństwo w zakresie: szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych, korzyści płynących z podłączenia do scentralizowanych źródeł ciepła, termomodernizacji. Edukacja ekologiczna wiąże się również z promocją nowoczesnych niskoemisyjnych źródeł ciepła i innych działań niskoemisyjnych. Jednostki realizujące zadanie to przede wszystkim organizacje i stowarzyszenia ekologiczne we współpracy z władzami Gminy.

Korzyści społeczne:	większa świadomość społeczeństwa
Korzyści ekonomiczne:	–
Korzyści środowiskowe:	–

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba osób objęta programem [osoba]
Liczba opracowanych i wydrukowanych materiałów edukacyjnych [szt.]
Projekt: Realizacja planów edukacyjnych dla szkół z zakresu OZE Szacowany koszt: 25 959,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, ZM „GOAP” Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): pośrednie Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): pośrednie

Uczestnictwo w ogólnoswiatowych bądź europejskich wydarzeniach związanych z oszczędzaniem energii bądź ochroną klimatu (np. Dni Ziemi, Dzień bez samochodu)

Uczestnictwo społeczeństwa w ogólnoswiatowych i europejskich wydarzeniach związanych z oszczędzaniem energii i ochroną klimatu wiąże się z promocją postaw ekologicznych. To doskonała baza wiedzy na temat tego jak ważne jest środowisko naturalne otaczające nas oraz jakie zagrożenia życia codziennego wpływają na nie negatywnie i jak postępować by zredukować te zagrożenia do niezbędnego minimum.

Korzyści społeczne:	większa świadomość społeczeństwa
Korzyści ekonomiczne:	–
Korzyści środowiskowe:	–

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba osób uczestnicząca w wydarzeniach edukacyjnych [osoba]
Projekt: Uczestnictwo w ogólnoswiatowych bądź europejskich wydarzeniach związanych z oszczędzaniem energii bądź ochroną klimatu (np. Dni Ziemi, Dzień bez samochodu) Szacowany koszt: 50 000,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, ZM „GOAP”, ZM Puszcza Zielonka Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): pośrednie Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): pośrednie

Wyszukiwanie i promocja dobrych praktyk na obszarze Gminy

Tworzenie bazy dobrych praktyk to wspólne przedsięwzięcie Związku Miast Polskich, Gmin i Powiatów. Ma na celu gromadzenie opisów dobrych i sprawdzonych rozwiązań z zakresu doskonalenia zarządzania usługami publicznymi i rozwojem jednostek samorządu terytorialnego.

Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Efekt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	większa świadomość społeczeństwa
Korzyści ekonomiczne:	–
Korzyści środowiskowe:	–

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość rozwiązań zaliczonych do dobrych praktyk [szt.]
Projekt: Wyszukiwanie i promocja dobrych praktyk na obszarze Gminy Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): pośrednie Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): pośrednie

Wsparcie lokalnych NGO zajmujących się ochroną środowiska w celu promocji idei gospodarki niskoemisyjnej

Wspieranie miejscowych organizacji pozarządowych, które zajmują się ochroną środowiska na terenie Gminy w celu promocji idei gospodarki niskoemisyjnej może znacznie przyczynić się do efektywności ich działania i przekazywania ich wiedzy mieszkańcom Gminy. Gmina może wspierać tego typu organizacje finansowo, co umożliwi im prowadzenie wszelkiego rodzaju kampanii czy kursów związanych z gospodarką niskoemisyjną oraz poprzez udostępnianie sali w celu ich przeprowadzania.

Wyszukiwanie i promocja dobrych praktyk na obszarze gminy, dopisano: Zadanie na wczesnym etapie koncepcyjnym nie posiada wystarczającego zakresu danych umożliwiających oszacowanie kosztów zadania. Efekt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie.

Korzyści społeczne:	większa świadomość społeczeństwa
Korzyści ekonomiczne:	–
Korzyści środowiskowe:	–

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość przeprowadzonych kampanii i kursów [szt.]
Ilość uczestników przeprowadzonych kampanii i kursów [osoba]
Projekt: Wsparcie lokalnych NGO zajmujących się ochroną środowiska w celu promocji idei gospodarki niskoemisyjnej Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): pośrednie Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): pośrednie

Edukacja ekologiczna

Działanie ma na celu prowadzenie akcji informacyjnych i edukacyjnych w zakresie: szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych, korzyści płynących z podłączenia do scentralizowanych źródeł ciepła, termomodernizacji, promocji nowoczesnych niskoemisyjnych źródeł ciepła, efektywności energetycznej w gospodarstwach domowych i przedsiębiorstwach, a także z wykorzystania OZE.

Działania będą realizowane w formie warsztatów, spotkań informacyjnych, kampanii edukacyjnych itp. Skierowane będą do mieszkańców gminy (w szczególności do dzieci i młodzieży szkolnej) i przedsiębiorców. Jednostki realizujące zadanie to przede wszystkim jednostki gminne oraz organizacje i stowarzyszenia ekologiczne we współpracy z władzami gminy.

Efekt redukcji zużycia energii i redukcji emisji oszacowano na podstawie szacunkowej liczby zaangażowanych mieszkańców (przyjęto zachowawcze założenie, że około 10% mieszkańców podejmie działania zmierzające do ograniczenia zużycia energii i emisji średnio o 5% w skali roku – efekt wyliczony dla sektora budynków mieszkalnych). Jednostki realizujące zadanie to przede wszystkim organizacje i stowarzyszenia ekologiczne we współpracy z władzami Gminy.

Korzyści społeczne:	większa świadomość społeczeństwa
Korzyści ekonomiczne:	–
Korzyści środowiskowe:	–

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba osób objętych kampaniami edukacyjnymi [osoba]
Liczba opracowanych i wydrukowanych materiałów edukacyjnych [szt.]
Projekt: Edukacja ekologiczna Szacowany koszt: 283 271,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina, ZM „GOAP”, ZM Puszcza Zielonka Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 414 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 152

Administracja publiczna

PLANOWANE ZADANIA GMINNE

Wprowadzenie rozwiązań typu e-urząd, dzięki którym ograniczone zostaną osobiste wizyty w urzędach

Rozwiązania typu e-urząd są powiązane z oddziaływaniem na środowisko, bowiem potencjalny interesant nie musi wychodzić z domu by załatwić swoją sprawę. Najczęściej urzędy oddalone są od miejsca zamieszkania, a więc trzeba do nich dojechać pojazdem, a w tym wypadku można tego uniknąć, a co za tym idzie uniknąć dodatkowej emisji spalin do powietrza atmosferycznego. Obecnie na terenie Gminy nie funkcjonuje tego typu rozwiązanie, ale jest ona nim zainteresowana.

Korzyści społeczne:	Oszczędność czasu
Korzyści ekonomiczne:	Oszczędność pieniędzy
Korzyści środowiskowe:	Brak konieczności dojazdu do tego typu placówek samochodem, co przyczyni się do ograniczenia emisji spalin samochodowych do atmosfery

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba jednostek objętych systemem e-Urząd [szt.]
Projekt: Wprowadzenie rozwiązań typu e-urząd, dzięki którym ograniczone zostaną osobiste wizyty w urzędach Szacowany koszt: 5 000,00 PLN Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 162 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 42

Wprowadzenie systemu zarządzania energią w budynkach użyt. publ. i urządzeniach komunalnych

Celem normy europejskiej PN-EN 16001 jest m.in. ustanowienie wymagań dla systemu zarządzania energią, co umożliwi obniżenie kosztów oraz emisji gazów cieplarnianych dzięki systematycznemu zarządzaniu energią. Korzyści zastosowania tego typu rozwiązania jest wiele: poprawa efektywności energetycznej, zmniejszenie kosztów energii, redukcja emisji gazów cieplarnianych itp. Na terenie Gminy nie funkcjonuje tego typu rozwiązanie, ale jest ona zainteresowana jego wdrożeniem.

Korzyści społeczne:	podniesienie poziomu wiedzy, zwiększenie kwalifikacji pracowników, wzrost świadomości społecznej korzystania z energii
Korzyści ekonomiczne:	zwiększona oszczędność energii
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba systemów zainstalowanych w budynkach [szt.]
Projekt: Wprowadzenie systemu zarządzania energią w budynkach użyt. publ. i urządzeniach komunalnych Szacowany koszt: koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Produkcja energii z OZE (MWh/r): Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 6 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 5

Zielone zamówienia publiczne

Należy uwzględnić kryteria efektywności energetycznej w definiowaniu wymagań dotyczących zakupów produktów (np. klasa efektywności energetycznej, niskie zużycie paliwa itp.). W miarę możliwości należy również takie kryteria stosować w ramach zakupów usług (np. poprzez wymaganie od wykonawców robót budowlanych posługiwania się pojazdami spełniającymi określone normy EURO). W ramach udzielanych zamówień będzie zwiększany odsetek zamówień, w których zastosowano kryteria tzw. „zielonych zamówień” (GPP) w szczególności w zakresie zamówień dotyczących: usług sprzątania, budownictwa, energii, żywności, mebli, sprzętu komputerowego, artykułów biurowych i transportu. Zadanie obejmuje zarówno stosowanie zielonych zamówień w praktyce jak i informowanie i promowanie „zielonych zakupów” wśród przedsiębiorstw i mieszkańców (np. poprzez publiczne informowanie o osiągniętych oszczędnościach wynikających z zastosowania „zielonych zamówień”).

Zakłada się, że na skutek stosowania i promowania zielonych zamówień nastąpi zmniejszenie zużycia energii w sektorach budynków i urządzeń (redukcja zużycia energii przełoży się na redukcję emisji). Efekty obliczono wskaźnikowo na podstawie liczby mieszkańców gminy (szacunkowy wskaźnik redukcji 28 kWh/r na jednego mieszkańca).

Zadanie nieinwestycyjne, realizacja nie wymaga nakładów finansowych.

Korzyści społeczne:	Poprawa stanu środowiska, wzrost świadomości ekologicznej
Korzyści ekonomiczne:	Redukcja kosztów w przypadkach stosowania papieru konwencjonalnego wysokiej jakości
Korzyści środowiskowe:	Redukcja emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba instytucji, w których realizowane są zielone zamówienia [szt.]
Projekt: Zielone zamówienia publiczne Szacowany koszt: - Środki krajowe: - Lata wdrażania działania: 2017-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): 470 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): 320

Koordinacja planowania przestrzennego

Planowanie przestrzenne umożliwia utrzymanie i zachowanie równowagi środowiska ekologicznego podczas realizacji inwestycji. Ważnym aspektem jest utrzymanie lub/i poprawa warunków przewietrzania obszarów o zwartej zabudowie. Gmina Murowana Goślina poprzez Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP) realizuje politykę planowania przestrzennego. W ramach działania planowane jest zmiana uregulowań i procedur zmiany MPZP, aby uwzględniały one konieczność rozpatrywania wpływu dokonywanych zmian na realizację celów określonych w PGN. Zadanie nieinwestycyjne, realizacja nie wymaga nakładów finansowych. Efekt z realizacji działania wpływa pośrednio na redukcję emisji gazów cieplarnianych, na aktualnym etapie niemożliwy do oszacowania.

Korzyści społeczne:	Infrastruktura dostosowana do potrzeb mieszkańców, wyższy komfort życia
Korzyści ekonomiczne:	Redukcja kosztów związanych z ochroną środowiska i transportem
Korzyści środowiskowe:	Redukcja emisji gazów cieplarnianych, lepsza wentylacja miejscowości

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Odsetek mpzp obejmujących swoim zasięgiem obszar gminy w których uwzględniono konieczność rozpatrywania wpływu dokonywanych zmian na realizację celów określonych w PGN [%]
Projekt: Koordinacja Planowania Przestrzennego Szacowany koszt: - Środki krajowe: - Lata wdrażania działania: 2017-2020 Podmiot realizujący zadanie: Gmina Murowana Goślina Ograniczenie zużycia energii (MWh/r): pośrednie Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): pośrednie

X.10.2. Podsumowanie efektów wdrażanych działań

Działania zaplanowane do realizacji na lata 2016-2020 pozwolą na ograniczenie emisji o **7 638 Mg CO₂e**, co wymaga inwestycji około **118 mln zł** (wszystkie zaangażowane strony, koszty szacunkowe). **Realizacja działań pozwoli osiągnąć w mieście redukcję emisji o ok. 9,5% w porównaniu z rokiem bazowym.**

Tabela X.27. Podsumowanie efektów realizacji zadań

Obszary zadań	Szacowane koszty działań	Oczekiwane efekty w roku 2020		
		oszczędności energii	redukcja emisji CO ₂ e	wytwarzanie energii odnawialnej
	[PLN]	[MWh/r]	[Mg CO ₂ e/r]	[MWh/r]
Energetyka	12 700 000,00	2 245,34	3 899,40	2 894,30
Budownictwo i gospodarstwa domowe	19 165 300,00	3 393,26	1 409,27	0,00
Transport	81 766 355,00	2 823,14	735,38	0,00
Lasy i tereny zielone	3 680 000,00	0,00	104,00	0,00
Przemysł	0,00	2 050,00	971,00	0,00
Gospodarka odpadami	7 500,00	0,00	0,00	0,00
Edukacja i dialog społeczny	359 230,00	414,00	152,00	0,00
Administracja publiczna	5 000,00	638,00	367,00	0,00
SUMA	117 683 385,00	11 563,74	7 638,05	2 894,30

Źródło: Opracowanie własne

X.10.3. Krótkoterminowe i średnioterminowe działania oraz zadania realizowane przez Powiat Poznański na terenie Gminy

Niniejszy rozdział zawiera opisy zadań realizowanych przez Powiat Poznański na terenie Gminy Murowana Goślina.

Część zadań Powiatu Poznańskiego realizowanych na terenie Gminy stanowi fragment szerszego zadania realizowanego na obszarze kilku gmin, koszty i efekty tych zadań są zestawione sumarycznie w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Powiatu Poznańskiego oraz w Harmonogramie rzeczowo-finansowym PGN dla Powiatu Poznańskiego. Przypisanie kosztów i efektów zadań dla podzadań realizowanych w Gminie będą możliwe po ostatecznym zatwierdzeniu zakresów działań przypadających na poszczególne gminy w których dane zadanie będzie realizowane.

Energetyka

Monitoring zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej

Monitoring energetyczny to prowadzenie kontroli zużycia energii elektrycznej i ciepłej w czasie rzeczywistym. Dostarczane dane pozwalają na generowanie potencjalnych oszczędności. Umożliwia to realizowanie działań, które zmniejszą zamawianą moc ciepłą, uregulują zużycie energii oraz pozwolą inwestowanie w działania mające na celu poprawę efektywności energetycznej. Monitoring ten pozwala na odpowiednie zarządzanie energią, a bez danych jakie dostarcza nie jest możliwe zredukowanie zużycia energii z uwagi na to, że nie wiadomo gdzie istnieje potencjał. Najlepszym rozwiązaniem jest instalacja inteligentnych liczników.

Korzyści społeczne:	Poprawa efektywności energetycznej i komfortu cieplnego budynków
Korzyści ekonomiczne:	Obniżenie kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość zainstalowanych urządzeń pomiarowych [szt.]
Projekt: Monitoring zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański

Budownictwo i gospodarstwa domowe

Termomodernizacja i modernizacja energetyczna budynków

Zadanie obejmuje kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne w zakresie związanym m.in. z:

- ociepleniem obiektu;
- wymianą okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne;
- przebudową systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), systemów wentylacji i klimatyzacji;
- wymianę wewnętrznej linii zasilającej – WLZ.

Realizacja zadań przyczyni się do wzrostu efektywności energetycznej w budynkach publicznych i ograniczenia emisji cieplarnianych.

Działanie zakłada wykonanie inwestycji termomodernizacyjnych i modernizacji kotłowni w obiektach zarządzanych przez Powiat (przede wszystkim w placówkach oświatowych, opiekuńczo-wychowawczych i administracyjnych). Ponadto zadanie obejmuje inne projekty, które będą realizowane z zakresu termomodernizacji w późniejszych terminach.

Korzyści społeczne:	Poprawa efektywności energetycznej i komfortu cieplnego budynków
Korzyści ekonomiczne:	Obniżenie kosztów związanych z zapewnieniem odpowiedniego komfortu cieplnego
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba obiektów poddanych termomodernizacji [szt]
Wielkość nakładów finansowych w roku [zł]
Powierzchnia użytkowa budynków poddanych kompleksowej termomodernizacji [m ²]
Moc zmodernizowanych systemów grzewczych [kW]

Projekt: Termomodernizacja i modernizacja energetyczna budynków

Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański

Środki własne: Budżet Powiatu, Budżet Państwa, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Inne dostępne środki zewnętrzne.

Lata wdrażania działania: 2016-2020

Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański, Partnerzy: Ośrodki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze, socjalne, zdrowotne zarządzane przez Powiat

Wymiana oświetlenia wewnętrznego, sprzętu RTV, ITC i AGD

W ramach zadania zostanie zmodernizowane oświetlenie i wymieniony sprzęt RTV, ITC i AGD. Realizacja tego zadania przyczyni się do ograniczenia zapotrzebowania na energię elektryczną i w konsekwencji ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Wymiana oświetlenia na oświetlenie energooszczędne przyniesie oszczędności rzędu 50% w zużyciu energii elektrycznej na cele oświetlenia. Wymiana sprzętu elektrycznego i elektronicznego na spełniający coraz wyższe normy efektywności energetycznej, pozwoli do roku 2020 zaoszczędzić około 15% energii elektrycznej.

Korzyści społeczne:	Poprawa jakości wykorzystywanych urządzeń
Korzyści ekonomiczne:	Zwiększona oszczędność energii
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość wymienionych źródeł światła [szt.]
Moc zainstalowanego energooszczędnego oświetlenia [kW]
Projekt: Wymiana oświetlenia wewnętrznego, sprzętu RTV, ITC i AGD Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański

Budowa, remonty i modernizacje budynków oświatowych i przyszkolnych obiektów sportowych

W ramach działania oprócz bieżących prac remontowych i modernizacyjnych planowana jest realizacja inwestycji, na obiektach znajdujących się w powiecie poznańskim. Działanie obejmuje prace remontowe i modernizacyjne obiektów na terenie powiatu. Główne inwestycje w obrębie działania dotyczą następujących obiektów Gminy Murowana Goślina

- Szkoła przy ulicy Szkolnej 1 (WPF – zadanie 1.3.2.5, szacowany koszt 7 mln zł);

Korzyści społeczne:	Rozbudowa bazy edukacyjnej i towarzyszącej jej infrastruktury sportowej
Korzyści ekonomiczne:	Zwiększona oszczędność energii
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba obiektów poddanych termomodernizacji [szt]
Wielkość nakładów finansowych w roku [zł]
Powierzchnia użytkowa budynków poddanych kompleksowej termomodernizacji [m ²]
Moc zmodernizowanych systemów grzewczych [kW]

Projekt: Budowa, remonty i modernizacje budynków oświatowych i przyszkolnych obiektów sportowych

Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański

Środki własne: Budżet Powiatu, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Samorząd Województwa Wielkopolskiego, Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej, Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Lata wdrażania działania: 2016-2020

Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański, Powiatowy Konserwator Zabytków

Wspieranie działań Policji w zakresie remontów lub budowy nowych komisariatów na terenie Powiatu Poznańskiego

Przebieg prac remontowych wynika z ustaleń opracowanego przy współpracy z policją szczegółowego corocznego harmonogramu wsparcia inwestycyjnego remontów komisariatów. Działanie obejmuje m.in. zadania wpisane do WPF:

W latach późniejszych planuje się budowę kolejnych komisariatów.

Korzyści społeczne:	Poprawa warunków pracy komisariatu, a przez to zwiększa się bezpieczeństwo publiczne w powiecie.
Korzyści ekonomiczne:	Zwiększona oszczędność energii
Korzyści środowiskowe:	Obniżenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba i rodzaj przeprowadzonych prac budowlanych i remontowych [szt.]
Wielkość wydatków przeznaczonych na prace remontowo-budowlane [zł]
Projekt: Wspieranie działań Policji w zakresie remontów lub budowy nowych komisariatów na terenie Powiatu Poznańskiego Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański Środki własne: Środki własne Powiatu Poznańskiego, Środki budżetowe policji i gmin Lata wdrażania działania: 2015-2020 Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański; Pozostałe: Wydział Bezpieczeństwa, Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Poznaniu, Partnerzy: Komenda Miejska Policji w Poznaniu, Komenda Wojewódzka Policji w Poznaniu

Transport

Działania w tym obszarze mają na celu tworzenie optymalnych warunków do efektywnego i bezpiecznego przemieszczania osób oraz towarów w mieście i obszarze metropolitalnym, przy spełnieniu wymogu ograniczenia uciążliwości transportu dla środowiska. W ramach tego obszaru realizowane będą zadania odnoszące się do kwestii związanej ze zrównoważoną mobilnością mieszkańców:

- zbiorowy transport pasażerski,
- transport niezmotoryzowany,
- transport drogowy,
- zarządzanie mobilnością,
- wykorzystanie inteligentnych systemów transportowych,
- bezpieczeństwo ruchu drogowego,
- wdrażanie nowych wzorców użytkowania,
- promocja ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów.

Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz spacerowych, a także poprawa ich jakości

W nadchodzących latach planowana jest rozbudowa sieci dróg rowerowych, która ma na celu stworzenie spójnej i bezpiecznej sieci tras rowerowych na terenie powiatu oraz tras łączących powiat z sąsiednimi miejscowościami. Szacuje się, że taka inwestycja przyniesie skutek w postaci rezygnacji z codziennego, indywidualnego transportu samochodowego w drodze do i z pracy przez co najmniej 10 osób w powiecie rocznie na korzyść przemieszczania się za pomocą rowerów. Spowoduje to ograniczenie emisji GHG wynikających ze spalania paliw.

Ścieżki rowerowe będą budowane także w ramach projektu "Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych", jako udogodnienie mające zachęcać do korzystania z kolei. Jedną z planowanych do budowy ścieżek będzie budowa ścieżki pieszo-rowerowej i rowerowej wzdłuż ul. Gnieźnieńskiej w Murowanej Goślinie, prowadzącej do stacji kolejowej Murowana Goślina w ramach Zintegrowanego Węzła Przesiadkowego Murowana Goślina.

Przewiduje się, że w pierwszej kolejności ścieżki takie powstaną wzdłuż dróg powiatowych prowadzących do stacji kolejowych, pozbawionych połączenia z transportem publicznym, gdzie w promieniu 5 km zamieszkuje co najmniej 500 osób. Ponadto drogi rowerowe i ciągi pieszo-rowerowe powstawać będą w ramach modernizacji dróg powiatowych wszędzie tam, gdzie dobowe natężenie ruchu przekracza wartość 2.000 pojazdów na dobę, w szczególności na ciągach dróg powiatowych łączących miejscowości powyżej 1.000 mieszkańców z pętlami końcowymi autobusowego transportu publicznego.

Wraz z rozwojem sieci dróg rowerowych budowanych wspólnie z gminami, ma nastąpić wzrost udziału podróży realizowanych rowerem, który obecnie wynosi 5,3%. Szczególny wzrost ruchu rowerowego ma nastąpić w przejazdach miejsce zamieszkania - węzły przesiadkowe.

Korzyści społeczne:	Umożliwienie szybkiego i bezpiecznego poruszania się rowerem po obszarze powiatu, poprawa komfortu podróżowania na rowerze, promocja zdrowego stylu życia, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa rowerzystów, szczególnie dzieci i osób starszych, łatwość dostępu do oczekiwanych celów podróży
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	Ograniczenie emisji spalin samochodowych do atmosfery

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Długość wybudowanych ścieżek rowerowych [km]
Długość wybudowanych ścieżek spacerowych [km]
Projekt: Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz spacerowych, a także poprawa ich jakości Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański Lata wdrażania działania: 2015-2020 Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański

Budowa i modernizacja dróg

W ramach zadania planowane są inwestycje dotyczące przebudowy ciągów komunikacyjnych, remonty ulic, budowa dodatkowych pasów ruchu, buspasy oraz rozbudowa rond. W efekcie budowy nowych odcinków drogowych poprawi się płynność, przejezdność i bezpieczeństwo w ruchu komunikacyjnym. Z uwagi na lepszą jakość nawierzchni zmniejszy się czas przejazdu oraz przestojów, a tym samym redukcji ulegnie liczba zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery.

Korzyści społeczne:	Umożliwienie szybkiego i bezpiecznego poruszania się rowerem po obszarze powiatu, poprawa komfortu podróżowania na rowerze, promocja zdrowego stylu życia, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa rowerzystów, szczególnie dzieci i osób starszych, łatwość dostępu do oczekiwanych celów podróży
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	Ograniczenie emisji spalin samochodowych do atmosfery

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Długość wybudowanych ścieżek rowerowych [km]
Długość wybudowanych ścieżek spacerowych [km]
Projekt: Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz spacerowych, a także poprawa ich jakości
Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański
Lata wdrażania działania: 2015-2020
Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański

Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji (ZIT) - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych

Intermodalność podróży to jeden z najważniejszych elementów zmiany zachowań komunikacyjnych mieszkańców powiatu. Samochód osobowy ma być środkiem transportu wykorzystywanym głównie w ostatnich odcinkach podróży od węzła przesiadkowego do obszarów o rozproszonej zabudowie mieszkaniowej. Aby zadanie to można było zrealizować konieczne jest takie przygotowanie infrastruktury drogowej i parkingowej, aby suma czasów podróży realizowanych szybkimi środkami transportu publicznego oraz samochodem osobowym na dojazdach do węzła integracji była krótsza niż czas podróży realizowany „od drzwi do drzwi” samochodem osobowym. W ramach realizacji tego projektu będzie przeprowadzona modernizacja dróg powiatowych prowadzących, w tym budowa ścieżek rowerowych, do węzłów integracji tak, aby maksymalnie odseparować ruch tranzytowy od ruchu dojazdowego do węzła. Przebudowa dróg w tym zadaniu będzie ściśle powiązana z budowanymi przez gminy parkingami „park and ride” oraz modernizacją obiektów stacyjnych. Osobnym elementem jest stworzenie w ramach całej aglomeracji podsystemu ITS, jakim jest system naprowadzania na parkingi z dynamiczną informacją o dostępności miejsc na parkingach „park and ride” oraz czasem odjazdów najbliższych pociągów lub innych pojazdów szybkiego transportu publicznego. Przewiduje się, że w ramach partnerstwa powiatu z gminami będzie wybudowanych 13 nowoczesnych węzłów przesiadkowych.

W ramach zadania na terenie Gminy Murowana Goślina przewiduje się m.in. przebudowę ul. Gnieźnieńskiej w zakresie budowy ścieżki pieszo-rowerowej i rowerowej od ul. Krótkiej do ul. Motylewskiego w Murowanej Goślinie, prowadzącej do stacji kolejowej Murowana Goślina w ramach Zintegrowanego Węzła Przesiadkowego Murowana Goślina.

Zadanie przewidziane jest do realizacji w latach 2015-2022. Realizacja powyższych zadań powinna wpłynąć na zmianę podziału modalnego podróży realizowanych głównie w dojazdach do Poznania i zwiększenia udziału w podróżach kolei.

Korzyści społeczne:	Poprawa komfortu podróżowania komunikacją publiczną
Korzyści ekonomiczne:	Poprawa stanu dróg, zwiększenie atrakcyjności terenów inwestycyjnych, ograniczenie wydatków na paliwo
Korzyści środowiskowe:	Ograniczenie ruchu samochodowego na rzecz transportu publicznego, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość nowopowstałych węzłów przesiadkowych [szt.]
Projekt: Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji (ZIT) - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, powiat poznański Lata wdrażania działania: 2015-2022 Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂e/rok): -

Monitoring zachowań komunikacyjnych mieszkańców powiatu poznańskiego

Bardzo ważnym działaniem w zakresie ograniczenia emisji CO₂ jest monitoring zachowań komunikacyjnych mieszkańców powiatu poznańskiego. Wielkość emisji uzależniona jest w głównej mierze od wyboru środka transportu. Podział modalny podróży realizowany na obszarze powiatu poznańskiego badany jest w ramach opracowywania i aktualizacji Zintegrowanego Planu Rozwoju Transportu Publicznego oraz Kompleksowych Badań Ruchu. W 2013 roku udział transportu publicznego w podróżach ogółem na terenie powiatu wynosił 15,1%, podczas gdy podróże realizowane samochodami osobowymi stanowiły aż 65,6%. Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest dłuższy średni dystans podróży, brak satysfakcjonujących połączeń autobusowych i niższa prędkość przejazdu w porównaniu z samochodem osobowym. Z uwagi na ograniczone środki finansowe, bardzo ważnym jest stałe monitorowanie zachowań mieszkańców i kontrola jak nowe działania podejmowane w ramach różnorodnych projektów wpływają na zmianę preferencji w zakresie wyboru środka podróży.

Korzyści społeczne:	Aktualizacja wiedzy o potrzebach mieszkańców powiatu w zakresie transportu; Wykorzystanie danych do akcji promujących transport publiczny na obszarze powiatu;
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	Ograniczenie emisji spalin samochodowych do atmosfery

Szczegółowe wskaźniki monitorowania

Projekt: Monitoring zachowań komunikacyjnych mieszkańców powiatu poznańskiego

Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański

Lata wdrażania działania: 2017-2020

Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański

Udział podróży realizowanych transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego [%]

Rozbudowa i modernizacja sieci transportu publicznego – kreowanie nowych połączeń

W chwili obecnej układ linii komunikacyjnych transportu zbiorowego jest tak ukształtowany, że dominującymi liniami są linie łączące gminy powiatu poznańskiego z Poznaniem. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Powiatu Poznańskiego jest stałe zwiększanie aglomeracyjnej roli placówek publicznych zarządzanych przez Powiat Poznański, takich jak szkoły ponadgimnazjalne, zakłady opiekuńczo-wychowawcze, placówki podstawowej opieki medycznej i szpital w Puszczykowie. Jednym z narzędzi zwiększających tę rolę, jest poprawa dostępności komunikacyjnej poszczególnych obiektów przy pomocy transportu publicznego. Dlatego Powiat Poznański, przy współpracy gmin, będzie prowadził działania mające na celu uruchamianie nowych połączeń międzygminnych, niewjeżdżających do Poznania.

Głównym celem tych linii jest umożliwienie dojazdu młodzieży i osobom starszym, pozbawionym dostępu do samochodu do placówek oświatowych, opieki medycznej i węzłów integracji na terenie Powiatu Poznańskiego.

Korzyści społeczne:	Poprawa dostępności dla osób pozbawionych dostępu do samochodu, do obiektów użyteczności publicznej oraz do węzłów integracji na terenie powiatu poznańskiego.
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	Ograniczenie emisji spalin samochodowych do atmosfery

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba linii transportu publicznego łączących poszczególne gminy powiatu poznańskiego z pominięciem Poznania [szt.]
Projekt: Rozbudowa i modernizacja sieci transportu publicznego – kreowanie nowych połączeń Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, powiat poznański Środki własne: tak przy współudziale budżetów gmin powiatu poznańskiego Lata wdrażania działania: 2016-2022 Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański, partnerzy: gminy powiatu poznańskiego

Promocja transportu publicznego na terenie powiatu poznańskiego poprzez tworzenie zintegrowanej internetowej platformy informacyjnej

Na terenie powiatu poznańskiego działa łącznie 9 organizatorów transportu publicznego. Powoduje to rozproszenie informacji o godzinach kursowania, cenach biletów, stosowanych ulgach i zwolnieniach z opłat i zniechęca do korzystania z transportu publicznego. Linie komunikacyjne, dla których organizatorem jest Starosta Poznański, organizowane samodzielnie lub te, których organizację powierzono gminom, są dla pasażerów jedynie częścią całej podróży. Aby ułatwić podróżowanie tymi liniami, niezbędna jest zintegrowana informacja pasażerska dostępna w jednym miejscu i obejmująca skoordynowane połączenia wielu przewoźników działających na terenie całego powiatu; Celem strony jest także bieżące informowanie mieszkańców powiatu o wszelkich zmianach w układzie komunikacyjnym, cenach biletów itp.

Zadanie realizowane będzie na terenie gminy Murowana Goślina.

Korzyści społeczne:	Przekazanie kompleksowej informacji na temat oferty przewozowej transportu publicznego na terenie powiatu poznańskiego;
Korzyści ekonomiczne:	Poprawa rentowności poszczególnych linii komunikacyjnych poprzez przyciągnięcie nowych pasażerów.
Korzyści środowiskowe:	Ograniczenie emisji spalin samochodowych do atmosfery

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba wejść na stronę internetową [szt.]
Liczba aplikacji mobilnych ułatwiających poruszanie się po powiecie poznańskim [szt.]
Projekt: Promocja transportu publicznego na terenie powiatu poznańskiego poprzez tworzenie zintegrowanej internetowej platformy informacyjnej Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański, partnerzy: gminy powiatu poznańskiego

Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego

Powiat Poznański, jako organizator transportu publicznego będzie podejmował działania w zakresie rozwoju usług transportu publicznego „on demand”, poprzez budowę systemu teleinformatycznego obsługującego sieć połączeń komunikacyjnych typu „autobus na telefon”. Działanie to ma na celu optymalizację pojemnościową taboru transportu publicznego do występujących potrzeb transportowych (wprowadzenie na większą skalę minibusów, aby osiągnąć jak najniższy wskaźnik emisji CO₂/pasażera/km).

Korzyści społeczne:	Zwiększenie częstotliwości i dopasowanie jej do występujących potrzeb na obszarach o zabudowie rozproszonej.
Korzyści ekonomiczne:	Zmniejszenie kosztów eksploatacji autobusów, poprzez zastosowanie minibusów i realizację kursów zgodnie z występującymi potrzebami.
Korzyści środowiskowe:	Ograniczenie emisji spalin samochodowych do atmosfery oraz ograniczenie emisji autobusów poprzez zmniejszenie ich pojemności i realizację kursów wg występujących potrzeb

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Ilość systemów informatycznych umożliwiających wprowadzenie autobusów „on-demand” [szt.]
Projekt: Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański, partnerzy: gminy powiatu poznańskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego

Lasy i tereny zielone

Zwiększanie lesistości i poprawa stanu lasów

Działanie obejmuje szereg szczegółowych realizacji, m.in.:

- sporządzenie uproszczonych planów urządzenia lasu,
- wykonywanie inwentaryzacji stanu lasu,
- odnowienia drzewostanu zniszczonego w wyniku anomalii pogodowych lub przez szkodnika drzewostanu,
- wykonanie pasów zadrzewień śródpolnych,
- budowa „zielonych ekranów akustycznych”.

Korzyści społeczne:	Poprawa jakości życia nie tylko obecnych, ale i przyszłych pokoleń mieszkańców
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	Zwiększenie lesistości regionu,

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Powierzchnia nowych nasadzeń [ha]
Projekt: Zwiększanie lesistości i poprawa stanu lasów Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański; Partnerzy: Nadleśnictwa na terenie powiatu, Gminy powiatu poznańskiego, Właściciele lasów, nad którymi nadzór sprawuje Starosta Poznański (las niebędące własnością Skarbu Państwa), Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego

Przemysł

Na obecną chwilę nie przewidziano zadań do realizacji w tym obszarze.

Gospodarka odpadami

Na obecną chwilę nie przewidziano zadań do realizacji w tym obszarze.

Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna obejmująca tematykę gospodarki niskoemisyjnej, OZE, efektywności energetycznej, a także promująca prawidłowe postawy, w tym działania przyczyniające się do obniżenia emisji gazów cieplarnianych

Działania tego typu mają na celu prowadzenie na terenie Powiatu akcji edukacyjnych uświadamiających społeczeństwa w zakresie: szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych, korzyści płynących z podłączenia do scentralizowanych źródeł ciepła, termomodernizacji, promocji nowoczesnych niskoemisyjnych źródeł ciepła i innych działań niskoemisyjnych. Jednostki realizujące zadanie to przede wszystkim organizacje i stowarzyszenia ekologiczne we współpracy z władzami Powiatu. Nakłady na realizację zadania: zgodnie z analizą potrzeb.

W ramach edukacji ekologicznej Powiat Poznański planuje w tym zakresie następujące działania:

- konkursy i inne inicjatywy edukacyjne dla dzieci i młodzieży,
- działania informacyjne skierowane do przedsiębiorców,
- prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie,
- udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie.

Korzyści społeczne:	Większa świadomość społeczeństwa
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	-

Szczegółowe wskaźniki monitorowania
Liczba osób objęta kampaniami edukacyjnymi [osoba]
Projekt: Edukacja ekologiczna obejmująca tematykę gospodarki niskoemisyjnej, OZE, efektywności energetycznej, a także promująca prawidłowe postawy, w tym działania przyczyniające się do obniżenia emisji gazów cieplarnianych Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański

Administracja publiczna

Rozwój e-administracji

Dla dalszego rozwoju usług administracyjnych w powiecie poznańskim poprzez wdrażanie nowoczesnych technologii teleinformatycznych wskazać należy następujące kluczowe zadania:

- Integrację teleinformatyczną z innymi jednostkami administracji publicznej w zakresie dostępu do rejestrów publicznych, wymiany informacji niezbędnych do postępowania administracyjnego oraz korespondencji poprzez wykorzystanie elektronicznej skrzynki podawczej,
- Nawiązanie współpracy z urzędami gmin w zakresie informacji przestrzennej – kontynuacja dotychczasowych działań Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej i rozszerzenie ich m.in. O studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- Rozbudowę usługi umawiania wizyt przez Internet i objęcie systemem kolejkowym kolejnych wydziałów urzędu,
- Dalszą konsekwentną rozbudowę systemów informatycznych o nowe moduły przydatne w pracy urzędu,
- Podjęcie działań promocyjnych dla upowszechnienia usług elektronicznych w administracji publicznej wśród mieszkańców powiatu.

Korzyści społeczne:	system zarządzania jakością, politykę bezpieczeństwa danych osobowych, system elektronicznego obiegu dokumentów, centralny system elektronicznego archiwum, powołanie call center, instalacja infokiosków - infomatów
Korzyści ekonomiczne:	-
Korzyści środowiskowe:	-

Szczegółowe wskaźniki monitorowania	
Wzrost wykorzystania technik teleinformatycznych w kontaktach administracji Powiatu Poznańskiego z innymi jednostkami administracji publicznej [%]	
Wzrost liczby wydziałów Starostwa Powiatowego objętych elektronicznym systemem kolejkowym [szt]	
Wzrost liczby mieszkańców powiatu poznańskiego korzystających z możliwości załatwiania spraw administracyjnych on-line [szt]	
Projekt: Rozwój e-administracji Obszar działań: Gmina Murowana Goślina, Powiat Poznański Lata wdrażania działania: 2016-2020 Podmiot realizujący zadanie: Powiat Poznański, Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej	

X.10.4. Powiązanie rekomendowanych działań z BEI

W związku ze zidentyfikowanymi obszarami problemowymi na terenie Gminy jak również wyliczeniem bazowej inwentaryzacji emisji, za najbardziej energochłonne i emisyjne wskazano obszary budynków mieszkalnych, budynków usługowych (budynki, wyposażenie/urządzenia usługowe niekomunalne i komunalne) i transportu. W związku z przeprowadzoną analizą potencjału realizacji celów PGN, jako najistotniejsze i priorytetowe należy uznać działania z zakresu:

- ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w budynkach mieszkalnych i usługowych poprzez ograniczenie wykorzystania paliw i energii (poprawa efektywności energetycznej poprzez m.in. przeprowadzenie termomodernizacji), oraz zwiększenie udziału wykorzystania OZE;
- ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w transporcie poprzez zmniejszanie wykorzystania paliw transportowych (modernizacja i rozbudowa szlaków komunikacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem transportu niskoemisyjnego);
- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych poprzez działania nieinwestycyjne z zakresu niskoemisyjnych zamówień publicznych (w tym w obszarze transportu publicznego oraz floty pojazdów służbowych gminy), edukacji ekologicznej czy koordynacji planowania przestrzennego.

Wszystkie rekomendowane działania/zadania powiązane z bazową inwentaryzacją emisji poprzez uzyskiwany efekt ekologiczny w postaci redukcji emisji gazów cieplarnianych zestawiono w harmonogramie rzeczowo-finansowym.

Ważnym do uwzględnienia aspektem umożliwiającym sprawną realizację zadań/działań w zakresie gospodarki niskoemisyjnej jest zwiększenie wsparcia ze strony władz Gminy i instytucji finansujących dla wszystkich interesariuszy. Dzięki takiemu działaniu możliwe będzie zaobserwowanie znaczących redukcji emisji gazów cieplarnianych i wykorzystania paliw i energii oraz zwiększenia udziału wykorzystania OZE, co przyczyni się do wyeliminowania kwestii problemowych: nadmierna emisja gazów cieplarnianych, nadmierne zużycie paliw i energii oraz zanieczyszczenie powietrza związane z ich wykorzystaniem.

X.11. STRATEGIA GMINY MUROWANA GOŚLINA W ZAKRESIE GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej określa długoterminową strategię dla gminy Murowana Goślina dotyczącą gospodarki niskoemisyjnej. Strategia ta realizuje wizję rozwoju Gminy Murowana Goślina wyznaczoną w oparciu o następujące dokumenty:

- „Strategia Rozwoju Gminy Murowana Goślina na Lata 2013 – 2020”;
- „Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Murowana Goślina”.

Zgodnie z misją Samorządu Miasta i Gminy Murowana Goślina za zadanie priorytetowe zostało uznane osiągnięcie w określonym horyzoncie czasowym jakości życia mieszkańców oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych odpowiadającej najwyższemu standardom analogicznych gmin miejsko-wiejskich w Unii Europejskiej, a także działania w zakresie:

- budowy nowoczesnej infrastruktury;
- ochrony dziedzictwa kulturowego;
- proekologicznego rolnictwa;
- wspierania rozwoju bazy rekreacyjnej i turystycznej;
- czystego środowiska;
- ład przestrzennego;
- pozytywnego wizerunku gminy.

Nakreślona w strategii rozwoju gminy wizja gminy Murowana Goślina jest następująca:

Murowana Goślina lokalnym centrum w Metropolii Poznań.

Gmina Murowana Goślina będzie ważnym ośrodkiem organizującej się Metropolii Poznań. Miasto Murowana Goślina odgrywać będzie rolę lokalnego centrum, w którym świadczone są usługi i realizowane są projekty istotne dla mieszkańców gminy i sąsiednich obszarów. Jednocześnie Murowana Goślina rozwijać się będzie jako miasto dobrego życia zgodnie z zasadami ruchu Cittaslow.

Ruch Slow Cities promuje użycie technologii zorientowanych na poprawę jakości środowiska i tkanki miejskiej oraz dodatkowo zabezpieczanie produkcji wyjątkowej żywności wpływających na charakter regionu. Ponadto ruch Slow Cities dąży do promocji dialogu i komunikacji pomiędzy lokalnymi producentami i konsumentami. Dzięki pomostowym pomysłom ochrony środowiska, promocji zrównoważonego rozwoju i poprawie miejskiego życia ruch Slow Cities dostarcza bodźców branży produkcji żywności używającej naturalnych i przyjaznych dla środowiska technik (www.cittaslowpolska.pl.)

Wizja rozwoju gminy do 2020 r. wskazuje kierunki rozwoju, które realizowane będą za pośrednictwem celu nadrzędnego i celów operacyjnych. Władze gminy przyjęły główny cel strategiczny jakim jest **Rozwój mieszkalnictwa** oraz cele operacyjne i programy.

Cel strategiczny Rozwój mieszkalnictwa, będzie realizowany poprzez szereg działań skupionych w dużej mierze wokół idei „Cittaslow”,

Cele operacyjne:

1. Zrównoważony rozwój gminy – warunek jakości życia

Programy:

- Program 1.1. Rozbudowa infrastruktury technicznej
 - Program 1.2. Odnowa i rozwój miasta
 - Program 1.3. Tworzenie miejsc wypoczynku i rekreacji
 - Program 1.4. Bezpieczeństwo publiczne
2. Rozwój rynku usług – warunek wysokiej jakości życia

Programy:

- Program 2.1. Rozwój oferty mieszkaniowej
 - Program 2.2. Usługi dla ludności
 - Program 2.3. Oświata – zwiększenie konkurencyjności szkół gminy
 - Murowana Goślina w Metropolii Poznań
 - Program 2.4. Opieka zdrowotna
3. Murowana Goślina świadomie aktywna w Metropolii Poznań

Programy:

- Program 3.1. Rowery
- Program 3.2. Siatkówka
- Program 3.3. Kultura

W zakresie ochrony środowiska cele i kierunki działań określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Murowana Goślina są następujące:

PROGRAM 1 - UZBROJENIE TERENU W MEDIA

- Projekt 1 - Rozbudowa kanalizacji sanitarnej
- Projekt 2 - Zwiększenie dostępu do zasobów wody pitnej
- Projekt 3 - Zwiększenie zaopatrzenia w energię elektryczną

PROGRAM 2 - USŁUGI DLA LUDNOŚCI

- Projekt 1 - Integracja z gminami ościennymi

PROGRAM 3 - ROWERY – AKTYWNY TRYB ŻYCIA

- Projekt 1- Produkt turystyczny
- Projekt 2 - Styl Życia
- Projekt 3 - Ścieżki rowerowe

PROGRAM 4 – BAZA

- Projekt 1 - Organizacja kąpielisk nad jeziorami

Cele strategiczne Planu gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Murowana Goślina bezpośrednio przyczyniają się do realizacji wszystkich celów strategicznych wyznaczonych w „Strategii Rozwoju Gminy Murowana Goślina na Lata 2013 – 2020” oraz „Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Murowana Goślina”;

X.11.1. Strategia przejścia na gospodarkę niskoemisyjną

Zobowiązanie do redukcji CO₂ wynika z długoterminowej strategii UE „Europa 2020”. Strategia wyznacza cele do osiągnięcia w roku 2020: zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału

energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii (Polska 15%); dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Na szczycie Rady Europejskiej w październiku 2014 UE podjęła zobowiązanie do redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. o co najmniej 40% w porównaniu z poziomem z 1990 r., zapewnienia co najmniej 27% udziału energii odnawialnej w energii zużywanej w UE oraz dalszą poprawę efektywności energetycznej, co najmniej o 27%. Cele redukcyjne mają obowiązywać w całej UE, z zachowaniem solidarności i równowagi pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi UE, uwzględniając ich poziom rozwoju gospodarczego.

Cele szczegółowe Gminy zestawiono w rozdziale X.2.4. Cele strategiczne i szczegółowe.

X.11.2. Wdrażanie strategii długoterminowej w sektorach

Strategia długoterminowa przedstawia kierunki realizacji działań w gminie Murowana Goślina, realizowanych przez interesariuszy PGN, w perspektywie do roku 2040. Dla każdego z sektorów opisanych w rozdziale „Stan obecny” oraz „Identyfikacja obszarów problemowych” przedstawiono kierunki, które dzięki ścisłemu powiązaniu ze sobą uzupełniają się wzajemnie. Przedmiotowa strategia jest zgodna z założeniami do Narodowego Programu Gospodarki Niskoemisyjnej.

IV.1.1.11. Energetyka

Do przedmiotowego sektora zakwalifikowano działania związane z efektywną produkcją oraz dystrybucją energii, obejmujące:

- kompleksową modernizację oświetlenia ulicznego,
- modernizację oświetlenia publicznego – całkowita modernizacja systemu oświetlenia ulic, sygnalizacji ulicznej i podświetlenia budynków, z uwzględnieniem ekonomicznie uzasadnionych rozwiązań energooszczędnych,
- niskoemisyjny rozwój indywidualnych źródeł ciepła w systemach rozproszonych w sektorach,
- wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych – w różnych formach (szczególnie energia słoneczna, geotermalna, biopaliwa),
- zastosowanie innych technologii lub rozwiązań przyczyniających się do ograniczenia emisji w sektorze produkcji i dystrybucji energii oraz oświetlenia.

IV.1.1.12. Budownictwo

W obrębie tego sektora będą realizowane działania w zakresie podnoszenia efektywności wykorzystania i produkcji energii w budynkach, co przełoży się na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń powietrza, w zakresie:

- budowy i/lub modernizacji budynków użyteczności publicznej oraz sektora mieszkaniowego i pozostałych z uwzględnieniem wysokich wymogów efektywności energetycznej oraz OZE;
- stosowania innych mechanizmów przyczyniających się do ograniczenia emisji w budownictwie;

- termomodernizacji oraz zastosowania innych technologii służących poprawie efektywności energetycznej i ograniczaniu emisji w budynkach użyteczności publicznej;
- termomodernizacji oraz zastosowania innych technologii służących poprawie efektywności energetycznej i ograniczaniu emisji w budynkach mieszkalnych;
- termomodernizacji oraz zastosowania innych technologii służących poprawie efektywności energetycznej i ograniczaniu emisji w pozostałych budynkach;
- wdrażania systemów certyfikacji energetycznej i środowiskowej budynków;
- wsparcia mieszkańców w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków oraz ograniczania niskiej emisji (mechanizmy finansowania, akcje promocyjno-informacyjne).

IV.1.1.13. Transport

Strategia w przedmiotowym sektorze, odnosi się do przygotowania optymalnych warunków do efektywnego i bezpiecznego przemieszczania osób oraz towarów w gminie i obszarze metropolitalnym, przy spełnieniu wymogu ograniczenia uciążliwości transportu dla środowiska. Działania zmieszczone w tym sektorze przyczyniają się do zwiększenia znaczenia zrównoważonej mobilności mieszkańców – transportu publicznego, prywatnego, rowerowego i komunikacji pieszej służące ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń oraz dotyczą:

- rozwoju niskoemisyjnego transportu publicznego – zastosowanie niskoemisyjnych pojazdów (niskoemisyjne konwencjonalne, hybrydowe, elektryczne, biopaliwa drugiej i trzeciej generacji oraz inne paliwa alternatywne);
- wdrażania rozwiązań sprzyjających rozwojowi komunikacji rowerowej oraz pieszej;
- stosowania rozwiązań ograniczających wtórną emisję pyłów z dróg (m.in. czyszczenie ulic na mokro);
- rozwoju sieci transportu publicznego – transport autobusowy i rowerowy;
- rozwoju sieci wypożyczalni i infrastruktury dla pojazdów niskoemisyjnych (samochody hybrydowe i elektryczne, rowery);
- zmniejszenia udziału indywidualnego transportu samochodowego w bilansie transportowym gminy;
- stworzenia związku komunikacyjnego, obejmującego wszystkie gminy Metropolii Poznań, dla połączeń tramwajowych, kolejowych i autobusowych;
- wdrażania rozwiązań organizacyjnych, sterowania ruchem i zarządzania komunikacją zbiorową;
- wdrażania niskoemisyjnych rozwiązań logistyki towarów na terenie gminy np. elektryczne pojazdy dostawcze, centra dystrybucji);
- wdrażania stref ograniczonego ruchu, stref ograniczonej emisji, mechanizmów preferencji pojazdów niskoemisyjnych.

IV.1.1.14. Lasy i tereny zielone

W obrębie tego obszaru zebrane są działania w zakresie zwiększania zdolności pochłaniania dwutlenku węgla z atmosfery oraz wspomagająco w zakresie ograniczania

emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń z pozostałych sektorów (szczególnie z transportu):

- odpowiednie utrzymanie terenów zieleni, (w tym w okresie upałów wykorzystanie zebranej wody deszczowej),
- rewitalizacja i rewaloryzacja oraz zagospodarowanie terenów zielonych.
- stworzenie połączeń istniejących terenów zieleni umożliwiających niskoemisyjną komunikację (piesza, rowerowa),
- tworzenie nowych form zieleni gminnej,
- wdrażanie innych rozwiązań pozwalających na zwiększenie zdolności pochłaniania oraz ograniczenia emisji,
- zwiększanie udziału powierzchni lasów na obszarze gminy,
- zwiększenie powierzchni terenów zielonych (szczególnie parki, aleje i inne formy zieleni uwzględniające drzewa).

IV.1.1.15. Przemysł

W tym sektorze realizowana jest strategia Unii Europejskiej w zakresie ograniczania emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń, a także efektywnego wykorzystania zasobów. W głównej mierze realizowane będą działania w zakresie:

- realizacji przepisów prawa europejskiego oraz polskiego dotyczących ograniczania emisji i efektywności energetycznej w przemyśle,
- wdrażania innych rozwiązań służących ograniczeniu energochłonności oraz emisji GHG oraz innych zanieczyszczeń,
- wdrażania nowych oraz innowacyjnych rozwiązań technologicznych ograniczających emisję z zakładów przemysłowych,
- wykorzystania nowych rozwiązań logistycznych i organizacyjnych ograniczających emisję z zakładów przemysłowych.

IV.1.1.16. Gospodarka odpadami

W ramach tego obszaru realizowane są zadania służące ograniczeniu wytwarzanej ilości odpadów, ilości powstających ścieków oraz ich efektywnemu zagospodarowaniu z uwzględnieniem ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Zadania wpłyną w głównej mierze na:

- ograniczenie emisji bezpośrednich powstających w procesie oczyszczania ścieków (m. in. rozwiązania technologiczne),
- ograniczenie emisji w procesie transportu odpadów,
- ograniczenie ilości powstających ścieków (racjonalne wykorzystanie wody),
- ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów (m. in. efektywne wykorzystanie surowców oraz recykling materiałów),
- ponowne wykorzystanie odpadów nadających się do odzysku,
- wdrażanie innych rozwiązań służących ograniczeniu ilości powstających odpadów oraz ograniczeniu emisji w sektorze gospodarki odpadami.

IV.1.1.17. Edukacja i Dialog Społeczny

W ramach przedmiotowego sektora zebrane są działania wspomagające realizację strategii ograniczania emisji w pozostałych sektorach poprzez:

- angażowanie społeczeństwa (współpraca z interesariuszami) w procesy planistyczne i decyzyjne w kontekście niskoemisyjnego rozwoju,
- edukację transportową: ekojazda, kampanie promujące rower i ruch pieszy,
- jawność wszelkich zadań realizowanych w ramach PGN,
- kampanie edukacyjne dotyczące energetyki oraz uruchomienie punktu doradczego w tym temacie,
- kampanie informujące o odpowiedzialności społecznej związanej z wyborem miejsca zamieszkania – szkodliwe efekty suburbanizacji,
- kampanie promujące segregowanie oraz minimalizowanie generowanych przez mieszkańców odpadów (nieużywanie torb foliowych, opakowania zwrotne),
- kampanie promujące transport publiczny oraz car-pooling,
- kształcenie w określonych specjalnościach istotnych z punktu widzenia gospodarki niskoemisyjnej (np. technologie OZE, niskoemisyjny transport itp.),
- prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do wszystkich grup społecznych w zakresie zasad zrównoważonego rozwoju, ograniczania emisji – aktywne działanie na rzecz zmiany zachowań we wszystkich sektorach PGN,
- realizację innych działań w zakresie edukacji i dialogu społecznego służących ograniczaniu emisji.

IV.1.1.18. Administracja publiczna

W ramach niniejszego sektora realizowane są działania organizacyjne i innowacyjne ograniczające emisję gazów cieplarnianych oraz wspierające realizację działań w innych sektorach poprzez:

- promowanie i edukację społeczną oraz kampanie informacyjno-reklamowe dotyczące nowoczesnej kultury mobilności, czyli korzystania z niezmotywowanego sposobu przemieszczania się - pieszo, rowerem oraz komunikacją zbiorową,
- realizację działań innowacyjnych oraz demonstracyjnych,
- realizację innych działań administracyjnych służących ograniczaniu emisji na terenie gminy,
- stosowanie kryteriów zrównoważonego rozwoju w zamówieniach publicznych,
- tworzenie i realizacja strategii, niskoemisyjne planowanie przestrzenne,
- tworzenie mechanizmów wsparcia finansowego w zakresie realizacji działań ograniczających emisję,
- utworzenie struktur organizacyjnych związanych z niskoemisyjnym rozwojem,
- wdrażanie rozwiązań organizacyjnych ograniczających emisję w organizacji (np. wsparcie dojazdów do pracy komunikacją publiczną) oraz interesariuszy korzystających z usług administracji (np. e-usługi).

X.11.3. Strategia w zakresie poprawy jakości powietrza

Realizacja celów wynikających z Programu Ochrony Powietrza ma przyczynić się zmniejszenia stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz B(a)P na poziomach określonych w Programie ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej. Osiągnięte w wyniku działań naprawczych o kodzie WpPozZSO_05 + WpPozTMB_05 redukcje wyniosą:

- pył zawieszony PM10 o 91,06 [Mg/rok];
- B(α)P o 49,42 [kg/rok].

Realizacja celów strategicznych przedstawionych w PGN przyczyni się do realizacji celów w zakresie jakości powietrza wynikających z Dyrektywy CAFE (Clean Air for Europe) dotyczących dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w powietrzu do roku 2020.

Dla realizacji powyższego celu w Programie Ochrony Powietrza zaproponowano działania kierunkowe zamieszczone w załącznik nr 2 do niniejszego opracowania.

X.12. MONITOROWANIE I RAPORTOWANIE

X.12.1. System monitorowania i raportowania

Prowadzenie stałego monitoringu jest konieczne dla śledzenia postępów we wdrażaniu PGN i osiąganiu założonych celów w zakresie ograniczenia emisji CO₂ i zużycia energii, a także konieczne dla wprowadzania ewentualnych poprawek. Regularne monitorowanie, a w ślad za nim odpowiednia adaptacja PGN, umożliwiają rozpoczęcie cyklu nieustannego ulepszania PGN.

Jest to zasada „pętli”, stanowiąca element cyklu zarządzania projektem: zaplanuj, wykonaj, sprawdź, zastosuj. Niezwykle ważne jest, aby władze Gminy i inni interesariusze byli informowani o osiąganych postępach.

System monitoringu i oceny realizacji PGN wymaga:

- systemu gromadzenia i selekcjonowania informacji;
- systemu analizy zebranych danych i raportowania.

Monitorowanie

Na system monitoringu Planu Gospodarki Niskoemisyjnej gminy Murowana Goślina składają się następujące działania realizowane przez Jednostkę Koordynującą wdrażanie Planu:

- systematyczne zbieranie danych energetycznych oraz innych danych o aktywności dla poszczególnych sektorów i aktualizacja bazy emisji,
- systematyczne zbieranie danych liczbowych oraz informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań PGN, zgodnie z charakterem zadania (według określonych wskaźników monitorowania zadań),
- uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych,
- przygotowanie raportów z realizacji zadań ujętych w PGN – ocena realizacji:
 - analiza porównawcza osiągniętych wyników z założeniami PGN; określenie stopnia wykonania zapisów przyjętego PGN oraz identyfikacja ewentualnych rozbieżności,
 - analiza przyczyn odchyleń oraz określenie działań korygujących polegających na modyfikacji dotychczasowych oraz ewentualne wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia,
- przeprowadzenie zaplanowanych działań korygujących (w razie konieczności – aktualizacja PGN).

Sposób zbierania danych zostanie ustalony oddzielną procedurą w momencie kiedy nastąpi potrzeba aktualizacji dokumentu. Każda jednostka realizująca zadania przewidziane w ramach PGN powinna przekazywać informacje o realizacji swoich zadań do Koordynatora. Za zebranie całości danych oraz ich analizę i sporządzenie raportu odpowiedzialny będzie Koordynator PGN. Informacje dotyczące monitoringu realizacji powinny być przekazywane z częstotliwością minimum raz na rok (w terminach określonych przez Koordynatora).

Raporty

W ramach prowadzonego monitoringu realizacji powinny być sporządzane raporty z realizacji PGN. Raportowanie powinno być realizowane raz na dwa lata. Zakres raportu powinien obejmować analizę stanu realizacji zadań oraz osiągnięte rezultaty w zakresie redukcji emisji oraz zużycia energii.

Budżet i przewidziane finansowanie działań

Działania przewidziane w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej będą finansowane zarówno ze środków własnych JST, jak i środków zewnętrznych. Możliwość pozyskania środków z programów krajowych i europejskich jest kluczowym elementem planowania budżetu na zaplanowane działania. We własnym zakresie – konieczne jest uwzględnienie działań w wieloletnich prognozach finansowych oraz w budżecie JST i budżecie jednostek podległych JST, na każdy rok. Przewiduje się pozyskanie również zewnętrznego wsparcia finansowego dla planowanych działań w formie bezzwrotnych dotacji, pożyczek, wykorzystania formuły ESCO i kredytów.

Ponieważ nie można szczegółowo zaplanować w budżecie JST wszystkich wydatków z wyprzedzeniem do roku 2020, stąd też kwoty przewidziane na realizację poszczególnych zadań należy traktować jako szacunkowe zapotrzebowanie na finansowanie, a nieplanowane kwoty do wydatkowania. Kwoty te powinny zostać uwzględnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej (zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych Dz. U. 2009 nr 157 poz. 1240 z późn. zm.) oraz wymogami NFOŚiGW dla PGN.

W ramach corocznego planowania budżetu JST i budżetu jednostek JST na kolejny rok, wszystkie jednostki wskazane w PGN, jako odpowiedzialne za realizację działań powinny zabezpieczyć w budżecie środki na realizację odpowiedniej części przewidzianych zadań. Pozostałe działania, dla których finansowanie nie zostanie zabezpieczone w budżecie, powinny być brane pod uwagę w ramach pozyskiwania środków z dostępnych funduszy zewnętrznych.

Przewidywane źródła finansowania działań

Dla planowanych działań określono potencjalne źródła finansowania. Możliwe do wykorzystania źródła finansowania (poza budżetem JST), przedstawiono w Załączniku nr 3.

X.12.2. Procedura ewaluacji osiągniętych celów oraz wprowadzania zmian w Planie

W dokumencie zaproponowano następującą procedurę, która może posłużyć do przeprowadzenia ewaluacji oraz wprowadzania w nim zmian. Poniżej przedstawiono jak będzie ona wyglądać:

- wyznaczenie terminów zgłaszania działań i wniosków w zależności od:
 - zmian w WPF;
 - harmonogramu naborów wniosków konkursowych do aktualnie obowiązujących źródeł finansowania;
 - innych zidentyfikowanych potrzeb Gminy.

- utworzenie formularza do zgłaszania działań i wniosków oraz zamieszczenie go w widocznym miejscu w Urzędzie oraz na stronie internetowej Urzędu Gminy Murowana Goślina;
- rozpatrzenie zgłoszonych wniosków, wewnętrzna weryfikacja planów i strategii gminnych oraz podanie do publicznej informacji wykazu przewidywanych zmian w dokumencie;
- wprowadzenie zmian do dokumentu;
- uprawomocnienie zaktualizowanego Planu na drodze Uchwały Rady Gminy Murowana Goślina.

Podstawowym sposobem oceny realizacji Planu jest porównanie wartości mierników (wskaźników) poszczególnych celów dla określonego roku z wartościami docelowymi i oczekiwanym trendem. Należy przy tym mieć na uwadze, że dla osiągnięcia celu nie jest wymagana liniowa redukcja (bądź wzrost) wartości wskaźników (np. o taką samą wielkość co roku). Wskaźniki mogą wykazywać odchylenia dodatnie lub ujemne od ogólnego obserwowanego trendu, który powinien być w długiej perspektywie czasu stały i zgodny z oczekiwaniem.

Jeżeli zostaną zaobserwowane trendy odwrotne niż oczekiwane jest to sygnał, iż należy uważnie przeanalizować realizację działań oraz zachodzące uwarunkowania zewnętrzne (poza wpływem Planu), które mają wpływ na zaistnienie takiego trendu. Jeżeli to okaże się konieczne należy podjąć działania korygujące.

Ocena realizacji celów wykonywana jest na podstawie danych zebranych dla poszczególnych działań oraz informacji zawartych w bazie emisji (dane energetyczne oraz dane emisyjne). Wyniki realizacji działań należy rozpatrywać w kontekście uwarunkowań, które miały wpływ na ich realizację w okresie objętym monitoringiem. Uwarunkowania zewnętrzne są niezależne od realizującego Plan, natomiast wewnętrzne od niego zależą. Oba rodzaje uwarunkowań mają wpływ na osiągnięte rezultaty działań i stopień realizacji celów. W ramach monitoringu należy analizować wpływ tych czynników na wyniki realizacji Planu.

Uwarunkowania zewnętrzne, np.:

- obowiązujące akty prawne (zmiany w prawie),
- istniejące systemy wsparcia finansowego działań,
- sytuacja makroekonomiczna,
- ekstremalne zjawiska pogodowe (np. fale upałów, intensywne mrozy).

Uwarunkowania wewnętrzne, np.:

- sytuacja finansowa gminy,
- dostępne zasoby kadrowe do realizacji działań,
- możliwości techniczne i organizacyjne realizacji działań.

Wnioski z analizy uwarunkowań powinny zostać zawarte w raporcie. Na ich podstawie należy również podjąć odpowiednie działania korygujące, jeżeli zaistnieje taka konieczność (korekta pojedynczych działań lub aktualizacja całego planu).

X.12.3. Główne wskaźniki monitorowania i ocena realizacji

Główne wskaźniki monitorowania realizacji PGN odnoszą się do realizacji celu głównego i celów szczegółowych. Szczegółowe wskaźniki monitorowania zostały przypisane do poszczególnych działań, w celu umożliwienia skutecznego monitorowania stopnia realizacji PGN.

Realizacja celu strategicznego jest monitorowana poprzez główne wskaźniki monitorowania, odpowiadające poszczególnym celom.

Tabela X.28. Główne wskaźniki monitorowania realizacji PGN

CEL	WSKAŹNIK	OCZEKIWANY TREND
Cel szczegółowy 1: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do 2020 roku	wielkość emisji dwutlenku węgla z obszaru gminy w danym roku (Mg CO ₂ e/rok)	↓ malejący
	stopień redukcji emisji w stosunku do roku bazowego (%)	↑ rosnący
Cel szczegółowy 2: zmniejszenie zużycia energii na jednego mieszkańca do 2020 roku	wielkość zużycia energii na terenie gminy w danym roku (MWh/rok)	↓ malejący
	stopień redukcji zużycia energii stosunku do roku bazowego (%)	↑ rosnący
Cel szczegółowy 3: zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych do 2020 roku	zużycie energii ze źródeł odnawialnych na terenie gminy w danym roku (MWh/rok)	↑ rosnący
	udział zużycia energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii na terenie gminy w danym roku (%)	↑ rosnący

Źródło: Opracowanie własne

Tabela X.29 przedstawia zbiorcze zestawienie wskaźników monitorowania realizacji zadań ujętych w PGN, w podziale na obszary działań. Wskaźniki i wielkości charakterystyczne, przypisane do każdego zadania, służą do monitorowania stopnia ich realizacji oraz osiągnięcia pożądanych efektów ekologicznych.

Tabela X.29. Zbiorcze zestawienie wskaźników monitorowania realizacji zadań ujętych w PGN

Obszar	Wskaźnik	Jednostka
ENERGETYKA	Łączna moc zainstalowanych instalacji fotowoltaicznych	kW
	Produkcja energii elektrycznej z systemów fotowoltaicznych	MW/rok
	Łączna moc zainstalowanych instalacji wiatrowych	kWp
	Produkcja energii elektrycznej z instalacji OZE	MW/rok
	Moc zainstalowanych źródeł kogeneracyjnych	kW
	Moc zainstalowanych źródeł trigeneracyjnych	kW
	Długość wybudowanej/przebudowanej sieci ciepłowniczej	km

	Zapotrzebowanie na moc nowych odbiorców ciepła sieciowego	MW
	Moc zlikwidowanych indywidualnych źródeł ciepła	kW
	Liczba nowych odbiorców ciepła	osoba
BUDOWNICTWO	Powierzchnia użytkowa budynków poddanych kompleksowej termomodernizacji	m ²
	Moc zmodernizowanych systemów grzewczych	kW
	Ilość zamontowanych urządzeń pomiarowych	szt.
	Ilość i moc wymienionych źródeł światła	kW
	Moc zainstalowanego energooszczędnego oświetlenia	kW
	Ilość zużytej energii elektrycznej	MWh
	Ilość i moc wymienionych źródeł światła	szt., kW
	Moc zainstalowanego oświetlenia LED	kW
	Moc wymienionych pkt świetlnych z lampami rtęciowymi	kW
	Moc wymienionych pkt świetlnych z lampami sodowymi	kW
	Powierzchnia użytkowa nowych budynków o standardzie energooszczędnym	m ²
TRANSPORT	Długość nowych/zmodernizowanych odcinków dróg	km
	Długość nowych/zmodernizowanych ścieżek rowerowych	km
	Liczba wdrożonych innowacji z zakresu transportu publicznego	szt.
	Ilość zmodernizowanych dworców i terenów przydworcowych	szt.
	Liczba nowych/zmodernizowanych przystanków	szt.
	Liczba pojazdów obsługujących nowe połączenia – autobusy	szt.
	Liczba wdrożonych innowacji z zakresu transportu publicznego	szt.
GOSPODARKA ODPADAMI	Ilość pozyskanego biogazu	m ³
	Ilość przeprowadzonych akcji promocyjnych	szt.
	Liczba opracowanych i wydrukowanych materiałów promocyjnych	szt.
	Ilość osób objętych kampanią	osoba
EDUKACJA I DIALOG SPOŁECZNY	Liczba osób objęta programem	osoba
	Liczba opracowanych i wydrukowanych materiałów edukacyjnych	szt.
	Liczba osób uczestnicząca w wydarzeniach edukacyjnych	osoba
	Ilość rozwiązań zaliczonych do dobrych praktyk	szt.
	Ilość przeprowadzonych kampanii i kursów	szt.
	Ilość uczestników przeprowadzonych kampanii i kursów	osoba
	Liczba osób objętych kampaniami edukacyjnymi	osoba
	Liczba opracowanych i wydrukowanych materiałów edukacyjnych	szt.
ADMINISTRACJA PUBLICZNA	Liczba jednostek objętych systemem e-urząd	szt.
	Powierzchnia użytkowa nowych budynków o standardzie zeroenergetycznym lub plusenergetycznym	m ²
	Powierzchnia użytkowa nowych budynków spełniająca nowe wymagania	m ²

	Liczba systemów zainstalowanych w budynkach	szt.
	Ilość wymienionych źródeł ciepła	szt.

Źródło: Opracowanie własne

X.13. SPIS TABEL

Tabela X.1. Dokumenty strategiczne na poziomie Unii Europejskiej	15
Tabela X.2. Dokumenty strategiczne na poziomie krajowym.....	16
Tabela X.3. Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym i lokalnym.....	17
Tabela X.4 Cele szczegółowe	20
Tabela X.5. Liczba ludności gminy Murowana Goślina w latach 2010-2013 w podziale na płeć.....	23
Tabela X.6. Ludność gminy Murowana Goślina w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2010-2013.....	23
Tabela X.7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2013 w gminie Murowana Goślina.....	24
Tabela X.8. Liczba przedsiębiorstw działających na terenie gminy Murowana Goślina i powiatu poznańskiego w latach 2010-2013 w podziale na liczbę zatrudnianych pracowników	25
Tabela X.9. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarcze w gminie Murowana Goślina, powiecie poznańskim oraz województwie wielkopolskim w latach 2011-2013.....	25
Tabela X.10. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD 2007 w gminie Murowana Goślina w latach 2011-2013	26
Tabela X.11. Zasoby mieszkaniowe w gminie Murowana Goślina na przełomie 2004 - 2012.....	27
Tabela X.12. Wyposażenie techniczno-sanitarne gminy Murowana Goślina	27
Tabela X.13. Klasyfikacja stref w województwie wielkopolskim z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia	33
Tabela X.14. Poziomy informowania i poziomy alarmowe dla pyłów	34
Tabela X.15. Sieć drogowa miasta.....	36
Tabela X.16. Zestawienie zbiorcze danych o rodzajach i ilości odebranych odpadów komunalnych w latach 2010-2012	37
Tabela X.17. Analiza SWOT – uwarunkowania realizacji celu redukcji emisji gazów cieplarnianych w gminie Murowana Goślina.....	38
Tabela X.18. Przyjęty podział źródeł emisji na sektory, podsektory i kategorie	47
Tabela X.19. Zestawienie potencjałów globalnego ocieplenia (GWP) poszczególnych GHG	49
Tabela X.20. Wskaźniki emisji CO ₂ odnoszące się do końcowego zużycia paliw i energii	50
Tabela X.21. Wielkość emisji CO ₂ w gminie Murowana Goślina w 2010 roku wg podsektorów	55
Tabela X.22. Wielkość emisji CO ₂ w gminie Murowana Goślina w 2010 roku wg źródeł energii.....	58
Tabela X.23. Wielkość emisji CO ₂ w gminie Murowana Goślina w 2013 roku wg podsektorów	61
Tabela X.24. Wielkość emisji CO ₂ w gminie Murowana Goślina w 2013 roku wg podsektorów	63
Tabela X.25. Tendencje zmian w wielkości emisji w gminie Murowana Goślina w latach 2010 i 2013 wg sektorów	67

Tabela X.26. Tendencje zmian w wielkości emisji w gminie Murowana Goślina w latach 2010 i 2013 wg nośników energii.....	68
Tabela X.27. Podsumowanie efektów realizacji zadań	114
Tabela X.28. Główne wskaźniki monitorowania realizacji PGN	143
Tabela X.29. Zbiorcze zestawienie wskaźników monitorowania realizacji zadań ujętych w PGN.....	143
Tabela X.30. Rozkład środków finansowych.....	156
Tabela X.31. Podział alokacji w realizacji celu dotyczącego klimatu.....	156
Tabela X.32. Alokacja środków na wybrane osie priorytetowe w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 -2020 [EUR].....	160
Tabela X.33. Analiza uzysków energetycznych dla 1kWp instalacji fotowoltaicznej w technologii polikrystalicznej instalowanej w Poznaniu (nachylenie powierzchni 35°, całkowita suma strat systemu – 45%, lokalizacja: 52°24'30" N, 16°56'2" E, przewyższenie: 64 m.....	181
Tabela X.34. Przedsięwzięcia w zakresie oszczędności energii w budynkach - numeracja do powyższego rysunku 15	192
Tabela X.35. Podsumowanie potencjału efektywności energetycznej dla Polski.	195

X.14. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Lokalizacja gminy Murowana Goślina na tle powiatu poznańskiego	22
Rysunek 2. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Murowana Goślina, powiecie poznańskim oraz województwie wielkopolskim w latach 2010-2013	24
Rysunek 3. Zużycie wody na 1 mieszkańca w Gminie Murowana Goślina, powiecie poznańskim oraz województwie wielkopolskim w latach 2004-2013.....	27
Rysunek 4. Sieć dróg w Gminie Murowana Goślina	35
Rysunek 5 Wielkość emisji CO ₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2010 roku wg sektorów	56
Rysunek 6 Procentowy udział sektorów w całkowitej emisji CO ₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2010	57
Rysunek 7 Wielkość emisji CO ₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2010 roku wg źródeł energii	59
Rysunek 8 Procentowy udział źródeł energii w całkowitej emisji CO ₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2010 roku	60
Rysunek 9 Wielkość emisji CO ₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2013 roku wg sektorów	61
Rysunek 10 Procentowy udział sektorów w całkowitej emisji CO ₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2013 roku	62
Rysunek 11 Wielkość emisji CO ₂ z terenu gmin Murowana Goślina w 2013 roku wg źródeł energii	64
Rysunek 12 Procentowy udział źródeł energii w całkowitej emisji CO ₂ z terenu gminy Murowana Goślina w 2013 roku	65
Rysunek 13 Inwentaryzacja emisji GHG w gminie Murowana Goślina w latach 2010 i 2013 wg sektorów	66
Rysunek 14 Inwentaryzacja emisji GHG w latach 2010 i 2013 w gminie Murowana Goślina wg nosników energii.....	68
Rysunek 15. Strefy przemarzania gruntów. Mapa głębokości przemarzania.	183
Rysunek 16. Potencjał oszczędności energii w budynkach w Polsce.	191

X.15. ZAŁĄCZNIK NR 1 HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY

Harmonogram rzeczowo-finansowy został opracowany i dołączony jako oddzielny dokument.

X.16. ZAŁĄCZNIK NR 2 ZESTAWIENIE DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH Z PROGRAMU OCHRONY POWIETRZA DLA STREFY WIELKOPOLSKIEJ

Załącznik zawiera zestaw ujętych w POP działań naprawczych niezbędnych i możliwych do realizacji, mających na celu osiągnięcie redukcji emisji frakcji pyłu zawieszonego PM10, oraz poziomu docelowego benzo(α)pirenu poniżej wartości dopuszczalnych.

Działania naprawcze obejmują lata 2014-2022. Zadania zostały podzielone na pięć grup:

- ograniczające emisję powierzchniową,
- ograniczające emisję punktową,
- ograniczające emisję liniową,
- ciągłe i wspomagające,
- systemowe.

Poniższe zadania mogą być realizowane przez wszystkie powiaty i gminy w strefie wielkopolskiej:

- Stworzenie i utrzymanie systemu organizacyjnego działań naprawczych;
- Koordynacja realizacji działań naprawczych określonych w POP wykonywanych przez poszczególne jednostki;
- Prowadzenie bazy pozwoleń zawierających informacje o wprowadzaniu gazów i pyłów do powietrza, bazy informacji podlegających zgłoszeniu;
- Udział w spotkaniach koordynatorów programu;
- Dobrowolne prowadzenie działań ograniczających emisję zanieczyszczeń do powietrza z indywidualnych systemów grzewczych, w obszarach nienarażonych na wysokie stężenia pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(α)pirenu;
- Obniżenie emisji w obiektach użyteczności publicznej poprzez modernizację lub likwidację urządzeń na paliwa stałe – tam gdzie istnieją możliwości techniczne;
- Poprawa stanu technicznego dróg istniejących w strefie wielkopolskiej – utwardzenie dróg lub poboczy celem redukcji wtórnego unosu pyłu z drogi, modernizacja dróg;
- Utrzymanie działań ograniczających wtórną emisję pyłu poprzez regularne utrzymanie czystości nawierzchni dróg;
- Modernizacja obiektów energetycznego spalania paliw oraz wdrażanie strategii czystej produkcji;
- Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych zapewniająca podłączenie nowych użytkowników;
- Rozwój sieci gazowych;
- Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników niepowodujących nadmiernej emisji zanieczyszczeń z indywidualnych systemów grzewczych oraz projektowanie linii zabudowy uwzględniając zapewnienie „przewietrzania” miasta ze szczególnym uwzględnieniem terenów o gęstej zabudowie oraz zwiększenie powierzchni terenów zielonych;

- Wzmocnienie kontroli na stacjach diagnostycznych pojazdów;
- Rozwój komunikacji publicznej oraz wdrożenie energooszczędnych i niskoemisyjnych rozwiązań w transporcie publicznym;
- Prowadzenie odpowiedniej polityki parkingowej w centrach miast wymuszającej ograniczenia w korzystaniu z samochodów. Wprowadzenie systemu zniżek w strefach parkowania wyznaczonych w miastach dla samochodów spełniających EURO 6 oraz z napędem hybrydowym i elektrycznym;
- Monitoring budów pod kątem ograniczenia niezorganizowanej emisji pyłu;
- Monitoring pojazdów opuszczających place budów pod kątem ograniczenia zanieczyszczenia dróg, prowadzącego do niezorganizowanej emisji;
- Działania prewencyjne na poziomie wydawania decyzji środowiskowych. Uwzględnianie konieczności ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza;
- Uwzględnianie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza, poprzez: odpowiednie przygotowanie specyfikacji zamówień publicznych, które uwzględniać będą potrzeby ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem;
- Rozwój systemów ścieżek rowerowych lub komunikacji rowerowej w miastach i gminach;
- Kontrola gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów;
- Kontrola spalania pozostałości roślinnych z ogrodów na powierzchni ziemi;
- Działania promocyjne i edukacyjne;
- Spójna polityka na szczeblu lokalnym uwzględniająca priorytety poprawy jakości powietrza;
- Kontrola przestrzegania zakazu wypalania łąk, pastwisk, nieużytków, rowów, pasów przydrożnych, szlaków kolejowych oraz trzcinowisk i szuwarów;
- Poniżej przedstawiono szczegółowo działania naprawcze dla miast i gmin w których wyznaczono obszary przekroczeń.

Działanie pierwsze: obniżenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych w wyniku eliminacji niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe

Działanie obejmuje realizację przedsięwzięć dotyczących ograniczenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych opalanych paliwami stałymi. Zakres działania obejmuje:

- Wprowadzenie zachęt finansowych do wymiany nieefektywnych urządzeń grzewczych.
- Zachęcenie do podłączenia lokali ogrzewanych w sposób indywidualny do sieci ciepłej, oraz zmiany sposobu ogrzewania na elektryczne;
- Wymiana niskosprawnych kotłów na paliwa stałe (gł. węgiel) na nowe węglowe z pełną automatyką;
- Prowadzenie działań skierowanych na montaż kotłów zasilanych olejem opałowym oraz gazem do ogrzewania lokali;
- Promowanie stosowania odnawialnych źródeł energii do ogrzewania lokali.

KOD DZIAŁANIA NAPRAWCZEGO		WpPozZSO
TYTUŁ DZIAŁANIA NAPRAWCZEGO		OBNIŻENIE EMISJI Z INDYWIDUALNYCH SYSTEMÓW GRZEW CZYCH W WYNIKU ELIMINACJI NISKOSPRAWNYCH URZĄDZEŃ NA PALIWA STAŁE
Lokalizacja działań		Gmina wiejska Czerwonak, gmina miejsko-wiejska Kostrzyn, gmina miejsko-wiejska Murowana Goślina, gmina miejsko-wiejska Pobiedziska, gmina wiejska Suchy Las, gmina miejsko-wiejska Swarzędz, gmina miejsko-wiejska Szamotuły.
Szczegół administracyjny, na którym można podjąć dany środek		Lokalny
Jednostka realizująca zadanie		Prezydenci, wójtowie, burmistrzowie,
Rodzaj środka		techniczny
Skala czasowa osiągnięcia redukcji stężeń		Długoterminowe
Planowany termin wykonania		2022 rok
Kategoria źródeł emisji, której dotyczy działanie naprawcze		Źródła związane z mieszkalnictwem i usługami
Szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania [zł]		352 995 600
Szacowany efekt ekologiczny-redukcja emisji PM ₁₀ [Mg/rok] Benzo(α)pirenu [kg/rok]		765,57 425,4807
Źródła finansowania		Środki własne zarządców i właścicieli nieruchomości, NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżety miast i gmin, fundusze unijne, przedsiębiorstwa produkujące energię ciepłą.
Monitoring działania	Organ sprawdzający	Prezydenci Miast, wójtowie, burmistrzowie
	Organ odbierający	Zarząd Województwa
	Wskaźnik	Sprawozdanie z ujęciem powierzchni lokali w których dokonano zmiany sposobu ogrzewania, wyliczenie efektu ekologicznego.
	Termin sprawozdania	Do 30 czerwca po zakończeniu roku objętego okresem sprawozdawczym

Działanie drugie: obniżenie emisji poprzez zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą – działania termomodernizacyjne ograniczające straty ciepła

- Działanie obejmuje zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą przez ograniczenie strat ciepła w wyniku termomodernizacji około 132 tys. m² ogrzewanych indywidualnie poprzez:
- Wymianę stolarki okiennej i drzwi, z niskim współczynnikiem przenikania ciepła,
- Docieplenie ścian budynków,
- Docieplenie stropodachu.

KOD DZIAŁANIA NAPRAWCZEGO		WpTMB
TYTUŁ DZIAŁANIA NAPRAWCZEGO		OBNIŻENIE EMISJI POPRZECZ ZMNIEJSZENIE ZAPOTRZEBOWANIA NA ENERGIĘ CIEPLNĄ – DZIAŁANIA TERMOMODERNIZACYJNE OGRANICZAJĄCE STRATY CIEPŁA
Lokalizacja działań		Gmina wiejska Czerwonak, gmina miejsko-wiejska Kostrzyn, gmina miejsko-wiejska Murowana Goślina, gmina miejsko- wiejska Pobiedziska, gmina wiejska Suchy Las, gmina miejsko- wiejska Swarzędz, gmina miejsko-wiejska Szamotuły.
Szczegół administracyjny, na którym można podjąć dany środek		Lokalny
Jednostka realizująca zadanie		Prezydenci Miast, wójtowie, burmistrzowie
Rodzaj środka		techniczny
Skala czasowa osiągnięcia redukcji stężeń		Długoterminowe
Planowany termin wykonania		Zadanie realizowane ciągle
Kategoria źródeł emisji, której dotyczy działanie naprawcze		Źródła związane z mieszkalnictwem i usługami
Szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania [zł]		20 401 875
Szacowany efekt ekologiczny-redukcja emisji PM10[Mg/rok] benzo(a)pirenu [kg/rok]		16,53 0,0093
Źródła finansowania		Środki własne zarządców i właścicieli nieruchomości, NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżety miast i gmin, fundusze unijne, przedsiębiorstwa produkujące energię ciepłą.
Monitoring działania	Organ sprawdzający	Prezydenci Miast, wójtowie, burmistrzowie
	Organ odbierający	Zarząd Województwa
	Wskaźnik	Sprawozdanie z ujęciem powierzchni lokali objętych termomodernizacją, wyliczenie efektu ekologicznego.
	Termin sprawozdania	Do 30 czerwca po zakończeniu roku objętego okresem sprawozdawczym

X.17. ZAŁĄCZNIK NR 3 DOSTĘPNE ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ NA POZIOMIE LOKALNYM

Rozdział przedstawia przykładowe możliwe źródła finansowania działań ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej. Precyzyjne określenie konkretnych funduszy, ze względu na ich różnorodność jest niemożliwe.

X.17.1. Fundusze europejskie

IV.1.1.19. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020

Głównym celem programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej.

Cele tematyczne:

- Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.
- Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.
- Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.
- Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.
- Promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

Osie priorytetowe:

- **Oś priorytetowa Zmniejszenie emisyjności gospodarki** – realizuje cel tematyczny 4, obejmuje działania w zakresie: przeciwdziałania zmianom klimatu, poprawy jakości powietrza na obszarach, na których odnotowano przekroczenia standardów jakości powietrza, zaopatrzenia w energię, ale także w zakresie promowania ekologicznego transportu uwzględniającego potrzeby społeczeństwa.
- **Oś priorytetowa Ochrona środowiska**, w tym adaptacja do zmian klimatu – realizuje cele tematyczne 5 i 6; działania koncentrują się na rozwoju infrastruktury w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami, zwiększeniu możliwości zapobiegania zagrożeniom naturalnym oraz wzmocnieniu odporności na zagrożenia wynikające z negatywnych zmian klimatu
- **Oś priorytetowa Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego** – realizuje cele tematyczne 4 i 7; dotyczy rozwoju i większego wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego, a także zwiększenia dostępności terytorialnej Polski oraz zmniejszeniu negatywnego wpływu transportu na środowisko.
- **Oś priorytetowa Infrastruktura drogowa dla miast** – realizuje cel tematyczny 7. Realizuje działania ujęte w programie osi priorytetowej III z większym naciskiem na wyprowadzeniu ruchu z miast poprzez system dróg ekspresowych umożliwiającym szybkie przemieszczanie się w obrębie kraju.

- **Oś priorytetowa Rozwój transportu kolejowego w Polsce** realizuje cel tematyczny 7. Obejmuje swym zakresem działania związane z uzupełnianiem luk na głównych magistralach kolejowych w sieci TEN-T (modernizacja, rehabilitacja), w tych objętych umową AGTC, odcinkach łączących ważne ośrodki przemysłowe i gospodarcze i liniach stanowiących elementy połączeń portów morskich z zapleczem gospodarczym w głębi kraju.
- **Oś priorytetowa Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach** realizuje cele tematyczne 4 i 7. w obszarze transportu miejskiego kontynuowane będą działania mające na celu zmniejszenie zatłoczenia motoryzacyjnego w miastach, poprawę płynności ruchu i ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych.
- **Oś priorytetowa Poprawa bezpieczeństwa energetycznego** – realizuje cel tematyczny 4 i koncentruje się wokół rozwoju inteligentnej infrastruktury w sektorze elektroenergetyki i gazowym. Przyczyni się to do bardziej optymalnego wykorzystania krajowych zasobów, wprowadzeniu nowych technologii czy zwiększenia udziału OZE.
- **Oś priorytetowa Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury** – realizuje cel tematyczny 6. Opiera się na założeniu, że dziedzictwo kulturowe traktowane jest jako szeroko rozumiane zasoby materialne i niematerialne, a zatem ich efektywne wykorzystanie przynosi korzyści zarówno środowiskowe jak i gospodarcze.
- **Oś priorytetowa Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia** – realizuje cel tematyczny 9. Działania w obrębie tej osi opierają się na założeniu, że rozwój infrastruktury zdrowotnej przyczyni się do przeciwdziałania ubóstwu, a co za tym idzie do rozwoju kraju.
- **Oś priorytetowa Pomoc techniczna** ma za zadanie przyczynić się do osiągnięcia celu dotyczącego sprawnego wykorzystania środków w ramach Programu Operacyjnego.

Alokacje środków

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko jest krajowym programem operacyjnym finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Funduszu Spójności (FS).

Alokacja środków Unii Europejskiej na Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko wynosi 4 905,8 mln EURO, w tym 5 006,0 mln EUR z EFRR i 22 507,9 mln EUR z FS.

Tabela X.30. Rozkład środków finansowych

Oś priorytetowa	Fundusz	wkład UE (mln EURO)	udział wkładu UE [%]	Cel tematyczny
I	FS	1 828,4	85,00	4
II	FS	3 508,1	85,00	5
III	FS	9 532,4	85,00	7
IV	EFRR	2 970,3	85,00	7
V	FS	5 009,7	85,00	7
VI	FS	2 299,2	85,00	7
VII	EFRR	1000,0	85,00	4
VIII	EFRR	467,3	85,00	6
IX	EFRR	468,3	85,00	9
X	FS	330,0	85,00	n/d

Źródło: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020

Tabela X.31. Podział alokacji w realizacji celu dotyczącego klimatu

Oś priorytetowa	Szacunkowa wysokość środków na cele związane ze zmianą klimatu (mln EURO)	Udział w całości alokacji [%]
I	1 558,4	5,68
II	755,7	2,76
III	552,9	2,02
IV	0	0
V	2 003,9	7,31
VI	919,7	3,35
VII	0	0
VIII	0	0
IX	0	0
X	0	0
Ogółem	5 790,6	21,12

Źródło: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020

Instytucje zarządzające

Funkcje Instytucji Zarządzającej pełni minister właściwy ds. infrastruktury i rozwoju. Instytucja Zarządzająca pełni równocześnie funkcje Instytucji Certyfikującej. Przewiduje się powierzenie części zadań Instytucjom Pośredniczącym. Nie wyklucza się również powołania Instytucji Wdrażających. Delegowanie zadań będzie miało miejsce jedynie wtedy, gdy będzie prowadzić do poprawy skuteczności i efektywności wdrażania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

IV.1.1.20. WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014-2020

Program ten jest dwufunduszowy: oznacza to, że środki na realizację priorytetów inwestycyjnych pochodzą z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Jednakże na poszczególny priorytet przewidziane jest finansowanie z jednego źródła, co usprawnia podział środków. Całkowita wysokość środków przeznaczonych na realizację założeń RPO WL 2014-2020 wyniesie ponad 2,45 mld euro, z czego prawie 72% środków pochodzi z EFRR, a 28% z EFS.

WRPO będzie realizował cele unijnej strategii oraz zapisy ujęte w Umowie Partnerstwa poprzez wsparcie przedsięwzięć odnoszących się do poszczególnych osi priorytetowych:

- Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka;
- Społeczeństwo informacyjne;
- Energia;
- Środowisko;
- Transport;
- Rynek pracy;
- Włączenie społeczne;
- Edukacja;
- Infrastruktura dla kapitału ludzkiego;
- Pomoc techniczna.

W odniesieniu do realizacji działań ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej, należy wziąć pod uwagę środki finansowe ujęte w RPO. Dla poszczególnych osi określone zostały priorytety inwestycyjne:

- Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka
 - Udoskonalenie infrastruktury badań i innowacji i zwiększenie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy;
 - Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu;
 - Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości;
 - Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia;

- Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.
- Społeczeństwo informacyjne
- Wzmacnianie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia. Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym.
- Energia
- Wspieranie tworzenia i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów;
- Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i sektorze mieszkaniowym;
- Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich obszarów rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.
- Środowisko
- Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami;
- Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie;
- Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie;
- Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego;
- Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochronę i rekultywację gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę.
- Transport
- Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi;
- Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.
- Rynek Pracy
- Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy,

także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników;

- Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw;
- Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę;
- Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian;
- Aktywne i zdrowe starzenie się.
- Włączenie społeczne
 - Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie;
 - Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym;
 - Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.
- Edukacja
 - Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i poza formalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia;
 - Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i poza formalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji;
 - Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.
- Infrastruktura dla kapitału ludzkiego
 - Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...);
 - Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich;
 - Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej;
- Pomoc techniczna

Osie priorytetowe, mogące odnosić się do zapisów PGN, w całości finansowane są z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Podział środków na poszczególne osie, związane z działaniami PGN przedstawia tabela poniżej:

Tabela X.32. Alokacja środków na wybrane osie priorytetowe w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 -2020 [EUR]

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Wsparcie UE	Wkład krajowy	Finansowanie ogółem
Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka	EFRR	Mniej rozwinięte regiony	467 900 000	82 570 589	550 470 589
Społeczeństwo informacyjne	EFRR	Mniej rozwinięte regiony	60 000 000	10 588 236	70 588 236
Energia	EFRR	Mniej rozwinięte regiony	353 475 177	62 377 973	415 853 150
Środowisko	EFRR	Mniej rozwinięte regiony	204 000 000	36 000 000	240 000 000
Transport	EFRR	Mniej rozwinięte regiony	414 000 000	73 058 824	487 058 824
RAZEM	-	-	1 499 375 177	264 595 622	1 763 970 799

Źródło: Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 -2020

IV.1.1.21. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) są jednym z instrumentów zapewniających większą efektywność wykorzystania środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych poprzez integrację działań w wymiarze terytorialnym.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne będą realizowane przede wszystkim na terenie miast wojewódzkich i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie w ramach regionalnych programów operacyjnych (RPO). Głównym źródłem finansowania Strategii ZIT dla miasta wojewódzkiego i powiązanego z nim obszaru funkcjonalnego są poszczególne RPO (obowiązkowo środki EFRR i EFS).

Działania adresowane do 18 miast wojewódzkich (i powiązanych z nimi funkcjonalnie obszarów) oraz ośrodków regionalnych i subregionalnych w ramach Strategii ZIT:

- modernizacja energetyczna budynków z wymianą wyposażenia na energooszczędne;
- realizacja sieci ciepłowniczych i chłodniczych;
- zrównoważona mobilność miejska/transport miejski;
- wsparcie kolei aglomeracyjnej.

IV.1.1.22. Program LIFE

Program LIFE to jedyny fundusz obejmujący swym działaniem wyłącznie zagadnienia na rzecz ochrony środowiska. Komisja Europejska podjęła działania zmierzające do dostosowania zakresu finansowania działań uwzględniając obecne potrzeby w zakresie ochrony klimatu. Zaowocowało to ujęciem w perspektywie finansowej 2014-2020 podprogramu LIFE działania na rzecz klimatu.

Ogólne cele w zakresie zmian klimatu, jakie przyświecają stworzeniu podprogramu to:

- przyczynianie się do przejścia na niskoemisyjną/niskowęglową i odporną na zmianę klimatu gospodarkę;
- rozwój, wdrażania oraz egzekwowania polityki i prawodawstwa Unii odnośnie zmian klimatycznych oraz promowanie integracji i włączenie celów klimatycznych do innych unijnych polityk i praktyk tak sektora publicznego jak i prywatnego;
- wspieranie lepszego zarządzania w zakresie klimatu i środowiska na wszystkich poziomach.

Łączny budżet podprogramu wynosi około **864 mln EURO** i ma za zadanie wspierać działania na rzecz wdrażania i integracji celów polityki klimatycznej w obszarach priorytetowych:

- łagodzenie zmian klimatycznych;
- adaptacja do zmian klimatycznych;
- zarządzanie i informacja w zakresie klimatu.

Standardowe dofinansowanie projektu LIFE przez Komisję Europejską wynosi do 60% wartości kosztów kwalifikowanych, a w przypadku projektów przyrodniczych służących gatunkom i siedliskom priorytetowym do 75 %. Dobrą wiadomością dla obecnych i przyszłych beneficjentów podprogramu LIFE jest dokument definiujący zasady finansowego wsparcia przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Najważniejsze postanowienia Programu Priorytetowego „Współfinansowanie programu LIFE” są następujące:

- utrzymanie dotacyjnego wsparcia dla Beneficjentów LIFE nawet do poziomu 35% kosztów kwalifikowanych, czyli uzupełnienie wkładu finansowego Komisji Europejskiej **do 95% kosztów kwalifikowanych projektu**;
- udostępnienie wsparcia pożyczkowego na zapewnienie wymaganego wkładu własnego wnioskodawcy i zachowanie płynności finansowej.

IV.1.1.23. Program ELENA

ELENA – to skrót od angielskiej nazwy European Local Energy Assistance. Jest to program dysponujący funduszem 15 mln. euro na pomoc techniczną w przygotowaniu projektów z zakresu efektywności energetycznej oraz pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych. Inicjatywa ta w sposób realny przybliży realizację celów Unii Europejskiej odnoszących się do Pakietu klimatycznego „3x20”.

IV.1.1.24. Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego „Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii”

Celem Programu jest redukcja emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza oraz zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w ogólnym bilansie zużycia energii.

Do dofinansowania kwalifikują się projekty w ramach rezultatu Programu pn.: „Zmniejszenie produkcji odpadów i emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody i ziemi”, polegające na modernizacji lub wymianie istniejących źródeł ciepła wraz z modernizacją

procesu spalania lub zastosowaniem innego nośnika energii (np. spalanie gazu, oleju lub biomasy poprzez eliminację spalania węgla).

Obszary wsparcia:

- poprawa efektywności energetycznej w budynkach;
- wzrost świadomości społecznej i edukacja w zakresie efektywności energetycznej
(w ramach projektu predefiniowanego);
- zwiększenie produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych;
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej;
- zastąpienie przestarzałych źródeł ciepła dla budynków użyteczności publicznej o mocy do 5 MW nowoczesnymi, energooszczędnymi i ekologicznymi źródłami ciepła lub energii elektrycznej, w tym: pochodzącymi ze źródeł odnawialnych lub źródłami ciepła i energii elektrycznej wytwarzanych w skojarzeniu;
- modernizacja węzłów cieplnych o łącznej mocy do 3 MW dla budynków użyteczności publicznej.

Dofinansowaniu nie podlegają projekty polegające na budowie nowych źródeł ciepła lub budowie/modernizacji/wymianie źródeł zastępczych bądź awaryjnych, a także projekty polegające na zastosowaniu współspalania węgla z biomasą. Priorytetowo są traktowane projekty dotyczące modernizacji źródeł ciepła o najwyższym wskaźniku redukcji emisji dwutlenku węgla (CO₂). Minimalna wymagana wartość ograniczenia/uniknięcia emisji CO₂/rok dla projektu wynosi 100 000 Mg/rok.

Wnioski dotyczą wyłącznie projektów nierozpoczętych.

Uprawnionymi do składania wniosków są małe, średnie i duże przedsiębiorstwa z wyłączeniem przedsiębiorstw objętych rozporządzeniem Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego oraz przedsiębiorstw objętych rozporządzeniem Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Na wsparcie projektów w ramach naboru otwartego zostanie przeznaczona kwota 12 639 873 EUR (53 223 766,56 PLN). Maksymalna kwota dofinansowania wynosi nie więcej niż 5 000 000 EUR (21 053 916,67 PLN), natomiast minimalna kwota dofinansowania wynosi 600 000 EUR (2 526 470,00 PLN).

Intensywność dofinansowania wynosi nie więcej niż 30% wartości kosztów kwalifikowanych. Dokładny poziom dofinansowania jest określany w wyniku oceny projektu dla każdego projektu indywidualnie.

Na chwilę obecną mechanizm norweski jest powstrzymany, ale przewiduje się powrót do naboru wniosków, dla tego informacje o programie zostały zamieszczone w danym dokumencie.

X.17.2. Środki krajowe – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

IV.1.1.25. Program priorytetowy BOCIAN rozproszone odnawialne źródła energii

Celem programu jest ograniczenie lub uniknięcie emisji CO₂ poprzez zwiększenie produkcji energii z instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii.

Stopień realizacji celu programu mierzony jest za pomocą wskaźników:

- Produkcja energii elektrycznej - 430 000 MWh/rok;
- Produkcja energii cieplnej – 990 GJ/rok;
- Ograniczenie lub uniknięcie emisji dwutlenku węgla CO₂ - 400 tys. Mg/rok.

Budżet na realizację celów programu wynosi 570 000 tys. zł. Okres realizacji programu 2015-2023.

Dofinansowania dla poszczególnych rodzajów przedsięwzięć wynosi:

- elektrownie wiatrowe – do 30 %;
- systemy fotowoltaiczne – do 75 %;
- pozyskiwanie energii z wód geotermalnych – do 50 %;
- małe elektrownie wodne – do 50 %;
- źródła ciepła opalane biomasą – do 30 %;
- biogazownie rozumiane, jako obiekty wytwarzania energii elektrycznej lub ciepła z wykorzystaniem biogazu rolniczego oraz instalacji wytwarzania biogazu rolniczego celem wprowadzenia go do sieci gazowej dystrybucyjnej i bezpośredniej – do 75%;
- wytwarzanie energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji na biomasę – do 75% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia;

Forma dofinansowania to pożyczka zwrotna; kwota pożyczki: od 2 do 40 mln zł.

Dla poszczególnych rodzajów przedsięwzięć - wymienionych poniżej, możliwe jest uzyskanie dofinansowania w formie pożyczki do 85 % kosztów kwalifikowanych:

- Budowa, rozbudowa lub przebudowa instalacji odnawialnych źródeł energii o mocach mieszczących się w następujących przedziałach:

	Rodzaj przedsięwzięcia	Moc minimalna	Moc maksymalna
a	elektrownie wiatrowe	>40 kWe	3MWe
b	systemy fotowoltaiczne	>40 kWp	1 MWp
c	pozyskiwanie energii z wód geotermalnych	5 MWt	20 MWt
d	małe elektrownie wodne	300 kWt	5 MW
e	źródła ciepła opalane biomasą	>300 kWt	20 MWt
f	wielkoformatowe kolektory słoneczne wraz z akumulatorem ciepła	(>300 kWt+3MWt)	(2 MWt +20 MWt)
g	biogazownie rozumiane jako obiekty wytwarzania energii elektrycznej lub ciepła z wykorzystaniem biogazu rolniczego	>40 kWe	2 MWe
	instalacje wytwarzania biogazu rolniczego celem wprowadzenia go do sieci gazowej dystrybucyjnej i bezpośredniej		
h	wytwarzanie energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji na biomasę	>40 kWe	5 MWe

- W ramach programu mogą być realizowane instalacje hybrydowe, przy czym moc każdego rodzaju przedsięwzięcia musi spełnić warunki określone w tabeli powyżej.
- W ramach programu mogą być dodatkowo wspierane systemy magazynowania energii towarzyszące inwestycjom OZE.

Nabór wniosków odbywa się w trybie ciągłym. Ogłoszenia naborów z podaniem terminów składania wniosków będą zamieszczone na stronie www.nfosigw.gov.pl.

Skorzystać z Programu mogą przedsiębiorcy w rozumieniu art. 43 Kodeksu cywilnego podejmujący realizację przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

IV.1.1.26. System Zielonych Inwestycji – program priorytetowy LEMUR – Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej

Celem programu jest uniknięcie emisji CO₂ w związku z projektowaniem i budową nowych energooszczędnych budynków użyteczności publicznej oraz zamieszkania zbiorowego.

Planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu, wynikająca z umów planowanych do zawarcia w latach 2014-2018 wynosi 31 tys. Mg CO₂. Wsparciem finansowym objęte są inwestycje polegające na projektowaniu i budowie lub tylko budowie, nowych budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego. Finansowanie odbywać się będzie w formie pożyczek zwrotnych i bezzwrotnych. Wyплаты środków dla bezzwrotnych form dofinansowania wynoszą 30 mln zł. Planowane zobowiązania dla zwrotnych form dofinansowania wynoszą 270 mln zł ze środków NFOŚiGW. Minimalny koszt planowanego przedsięwzięcia musi wynosić minimum 1 mln zł.

Planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu:

- w zakresie zmniejszenia zużycia energii pierwotnej wynosi co najmniej 23 000 MWh/rok (zarówno dla bezzwrotnych i zwrotnych form dofinansowania);
- w zakresie ograniczenia lub uniknięcia emisji dwutlenku węgla co najmniej 4 600 Mg/rok (zarówno dla bezzwrotnych i zwrotnych form dofinansowania).

Budżet na realizację celu programu wynosi do 290 mln zł. Finansowanie odbywać się będzie w formie pożyczek zwrotnych i bezzwrotnych. Wypłaty środków dla bezzwrotnych form dofinansowania wynoszą do 28 mln zł. Planowane zobowiązania dla zwrotnych form dofinansowania wynoszą 262 mln zł ze środków NFOŚiGW.

Poziom dofinansowania kosztów dokumentacji projektowej i jej weryfikacji, w zależności od klasy energooszczędności projektowanego budynku, wynosi:

1. dla klasy A: 60%;
2. dla klasy B: 40%;
3. dla klasy C: 20%.

Pożyczka - na budowę nowych energooszczędnych budynków użyteczności publicznej, w zależności od klasy energooszczędności projektowanego budynku:

- dla klasy A: do 1200 zł za m² ;
- dla klasy B i C: do 1000 zł za m²

powierzchni użytkowej pomieszczeń o regulowanej temperaturze.

Nabór wniosków odbywa się w trybie ciągłym. Terminy, sposób składania i rozpatrywania wniosków określone zostaną odpowiednio w ogłoszeniu o naborze lub w regulaminie naboru, które zamieszczane będą na stronie internetowej NFOŚiGW.

Beneficjenci

- Podmioty sektora finansów publicznych, z wyłączeniem państwowych jednostek budżetowych.
- Samorządowe osoby prawne, spółki prawa handlowego.
- Organizacje pozarządowe, w tym fundacje i stowarzyszenia, kościoły.
- Jednostki organizacyjne PGL Lasy Państwowe posiadające osobowość prawną.
- Parki Narodowe.

IV.1.1.27. Budowa, rozbudowa i przebudowa sieci elektroenergetycznych w celu umożliwienia przyłączenia źródeł wytwórczych energetyki wiatrowej (OZE)

Celem programu jest umożliwienie przyłączenia do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego i wprowadzenia do tej sieci wyprodukowanej energii elektrycznej przez nowe źródła wytwórcze energetyki wiatrowej (OZE).

Celem programu realizowanego w ramach GIS (Green Investment Scheme) jest umożliwienie przyłączenia do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego i wprowadzenia do tej sieci wyprodukowanej energii elektrycznej przez nowe źródła wytwórcze energetyki wiatrowej (OZE).

Objęte programem są przedsięwzięcia dotyczące budowy, rozbudowy lub przebudowy sieci elektroenergetycznej w celu umożliwienia przyłączenia do KSE źródeł wytwórczych wytwarzających energię elektryczną z energetyki wiatrowej (OZE), w tym realizacja następujących zadań:

- zapewnienie przyłączy dla źródeł wytwórczych energetyki wiatrowej (OZE) (transformator, odcinek linii od źródła energii do punktu przyłączeniowego do KSE);
- rozbudowa jednostek rozdzielnic mocy 110 kV/SN poprzez dodatkowe pola (pola liniowe, pola transformatorowe, pola łączników szyn, pola sprzęgła, pola pomiarowe, pola potrzeb własnych, pola odgromnikowe i inne) z przyłączami, ogólna poprawa systemu nadzoru i sterowania (w tym monitoring);
- rozbudowa sieci 110 kV/SN – linie napowietrzne/kablowe lub zwiększenie przepustowości istniejących linii poprzez zmianę przekrojów przewodów roboczych i dodanie dodatkowego obwodu;
- połączenie między stacjami transformatorowo-rozdzielczymi 110 kV/SN oraz pomiędzy nimi, a siecią przesyłową (220 kV lub 400 kV);
- budowa nowych odcinków sieci napowietrznej i sieci kablowych;
- budowa nowej w pełni wyposażonej stacji transformatorowo-rozdzielczej 110 kV/SN;
- budowa rezerwowych źródeł energii elektrycznej celem ustabilizowania sieci zasilanych okresowo z odnawialnych źródeł energii;
- modernizacja sieci polegająca na zwiększeniu dopuszczalnej temperatury pracy linii przesyłowej, np. poprzez podwyższenie przebiegu linii przesyłowej lub poprzez dodatkową izolację.

Planowane zobowiązania dla bezzwrotnych form dofinansowania programu wynoszą 250 mln zł ze środków pochodzących z transakcji sprzedaży jednostek przyznanej emisji lub innych środków NFOŚiGW.

Z programu mogą skorzystać wytwórcy energii elektrycznej oraz operatorzy sieci i inne podmioty, takie jak inwestorzy farm wiatrowych, podejmujące realizację przedsięwzięć w zakresie efektywnego przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej umożliwiającej przyłączenie podmiotów wytwarzających energię elektryczną z energetyki wiatrowej (OZE) do KSE.

Program wdrażany jest w latach 2010 – 2019, alokacja środków w latach 2010 – 2014 natomiast wydatkowanie środków do 30.09.2016r. Nabór wniosków odbywa się w trybie konkursowym. Ogłoszenia będą zamieszczone na stronie www.nfosigw.gov.pl.

IV.1.1.28. Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii

Celem programu „Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii Część 2) Prosument - linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii” jest ograniczenie lub uniknięcie emisji CO₂ w wyniku zwiększenia produkcji energii z odnawialnych źródeł, poprzez zakup i montaż małych instalacji lub mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii, do produkcji energii elektrycznej lub ciepła dla osób fizycznych oraz wspólnot lub spółdzielni mieszkaniowych.

Dofinansowanie przedsięwzięć obejmuje zakup i montaż nowych instalacji i mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej lub ciepła, dla potrzeb budynków mieszkalnych jednorodzinnych lub wielorodzinnych, w tym dla wymiany istniejących instalacji na bardziej efektywne i przyjazne środowisku.

Beneficjentami programu mogą być osoby fizyczne, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Budżet programu wynosi 800 mln zł na lata 2014-2022 z możliwością zawierania umów pożyczek (kredytu) wraz z dotacją do 2020 r.

Finansowane są instalacje do produkcji energii elektrycznej lub ciepła wykorzystujące:

- źródła ciepła opalane biomasą, pompy ciepła oraz kolektory słoneczne o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt,
- systemy fotowoltaiczne, małe elektrownie wiatrowe, oraz układy mikrokogeneracyjne (w tym mikrobiogazownie) o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40 kWe.
- pompy ciepła - o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt;
- kolektory słoneczne - o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt;
- systemy fotowoltaiczne - o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40 kWp;
- małe elektrownie wiatrowe - o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40 kWe;

Dopuszcza się zakup i montaż instalacji równolegle wykorzystującej więcej niż jedno odnawialne źródło energii elektrycznej lub więcej niż jedno odnawialne źródło ciepła w połączeniu ze źródłem (źródłami) energii elektrycznej.

Program jest wdrażany na trzy sposoby:

- dla jednostek samorządu terytorialnego (jst) lub ich związków lub ich stowarzyszeń oraz spółek prawa handlowego ze 100% udziałem jst;
- za pośrednictwem banków:

Finansowanie jest udzielane w formie kredytów oraz dotacji

Dotacja:

- do 15% dofinansowania dla instalacji źródeł do produkcji ciepła, a w okresie lat 2014-2016 do 20% dofinansowania;
- do 30% dofinansowania do instalacji źródeł do produkcji energii elektrycznej, a w okresie lat 2014-2016 do 40%;
- w przypadku instalacji wykorzystującej równolegle więcej niż jedno źródło energii elektrycznej lub więcej niż jedno źródło ciepła w połączeniu ze źródłem energii elektrycznej, udział procentowy dofinansowania w formie dotacji ustalany jest jako średnia ważona udziałów procentowych określonych powyżej, odpowiednio do rodzaju instalacji, proporcjonalnie do ich mocy znamionowej;

Pożyczka:

- oprocentowanie stałe kredytu 1% w skali roku;
- wynagrodzenie banku z tytułu realizacji umowy kredytu wraz z dotacją pobierane od beneficjenta w okresie kredytowania, w łącznej wysokości nie przekraczającej rocznie 1% kwoty kredytu pozostałego do spłaty, dopuszcza się, aby w pierwszym roku kredytowania wysokość wynagrodzenia wynosiła nie więcej niż 3%, od kwoty dotacji bank nie pobiera żadnych opłat i prowizji;
- okres finansowania: nie dłuższy niż 15 lat;
- okres karencji: nie dłuższy niż 6 miesięcy;

- pożyczka udzielana jest łącznie z dotacją;
- okres realizacji przedsięwzięcia do 18 miesięcy od daty zawarcia umowy kredytu.

Maksymalna wysokość kosztów kwalifikowanych 100 000 zł - 500 000 zł, w zależności od dysponenta budynku mieszkalnego i przedsięwzięcia.

Za pośrednictwem WFOŚiGW.

Wnioski są przyjmowane w trybie ciągłym. Beneficjentem końcowym programu są: osoby fizyczne posiadające prawo do dysponowania budynkiem mieszkalnym; wspólnoty mieszkaniowe; spółdzielnie mieszkaniowe; ich związki i stowarzyszenia; spółki prawa handlowego, w których jednostki samorządu terytorialnego posiadają 100% udziałów albo akcji.

Dofinansowanie w formie pożyczki wraz z dotacją łącznie do 100% kosztów kwalifikowanych instalacji wchodzących w skład przedsięwzięcia. Pożyczka nie podlega umorzeniu.

IV.1.1.29. Efektywne wykorzystanie energii - dopłaty do kredytów na budowę domów energooszczędnych

Można sfinansować koszt budowy albo zakupu domu jednorodzinnego albo zakupu lokalu mieszkalnego w nowym budynku wielorodzinnym wraz z kosztem projektu budowlanego, kosztem wykonania weryfikacji projektu budowlanego i potwierdzenia osiągnięcia standardu energetycznego.

Celem programu jest wspieranie realizacji przedsięwzięć ograniczających emisję CO₂:

- zakup i montaż elementów konstrukcyjnych bryły budynku, w tym materiałów;
- izolacyjnych ścian, stropów, dachów, posadzek, stolarki okiennej i drzwiowej;
- zakup i montaż układów wentylacji mechanicznej z rekuperacją;
- zakup i montaż instalacji ogrzewania;
- zakup i montaż instalacji przygotowania ciepłej wody użytkowej.

Budżet programu wynosi 300 mln zł w postaci bezzwrotnych pożyczek, alokacja środków 100 mln zł – w latach 2013 – 2015, 200 mln zł – w latach 2016 – 2018.

Wysokość dofinansowania zależy od uzyskanego wskaźnika rocznego jednostkowego zapotrzebowania na energię użytkową do ogrzewania i wentylacji (EUco).

Skorzystać z dofinansowania mogą osoby fizyczne posiadające prawomocne pozwolenie na budowę lub prawo do dysponowania nieruchomością, na której budynek będzie stał.

Nabór wniosków odbywa się w trybie ciągłym; wnioski są składane w bankach, które mają umowę z NFOŚiGW; program jest wdrażany w latach 2013-2022, konkursy będą ogłaszane od roku 2013 do 2022 r. włącznie.

IV.1.1.30. Inwestycje energooszczędne w małych i średnich przedsiębiorstwach

Celem programu jest ograniczenie zużycia energii w wyniku realizacji inwestycji w zakresie efektywności energetycznej i zastosowania odnawialnych źródeł energii

w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. Efektem programu będzie zmniejszenie emisji CO₂. Rodzaje inwestycji podlegających dofinansowaniu:

- Inwestycje LEME -realizacja działań inwestycyjnych w zakresie:
 - poprawy efektywności energetycznej i/lub zastosowania odnawialnych źródeł energii;
 - termomodernizacji budynków i/lub zastosowania odnawialnych źródeł energii, realizowane poprzez zakup materiałów/urządzeń/technologii zamieszczonych na liście LEME.

Dotyczy przedsięwzięć, których finansowanie w formie kredytu z dotacją nie przekracza 250 000 euro;

Lista LEME jest bazą danych dla materiałów, urządzeń lub technologii zgrupowanych w kategoriach technicznych. Wszystkie pozycje wymienione na liście charakteryzują się wymaganą przez Program Narodowego Funduszu efektywnością energetyczną, co w praktyce oznacza zmniejszonym o minimum 20% zużyciem energii

- Inwestycje Wspomagane – realizacja działań, które nie kwalifikują się jako inwestycje LEME, w zakresie:
 - poprawy efektywności energetycznej i/lub odnawialnych źródeł energii w wyniku, których zostanie osiągnięte min. 20% oszczędności energii;
 - termomodernizacji budynków i/lub odnawialnych źródeł energii w wyniku, których zostanie osiągnięte minimum 30% oszczędności energii.

Dotyczy przedsięwzięć, których finansowanie w formie kredytu z dotacją nie przekroczy 1 mln EURO.

IV.1.1.31. Program Ryś – termomodernizacja budynków jednorodzinnych

Celem programu Ryś – jest ograniczenie strat energii, potrzebnej do ogrzewania domów i tym samym ograniczenie szkodliwych emisji poprzez termomodernizację budynków jednorodzinnych. W ramach programu przewidziana jest pomoc finansowa, skierowana do polskich rodzin oraz szeroka edukacja wśród mieszkańców i pracowników gmin, dla tego żeby uświadomić im korzyści, związane z termomodernizacji domów.

Dofinansowanie obejmie prace dociepleniowe, oraz modernizację instalacji wewnętrznych oraz wymianę źródeł ciepła. Możliwe jest uzyskanie finansowania do 100 proc. kosztów kwalifikowanych, przy czym dla każdego przedsięwzięcia określono maksymalne, jednostkowe koszty kwalifikowane, – czyli ile pieniędzy Narodowy Fundusz może na dane działania wypłacić.

Inwestor może indywidualnie decydować o zakresie prac modernizacyjnych. Połączenie najważniejszych działań termoizolacyjnych będzie premiowane wyższą dotacją. Maksymalna wysokość dotacji wyniesie 40% przy kompleksowych inwestycjach, obejmujących ocieplenie ścian i dachu. W przypadku termoizolacji tylko niektórych elementów, a także zastosowaniu wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła czy odnawialnych źródeł energii, właściciel budynku dostanie 20 proc. dotacji.

Dotacja pokryje w całości koszty niezbędnej dokumentacji projektowej, a także koszty oceny energetycznej budynku przed realizacją inwestycji i potwierdzenia efektów

realizacji przedsięwzięcia. Ocena energetyczna budynku nie wymaga skomplikowanego audytu.

Nabór wniosków do programu Ryś będzie prowadzony w trybie ciągłym. Przewiduje się, że mieszkańcy będą mogli rozpocząć składanie wniosków w I kwartale 2016 roku.

Budżet programu Ryś stanowi 400 mln zł, z czego 120 mln zł w formie bez zwrotowej i 280 mln zł w formie zwrotnej. Program będzie realizowany w latach 2015-2023, z możliwością zawierania umów do końca 2020 roku. Więcej informacji znajduje się na stronie www.nfosigw.gov.pl.

IV.1.1.32. Poprawa jakości powietrza. Część 2) KAWKA – Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii

Program priorytetowy NFOŚiGW, pt. „Poprawa jakości powietrza. Część 2) KAWKA – Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii” zwany potocznie Programem KAWKA, skierowany jest do Jednostek Samorządu Terytorialnego, które planują realizację lub realizują przedsięwzięcia powodujące ograniczenie niskiej emisji.

W ramach Programu KAWKA realizowane mogą być następujące rodzaje przedsięwzięć mające na celu ograniczenie niskiej emisji:

- a) likwidacja lokalnych źródeł ciepła tj.: likwidacja lokalnych źródeł ciepła tj. indywidualnych kotłowni lub palenisk opalanych na paliwa stałe, kotłowni zasilających kilka budynków oraz kotłowni osiedlowych i podłączenie obiektów do miejskiej sieci ciepłowniczej lub ich zastąpienie przez źródło o wyższej niż dotychczas sprawności wytwarzania ciepła (w tym pompy ciepła).
- b) rozbudowa sieci ciepłowniczej w celu podłączenia istniejących obiektów do centralnego źródła ciepła wraz z podłączeniem obiektu do sieci;
- c) montaż kolektorów słonecznych celem obniżenia emisji w lokalnym źródle ciepła opalonym paliwem stałym, bądź celem współpracy ze źródłem ciepła zastępującym źródło ciepła opalane paliwem stałym.

Nabór wniosków skierowany jest do podmiotów (potencjalnych Beneficjentów, tj. jednostek samorządu terytorialnego) wskazanych w Programach Ochrony Powietrza, które planują realizację albo realizują przedsięwzięcia związane z ograniczeniem niskiej emisji. Ostatecznymi odbiorcami korzyści będą podmioty korzystające z dofinansowania, wyłącznie za pośrednictwem Beneficjenta końcowego.

Pomoc realizowana będzie w formie dotacji do 50% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, w tym do 45% środków pochodzi z NFOŚiGW. Beneficjent końcowy dla zbilansowania kosztów przedsięwzięcia, może również skorzystać ze wsparcia finansowego w formie pożyczki nieumarzalnej ze środków WFOŚiGW. Łączna wysokość wsparcia finansowego, nie może przekroczyć 90% kosztów kwalifikowanych.

Pomoc realizowana będzie w formie dotacji do 90% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, w tym do 45% środków pochodzi z NFOŚiGW. Beneficjent końcowy dla zbilansowania kosztów przedsięwzięcia, może również skorzystać ze wsparcia finansowego w formie pożyczki nieumarzalnej ze środków WFOŚiGW. Łączna wysokość wsparcia finansowego, nie może przekroczyć 90% kosztów kwalifikowanych.

IV.1.1.33. SOKÓŁ – wdrażenie innowacyjnych technologii środowiskowych

Celem programu jest wdrożenie innowacyjnych technologii środowiskowych służących ograniczeniu oddziaływania zakładów/installacji/urzędzeń na środowisko oraz wykorzystaniu lub produkcji technologii, wpisujących się w jeden z obszarów Krajowych Inteligentnych Specjalizacji (KIS).

Za pomocą programu SOKÓŁ, można pozyskać środki na:

- uchromienie produkcji nowego lub zmodernizowanego wyrobu/technologii,
- wdrożenie nowej albo znacząco udoskonalonej technologii, które służyć poprawie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych, zmniejszają negatywny wpływ człowieka na środowisko lub wzmacniają odporność gospodarki na presje środowiskowe.

Przedsięwzięcia muszą wpisywać się, w co najmniej jeden z poniższych obszarów Krajowej Inteligentnej Specjalizacji:

- Wysokosprawne, niskoemisyjne i zintegrowane układy wytwarzania, magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii;
- Minimalizacja wytwarzania odpadów, w tym niezdalnych do przetworzenia oraz wykorzystanie materiałowe i energetyczne odpadów (recykling i inne metody odzysku);
- Innowacyjne technologie przetwarzania i odzyskiwania wody oraz zmniejszające jej zużycie;
- Przedsięwzięcia muszą charakteryzować się innowacyjnością, co najmniej na poziomie krajowym.

Nabór wniosków odbywa się w trybie ciągłym. Program jest skierowany dla przedsiębiorstw.

Finasowanie odbywa się w postaci pożyczki do 85 % kosztów kwalifikowanych. Kwota pożyczki wynosi od 0,50 mln zł do 90 mln zł. Oprocentowania pożyczki odbywa się na warunkach rynkowych, z oprocentowaniem na poziomie stopy referencyjnej ustalonej zgodnie z komunikatem Komisji Europejskiej w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych; na warunkach preferencyjnych (stanowi pomoc publiczną) WIBOR 3M, min. 2% w skali roku. Okres finansowania nie może przekroczyć 15 lat.

Prosument - linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii poprzez bankWsparciem finansowym objęte jest przedsięwzięcie polegające na zakupie i montażu małych instalacji lub mikroinstalacji OZE do produkcji energii elektrycznej lub ciepła przeznaczone dla budynków mieszkalnych.

Finansowane będą następujące instalacje do produkcji energii elektrycznej lub ciepła:

- źródła ciepła opalane biomasą - o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt;
- pompy ciepła - o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt;
- kolektory słoneczne - o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt;
- systemy fotowoltaiczne - o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40 kWp;

- małe elektrownie wiatrowe - o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40 kWe;
- mikrokogeneracja o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40 kWe;

Dopuszcza się zakup i montaż instalacji równolegle wykorzystującej więcej niż jedno odnawialne źródło energii elektrycznej lub więcej niż jedno odnawialne źródło ciepła w połączeniu ze źródłem (źródłami) energii elektrycznej.

Nabór wniosków o kredyt wraz z dotacją prowadzony jest przez bank w trybie ciągłym. Wnioski składane są w banku, który zawarł umowę o współpracy z NFOŚiGW. Program jest skierowany dla: osób fizycznych, posiadających prawo do dysponowania budynkiem mieszkalnym, wspólnot mieszkaniowych, spółdzielni mieszkaniowych.

Finansowanie jest udzielane w formie kredytów oraz dotacji

Dotacja:

- do 15% dofinansowania dla instalacji źródeł do produkcji ciepła, a w okresie lat 2014-2016 do 20% dofinansowania;
- do 30% dofinansowania do instalacji źródeł do produkcji energii elektrycznej, a w okresie lat 2014-2016 do 40%;
- w przypadku instalacji wykorzystującej równolegle więcej niż jedno źródło energii elektrycznej lub więcej niż jedno źródło ciepła w połączeniu ze źródłem energii elektrycznej, udział procentowy dofinansowania w formie dotacji ustalany jest jako średnia ważona udziałów procentowych określonych powyżej, odpowiednio do rodzaju instalacji, proporcjonalnie do ich mocy znamionowej;

Pożyczka:

- oprocentowanie stałe kredytu 1% w skali roku;
- wynagrodzenie banku z tytułu realizacji umowy kredytu wraz z dotacją pobierane od beneficjenta w okresie kredytowania, w łącznej wysokości nie przekraczającej rocznie 1% kwoty kredytu pozostałego do spłaty, dopuszcza się, aby w pierwszym roku kredytowania wysokość wynagrodzenia wynosiła nie więcej niż 3%, od kwoty dotacji bank nie pobiera żadnych opłat i prowizji;
- okres finansowania: nie dłuższy niż 15 lat;
- okres karencji: nie dłuższy niż 6 miesięcy;
- pożyczka udzielana jest łącznie z dotacją;
- okres realizacji przedsięwzięcia do 18 miesięcy od daty zawarcia umowy kredytu.

Maksymalna wysokość kosztów kwalifikowanych 100 000 zł - 500 000 zł, w zależności od dysponenta budynku mieszkalnego i przedsięwzięcia.

IV.1.1.34. Współfinansowanie opracowania programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych

Dzięki programowi można uzyskać finansowanie na taki rodzaj przedsięwzięć

- opracowanie programów ochrony powietrza;
- opracowanie planów działań krótkoterminowych.

Wnioski można zgłaszać w trybie ciągłym Program jest skierowany do województw. Sposób finansowania dotacja do 50%.

IV.1.1.35. Dostosowanie do zmian klimatu

Dzięki programowi można sfinansować działania o charakterze prewencyjnym, służące adaptacji do zmian klimatu, zgodnie z założeniami „Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”, w szczególności:

- działania infrastrukturalne;
- działania dotyczące opracowania oraz wdrożenia systemu monitoringu zagrożeń i wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami, w tym budowa systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi;
- realizacja przedsięwzięć w zakresie metod i narzędzi do analizowania zagrożeń spowodowanych zmianami klimatu, w tym lokalne i regionalne plany oraz strategię w zakresie działań adaptacyjnych.

Wnioski są przyjmowane w trybie ciągłym.

Beneficjentami programu mogą zostać:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki;
- samorządowe jednostki budżetowe;
- jednostki naukowe w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki;
- spółki prawa handlowego, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, przedsiębiorstwa państwowe (dofinansowane jedynie w formie pożyczki).

Dotacja do 100% kosztów kwalifikowanych. - minimalny koszt przedsięwzięcia – 1 000 000 zł.

Pożyczka do 100% kosztów kwalifikowanych:

- oprocentowanie: stałe 2%, a 1% dla przedsięwzięć realizowanych przez "zielone gminy";
- kwota pożyczki: od 400 000 zł, od 300 000 zł dla przedsięwzięć realizowanych przez "zielone gminy", dla metod i narzędzi do analizy zagrożeń wywołanych zmianami klimatu od 100 000 zł;
- okres finansowania: nie dłuższy niż 20 lat;
- okres karencji: nie dłuższy niż 6 miesięcy.

IV.1.1.36. Edukacja ekologiczna

Celem programu jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju. W ramach programu można sfinansować taki rodzaj przedsięwzięć:

- kompleksowe projekty wykorzystujące media tradycyjne i internet, telewizja, w tym idea placement, radio, prasa, outdoor, itp. oraz elektroniczne tj. internet, aplikacje mobilne;

- warsztaty, konkursy, imprezy edukacyjne;
- konferencje, szkolenia, seminaria, e-learning, profesjonalizacja animatorów edukacji ekologicznej, produkcja interaktywnych pomocy dydaktycznych;
- tworzenie, wyposażenie i doposażenie centrów edukacyjnych.

Sposób składania wniosków: tryb konkursowy – dla wniosków o dotację, co najmniej raz w roku. Tryb ciągły – dla wniosków o pożyczkę. Beneficjentami programu mogą zostać:

- Osoby prawne lub jednostki organizacyjne z osobowością prawną;
- Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną;
- Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, państwowe lub samorządowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

IV.1.1.37. Wsparcie przedsięwzięć niskoemisyjnej gospodarki

Celem programu jest wsparcie przedsięwzięć niskoemisyjnej gospodarki. Za pomocą programu można sfinansować przedsięwzięcia wykazane w Obwieszczeniu Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowego wykazu przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej (M.P. z 2013 r. poz.15). Wnioski są przyjmowane w trybie ciągłym. Dofinansowanie odbywa się w formie pożyczki, do 75% kosztów kwalifikowanych.

IV.1.1.38. Wsparcie przedsięwzięć niskoemisyjnej gospodarki

Wsparcie dotyczy przedsięwzięć polegających na realizacji lokalnych ekologicznych inicjatyw obywatelskich (minimum 15 inicjatyw na etapie składania wniosku) w ramach poniższych obszarów tematycznych:

- ochrona ekosystemów ;
- przeciwdziałanie zanikaniu owadów zapylających;
- ochrona ex situ zagrożonych gatunków;
- ograniczenie antropopresji wynikającej z rozwoju turystyki;
- odbudowa stanu populacji zagrożonych i cennych gatunków drzew;
- zakładanie, odtworzenie, pielęgnacja zadrzewień i zakrzewień śródpolnych;
- zakładanie, pielęgnacja i zagospodarowanie małych zbiorników wodnych;
- rozwój, odtworzenie i pielęgnacja ogrodów, parków miejskich, zieleńców;
- modernizacja lub wyposażenie ośrodków rehabilitacji dla dzikich zwierząt;
- usuwanie skutków mechanicznego zniszczenia i dewastacji siedlisk;
- renaturyzacja/remediacja obszarów, w tym siedlisk przyrodniczych zdegradowanych minimalizacja emisji do środowiska z budynków/obiektów użyteczności publicznej;
- działalność przeciwpowodziowa.

Nabór wniosków odbywa się w trybie konkursowym. Program jest skierowany do: organizacji pozarządowych, placówek oświatowych, rad sołeckich, rad osiedli, spółdzielni mieszkaniowych.

W ramach programu można pozyskać dotacje 100% kosztów kwalifikowanych.

- maksymalna kwota dotacji: 400 tys. zł;

- minimalna kwota dotacji: 150 tys. zł;
- wniosek musi obejmować minimum 15 lokalnych ekologicznych inicjatyw obywatelskich.

X.17.3. Środki krajowe – inne źródła

IV.1.1.39. Fundusz Remontów i Termomodernizacji BGK – premia termomodernizacyjna

Celem Funduszu Termomodernizacji i Remontów jest pomoc finansowa dla Inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne z udziałem kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych; pomoc ta zwana „premią termomodernizacyjną”, stanowi źródło spłaty części zaciągniętego kredytu na realizację przedsięwzięcia lub remontu; premia termomodernizacyjna przysługuje w przypadku realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych, których celem jest:

- zmniejszenie zużycia energii na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej w budynkach mieszkalnych, zbiorowego zamieszkania oraz budynkach stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego, które służą do wykonywania przez nie zadań publicznych;
- zmniejszenie kosztów pozyskania ciepła dostarczanego do w/w budynków - w wyniku wykonania przyłącza technicznego do scentralizowanego źródła ciepła w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła,
- zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła;
- całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii na źródła odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji – z obowiązkiem uzyskania określonych w ustawie oszczędności w zużyciu energii.

Wartość przyznawanej premii termomodernizacyjnej wynosi 20% wykorzystanego kredytu, nie więcej jednak niż 16% kosztów poniesionych na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego i dwukrotność przewidywanych rocznych oszczędności kosztów energii, ustalonych na podstawie audytu energetycznego; zniesiony został wymóg minimalnego wkładu własnego Inwestora (20% kosztów przedsięwzięcia) oraz ograniczenia do 10 lat maksymalnego okresu spłaty kredytu.

O premię termomodernizacyjną mogą się ubiegać właściciele lub zarządcy: budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania, budynków użyteczności publicznej stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego i wykorzystywanych przez nie do wykonywania zadań publicznych, lokalnej sieci ciepłowniczej, lokalnego źródła ciepła; premia nie przysługuje jednostkom budżetowym i zakładom budżetowym.

Warunkiem kwalifikacji przedsięwzięcia jest przedstawienie audytu energetycznego i jego pozytywna weryfikacja przez BGK, premia nie przysługuje jednostkom budżetowym i zakładom budżetowym.

IV.1.1.40. Bank BOŚ – „Kredyt z Klimatem”: Program Modernizacji Kotłów

Można sfinansować modernizację lub wymianę kotłów wodnych lub parowych.

Udzielany ze środków rządowego banku niemieckiego KfW Bankengruppe w ramach Mechanizmu Wspólnych Wdrożeń (Joint Implementation), polegającego na uzyskaniu jednostek redukcji emisji CO₂ poprzez inwestycje przyjazne środowisku.

Maksymalna kwota kredytu – 85% kosztów zadania (maksymalna kwota przyznanego kredytu to 1 000 000 EUR lub jej równowartość w PLN), minimalny okres kredytowania tylko 4 lata, maksymalny okres finansowania - 10 lat.

Z tego typu możliwości mogą skorzystać spółki komunalne.

Warunkiem kwalifikacji przedsięwzięcia jest przedstawienie audytu energetycznego.

IV.1.1.41. Bank BOŚ – „Kredyt z Klimatem”: Program Efektywności Energetycznej w Budynkach

Można sfinansować termomodernizację budynków mieszkalnych lub obiektów usługowych i przemysłowych, instalacja kolektorów słonecznych, instalacja pomp ciepła, modernizacja systemów grzewczych.

Udzielany ze środków rządowego banku niemieckiego KfW Bankengruppe w ramach Mechanizmu Wspólnych Wdrożeń (Joint Implementation), polegającego na uzyskaniu jednostek redukcji emisji CO₂ poprzez inwestycje przyjazne środowisku.

Maksymalna kwota kredytu – 85% kosztów zadania (maksymalna kwota przyznanego kredytu to 500 000 EUR lub jej równowartość w PLN), minimalny okres kredytowania tylko 4 lata, maksymalny okres finansowania - 10 lat

Z tego typu możliwości mogą skorzystać jednostki samorządu terytorialnego.

Warunkiem kwalifikacji przedsięwzięcia jest przedstawienie audytu energetycznego.

IV.1.1.42. System Białych Certyfikatów

System wprowadzony ustawą o efektywności energetycznej z dnia 15 kwietnia 2011 roku; zgodnie z zapisami ustawy min. raz w roku Prezes URE powinien ogłosić konkurs na inwestycje oszczędnościowe, w obszarze końcowego użytkowania energii, kwalifikujące się do wydania białych certyfikatów; o otrzymaniu certyfikatów kwalifikują się zgłoszone do konkursu inwestycje o największym współczynnikiem uzyskanych oszczędności; inwestor po otrzymaniu prawa do certyfikatów może sprzedać je na rynku w ten sposób uzyskując finansowanie inwestycji.

W ramach Programu możliwe do finansowania są działania służące poprawie efektywności energetycznej – termomodernizacja, wymiana sprzętu energochłonnego itp.

Wielkość dofinansowania zależy od wielkości inwestycji (osiągnięte efekty oszczędności) oraz od ceny białych certyfikatów na rynku.

Kolejne edycje konkursu ogłasza Prezes URE. Warunkiem udziału w konkursie jest zobowiązanie wykonania audytów energetycznych przed i po inwestycji.

IV.1.1.43. Finansowanie w formule ESCO

ESCO - „przedsiębiorstwo usług energetycznych”: przedsiębiorstwo świadczące usługi energetyczne lub dostarczające innych środków poprawy efektywności Energetycznej w zakładzie lub w pomieszczeniach użytkownika, biorąc przy tym na siebie pewną część

ryzyka finansowego; zapłata za wykonane usługi jest oparta (w całości lub w części) na osiągnięciu poprawy efektywności energetycznej oraz spełnieniu innych uzgodnionych kryteriów efektywności.

ESCO oferują eksperckie usługi w zakresie energetyki na zasadzie finansowania projektów energetycznych przez tzw. stronę trzecią (TPF - Third Party Funding);

Ten typ finansowania ma wiele zalet - umowy z firmą ESCO, oparte o kontrakty wykonawcze, to umowy o efekt energetyczny - z gwarancją uzyskania oszczędności; nie wymaga angażowania własnych środków zaś system energetyczny/grzewczy jest serwisowany przez specjalistyczną firmę.

Formuła ESCO może być realizowana w wielu sektorach: budownictwie, gospodarce komunalnej, przemyśle itp. Firma typu ESCO zobowiązuje się do sfinansowania całego zadania ze środków własnych lub pozyskanych.

Czym charakteryzuje się działalność firmy ESCO?

- ESCO oferuje kompletną usługę energetyczną, w tym badanie możliwości, zaprojektowanie przedsięwzięcia, instalowanie, finansowanie, eksploatację i naprawy oraz monitorowanie energooszczędnych technologii;
- ESCO oferuje kontrakt na podział kwoty zaoszczędzonego rachunku, w którym klient-użytkownik energii płaci za usługę z części rzeczywiście zaoszczędzonego rachunku;
- ESCO istnieje dzięki wynikom ze zrealizowanego przedsięwzięcia, chociaż są różne metody ich określania (wyników);
- ESCO przejmuje największe ryzyko przedsięwzięcia: techniczne, finansowe i eksploatacyjne.

Jak firma ESCO zarabia pieniądze?

Firma ESCO ponosi koszty wdrożenia energooszczędnych przedsięwzięć, które przynoszą oszczędność energii. w zależności od mechanizmów finansowych stosowanych do sfinansowania inwestycji, tj. umowy o podziale oszczędności, spłaty z oszczędności lub dzierżawy, firma ESCO uczestniczy w podziale korzyści z energooszczędnych inwestycji, przejmując wszystkie lub część korzyści w okresie trwania kontraktu;

Jeżeli przepływ pieniędzy do firmy ESCO z oszczędności energii w okresie trwania kontraktu jest większy niż wszystkie poniesione koszty, to firma ESCO zyskuje, jeżeli nie, to ponosi straty.

IV.1.1.44. Partnerstwo publiczno-prywatne

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) jest metodą współpracy administracji publicznej z partnerami prywatnymi. Polega ono na przekazaniu podmiotowi prywatnemu realizacji inwestycji o charakterze publicznym.

Przekazanie inwestycji partnerowi prywatnemu wiąże się z budową lub remontem niezbędnej infrastruktury oraz jej utrzymaniem i zarządzaniem na etapie eksploatacji. PPP należy traktować jako narzędzie wspomagające rozwój infrastruktury.

Partnerstwo publiczno-prywatne w Polsce reguluje ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym. Zgodnie z jej brzmieniem przedmiotem PPP jest

wspólna realizacja przedsięwzięcia oparta na podziale zadań i ryzyka pomiędzy podmiotem publicznym i partnerem prywatnym. Zawierając umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym partner prywatny zobowiązuje się do realizacji przedsięwzięcia za wynagrodzeniem oraz do poniesienia w całości albo w części wydatków na jego realizację. Podmiot publiczny zobowiązuje się natomiast do współdziałania w osiągnięciu celu tego przedsięwzięcia.

Możliwość skorzystania z dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej pozwala na stworzenie tzw. hybrydowych modeli partnerstwa publiczno-prywatnego, które polegają na jednoczesnym wykorzystaniu środków z funduszy i kapitału prywatnego oraz ewentualnie krajowych środków publicznych. Środki funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności stanowią w takim modelu uzupełnienie finansowania prywatnego. Możliwe jest uzyskanie dofinansowania na projekty inwestycyjne z funduszy unijnych w wysokości nawet 85% wartości kosztów kwalifikowanych. Projekty takie łączą w sobie dodatkowe ryzyka, takie jak: ryzyko poziomu dofinansowania, ryzyko zwrotu funduszy unijnych czy też ryzyko trwałości projektu i ryzyko znaczących zmian w projekcie, wymagających akceptacji przez Komisję Europejską.

PPP wspiera projekty inwestycyjne głównie w sektorach:

- efektywności energetycznej: szczególnie w zakresie projektów oświetlenia ulicznego, termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;
- gospodarki odpadami;
- dróg;
- budownictwa: obiekty wykorzystywane na siedziby administracji publicznej lub instytucji kultury.

X.18. ZAŁĄCZNIK NR 4 MOŻLIWOŚCI REDUKCJI EMISJI

X.18.1. Wykorzystanie energii odnawialnej

Polska, jako członek Unii Europejskiej, została zobowiązana do transpozycji do krajowych przepisów prawnych wymogów Dyrektyw Parlamentu Europejskiego. Jedną z nich jest Dyrektywa 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (OZE). W związku z powyższym została uchwalona Ustawa Dz.U.2015 poz.478 o odnawialnych źródłach energii z dnia 20 lutego 2015 r. Podstawowym celem wyznaczonym dla Polski jest uzyskanie 15% udziału OZE w bilansie energetycznym do 2020 r.

Na terenie miast i gmin Metropolii Poznańskiej, istnieją warunki do wykorzystania odnawialnych źródeł energii: słonecznej, geotermalnej, wodnej i wiatrowej. Technologie, które mogą być wykorzystane w tym obszarze to w szczególności:

- panele fotowoltaiczne (PV),
- kolektory słoneczne (termiczne),
- instalacje wykorzystujące źródła geotermiczne,
- małe i mikro elektrownie wodne,
- małe i mikro elektrownie wiatrowe.

IV.1.1.45. Energia słońca

Energia promieniowania słonecznego może być wykorzystywana do:

- podgrzewania cieczy przy wykorzystaniu kolektorów słonecznych,
- produkcji energii elektrycznej za pomocą ogniw fotowoltaicznych (PV),
- produkcji energii elektrycznej i podgrzewania cieczy w systemach hybrydowych fotowoltaiczno-termicznych
- ogrzewania budynków poprzez tzw. pasywne systemy solarne – elementy obudowy budynku służące maksymalizacji zysków ciepła zimą i ich minimalizacji latem.

Technologie te pozwalają na uniknięcie skutków ubocznych dla środowiska, na przykład zużycia zasobów naturalnych czy nadmiaru szkodliwych emisji.

Takie czynniki jak położenie geograficzne czy pora dnia mogą tworzyć duże ograniczenia w możliwościach wykorzystania energii słonecznej. Na naszej szerokości geograficznej ok. 80% rocznej sumy promieniowania przypada na sezon wiosenno-letni, od początku kwietnia do końca września.

Średnioroczna wartość nasłonecznienia dla terenu, na którym znajduje się Metropolia Poznań na podstawie mapy nasłonecznienia stworzonej przez IMGW wynosi ok. 1000 kWh/m²/rok – jest to maksymalny możliwy do osiągnięcia potencjał teoretyczny przy założeniu bezstratnej przemiany w użyteczne formy energii. Potencjał techniczny uwzględnia sprawność instalacji, która zmienia się w zależności od natężenia promieniowania słonecznego (nasłonecznienia), pory dnia i warunków atmosferycznych oraz różnicy temperatur w stosunku do otoczenia. Potencjał techniczny produkcji energii dla terenu Metropolii Poznańskiej (wartości średnioroczne) wynosi:

- 350 – 450 kWh/m²/rok – energia cieplna - obliczony uzysk energii w kolektorach słonecznych z jednego metra kwadratowego powierzchni kolektora³;
- 950 kWh/m²/rok – energia elektryczna – obliczony przeciętny roczny uzysk energii z modułów fotowoltaicznych z jednego metra kwadratowego powierzchni płaskiej w instalacji o mocy 1kWp⁴

Na chwilę obecną na rynku dostępne są płaskie oraz próżniowe kolektory słoneczne. Różnica między dwoma typami polega na sprawności kolektorów. Większy uzysk energii w skali roku dają panele próżniowe, jednak w lecie płaskie kolektory dają więcej energii. Im mniejsza różnica temperatur między kolektorem, a otoczeniem, tym większa jego sprawność. Panele próżniowe są mniej podatne na to niekorzystne zjawisko.

Większość kolektorów dostępnych na rynku posiada certyfikat Solar Keymark i świadectwo uzysku energetycznego 525 kWh/m². Oszczędności zostaną uzyskane dzięki obniżeniu kosztów zakupu energii potrzebnej do podgrzewania wody lub ogrzewania budynku.

Bardzo istotną kwestią jest właściwe zaprojektowanie układu zasilanie-magazynowanie, ponieważ w okresie letnim może dochodzić do częstej sytuacji osiągania temperatury stagnacji przez kolektory w przypadku braku zagospodarowania ciepłej wody. Jest to sytuacja wysoce niekorzystna ponieważ wpływa znacząco na skrócenie żywotności instalacji, częstsze serwisowanie i spadek sprawności układu.

Niska sprawność paneli fotowoltaicznych, która waha się od kilku procent (ogniwa z tellurku kadmu) do kilkudziesięciu procent (krzem monokrystaliczny – do 25%) jest największą wadą paneli fotowoltaicznych.

System fotowoltaiczny może być podłączony do istniejącej sieci (system ongrid) energetycznej lub pracować w autonomii zasilając w pełni dany obiekt lub urządzenie (tzw. systemy wyspowe - offgrid). Średnio, koszt samych paneli to ok. 2/3 kosztów całej instalacji (wliczając koszty montażu do pozostałej części kosztów). Warto dodać, że koszty operacyjne stanowią ok. 2-3% kosztu instalacji. Miernikiem oszczędności jest obniżone zużycie energii z sieci, czyli mniejsze rachunki za energię elektryczną oraz możliwość wprowadzenia energii elektrycznej do sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej po stałych stawkach za 1 kWh.

Możliwości

Kolektory słoneczne:

Najłatwiej zamontować instalacje układów solarnych na dachach nowobudowanych budynków. Można montować je zarówno na budynkach już istniejących lub konstrukcjach naziemnych. Kolektory słoneczne można wykorzystywać dla przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz dla dogrzewania budynków (w ograniczonym zakresie).

³ Kolektory płaskie i próżniowe, z uwzględnieniem strat cieplnych całego systemu

⁴ Przy rzeczywistej sprawności całego układu ok. 80% i przeciętnej sprawności paneli fotowoltaicznych ok. 15%, z uwzględnieniem zacielenia i optymalnego nachylenia paneli

Fotowoltaika:

Moduły fotowoltaiczne mogą one być wykorzystywane np. do zasilania domków letniskowych, urzędów komunalnych, telekomunikacyjnych, sygnalizacyjnych, oświetlenia, przydomowych elektrowni, lub być zastosowane jako elementy tzw. farm fotowoltaicznych generując zyski w związku ze sprzedażą energii do sieci na zasadach komercyjnych.

Tabela X.33. Analiza uzysków energetycznych dla 1kWp instalacji fotowoltaicznej w technologii polikrystalicznej instalowanej w Poznaniu (nachylenie powierzchni 35°, całkowita suma strat systemu – 45%, lokalizacja: 52°24'30" N, 16°56'2" E, przewyższenie: 64 m

Miesiąc	Produkcja energii dzienna - średnia [kWh]	Produkcja miesięczna energii - średnia [kWh]	Dzienna suma nasłonecznienia - średnia [kWh/m ²]	Miesięczna suma nasłonecznienia - średnia [kWh/m ²]
Styczeń	0,86	26,6	1,01	31,3
Luty	1,49	41,7	1,78	49,9
Marzec	2,88	89,3	3,57	111
Kwiecień	4,04	121	5,23	157
Maj	4,11	127	5,48	170
Czerwiec	4,11	123	5,57	167
Lipiec	3,94	122	5,40	167
Sierpień	3,71	115	5,01	155
Wrzesień	3,06	91,8	4,02	121
Październik	2,08	64,5	2,67	81,3
Listopad	1,03	30,8	1,24	37,3
Grudzień	0,70	21,7	0,83	25,7
Rocznie	2,6	81,3	3,49	106
Całkowicie rocznie	-	975	-	1270

Źródło: PVGIS (<http://re.jrc.ec.europa.eu/pvgis/>)

Powyższe dane świadczą o wysokim poziomie zasobów promieniowania słonecznego, gdzie dla 1 kWp można osiągnąć uzysk energetyczny w skali 975 [kWh/rok]. W celu oceny zasobu i potencjału rzeczywistego należy dokonać pomiarów rzeczywistych przy wykorzystaniu stacji pomiarowych wyposażonych w panele fotowoltaiczne, pyranometry i termometry. Stacje pomiarowe powinny być ulokowane w kilku ściśle określonych punktach w obszarze Metropolii Poznańskiej.

Słoneczne systemy ogrzewania pasywnego: są to różne sposoby konwersji fototermicznej - wykorzystanie energii promieniowania słonecznego do pozyskania ciepła poprzez konwekcję, przewodzenie i promieniowanie.

Kolektory słoneczne i PV mogą zarówno być zamontowane i użytkowane na gruncie i na dachach oraz ścianach budynków. Możliwość zamontowania kolektorów na dachach budynków pozwala na ergonomiczne wykorzystania powierzchni użytkowych i może być powszechnie stosowanym rozwiązaniem zarówno na terenach miejskich tak i wiejskich.

IV.1.1.46. Energia geotermalna

Zasobami geotermalnymi nazywane są wody o temperaturze, co najmniej 20°C. Województwa Wielkopolskie i Lubuskie są najbardziej predysponowane do eksploataowania zasobów geotermalnych. Okolice Poznania są bogate w wody geotermalne o temperaturze 20-50 °C, co jest związane ze zbiornikiem dolnej kredy. Z kolei na głębokości ok. 3000 m p.p.m spodziewana temperatura wód utrzymuje się na poziomie 100 – 125°C. Wydajności poszczególnych ujęć ocenia się jako wysoką – lokalnie do 200m³/h i mocy cieplnej powyżej 2,5MW.

Wyróżnia się dwa typy geotermii – głęboką (właściwą) i płytką.

Geotermia głęboka (klasyczna, wysokiej entalpii - GWE)

Takie instalacje służą do ogrzewania większej ilości budynków, nawet miast. Otwory wiercone na głębokości nawet 2500 m. Przy takiej głębokości ciepło odzyskiwane jest w tradycyjnych wymiennikach, bez pomocy pompy ciepła.

Woda geotermalna wykorzystywana jest bezpośrednio – doprowadzana systemem rur, bądź pośrednio – oddając ciepło chłodnej wodzie i pozostając w obiegu zamkniętym. W Polsce wykorzystywana jest w pięciu miastach (Pyrzyce, Mszczonów, Bańska Niżna, Uniejów, Stargard Szczeciński), nie tylko na potrzeby energetyczne, ale również rekreacyjne – baseny termalne.

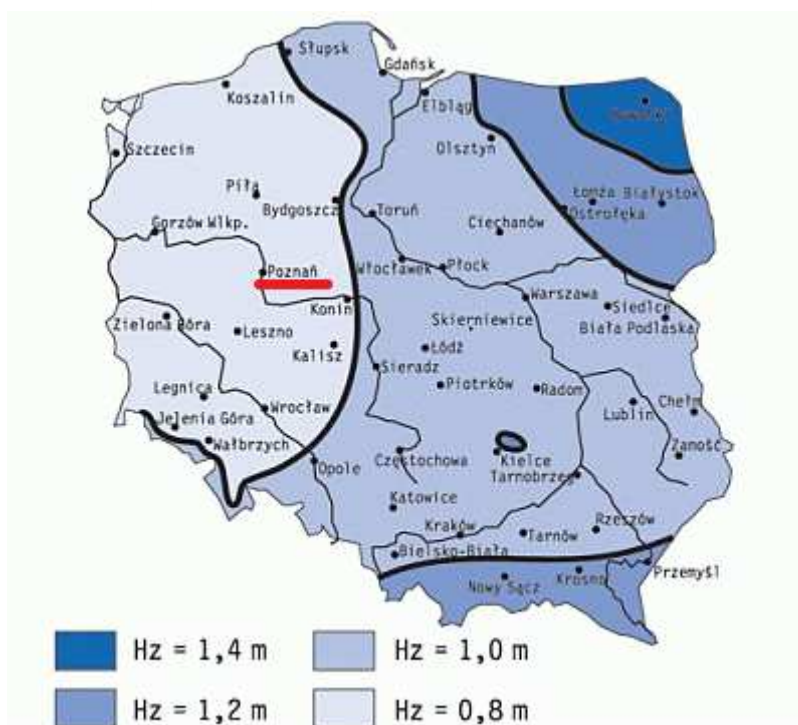
Polska charakteryzuje się zróżnicowanym potencjałem energii geotermalnej. Aby ocenić potencjał głębokiej geotermii, niezbędne jest uzyskanie informacji o temperaturze wody, głębokości, z której woda taka będzie wypompowywana oraz jej składzie chemicznym.

Geotermia płytka (niskiej entalpii - GNE)

Wykorzystuje wody gruntowe i ciepło ziemi do głębokości kilkuset metrów o temperaturze od kilkunastu do 20°C stopni. Do tego typu źródeł należą pompy ciepła, które odbierają energię z gruntu ogrzewanego energią słoneczną. Stosowane są w pojedynczych budynkach mieszkalnych lub biurowych. Instalacje te wspomagają centralne ogrzewanie budynku, wymagają jednak zewnętrznego zasilania (pompa obiegowa).

Pompy ciepła charakteryzowane są wskaźnikiem COP (ang. Coefficient Of Performance). Stosunek ciepła użytkowego do zużycia energii przez sprężarkę wraz z jednoznacznie określonymi urządzeniami pomocniczymi pompy ciepła nazywany jest współczynnikiem wydajności COP. Minimalne wymagane wartości COP dla pomp ciepła (zgodnie z normą PN 14511) określa decyzja 2007/742/WE Komisji Europejskiej, określająca kryteria ekologiczne dotyczące przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego pompom ciepła zasilanym elektrycznie, gazowo lub absorpcyjnym pompom, wynoszą obecnie min. 4,3 dla pomp gruntowych⁵. Zgodnie z Dyrektywą 2009/28/WE minimalna wartość COP dla pomp ciepła zasilanych energią elektryczną musi wynosić co najmniej 2,5 aby energia została uznana za energię odnawialną.

⁵ Poza pompami gruntowymi, gdzie źródłem ciepła jest ziemia, stosowane są również pompy ciepła powietrzne oraz wodne.

Rysunek 15. Strefy przemarzania gruntów. Mapa głębokości przemarzania.

Źródło: www.agh.edu.pl

Metropolia Poznańska jest położona w strefie przemarzania gruntów dla $H_z=0,8$ m co oznacza, iż granicą przemarzania gruntów jest 0,8 m poniżej poziomu terenu. Jest to górna granica stosowania dolnego źródła dla pomp ciepła w przypadku zastosowania gruntowej pompy ciepła z wymiennikiem poziomym.

Możliwości

Geotermia płytka, jest technologią, która ma duże możliwości zastosowania na terenie miasta, dla takich nieruchomości jak domy jednorodzinne, osiedla, domy wczasowe, domy opieki społecznej, budynki biurowe, kościoły, zakłady produkcyjne itd.

IV.1.1.47. Energia wiatru

Pozyskiwanie energii z ruchu mas powietrza odbywa się za pomocą siłowni wiatrowych, które przetwarzają energię mechaniczną na elektryczną. Jest ona dalej doprowadzana do sieci elektroenergetycznej.

Dla określenia potencjału technicznego możliwego do wykorzystania ważne jest określenie częstości występowania prędkości progowych wiatru: minimalnej i maksymalnej. Wyznaczają one zakres prędkości wiatru, w jakich możliwa jest produkcja energii. Wartości prędkości progowych uzależnione są od konstrukcji elektrowni wiatrowych. Z reguły minimalna prędkość progowa – tzw. prędkość startowa wynosi ok. 3 - 4 m/s, natomiast prędkość maksymalna – tzw. prędkość wyłączenia ok. 25 m/s. Dolną granicą opłacalności wykorzystania wiatru do potrzeb energetycznych jest jego średnioroczna prędkość powyżej 5 m/s. Istotne jest również ustalenie stałości kierunku wiejącego wiatru, gdyż częste chwilowe podmuchy o różnych kierunkach są niekorzystne.

Potencjał techniczny energii wiatru na wysokościach powyżej 10 m n.p.t. na obszarze Powiatu Poznańskiego wynosi odpowiednio 700-1000 kWh/m²/rok. Średnioroczna prędkości wiatru zanotowana na stacji meteo Port lotniczy Poznań-Ławica w roku 2013 osiągnęła wartość 12,4 km/h.

Możliwości

Na terenie Metropolii Poznań istnieją bardzo dobre warunki dla rozwoju energetyki wiatrowej. Połączenia dużych prędkości wiatru z równinnym ukształtowaniem terenu oraz obecność wielkich powierzchni rolniczych, daje możliwości budowy dużych farm wiatrowych. Natomiast na obszarach zurbanizowanych zastosowanie może mieć „mała” energetyka wiatrowa, na przykład turbiny wiatrowe z pionowymi osiami obrotu, o mocy kilkuset wat, montowane na dachach budynków.

IV.1.1.48. Energia biomasy

Biomasa to substancje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, które ulegają biodegradacji. Pochodzą one z produktów, odpadów i pozostałości z produkcji rolnej oraz leśnej, a także przemysłu przetwarzającego ich produkty (biomasa to także inne części odpadów, które ulegają biodegradacji). Biomasa może być wykorzystywana w formie nieprzetworzonej lub przetworzonej (biopaliwa płynne, biogaz).

Sposób wytwarzania biopaliw i biomasy oraz jego wpływ na środowisko jest jednym z najważniejszych czynników, jakie należy wziąć pod uwagę przy planowaniu działań, w zakresie wykorzystania biomasy⁶. Ogólnie rzecz biorąc biomasa i biopaliwa traktowane są jako odnawialne źródła energii, których wykorzystanie nie wpływa na zawartość CO₂ w atmosferze. W rzeczywistości jest tak jedynie w przypadku, gdy biomasa/biopaliwa są wytwarzane w sposób zrównoważony. Decydując się na uwzględnienie w PGN/SEAP środków związanych z wykorzystaniem biomasy/biopaliw, a także sporządzając inwentaryzację emisji, należy zwrócić uwagę na dwie kwestie:

1. Wpływ wytwarzania i wykorzystania biomasy/biopaliw na koncentrację CO₂ w atmosferze:
 - CO₂ tworzy się w efekcie spalania węgla zawartego w materii organicznej, np. w drewnie, bioodpadach lub biopaliwach transportowych. Podczas sporządzania inwentaryzacji emisji CO₂ nie bierze się pod uwagę takich emisji, gdy można założyć, że ilość węgla uwalnianego w procesie spalania jest równa ilości węgla pobranego przez biomasę w trakcie wzrostu (proces fotosyntezy). W takim przypadku standardowy wskaźnik emisji CO₂ dla biomasy/biopaliw wynosi zero. Założenie to jest często uzasadnione w przypadku upraw wykorzystywanych do produkcji biodiesla i bioetanolu, jak również w przypadku drewna pochodzącego z lasów zarządzanych w zrównoważony sposób, co oznacza, że średni przyrost lasu jest równy lub wyższy niż pozyskanie drewna. W sytuacji gdy drewno nie jest pozyskiwane w zrównoważony sposób, wskaźnik emisji CO₂ należy przyjąć wyższy od zera.

⁶ Na podstawie Poradnika „Jak opracować plan działań na rzecz zrównoważonej energii (SEAP)?”

2. Emisje w całym cyklu życia, bioróżnorodność i inne kwestie związane z równowagą ekologiczną

- Nawet jeśli biopaliwo/biomasę jako źródło energii cechuje neutralny bilans CO₂, jej wykorzystania nie można uznać za przyjazne środowisku, jeżeli jej produkcja wywiera negatywny wpływ na bioróżnorodność lub wiąże się z wysoką emisją gazów cieplarnianych, jak np. emisja N₂O związana z zastosowaniem nawozów lub emisja CO₂ związana ze zmianą użytkowania terenu. Dlatego też należy sprawdzić, czy wykorzystywana biomasa/biopaliwo spełnia kryteria zrównoważonego rozwoju. W tym celu można wykorzystać kryteria zapisane w Dyrektywie 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych. Jedynie biomasa/biopaliwa, które spełniają te kryteria będą uznawane za odnawialne w kontekście Porozumienia Burmistrzów. W przypadku, gdy miasto lub gmina stosuje standardowe wskaźniki emisji i wykorzystuje biopaliwo, które nie spełnia kryteriów zrównoważonego rozwoju, zaleca się zastosowanie dla tego biopaliwa wskaźnika emisji, który jest równy wskaźnikowi odpowiadającego mu paliwa kopalnego. Na przykład, kiedy miasto lub gmina korzysta z biodiesla, który nie jest wytwarzany w sposób zrównoważony, to należy zastosować wskaźnik emisji dla zwykłego diesla. Taka reguła jest wykorzystywana w celu zapobiegania stosowania nieprzyjaznych środowisku biopaliw, ale nie znajduje zastosowania w konwencjonalnych standardach szacowania emisji. Jeżeli miasto lub gmina stosuje wskaźniki emisji LCA i wykorzystuje biopaliwo, które nie spełnia kryteriów zrównoważonego rozwoju, zaleca się opracowanie dla niego wskaźnika emisji, który będzie uwzględniał wszystkie emisje powstające w całym cyklu jego życia.

Biomasa (nieprzetworzona)

Biomasa w formie nieprzetworzonej może pochodzić z gospodarki leśnej, użytków zielonych na terenie miasta i parków. Często jest to biomasa odpadowa. Należy zwrócić szczególną uwagę na pozyskiwanie drewna z odpadów budowlanych lub rozbiórki, gdyż może być ono zanieczyszczone impregnatami i powłokami ochronnymi, które mogą zawierać związki chlorowcoorganiczne lub metale ciężkie. Drewno takie nie powinno być spalane jako paliwo.

Możliwości

Ze względu na dużą objętość biomasy w postaci nieprzetworzonej, szeroki przedział wilgotności, niskie ciepło spalania na jednostkę masy i dużą różnorodność technologii produkcji energii biomasa powinna być wykorzystywana lokalnie, w granicach opłacalności ekonomicznej. Poza biomasą odpadową praktykuje się wykorzystanie biomasy z upraw energetycznych, czyli upraw roślin szybko rosnących o znacznym potencjale energetycznym takich jak np. wierzba energetyczna, miskantus olbrzymi.

Obecnie na terenie Metropolii znajdują się między innymi następujące obiekty wykorzystujące energię biomasy (www.eo.org.pl):

- zespół obiektów instalacji odgazowania składowiska i produkcji energii na składowisku odpadów w Gminie Suchy Las – większość energii sprzedawana jest firmie Enea S.A., a część wykorzystywana na potrzeby własne składowiska

(produkcja ciepłej wody użytkowej i ogrzewanie pomieszczeń zaplecza techniczno-socjalnego składowiska);

- kotłownia opalana słomą – zlokalizowana na nieruchomości we wsi Otusz (własność Spółdzielni Mieszkaniowej w Niepruszewie), powstała ona po przebudowie kotłowni opalanej węglem;
- kotły o łącznej mocy 2,8 MW opalane za pomocą trocin i drewna kawałkowego – zainstalowane na terenie Firmy Greenkett Polska Sp. z o.o. pracują głównie dla ogrzewania suszarni oraz na potrzeby grzewcze zakładu, który zajmuje się obróbką mechaniczną drewnianych fryzów parkietowych przerabiając rocznie ok. 12 000 m³ drewna.

IV.1.1.49. Biogaz

Biogaz to gaz powstający w procesie beztlenowego rozkładu materii organicznej. Najważniejsze źródła pochodzenia biogazu to:

- oczyszczalnie ścieków,
- składowiska odpadów,
- biogazownie rolnicze.

Proces powstawania biogazu w źródłach jest podobny i zachodzi na skutek fermentacji beztlenowej w obecności bakterii metanogennych, które w odpowiednich warunkach zamieniają związki organiczne w biogaz oraz substancje nieorganiczne.

Biogaz rolniczy

Ze względu na dobrze rozwiniętą produkcję roślinną i zwierzęcą obszar Metropolii Poznańskiej posiada duży potencjał do rozwoju biogazowni rolniczych. Stwierdzono, że potencjał ekonomiczny Wielkopolski do produkcji biogazu rolniczego stanowi 13,5 PJ (24% krajowego potencjału).

Ponad 62% powierzchni, tylko na terenie Powiatu Poznańskiego zajmują powierzchnie rolne. Hodowla zwierząt i trzody chlewnej stanowi główne źródło dochodów z rolnictwa. (<http://www.wir.org.pl/archiwum/powiaty/poznan/poznan.htm>, brak daty). Dzięki dużym obszarom rolniczym, powstającą znaczną ilością odpadów roślinnych oraz chodowanymi zwierzętami gospodarczymi istnieje możliwość budowy biogazowni rolniczych.

Możliwości

Na terenie Metropolii Poznańskiej istnieją duże możliwości pozyskania biogazu. W przypadku budowy biogazowni, biogaz generowany będzie głównie z odpadów zielonych oraz odchodów zwierząt. Pozwoli to na produkcję zarówno energii cieplnej jak i elektrycznej, która zostanie wykorzystana do zaspokojenia potrzeb własnych przedsiębiorstw lub rozdysponowana w inny sposób. Dodatkowo odpady komunalne jak i osady ściekowe pochodzące z oczyszczalni ścieków mogą zostać wykorzystane w celu wytworzenia biogazu.

IV.1.1.50. Energia wód powierzchniowych

Zasoby wodno-energetyczne zależne są od przepływów, określanych na podstawie wieloletnich obserwacji. Przepływy rzek mogą charakteryzować się dużą zmiennością w czasie.

Potencjał techniczny wód powierzchniowych jest znacznie mniejszy od zasobów teoretycznych gdyż wiąże się z wieloma ograniczeniami i stratami, z których najważniejsze to:

- nierównomierność naturalnych przepływów w czasie,
- sprawność stosowanych urządzeń,
- bezzwrotne pobory wody dla celów nieenergetycznych,
- konieczność zapewnienia minimalnego przepływu wody w korycie rzeki poza elektrownią (nienaruszalnego lub biologicznego).

Sieć rzeczna na terenie obszaru Metropolii Poznańskiej jest dobrze rozwinięta, jednak przez nizinny charakter rzek (za wyjątkiem rzeki Drawy), spadki wód są niewielkie.

Możliwości i stan obecny

Biorąc pod uwagę powyższe oraz wyrównane stany wód i dużą ilość niewielkich cieków wodnych należy stwierdzić iż na terenie Metropolii Poznańskiej istnieje duży potencjał do rozbudowy małych elektrowni wodnych.

W powiecie poznańskim działa mała elektrownia wodna (turbina lewarowa typu TPS 1000 o przełyku turbiny $Q_{max}=3,0$ m³/s, spadzie $H=2,09$ z generatorem o mocy 45-50 kVA). Usytuowana jest ona w korpusie jazu „Borkowice” zlokalizowanym na Kanale Mosińskim w km 8+820 w gminie Mosina.

IV.1.1.51. Biopaliwa

Jednym z kierunków energetycznego wykorzystania biomasy jest produkcja biopaliw ciekłych, do których zaliczyć można:

- benzyny silnikowe zawierające powyżej 5% objętościowo biokomponentów lub powyżej 15% objętościowo eterów (bioetanol);
- olej napędowy zawierający powyżej 7% objętościowo biokomponentów;
- bioester, bioetanol, biometanol, dimetyloeter oraz czysty olej roślinny stanowiące samoistne paliwa;
- biogaz i biowodór pozyskiwany z biomasy;
- biopaliwa syntetyczne, czyli syntetyczne węglowodory lub ich mieszanki, wytwarzane z biomasy i stanowiące samoistne paliwa⁷

Zgodnie z Dyrektywą 2009/28/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2009 roku w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, która zmienia i w następstwie uchyla dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE, biopaliwa i biopłyny mogą być wykorzystywane na terenie Wspólnoty tylko wtedy, gdy spełniają kryteria zrównoważonego rozwoju:

1. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych dzięki wykorzystaniu biopaliw i biopłynów wynosi co najmniej 35%; począwszy od dnia 1 stycznia 2017 r., ograniczenie emisji gazów cieplarnianych wynikających z wykorzystania biopaliw i biopłynów wynosi co najmniej 50 %. Od dnia 1 stycznia 2018 r. ograniczenie emisji gazów cieplarnianych wynosi co najmniej 60 % dla biopaliw

⁷ Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych

- i biopłynów wytworzonych w instalacjach, które rozpoczęły produkcję w dniu 1 stycznia 2017 r. lub później.
2. Biopaliwa i biopłyny nie mogą pochodzić z surowców uzyskanych z terenów o wysokiej wartości bioróżnorodności, czyli terenów, które w styczniu 2008 r. lub później posiadały status:
 - lasów pierwotnych i zalesionych gruntów, gdzie nie istnieją widoczne ślady działalności człowieka, a procesy ekologiczne nie zostały zaburzone;
 - obszarów ochrony przyrody, chyba że przedstawiono dowody, że produkcja surowców nie narusza celów ochrony przyrody;
 - obszary trawiaste o wysokiej bioróżnorodności.
 3. Biopaliwa i biopłyny nie mogą pochodzić z surowców uzyskanych z terenów zasobnych w węgiel. Zapis ten dotyczy terenów podmokłych, obszarów stale zalesianych oraz obszarów obejmujących więcej niż jeden ha z drzewami i wysokości powyżej 5 metrów i z pokryciem powierzchni przez korony drzew pomiędzy 10% a 30% lub drzewami mogącymi osiągnąć ten pułap,
 4. Biopaliw i biopłynów nie wytwarza się z surowców pozyskanych z terenów, które były torfowiskami w styczniu 2008 r., chyba że przedstawiono dowody, że przy uprawie i zbiorach tych surowców nie stosowano melioracji uprzednio niemeliorowanych gleb;
 5. Surowce rolne uprawiane we Wspólnocie i wykorzystywane do produkcji biopaliw i biopłynów, są uzyskiwane zgodnie z wymogami i normami określonymi w Rozporządzeniu Rady (WE) nr 73/2009 z dnia 19 stycznia 2009 r. ustanawiającego wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiającego określone systemy wsparcia bezpośredniego dla rolników, a także zgodnie z minimalnymi wymogami dotyczącymi zasad dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska.

Polskie prawo reguluje wytwarzanie i wykorzystanie biopaliw i biokomponentów poprzez Ustawę z dnia 25 sierpnia 2006r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych. Dokument określa zasady i obowiązki wytwórców biokomponentów i biopaliw w zakresie ich wytwarzania, magazynowania i wprowadzania do obrotu. Biokomponenty wprowadzane do obrotu lub wykorzystywane do produkcji biopaliw muszą uzyskać certyfikat jakości wydany przez upoważnione do tego akredytowane jednostki certyfikujące.

Jednym z głównych celów polityki energetycznej Polski do 2030 roku w obszarze odnawialnych źródeł energii jest zwiększenie udziału biopaliw w rynku paliw transportowych do 2020 roku do poziomu 10%. Zwiększenie obowiązku zapewnienia udziału biokomponentów w ogólnej ilości sprzedawanych paliw i biopaliw ciekłych nakłada na przedsiębiorców Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 lipca 2013 r. w sprawie Narodowych Celów Wskaźnikowych (NCW) na lata 2013-2018, według którego przedsiębiorcy sprzedający, zbywający w innej formie lub zużywający na własne potrzeby paliwa i biopaliwa ciekłe są zobowiązani do stosowania określonej w NCW ilości biokomponentów. W latach 2014–2016 będzie to 7,1% (czyli tyle ile obowiązywało w roku 2013), natomiast w latach 2017 i 2018 odpowiednio 7,8% i 8,5%.

Obecnie na rynku dostępne są na wybranych stacjach paliw biopaliwa. Wykorzystanie zależy od posiadanego przez kierowców typu pojazdu oraz osobistych preferencji. Ponadto biokomponenty w paliwach obecne są w ilości określonej w rozporządzeniu.

Ze względu na swoją uniwersalność i stosunkowo łatwe zastępowanie paliw konwencjonalnych, biopaliwa mogą mieć powszechne zastosowanie na terenie metropolii. Zależy to jednak od konkurencyjności cenowej tych paliw w stosunku do paliw konwencjonalnych.

IV.1.1.52. Podsumowanie potencjału energii odnawialnej

Na terenie Metropolii Poznańskiej największy potencjał energii odnawialnej możliwej do zagospodarowania wykazuje energia słoneczna, energia wiatrowa oraz geotermia płytka. Znacznym źródłem OZE może być biogaz rolniczy. Energia wód powierzchniowych (ze względu na rzeźbę terenu) ma niewielkie znaczenie jako potencjalne źródło energii na terenie obszaru (oprócz małej energetyki wodnej).

Dostępne na terenie Metropolii źródła energii odnawialnej, można wykorzystać poprzez: kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne, pompy ciepła, małe turbiny wiatrowe oraz biogazownie rolnicze i małe elektrownie wodne. Możliwość rozwoju rozproszonych źródeł energii stwarza warunki rozbudowy inteligentnych sieci na terenie całego obszaru Metropolii Poznańskiej.

W koncepcji energetyki rozproszonej⁸ podmioty inwestują przede wszystkim w źródła wytwarzające energię na własne potrzeby i sprzedaż (jako prosumenci) nadwyżek energii do sieci. Przyjęty w Polsce w połowie ubiegłej dekady model wsparcia zielonej energii w postaci tzw. świadectw pochodzenia (praw majątkowych do wprowadzanej do sieci energii z OZE) powoduje, że nie zawsze energia wyprodukowana jest najpierw zużywana na własne potrzeby, a potem (ew. nadwyżki) na sprzedaż.

Rozpatrywane technologie generacji rozproszonej można podzielić z uwagi na ich dojrzałość techniczną, ekonomiczną oraz rynkową. Do technologii obecnie dostępnych komercyjnie w warunkach polskich (i w określonych uwarunkowaniach lokalnych) można zaliczyć technologie średniej skali, takie jak agregaty/układy kogeneracyjne z silnikami na gaz i na biomasę, małe elektrownie wodne oraz elektrownie wiatrowe i biogazownie o mocy powyżej 1 MW. Wiele technologii mikrogeneracji właśnie teraz dynamicznie wchodzi na rynek i są to: małe elektrownie wiatrowe, mikrobiogazownie oraz systemy fotowoltaiczne.

Otoczenie sprzyjające rozwojowi energetyki rozproszonej, a zwłaszcza mikrogeneracji, tworzą rozwijane obecnie technologie magazynowania energii i koncepcja inteligentnych sieci. Rozwój takich technologii generacji rozproszonej, jak kolektory słoneczne czy małe elektrownie wiatrowe wymaga wykorzystania technologii lokalnego magazynowania energii (ciepła i energii elektrycznej), z których najtańsze obecnie i najbardziej dostępne są technologie magazynowania energii w gorącej wodzie (zasobniki/bojlery indywidualne w domach mieszkalnych), gruntowe magazyny ciepła oraz tzw. osiedlowe, ziemne magazyny ciepła.

Dodatkowy impuls i nowoczesny kierunek rozwoju generacji rozproszonej nadaje koncepcja tzw. inteligentnych sieci energetycznych (ISE), w tym mikrosieci. Koncepcja ta, rozwijana dopiero od niedawna w Polsce i promowana m. in. przez Urząd Regulacji Energetyki oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

⁸ Energetyka rozproszona, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Warszawa, 2011

obejmuje nie tylko zmianę podejścia do samych sieci dystrybucyjnych, ale także systemy generacji rozproszonej oparte na wykorzystaniu OZE i „mikroźródła” wraz z systemami zdecentralizowanego magazynowania energii. Elementy w mikrosieciach współpracują z lokalnymi sieciami i są łączone w węzłach zwyczajowo do sieci niskiego napięcia. ISE umożliwiają dwukierunkową wymianę informacji i energii pomiędzy producentami i użytkownikami, a co za tym idzie, wyższy poziom przejrzystości, który promuje odpowiedzialne i oszczędne korzystanie z energii po stronie użytkowników. ISE, służąc interesom odbiorcy końcowego energii, pozwalają na zwiększenie efektywności lokalnego wykorzystania OZE i zmniejszenie straty energii wytwarzanej w scentralizowanych źródłach oraz tworzą dodatkowy rynek dla generacji rozproszonej.

Ponadto, wykorzystując generowaną energię w miejscu jej wytworzenia, unika się strat energii na przesyle, w odróżnieniu od scentralizowanych jednostek wytwórczych.

Technologie generacji rozproszonej charakteryzują się dość dużym zakresem kosztów produkcji energii (zależy on od lokalizacji, jak i od indywidualnej charakterystyki źródła). Jednak już obecnie niektóre z nich są konkurencyjne wobec tradycyjnych, scentralizowanych źródeł. W przyszłości należy oczekiwać, że stosowanie odnawialnych źródeł generacji rozproszonej będzie jeszcze bardziej opłacalne, szczególnie z powodu szybkiego rozwoju technologii. Opłacalność technologii generacji rozproszonej zależy też od kosztów alternatywnych zaopatrzenia w energię, które są różne u różnych odbiorców i rosną u tych, którzy są bardziej oddaleni od centrów zaopatrzenia w energię ze źródeł scentralizowanych.

Główne bariery ograniczające rozwój wykorzystania OZE w Polsce:

- duże koszty inwestycyjne – długi okres zwrotu. W podejmowaniu decyzji o inwestycji w OZE bierze się pod uwagę przede wszystkim zyski finansowe pomijając korzyści środowiskowe czy społeczne;
- długi czas przygotowania inwestycji ze względu na skomplikowane procedury.
- wykluczenie obszarów chronionych, rezerwatów przyrody, parków narodowych i obszarów Natura 2000 z terenów inwestycji w OZE (zwłaszcza wiatrowe i wodne) – wystawianie negatywnych ocen o oddziaływaniu na środowisko;
- niska świadomość społeczna. Brak wiedzy i zakorzenione mity dotyczące wpływu instalacji OZE na środowisko i człowieka;
- brak zrozumienia celu rozwoju odnawialnych źródeł energii;
- brak koordynacji działań władz dla rozwoju OZE w Polsce.

X.18.2. Redukcja zużycia energii poprzez zwiększenie efektywności energetycznej

Analiza potencjału⁹ uwzględnia możliwości efektywnego wykorzystania energii dla powszechnie stosowanych technologii w następujących obszarach jej użytkowania:

- w oświetleniu pomieszczeń i ulic;
- w ogrzewaniu i przygotowaniu ciepłej wody w budynkach;

⁹ Opracowanie na podstawie raportu „Potencjał efektywności energetycznej i redukcji emisji w wybranych grupach użytkowania energii. Droga naprzód do realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego” (Katowice 2009)

- w lokalnych kotłowniach i ciepłowniach systemowych;
- w usługach chłodzenia, gotowania, zmywania itp.;
- w gospodarstwach domowych;
- elektryczne napędy małej i średniej mocy;
- sieci elektryczne i ciepłe.

IV.1.1.53. Budynki mieszkalne, budynki użyteczności publicznej, małe i średnie przedsiębiorstwa

Możliwości ograniczenia zużycia energii w budynkach, to przede wszystkim:

- termomodernizacja przegród zewnętrznych (okna, ściany, stropy itd.),
- montaż automatyki regulacyjnej,
- modernizacja instalacji grzewczej,
- odzysk ciepła z wentylacji,
- modernizacja kotłów grzewczych,
- modernizacja przepływowych podgrzewaczy ciepłej wody użytkowej,
- zastosowanie kolektorów słonecznych i paneli PV,
- modernizacja osiedlowych kotłowni grzewczych.

Efektywność poszczególnych przedsięwzięć jest różna (Rysunek 16, Tabela X.34). W skali Polski wyżej wymienione działania charakteryzują się potencjałem oszczędności energii rzędu 513 PJ/rok. Około 1/3 tego potencjału (163,1 PJ/rok) jest opłacalna w warunkach cen paliw i energii z roku 2008. Blisko 90% ma jednostkowe koszty zaoszczędzenia energii (CCE) poniżej 50 zł/GJ.

Rysunek 16. Potencjał oszczędności energii w budynkach w Polsce.

Tabela X.34. Przedsięwzięcia w zakresie oszczędności energii w budynkach - numeracja do powyższego rysunku 15

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Grupa użytkowników energii
1.	Termomodernizacja przegród zewnętrznych (okna, ściany...)	Budynki mieszkalne jednorodzinne - istniejące
2.	Termomodernizacja przegród zewnętrznych (okna, ściany...)	Budynki mieszkalne jednorodzinne - nowe
3.	Termomodernizacja przegród zewnętrznych (okna, ściany...)	Budynki mieszkalne wielorodzinne - istniejące
4.	Termomodernizacja przegród zewnętrznych (okna, ściany...)	Budynki mieszkalne wielorodzinne - nowe
5.	Montaż automatyki regulacyjnej	Budynki mieszkalne jednorodzinne - istniejące
6.	Montaż automatyki regulacyjnej	Budynki mieszkalne jednorodzinne - nowe
7.	Montaż automatyki regulacyjnej	Budynki mieszkalne wielorodzinne - istniejące
8.	Montaż automatyki regulacyjnej	Budynki mieszkalne wielorodzinne - nowe
9.	Modernizacja instalacji c.o.	Budynki mieszkalne jednorodzinne - istniejące
10.	Modernizacja instalacji c.o.	Budynki mieszkalne jednorodzinne - nowe
11.	Modernizacja instalacji c.o.	Budynki mieszkalne wielorodzinne - istniejące
12.	Modernizacja instalacji c.o.	Budynki mieszkalne wielorodzinne - nowe
13.	Odzysk ciepła	Budynki mieszkalne jednorodzinne - istniejące
14.	Odzysk ciepła	Budynki mieszkalne jednorodzinne - nowe
15.	Odzysk ciepła	Budynki mieszkalne wielorodzinne - istniejące
16.	Odzysk ciepła	Budynki mieszkalne wielorodzinne - nowe
17.	Termomodernizacja przegród zewnętrznych (okna, ściany...)	Budynki użyteczności publicznej
18.	Montaż automatyki regulacyjnej	Budynki użyteczności publicznej
19.	Modernizacja instalacji c.o.	Budynki użyteczności publicznej
20.	Odzysk ciepła	Budynki użyteczności publicznej
21.	Termomodernizacja przegród zewnętrznych (okna, ściany...)	Średnie i małe przedsiębiorstwa
22.	Montaż automatyki regulacyjnej	Średnie i małe przedsiębiorstwa
23.	Modernizacja instalacji c.o.	Średnie i małe przedsiębiorstwa

24.	Odzysk ciepła	Średnie i małe przedsiębiorstwa
25.	Modernizacja kotłów grzewczych	Budynki mieszkalne jednorodzinne
26.	Modernizacja przepływowych podgrzewaczy c.w.u.	Budynki mieszkalne jednorodzinne
27.	Montaż kolektorów słonecznych	Budynki mieszkalne jednorodzinne
28.	Montaż kolektorów słonecznych	Budynki mieszkalne wielorodzinne
29.	Modernizacja kotłów grzewczych	Budynki użyteczności publicznej
30.	Modernizacja przepływowych podgrzewaczy c.w.u.	Budynki użyteczności publicznej
31.	Modernizacja kotłów grzewczych	Średnie i małe przedsiębiorstwa
32.	Modernizacja przepływowych podgrzewaczy c.w.u.	Średnie i małe przedsiębiorstwa

IV.1.1.54. Sprzęt gospodarstwa domowego (AGD) i oświetlenie pomieszczeń

Oszczędność energii wynika tu przede wszystkim ze wzrastającej efektywności energetycznej sprzętu AGD (urządzenia coraz wyższej klasy energetycznej) oraz oświetlenia (światłówki kompaktowe oraz oświetlenie LED).

Szacunkowy potencjał oszczędności energii dla Polski wynosi 9,706 TWh/rok (szacunki z roku 2008 z uwzględnieniem stanu sprzętów w gospodarstwach domowych i stanu na 2020 rok wynikający z wymiany istniejącego, nieekologicznego sprzętu na nowy, energooszczędny, z uwzględnieniem przyrostu związanego ze zwiększonym zużyciem energii elektrycznej przy wzroście nasycenia takim sprzętem jak: zmywarki i płyty kuchenne w gospodarstwach domowych).

Cały potencjał w tej grupie użytkowania energii elektrycznej można uznać za ekonomiczny, bo przedsięwzięcia są opłacalne (ujemne koszty zaoszczędzonej energii i redukcji CO₂ - wartości zaoszczędzonej energii elektrycznej z nawiązką pokrywają koszty inwestycji przedsięwzięć energooszczędnych), a wzrost cen energii elektrycznej prowadzi do zwiększenia jego opłacalności.

Potencjał ten może być wykorzystany zarówno w sektorze mieszkalnym jak i usługowym.

IV.1.1.55. Układy napędowe

Układy napędowe są powszechnie stosowane w wielu sektorach (np. silniki wind w budynkach, pompy). Potencjał oszczędności energii elektrycznej w układach napędowych dla Polski szacowany jest na 12,4 TWh/rok. Jako główne możliwości należy wskazać:

- wymiana silników elektrycznych ze standardowych na silniki o podwyższonej sprawności w zakresie mocy od 0,75 do 3000 kW,
- wprowadzenie regulacji częstotliwościowej dla napędów w zakresie mocy od 0,75 do 3000 kW
- wymiana pomp odśrodkowych ze standardowych na pompy o podwyższonej sprawności w zakresie mocy od 4 do 130 kW,

- wymiana pomp obiegowych klasy energetycznej C i D na pompy o klasie A w zakresie mocy poniżej 3 kW.

Powyższe działania charakteryzują się przeważnie znaczącą opłacalnością wykorzystania zarówno potencjału zaoszczędzonej energii elektrycznej, jak i redukcji CO₂ (ujemne jednostkowe koszty zaoszczędzonej energii).

IV.1.1.56. Inne obszary poprawy efektywności

W tej grupie działań w skali kraju można wskazać następujące grupy działań, wraz z szacunkowym potencjałem:

- Modernizacja ciepłych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych – 12,49 PJ/rok
- Modernizacja elektrycznych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych – 3068 GWh/rok
- Modernizacja oświetlenia ulic i placów – 1314 GWh/rok
- Oświetlenie hal i warsztatów – 248 GWh/rok

IV.1.1.57. Łączny potencjał efektywności energetycznej

Podsumowując możliwości poprawy efektywności energetycznej należy wskazać, że w skali kraju (Tabela X.35) największe możliwości tkwią w zakresie działań efektywnościowych w budownictwie (termomodernizacje, modernizacja systemów grzewczych, odzysk ciepła, wykorzystanie OZE itp.) – według szacunków jest to 2/3 całkowitego potencjału oszczędności energii. Drugie w kolejności jest wytwarzanie energii elektrycznej, a następnie modernizacja układów napędowych i wymiana sprzętu AGD wraz z oświetleniem.

W zakresie możliwości działań samorządu jest znacząca część całkowitego potencjału efektywności energetycznej, a jako główne obszary działań należy wskazać:

- wykorzystanie możliwości efektywności energetycznej w budynkach publicznych oraz wspieranie działań podnoszących poziom wykorzystania energii w budynkach mieszkalnych oraz usługowych;
- zastępowanie starych, nieefektywnych układów napędowych (silniki elektryczne), efektywnymi w obiektach publicznych oraz spółkach komunalnych oraz wspieranie takich działań w sektorze mieszkaniowym i usługowym;
- wymianę sprzętu AGD i oświetlenia na bardziej efektywne (obiekty własne) oraz wspieranie takich działań w sektorze mieszkaniowym i usługowym;
- modernizację sieci dystrybucji ciepła;
- modernizację oświetlenia ulic i placów.

Tabela X.35. Podsumowanie potencjału efektywności energetycznej dla Polski.

Obszary poprawy efektywności energetycznej w Polsce	Potencjał [TWh/rok]	Udział w %
Wytwarzanie energii elektrycznej	40,0	18,8
Sprzęt gospodarstwa domowego i oświetlenie mieszkań	9,7	4,6
Budynki mieszkalne i użyteczności publicznej, małe i średnie przedsiębiorstwa	142,5	67,0
Napędy	12,4	5,8
Modernizacja ciepłowniczych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych	3,1	1,5
Modernizacja elektrycznych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych	3,5	1,6
Oświetlenie ulic i placów	1,3	0,6
Oświetlenie hal i warsztatów	0,3	0,1
Razem	212,8	100,0

Źródło: Potencjał efektywności energetycznej i redukcji emisji w wybranych grupach użytkowania energii. Droga naprzód do realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego

X.18.3. Redukcja emisji w transporcie

Emisje z transportu cechują się stałą tendencją wzrostową. Jest to jednocześnie sektor, w którym trudno jest uzyskać redukcję emisji środkami technicznymi – wiąże się to przede wszystkim ze stopniowym zmniejszaniem zużycia paliwa przez pojazdy, jednak wprowadzanie nowych rozwiązań technologicznych jest kosztowne. Emisje z transportu stanowią bardzo istotną część emisji gazów cieplarnianych w miastach, co wynika z konieczności poruszania się po terenie miasta, do czego wykorzystywany jest przede wszystkim transport samochodowy.

Metody ograniczania emisji w transporcie można podzielić na dwie główne grupy:

1. Metody techniczne.
2. Metody nietechniczne.

Metody techniczne

- Zmniejszenie zużycia paliwa przez pojazdy – stopniowe ograniczanie ilości zużywanego paliwa, w przeliczeniu na 100 km (nowsze samochody zużywają mniej paliwa – na skutek redukcji wagi pojazdu, zwiększenia aerodynamiki, zastosowania mniej energochłonnych komponentów, wykorzystania silników o wyższej sprawności spalania). Wymiana pojazdów na zużywające mniej paliwa następuje naturalnie, można jednak przyspieszyć ten trend stosując odpowiednie zachęty (np. podatkowe) oraz ograniczenia (w ruchu starych pojazdów).
- Zastosowanie paliw niskoemisyjnych – pojazdy mogą być zasilane sprężonym gazem ziemnym (CNG), gazem płynnym (LPG) lub gazem ziemnym w postaci ciekłej (LNG). Paliwa te charakteryzują się mniejszą emisją niż tradycyjne paliwa (benzyna i olej napędowy); CNG jest obecnie stosowane do zasilania flot pojazdów komunikacji publicznej w niektórych miastach – jest to rozwiązanie efektywne, wymaga jednak dużej inwestycji w odpowiednią infrastrukturę i flotę pojazdów. LPG jest powszechnie stosowanym paliwem samochodowym w Polsce. LNG obecnie jest stosowany głównie w ciężkim

transportie drogowy dodatkowo od niedawna LNG wykorzystywany jest również do zasilania jednostek pływających.

- Zastosowanie pojazdów hybrydowych – pojazdy w pełni hybrydowe (bateria podłączona do napędu pojazdu) oraz hybrydowe typu plug-in (zasilane energią elektryczną z sieci) przyczyniają się do ograniczenia emisji, zmniejszając zużycie paliwa konwencjonalnego przez pojazd. Jest to jednak rozwiązanie, które nie jest szczególnie opłacalne ekonomicznie – koszt pojazdów hybrydowych przewyższa potencjalne oszczędności.
- Zastosowanie pojazdów elektrycznych – pojazdy te ograniczają emisję bezpośrednią do zera, jednak istotna w tym przypadku jest emisja pośrednia związana z wyprodukowaniem energii elektrycznej, którą zasilany jest pojazd. Zakładając zużycie energii miejskiego auta elektrycznego na poziomie 15-20 kWh/100 km i wskaźnik emisji energii elektrycznej dla Polski na poziomie 0,8 kg CO₂/kWh otrzymujemy pośrednie emisje CO₂ w zakresie 12-16 kg CO₂/100 km, co jest tylko nieco poniżej poziomu emisji pojazdów zasilanych benzyną i olejem napędowym (w cyklu miejskim: benzyna ok. 21 kg CO₂/100 km, olej napędowy ok. 18 kg CO₂/100 km). Jednak pojazdy elektryczne ze względu na brak bezpośrednich emisji oraz niski poziom hałasu doskonale nadają się jako środek transportu na terenie miast. Pojazdy elektryczne cechują się dość dużym kosztem, znacznie większym niż pojazdy hybrydowe. Kluczową rolę w pojazdach elektrycznych ma koszt akumulatorów.
- Wprowadzenie Inteligentnego Systemu Transportowego – zastosowanie technologii informatycznych, automatycznych, telekomunikacyjnych, pomiarowych oraz określonych technik zarządzania w transporcie przyczyni się do zwiększenia efektywności systemu transportowego i poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu. Zwiększenie przepustowości sieci spowoduje zmniejszenie czasu podróży, a co za tym idzie-także zmniejszenie zużycia energii. Dzięki temu nastąpi redukcja emisji zanieczyszczeń motoryzacyjnych do atmosfery. Dodatkowymi korzyściami z wprowadzenia ITS są aspekty ekonomiczne: ograniczenie wydatków związanych z utrzymaniem i renowacją nawierzchni oraz modernizacją taboru drogowego.
- Efektywne silniki elektryczne i odzysk energii z procesu hamowania w pojazdach elektrycznych (transport szynowy).
- Wykorzystywanie w silnikach pojazdów filtrów służących ograniczaniu emisji cząstek stałych.

Metody nietechniczne¹⁰

Działania prowadzące do zwolnienia tempa wzrostu transportochłonności gospodarki i życia.

Żeby ograniczyć emisję gazów cieplarnianych w transporcie przede wszystkim potrzebna jest racjonalizacja potrzeb podróżowania i transportowania ładunków (ang. *demand management*), a co za tym idzie, oddziaływanie na popyt na usługi transportowe

¹⁰ Za dr Andrzejem Kassenbergiem, w: „Ocena potencjału redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2030” McKinsey&Company

i na sposób jego zaspokajania. Ograniczenie tempa wzrostu ruchu i przewozów, optymalizację długości podróży i podziału zadań przewozowych można uzyskać w wyniku kształtowania właściwej: gospodarki przestrzennej, modelu konsumpcji indywidualnej, polityki motoryzacyjnej i środków fiskalnych. Potrzeby transportowe mogą być ograniczane poprzez wykorzystywanie nowoczesnych technik komunikowania się, czyli rozwój telepracy, telekonferencji, telezakupów, e-administracji, e-opieki zdrowotnej, teleuczenia się itp. Wzrost potrzeb transportowych może być ograniczony przez odpowiednie planowanie zagospodarowania przestrzennego. Należałoby w związku z tym ograniczać rozprzestrzenianie się miast i przeciwdziałać procesom suburbanizacji (ekspansja terytorialna miast); koncentrować funkcje (mieszkanie, praca, usługi) w korytarzach obsługiwanych sprawnym transportem publicznym, lokalizować aktywności biurowe i handlowe w centrach miejskich lub innych miejscach dobrze obsługiwanych przez komunikację zbiorową, dokonywać zmian w przestrzennej organizacji produkcji, magazynowania i dystrybucji itp. Istotne jest też promowanie rozwoju produkcji i produktów lokalnych, co prowadzi do zmniejszenia potrzeb na usługi transportowe, ale także przyczynia się do zachowania/tworzenia miejsc pracy i buduje gospodarkę lokalną.

Działania powodujące zahamowanie wzrostu lub ograniczenie udziału wysoko energochłonnych środków transportu.

Ważnym instrumentem są opłaty za zatłoczenie (tzw. z ang. *congestion charges* lub *road pricing*), z których dochody mogą służyć wspieraniu transportu przyjaznego środowisku, jak: szynowy, rowerowy czy pieszy. Do podstawowych instrumentów służących zmianie zachowań komunikacyjnych na zachowania bardziej przyjazne ochronie klimatu można zaliczyć: opłaty związane z zakupem pojazdów (promocja pojazdów o niskiej emisji GHG), ogólne opłaty za korzystanie z infrastruktury, opłaty za użytkowanie pojazdów np. roczne, opłaty za korzystanie z autostrad lub dróg ekspresowych czy ich specyficznych odcinków, takich jak tunele czy mosty, opłaty za zatłoczenie, opłaty za wjazd np. do centrum oraz opłaty parkingowe (przyuliczne i pozauliczne) wykorzystywane w celu zrównoważenia podaży i popytu na przestrzeń uliczną oraz poprawę komunikacji zbiorowej. Ważne jest też kształtowanie tzw. łańcuchów ekomobilności, czyli tworzenie ułatwień służących przyjaznemu dla użytkownika łączeniu podróżowania transportem publicznym z rowerowym i pieszym wewnątrz miast, jak i w powiązaniu z jego otoczeniem. Warto też rozważyć wprowadzanie obligatoryjnych planów obsługi dużych zakładów pracy przez komunikację zbiorową.

Działania mające na celu poprawę efektywności funkcjonowania transportu

Ważne jest wprowadzanie instrumentów służących lepszemu wykorzystywaniu pojazdów, jak: zachęcanie do korzystania z kombinacji środków transportu (multimodalny transport ładunków, system Park and Ride) oraz bardziej intensywnego ich wykorzystywania: zaawansowane rozwiązania logistyczne, wspólne użytkowanie samochodu (*car pooling/lift sharing*); racjonalizacja usług transportu publicznego przez ich dostosowanie do potrzeb zmieniających się w czasie i miejscu, stosowanie różnorodnego taboru (wielkość, ilość, częstotliwość funkcjonowania), tak aby jego pojemność była wykorzystana w pełni, bez pogarszania sprawności i komfortu podróżowania. Inteligentne systemy transportowe w znacznie większym stopniu mogą być wykorzystane do zarządzania mobilnością zwłaszcza w miastach. Wśród wielu

możliwych działań związanych z zarządzaniem ruchem za najważniejsze należy uznać: wykorzystanie wydzielonych pasów oraz systemów sterowania w celu realizacji priorytetów dla komunikacji zbiorowej, wydzielanie pasów dla użytkowników systemu car-pool¹¹, rozwój ulic i ciągów pieszych, podział miasta na sektory o zróżnicowanej dostępności; poprawianie jakości komunikacji zbiorowej przez wydzielanie torowisk tramwajowych oraz pasów ruchu lub ulic tylko dla autobusów; wykorzystywanie telematyki do budowy zintegrowanych systemów zarządzania transportem. Kolejnym wartym uwagi aspektem jest ułatwienie i skrócenie czasu poszukiwania wolnych miejsc parkingowych. Jest to możliwe poprzez zastosowanie wyświetlaczy wskazujących ilość wolnych miejsc na parkingach. Równie istotne jest rozwijanie sieci dróg rowerowych oraz infrastruktury przeznaczonej dla rowerzystów.

Działania edukacyjne

W przypadku redukcji emisji zanieczyszczeń generowanych w sektorze transportu, istotną rolę odgrywa edukacja, która promuje zrównoważoną mobilność oraz służy zmianie zachowań społecznych. W ten sposób można próbować wpływać na zachowania użytkowników, tak aby ze zrozumieniem podejmowali właściwe, zrównoważone wybory co do korzystania ze środków transportu. Polityki transportowe mają silny, bezpośredni wpływ na życie ludzi i są często bardzo kontrowersyjne, dlatego obywatele powinni być dobrze poinformowani o przyczynach i uzasadnieniach dokonywanych przez władze wyborów w zakresie rozwoju systemu transportowego. Obok zmiany zachowań niezbędne jest promowanie tzw. eco-driving, czyli zrównoważonego stylu jazdy samochodem (ograniczającego zużycie paliwa).

X.18.4. Potencjał redukcji emisji gazów cieplarnianych na Terenie Metropolii Poznańskiej

Na podstawie aktualnej wielkości emisji gazów cieplarnianych, z uwzględnieniem analizy stanu obecnego, analizy możliwości ograniczania emisji poprzez zastosowanie OZE, środków poprawy efektywności energetycznej oraz innych możliwości redukcji emisji wskazane zostały dla Metropolii Poznańskiej główne potencjalne obszary redukcji emisji. W wymienionych obszarach powinny zostać skoncentrowane planowane działania.

IV.1.1.58. Budynki

1. **Budynki publiczne** (w tym komunalne) – ograniczony potencjał w zakresie efektywności energetycznej (znaczny stopień termomodernizacji, wymienione źródła ciepła), ale istnieją możliwości optymalizacji zużycia energii. Wciąż istnieje duży potencjał wykorzystania OZE (kolektory słoneczne i fotowoltaika, w niewielkim stopniu pompy ciepła)
2. **Budynki usługowe** (niekomunalne) – znaczny potencjał w zakresie redukcji emisji, poprzez poprawę efektywności energetycznej, zwłaszcza w budynkach powstałych w ubiegłym wieku. Szczególnie efektywne działania to

¹¹ Car pool - forma wspólnego podróżowania polegająca na udostępnianiu wolnego miejsca we własnym samochodzie lub korzystaniu z wolnego miejsca w samochodzie innej osoby, z jednoczesnym współdzieleniem kosztów podróży.

termomodernizacja budynków (kompleksowa, lub częściowa – np. wymiana stolarki okiennej i drzwiowej). Budynki usługowe również charakteryzują się znacznym potencjałem optymalizacji zużycia energii, a także dużym potencjałem w zakresie wykorzystania OZE.

3. **Budynki mieszkalne** (w tym komunalne) – bardzo duży potencjał w zakresie efektywności energetycznej – zwłaszcza termomodernizacja i wymiana źródeł ogrzewania. Mniejszy potencjał mają budynki spółdzielni mieszkaniowych, które są systematycznie modernizowane. Natomiast największy potencjał jest w starej zabudowie w centralnej części miasta, zwłaszcza w zasobie budynków komunalnych oraz w budynkach jednorodzinnych na terenie całego miasta. W zakresie użytkowania energii w budynkach mieszkalnych również istotne znaczenie ma możliwość wymiany sprzętu AGD oraz oświetlenia, a także zmiana zachowań (racjonalne wykorzystanie energii). W grupie budynków mieszkalnych, w starej zabudowie i jednorodzinnych istotny potencjał redukcji emisji tkwi w ograniczeniu stosowania węgla do celów gospodarczo-bytowych. Poza ograniczeniem emisji GHG, działania w zakresie zastąpienia węgla innym, bardziej ekologicznym paliwem przyczyniają się do ograniczenia emisji pyłów i benzo(a)pirenu.

IV.1.1.59. Instalacje

4. **Oświetlenie uliczne** – znaczny potencjał redukcji do osiągnięcia głównie środkami technicznymi poprzez kosztowne wdrożenie oświetlenia wykorzystującego diody LED, a także montażu urządzeń redukujących zużycie energii w okresach mniejszego natężenia ruchu. Istnieją (mniejsze) możliwości redukcji zużycia energii do osiągnięcia metodami organizacyjnymi.
5. **Przemysł** – zakłady przemysłowe funkcjonujące na terenie Metropolii są stosunkowo nowoczesne, ale charakteryzują się znacznym potencjałem redukcji emisji – zarówno poprzez działania inwestycyjne w nowe technologie, lub działania termomodernizacyjne jak i poprzez działania organizacyjne (np. wdrażanie standardów zarządzania energią – ISO 50001). Również bardzo istotne jest podejmowanie dobrowolnych działań w zakresie określenia i ograniczania śladu węglowego (carbon footprint) przedsiębiorstw i produktów oraz wdrażanie zasad społecznie odpowiedzialnego biznesu (zasady CSR).
6. **Dystrybucja ciepła** – potencjał tkwi w redukcji emisji poprzez wzrost kogeneracji latem (np. popularyzacja sieciowej ciepłej wody użytkowej lub użycie ciepła sieciowego do klimatyzacji). W wyniku tego typu działań, ogólny wzrost obciążenia sieci wpłynie na zmniejszenie strat przepływu ciepła. Inne możliwości redukcji obejmują dalszą wymianę sieci ciepłowniczej do standardu preizolowanego oraz modernizację istniejących węzłów cieplnych. Również działania w zakresie rozwoju sieci (przyłączanie nowych odbiorców) charakteryzują się redukcją emisji, jeżeli zastępowane jest wysokoemisyjne źródło ciepła).

IV.1.1.60. Transport

7. **Transport publiczny** – wciąż istnieje znaczny potencjał redukcji emisji możliwy do uzyskania środkami technicznymi (wymiana starych pojazdów na nowe) oraz nie technicznymi (np. poprzez szkolenia kierowców, optymalizację tras,

zwiększenie atrakcyjności i komfortu podróży transportem publicznym przekładającym się na zwiększenie ilości pasażerów).

8. **Transport prywatny** – bardzo duży potencjał ograniczenia emisji, możliwy do uzyskania zarówno środkami technicznymi jak i nietechnicznymi. W przypadku transportu prywatnego najbardziej optymalne kosztowo są działania nietechniczne – ukierunkowane na zmianę wzorców mobilności w mieście (zmianę tzw. *modal split*, czyli udziału poszczególnych środków transportu na terenie miasta). Potencjał redukcji emisji w sektorze transportu tkwi we wdrażaniu Inteligentnych Systemów Transportowych (ITS) przyczyniających się do upłynnienia ruchu pojazdów w mieście.

IV.1.1.61. Gospodarka odpadami

Dla ograniczenia redukcji emisji z odpadów znaczny potencjał upatruje się w rozwiązaniach organizacyjnych funkcjonowania systemu gospodarki odpadami w mieście i prowadzeniu akcji informacyjno-edukacyjnych w celu zmiany zachowań konsumentów: propagowanie kupowania trwałych rzeczy, powtórnego wykorzystania przedmiotów i opakowań. Potencjał redukcji emisji w tym sektorze można wskazać także w zakresie zasilania floty pojazdów firmy transportującej odpady na składowisko (SITA) paliwem ekologicznym (np. biogazem z wysypiska).

IV.1.1.62. Lokalna produkcja energii

Na terenie miasta istnieje znaczący potencjał redukcji emisji związany z wykorzystaniem małych, rozproszonych źródeł energii, głównie opartych o OZE. Główne kierunki rozwoju w tej dziedzinie energetyki to fotowoltaika, kolektory słoneczne i pompy ciepła. Należy jednak podkreślić, że tam gdzie jest to możliwe należy stosować jako podstawowe źródło ciepła miejską sieć ciepłowniczą, opartą na wysokosprawnej kogeneracji. W miejscach, w których ze względów technicznych jak i ekonomicznych podłączenie do sieci ciepłowniczej nie jest możliwe lub utrudnione, zaleca się rozszerzać i wzmacniać sieci gazowe, by mogły być alternatywą dla indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe.

X.19. ZAŁĄCZNIK NR 5 ZUŻYCIE PALIW I ENERGII W PODZIALE NA SEKTORY

Zużycie paliw i energii w podziale na sektory został załączony jako odrębny dokument.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
1	Załącznik 1 Harmonogram rzeczowo-finansowy													
2	L.p.	Działanie	Beneficjent	Okres realizacji		Stan realizacji	Źródło finansowania	Wskaźniki monitorowania	Szacunkowy koszt realizacji działania [PLN]	Oczekiwane efekty realizacji działania				Perspektyw a realizacji celu
3				Początek	Koniec					Ograniczenie zużycia energii [MWh/rok]	Ograniczenie emisji [Mg CO ₂ /rok]	Produkcja energii z OZE [MWh/rok]	Koszt efektu ekologicznego [PLN/Mg CO ₂]	
4	Energetyka								12 700 000,00	2 245,34	3 899,40	2 894,30	3 256,91	–
5	1	Instalowanie odnawialnych źródeł energii tj. modułów fotowoltaicznych „PV”	Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne Gminy, środki własne Inwestorów, środki zewnętrzne (Program Prosument, Program Bocian dla przedsiębiorstw)	1. Łączna moc zainstalowanych instalacji fotowoltaicznych [kWp] 2. Produkcja energii elektrycznej z systemów fotowoltaicznych [MW/rok]	2 400 000,00	0,00	832,00	1 000,00	2 884,62	średniotermini nowe
6	2	Instalowanie odnawialnych źródeł energii tj. elektrowni wiatrowych oraz mikroinstalacji w oparciu o turbiny małej mocy	inwestorzy prywatni	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne Gminy, środki własne Inwestorów, środki zewnętrzne (Program Prosument, Program Bocian dla przedsiębiorstw)	1. Łączna moc zainstalowanych instalacji wiatrowych [kW] 2. Produkcja energii elektrycznej z instalacji OZE [MW/rok]	4 000 000,00	0,00	1 138,00	1 402,00	3 514,94	średniotermini nowe
7	3	Instalowanie odnawialnych źródeł energii np.pomp ciepła, instalacji solarnych	Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni	2016	2020	plan	środki własne Gminy, NFOŚiGW	1. Łączna moc zainstalowanych instalacji [kW] 2. Liczba budynków, w których zamontowane zostaną instalacje OZE [szt.] 3. Produkcja energii z OZE [MWh/rok]	1 000 000,00	0,00	278,00	482,00	3 597,12	średniotermini nowe
8	4	Budowa źródeł ciepła w oparciu o kogenerację i trigenerację	Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne gminy, środki prywatne, WRPO 2014+ (Oś 3, Pł. 4c)	1. Moc zainstalowanych źródeł kogeneracyjnych [kW] 2. Moc zainstalowanych źródeł trigeneracyjnych [kW]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	506,00	393,00	0,00	Nie oszacowano	średniotermini nowe
9	5	Podłączenie kolejnych obszarów do sieci ciepłowniczej (i potencjalne zintegrowanie z podłączeniem do sieci kanalizacyjnej w celu obniżenia kosztów inwestycji)	Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne gminy, środki prywatne, WRPO 2014+ (Oś 3, Pł. 4c), KAWKA	1. Długość wybudowanej/przebudowanej sieci ciepłowniczej [km] 2. Zapotrzebowanie na moc nowych odbiorców ciepła sieciowego [MW] 3. Moc zlikwidowanych indywidualnych źródeł ciepła [kW]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	1 023,00	754,00	0,00	Nie oszacowano	średniotermini nowe
10	6	Efektywna dystrybucja ciepła (podłączanie nowych odbiorców ciepła)	VEOLIA ENERGIA POZNAŃ S.A.	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne Spółki, wkład Gminy	1. Liczba nowych odbiorców ciepła [osoba]	1 800 000,00	578,00	384,00	0,00	4 687,50	średniotermini nowe
11	7	Budowa oświetlenia ulicznego energooszczędnego (metalohalogenkowe i LED)	Gmina Murowana Goślina, ENEA Oświetlenie Sp. z o.o.	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne Gminy, środki własne Spółki, udział środków z WRPO 2014+ w przypadku kompleksowych projektów modernizacji i budowy ciągów pieszych, rowerowych i modernizacji dróg	1. Ilość i moc wymienionych źródeł światła [szt., kW] 2. Moc zainstalowanego oświetlenia LED [kW] 3. Moc wymienionych pkt świetlnych z lampami rtęciowymi [kW] 4. Moc wymienionych pkt świetlnych z lampami sodowymi [kW]	3 000 000,00	138,34	112,05	0,00	26 773,76	średniotermini nowe
12	8	Wymiana źródeł oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	Plan	środki własne Gminy, środki własne Spółki, udział środków z WRPO 2014+ w przypadku kompleksowych projektów modernizacji i budowy ciągów pieszych, rowerowych i modernizacji dróg	1.Liczba wymienionych punktów świetlnych [szt.] 2. Moc wymienionych punktów świetlnych [kW]	500 000,00	0,00	8,10	10,00	61 728,40	średniotermini nowe
13	9	Budowa urządzeń sygnalizacji świetlnych z wykorzystaniem instalacji solarnych i hybrydowych	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	Plan	środki własne Gminy, środki własne Spółki, udział środków z WRPO 2014+ w przypadku kompleksowych projektów modernizacji i budowy ciągów pieszych, rowerowych i modernizacji dróg	1. Liczba zamontowanych autonomicznych urządzeń sygnalizacji świetlnej [szt.]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	0,00	0,25	0,30	Nie oszacowano	średniotermini nowe

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
2				Okres realizacji						Oczekiwane efekty realizacji działania				
3	L.p.	Działanie	Beneficjent	Początek	Koniec	Stan realizacji	Źródło finansowania	Wskaźniki monitorowania	Szacunkowy koszt realizacji działania [PLN]	Ograniczenie zużycia energii [MWh/rok]	Ograniczenie emisji [Mg CO ₂ /rok]	Produkcja energii z OZE [MWh/rok]	Koszt efektu ekologicznego [PLN/Mg CO ₂]	Perspektywa realizacji celu
14	Budownictwo i gospodarstwa domowe								19 274 300,00	3 393,26	1 409,27	0,00	13 676,80	–
15	10	Termomodernizacja i modernizacja energetyczna budynków	Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni	2016	2020	Plan	środki własne Gminy, zgodnie ze Strategią ZIT (WRPO 2014+, Oś 3, działanie 3.2, PI. 4c)	1. Powierzchnia użytkowa budynków poddanych kompleksowej termomodernizacji [m ²] 2. Sprawność zmodernizowanych systemów grzewczych [%]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	1 200,00	409,20	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
16	11	Termomodernizacja budynków publicznych	Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni	2016	2017	Plan	środki własne Gminy, zgodnie ze Strategią ZIT (WRPO 2014+, Oś 3, działanie 3.2, PI. 4c)	1. Powierzchnia użytkowa budynków poddanych kompleksowej termomodernizacji [m ²] 2. Sprawność zmodernizowanych systemów grzewczych [%]	1 643 900,00	387,00	131,97	0,00	12 456,62	krótkoterminowe
17	12	Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynków na terenie Gminy	Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni	2016	2020	Plan	środki własne Gminy, środki własne zarządców nieruchomości, premia remontowa	1. Powierzchnia użytkowa budynków poddanych kompleksowej termomodernizacji [m ²] 2. Moc zmodernizowanych systemów grzewczych [kW] 3. Sprawność zmodernizowanych systemów grzewczych [%]	13 277 100,00	347,08	118,36	0,00	112 175,57	średnioterminowe
18	13	Budowa energooszczędnych budynków użyteczności publicznej	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	Plan	środki własne Gminy, NFOŚiGW (Program Lemur)	1. Powierzchnia użytkowa budynków poddanych kompleksowej termomodernizacji [m ²] 2. Moc systemów grzewczych [kW] 3. Sprawność zainstalowanych systemów grzewczych [%]	1 703 300,00	16,04	47,04	0,00	36 209,61	średnioterminowe
19	14	Monitoring zużycia energii w budynkach użyteczności publicznej	Gmina Murowana Goślina	2017	2020	Plan	Środki własne Gminy, udział środków zewnętrznych (WRPO 2014+) w połączeniu z głęboką i kompleksową termomodernizacją	1. Ilość zamontowanych urządzeń pomiarowych [szt.]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	56,00	45,00	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
20	15	Wymiana oświetlenia wewnętrznego, sprzętu RTV, ITC i AGD	Interesariusze Planu	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne Interesariuszy	1. Ilość i moc wymienionych źródeł światła [kW] 2. Moc zainstalowanego energooszczędnego oświetlenia [kW] 3. Ilość zużytej energii elektrycznej [MWh]	1 000 000,00	378,00	246,00	0,00	4 065,04	średnioterminowe
21	16	Opracowywanie audytów energetycznych budynków	Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni	2016	2020	Plan	Środki własne Gminy, udział środków zewnętrznych (WRPO 2014+) w połączeniu z głęboką i kompleksową termomodernizacją	Ilość budynków dla których wykonano audyt [szt.]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	pośredni	pośredni	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
22	17	Modernizacja instalacji CO	Gmina Murowana Goślina, inwestorzy prywatni	2016	2020	Plan	Środki własne Gminy, udział środków zewnętrznych (WRPO 2014+) w połączeniu z głęboką i kompleksową termomodernizacją	Ilość zmodernizowanych instalacji CO w budynkach [szt.]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	486,54	119,10	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
23	18	Wsparcie wymiany źródeł ogrzewania w gospodarstwach domowych z paliw stałych na niskoemisyjne oraz na kotły o lepszej sprawności	Gmina Murowana Goślina	2017	2020	Plan	środki własne Gminy (wsparcie w formie dotacji celowej), WFOŚiGW	1. Ilość wymienionych źródeł ciepła [szt.]	1 650 000,00	512,00	290,00	0,00	5 689,66	średnioterminowe
24	19	Montaż stojaków na rowery przy budynkach użyteczności publicznej	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	Plan	Finansowanie w ramach kompleksowych projektów dot. mobilności miejskiej	1. Ilość zamontowanych stojaków [szt.]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	10,60	2,60	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
25	Transport								81 766 355,00	2 823,14	735,38	0,00	111 189,26	–
26	20	Modernizacja nawierzchni istniejących dróg, budowa dodatkowych pasów ruchu w miejscach o największym natężeniu ruchu, rozbudowa rond	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne Gminy, WRPO 2014+ (Oś 3, działanie 3.3 w ramach ZIT dla MOF Poznania)	1. Długość nowych/zmodernizowanych odcinków dróg [km]	7 200 000,00	pośredni	pośredni	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
27	21	Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych oraz ścieżek dla pieszych	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne Gminy, WRPO 2014+ (Oś 3, działanie 3.3 w ramach ZIT dla MOF Poznania)	1. Długość nowych/zmodernizowanych ścieżek rowerowych [km] 2. Długość nowych/zmodernizowanych ścieżek dla pieszych [km]	3 200 000,00	199,00	51,00	0,00	62 745,10	średnioterminowe

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
2				Okres realizacji						Oczekiwane efekty realizacji działania				
3	L.p.	Działanie	Beneficjent	Początek	Koniec	Stan realizacji	Źródło finansowania	Wskaźniki monitorowania	Szacunkowy koszt realizacji działania [PLN]	Ograniczenie zużycia energii [MWh/rok]	Ograniczenie emisji [Mg CO ₂ /rok]	Produkcja energii z OZE [MWh/rok]	Koszt efektu ekologicznego [PLN/Mg CO ₂]	Perspektyw a realizacji celu
28	22	Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską (więcej przystanków, większa częstotliwość kursowania, etc.)	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne Gminy, WRPO 2014+ (Oś 3, działanie 3.3 w ramach ZIT dla MOF Poznania)	1. Ilość zmodernizowanych dworców i terenów przydworcowych [szt.] 2. Liczba nowych/zmodernizowanych przystanków [szt.] 3. Liczba pojazdów obsługujących nowe połączenia – autobusy [szt.]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	468,00	122,00	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
29	23	Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy zadanie ZIT	Gmina Murowana Goślina	2014	2018	W trakcie realizacji	środki własne Gminy, WRPO 2014+ (Oś 3, działanie 3.3 w ramach ZIT dla MOF Poznania)	1. Ilość miejsc parkingowych dla samochodów [szt.] 2. Ilość miejsc parkingowych dla rowerów [szt.]	4 550 000,00	0,00	0,32	0,00	14 218 750,00	krótkoterminowe
30	24	Dojazd do stacji PKP Murowana Goślina	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne	1. Długość zmodernizowanych odcinków dróg [km]	7 583 000,00	4,26	1,44	0,00	5 265 972,22	średnioterminowe
31	25	Budowa i modernizacja dróg	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne Gminy, WRPO 2014+ (Oś 3, działanie 3.3 w ramach ZIT dla MOF Poznania)	1. Długość nowych/zmodernizowanych odcinków dróg [km]	51 600 000,00	2 113,00	541,70	0,00	95 255,68	średnioterminowe
32	26	Rewitalizacja Placu Powstańców Wlkp. w Murowanej Goślinie	Gmina Murowana Goślina	2015	2017	W trakcie realizacji	środki własne	1. Liczba utworzonych elementów małej infrastruktury [szt.] 2. Powierzchnia nowych zielonych nasadzeń [m ²] 3. Liczba utworzonych energooszczędnych punktów świetlnych [szt.] 4. Długość nowo wybudowanych ścieżek rowerowych [km] 5. Powierzchnia zmienionej nawierzchni placu [m ²]	7 633 355,00	17,68	13,72	0,00	556 366,98	krótkoterminowe
33	27	Uruchomienie wypożyczalni rowerów	Gmina Murowana Goślina, Inwestorzy prywatni	2016	2020	Plan	środki własne Gminy, WRPO 2014+ (Oś 3, działanie 3.3 w ramach ZIT dla MOF Poznania)	1. Ilość dostępnych w wypożyczalni rowerów [szt.]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	21,20	5,20	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
34	Lasy i tereny zielone								3 680 000,00	0,00	104,00	0,00	35 384,62	–
35	28	Promocja zalesiania gruntów rolnych o niskiej klasie bonitacyjnej gruntów	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	Plan	środki własne Gminy	1. Powierzchnia terenu nowozalesionego [m ²]	30 000,00	0,00	36,00	0,00	833,33	średnioterminowe
36	29	Rewitalizacja Parku Miejskiego w Murowanej Goślinie	Gmina Murowana Goślina	2015	2018	W trakcie realizacji	środki własne Gminy	1. Ilość nowych nasadzeń [m ²] 2. Powierzchnia zrewitalizowanego terenu zielonego [m ²]	1 600 000,00	0,00	41,60	0,00	38 461,54	krótkoterminowe
37	30	Nowe nasadzenia wraz z rewitalizacją i rewaloryzacją istniejących terenów zielonych	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne Gminy	1. Ilość nowych nasadzeń [m ²] 2. Powierzchnia zrewitalizowanego terenu zielonego [m ²]	2 050 000,00	0,00	26,40	0,00	77 651,52	średnioterminowe
38	Przemysł								0,00	2 050,00	971,00	0,00	Nie oszacowano	–
39	31	Wdrażanie nowych, innowacyjnych rozwiązań technologicznych ograniczających emisję z zakładów przemysłowych	zakłady przemysłowe	2016	2020	Plan	środki własne Interesariuszy, NFOŚiGW (Program Sokół)	1. Ilość wdrożonych rozwiązań niskoemisyjnych [szt.]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	1 300,00	527,60	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
40	32	Wykorzystanie nowych rozwiązań logistycznych i organizacyjnych ograniczających emisję z zakładów przemysłowych	zakłady przemysłowe	2016	2020	Plan	środki własne Interesariuszy, NFOŚiGW (Program Sokół)	2. Ilość wdrożonych rozwiązań niskoemisyjnych [szt.]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	750,00	443,40	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
41	33	Stosowanie biokomponentów i biopaliw	zakłady przemysłowe	2016	2020	Plan	środki własne	1. Ilość wdrożonych rozwiązań wykorzystujących biopaliwa i biokomponenty [szt.]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	pośredni	pośredni	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
42	Gospodarka odpadami								7 500,00	0,00	0,00	0,00	Nie oszacowano	–

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
2				Okres realizacji						Oczekiwane efekty realizacji działania				
3	L.p.	Działanie	Beneficjent	Początek	Koniec	Stan realizacji	Źródło finansowania	Wskaźniki monitorowania	Szacunkowy koszt realizacji działania [PLN]	Ograniczenie zużycia energii [MWh/rok]	Ograniczenie emisji [Mg CO ₂ /rok]	Produkcja energii z OZE [MWh/rok]	Koszt efektu ekologicznego [PLN/Mg CO ₂]	Perspektyw a realizacji celu
43	34	Promowanie zbiorów odpadów organicznych do wykorzystania na prywatnych obszarach zielonych (np. w ogródkach działkowych)	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne	1. Ilość przeprowadzonych akcji promocyjnych [szt.] 2. Liczba opracowanych i wydrukowanych materiałów promocyjnych [szt.]	2 500,00	pośredni	pośredni	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
44	35	Kampanie z zachętami finansowymi dot. segregacji odpadów	Gmina Murowana Goślina, ZM „GOAP”	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne	1. Ilość osób objętych kampanią [osoba]	5 000,00	pośredni	pośredni	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
45	36	Budowa pojemników na śmieci typu MOŁOK	Gmina Murowana Goślina, ZM „GOAP”	2016	2020	Plan	środki własne Gminy, środki własne Związku	1. Ilość zamontowanych pojemników [szt] 2. Pojemność zamontowanych pojemników [m3]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	pośredni	pośredni	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
46	Edukacja i dialog społeczny								359 230,00	414,00	152,00	0,00	2 363,36	–
47	37	Realizacja planów edukacyjnych dla szkół z zakresu OZE	Gmina Murowana Goślina, ZM „GOAP”	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne Gminy, NFOŚiGW	1.Liczba osób objęta programem [osoba] 2. Liczba opracowanych i wydrukowanych materiałów edukacyjnych [szt.]	25 959,00	pośredni	pośredni	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
48	38	Uczestnictwo w ogólnościatowych bądź europejskich wydarzeniach związanych z oszczędzaniem energii bądź ochroną klimatu (np. Dni Ziemi, Dzień bez samochodu)	Gmina Murowana Goślina, ZM „GOAP”, ZM Puszcza Zielonka	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne	1. Liczba osób uczestnicząca w wydarzeniach edukacyjnych [osoba]	50 000,00	pośredni	pośredni	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
49	39	Wyszukiwanie i promocja dobrych praktyk na obszarze gminy	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne	1. Ilość rozwiązań zaliczonych do dobrych praktyk [szt.]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	pośredni	pośredni	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
50	40	Wsparcie lokalnych NGO zajmujących się ochroną środowiska w celu promocji idei gospodarki niskoemisyjnej	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne	1. Ilość przeprowadzonych kampanii i kursów [szt.] 2. Ilość uczestników przeprowadzonych kampanii i kursów [osoba]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	pośredni	pośredni	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
51	41	Edukacja ekologiczna	Gmina Murowana Goślina, ZM „GOAP”, ZM Puszcza Zielonka	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne Gminy, NFOŚiGW	1. Liczba osób objętych kampaniami edukacyjnymi [osoba] 2. Liczba opracowanych i wydrukowanych materiałów edukacyjnych [szt.]	283 271,00	414,00	152,00	0,00	1 863,63	średnioterminowe
52	Administracja publiczna								5 000,00	638,00	367,00	0,00	13,62	–
53	42	Wprowadzenie rozwiązań typu e-urząd, dzięki którym ograniczone zostaną osobiste wizyty w urzędach	Gmina Murowana Goślina	2016	2020	W trakcie realizacji	środki własne	1. Liczba jednostek objętych systemem e-urząd [szt.]	5 000,00	162,00	42,00	0,00	119,05	średnioterminowe
54	43	Wprowadzenie systemu zarządzania energią w budynkach użyt. publ. i urządzeniach komunalnych	Gmina Murowana Goślina	2017	2020	Plan	środki własne, dofinansowanie zewnętrzne w ramach kompleksowych działań modernizacji energetycznej w budynkach	1. Liczba systemów zainstalowanych w budynkach [szt.]	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	6,00	5,00	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
55	44	Zielone zamówienia publiczne	Gmina Murowana Goślina	2017	2020	Planowane	nie dotyczy	1. Liczba instytucji, w których realizowane są zielone zamówienia [szt.]	0,00	470,00	320,00	0,00	0,00	średnioterminowe
56	45	Koordinacja Planowania Przestrzennego	Gmina Murowana Goślina	2017	2020	Planowane	nie dotyczy	1. Odsetek mpzp obejmujących swoim zasięgiem obszar gminy w których uwzględniono konieczność rozpatrywania wpływu dokonywanych zmian na realizację celów określonych w PGN [%]	0,00	pośrednie	pośrednie	0,00	Nie oszacowano	średnioterminowe
57	SUMA								117 792 385,00	11 563,74	7 638,05	2 894,30	15 421,79	–
58							Typ zadań	krótkoterminowe	15 427 255,00	404,68	187,61	0,00	82 230,45	–
59								średnioterminowe	102 365 130,00	11 159,06	7 450,44	2 894,30	13 739,47	–
60								długoterminowe	0,00	0,00	0,00	0,00	Nie oszacowano	–

Inwentaryzacja emisji dla
Rok inwentaryzacji
Liczba mieszkańców w roku inwentaryzacji
Wskaźniki emisji
Jednostka raportowania emisji

Murowana Goślina
2010
16 361
IPCC
Mg CO₂e

Podsumowanie inwentaryzacji

Końcowe zużycie energii

Sektor		Zużycie energii [MWh]														Razem
		Energia elektryczna	Ciepło/chłód	Paliwa kopalne							Odnawialne źródła energii					
				Gaz ziemny	LPG	Olej opałowy	Olej napędowy	Benzyna	Węgiel brunatny	Węgiel kamienny	Inne paliwa kopalne	Olej roślinny	Biopaliwa	Inna biomasa	Solarna cieplna	
BUDYNKI , WYPOSAŻENIE/URZĄDZENIA I PRZEMYSŁ																
Budynki, wyposażenie/urządzenia komunalne		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budynki, wyposażenie/urządzenia		23 676	0	3 080	0	48	0	0	0	24 224	0	0	0	0	0	51 028
Budynki mieszkalne		12 958	0	15 662	0	86	0	0	0	44 179	0	0	0	0	0	72 886
Oświetlenie publiczne		783	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	783
Przemysł	Non-ETS															
	ETS															
	Razem	8 499	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8 499
Suma budynki, wyposażenie/urządzenia i przemysł		45 916	0	18 742	0	134	0	0	0	68 403	0	0	0	0	0	133 196
TRANSPORT																
Pojazdy gminne		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Transport publiczny gminny		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Transport prywatny i komercyjny		0	0	12	8 726	0	42 021	64 419	0	0	0	0	0	0	0	115 177
Transport razem		0	0	12	8 726	0	42 021	64 419	0	0	0	0	0	0	0	115 177
INNE																
Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM		45 916	0	18 754	8 726	134	42 021	64 419	0	68 403	0	0	0	0	0	248 373

Wskaźniki emisji

Zastosowane wskaźniki emisji dla energii i paliw	Energia elektryczna		Ciepło/chłód	Paliwa kopalne								Odnawialne źródła energii				
	Krajowy	Lokalny		Gaz ziemny	LPG	Olej opałowy	Diesel	Benzyna	Węgiel brunatny	Węgiel kamienny	Inne paliwa kopalne	Biopaliwa	Olej roślinny	Inna biomasa	Solarna cieplna	Geotermia
Mg CO ₂ /MWh	0,8315	-	0,1990	0,2010	0,2248	0,2757	0,2640	0,2470	0,0000	0,3383	0,0000	0	0	0	0	0
Mg CH ₄ /MWh	0,000012	-	0	0,000004	0,000004	0,000036	0,000011	0,000011	0,000000	0,000004	0,000000	0	0	0	0	0
Mg N ₂ O/MWh	0,000018	-	0	0,000000	0,000000	0,000002	0,000002	0,000002	0,000000	0,000005	0,000000	0	0	0	0	0
GWP CH ₄	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
GWP N ₂ O	298	298	298	298	298	298	298	298	298	298	298	298	298	298	298	298

Emisje z sektorów nie związanych z energią

Sektory niezwiązane z energią	Emisja CO ₂ e [Mg]
Gospodarka odpadami	39
Gospodarka wodno-ściekowa	0
Inne	-34 086

Podsumowanie wielkości emisji gazów cieplarnianych

Sektor		Emisje CO2 [Mg] / CO2e [Mg]														
		Energia elektryczna	Ciepło/chłód	Paliwa kopalne							Odnawialne źródła energii					Razem
				Gaz ziemny	LPG	Olej opałowy	Olej napędowy	Benzyna	Węgiel brunatny	Węgiel kamienny	Inne paliwa kopalne	Olej roślinny	Biopaliwa	Inna biomasa	Solarna cieplna	
BUDYNKI , WYPOSAŻENIE/URZĄDZENIA I PRZEMYSŁ																
Budynki, wyposażenie/urządzenia komunalne		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budynki, wyposażenie/urządzenia		19 821	0	620	0	13	0	0	0	8 233	0	0	0	0	0	28 687
Budynki mieszkalne		10 848	0	3 150	0	24	0	0	0	15 014	0	0	0	0	0	29 036
Oświetlenie publiczne		655	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	655
Przemysł	Non-ETS															
	ETS															
	Razem	7 115	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7 115
Suma częściowa		38 439	0	3 770	0	37	0	0	0	23 247	0	0	0	0	0	65 493
TRANSPORT																
Pojazdy gminne		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Transport publiczny gminny		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Transport prywatny i komercyjny		0	0	2	1 963	0	11 131	15 970	0	0	0	0	0	0	0	29 066
Suma częściowa		0	0	2	1 963	0	11 131	15 970	0	0	0	0	0	0	0	29 066
INNE																
Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
INNE NIE ZWIĄZANE Z ENERGIĄ																
Gospodarka odpadami																39
Gospodarka wodno-ściekowa																0
Inne																-34 086
RAZEM		38 439	0	3 772	1 963	37	11 131	15 970	0	23 247	0	0	0	0	0	60 512

**Elementy zrównoważonej mobilności miejskiej
Suplement do Planu Gospodarki Niskoemisyjnej
Miasta i Gminy Murowana Goślina
przyjętego do realizacji uchwałą nr XVIII/162/2016 Rady Miejskiej w
Murowanej Goślinie z dnia 22 marca 2016 r. zmieniającą uchwałę nr
XV/147/2016 Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie z dnia 14 stycznia 2016 r.**

1. Wstęp. Zakres i cel opracowania

Niniejszy dokument stanowi suplement do Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Miasta i Gminy Murowana Goślina, który został przyjęty Uchwałą Nr XV/147/2016 Rady Miejskiej Murowana Goślina z dnia 14 stycznia 2016 r. i określa wpływ działań zawartych w planie, na mobilność mieszkańców wszystkich miejscowości gminy w miejskim obszarze funkcjonalnym Poznania. Dokument został przygotowany zgodnie z wymaganiami zawartymi w dokumencie Komisji Europejskiej COM(2013) 913 z dnia 17.12.2013 r. pt. „Koncepcja dotycząca planów mobilności w miastach zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju”, stanowiącym załącznik nr 1 do Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Wspólne dążenie do osiągnięcia konkurencyjnej i zasobooszczędnej mobilności w miastach”.

Głównym celem działań w zakresie mobilności jest zwiększenie dostępności wszystkich obszarów gminy, stanowiących element miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania oraz zapewnienie wysokiej jakości przemieszczania się zgodnymi z zasadami zrównoważonego rozwoju, które obejmuje:

- dojazd do miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania,
- przejazd przez ten obszar, jak również
- przemieszczanie się w jego obrębie.

Główny cel działań mobilnościowych jest ściśle powiązany z głównym celem Planu Gospodarki Niskoemisyjnej który zakłada transformację miasta i gminy w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, poprzez:

- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych,
- poprawę efektywności energetycznej,
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i
- poprawę jakości powietrza.

Realizacja tych celów pod względem mobilnościowym zakłada:

- preferencję różnorodnych środków transportu zbiorowego w podróżach zewnętrznych oraz pomiędzy najbardziej odległymi miejscowościami gminy,
- preferencję ruchu pieszego i rowerowego wewnątrz gminy, zwłaszcza wokół Murowanej Gośliny i sąsiadujących miejscowości,
- podejmowanie działań do pełnego wykorzystania pojemności używanych środków transportu,
- modernizację układu drogowego tak, aby minimalizować przebiegi pojazdów na terenie gminy,
- modernizację skrzyżowań ułatwiających włączanie się do ruchu z dróg gminnych na drogi wojewódzkie i drogi powiatowe o dużym natężeniu ruchu (skrzyżowania z ruchem okrężnym i skrzyżowania skanalizowane),
- wspieranie działań pozostałych interesariuszy umożliwiających tworzenie sieci drogowej, w ramach której możliwe jest rozdzielenie ruchu tranzytowego od lokalnego na terenie gminy, zwłaszcza w zakresie transportu towarowego,
- podejmowanie działań umożliwiających budowę infrastruktury dla potrzeb eksploatacji pojazdów elektrycznych,

- lobbing wśród posłów i senatorów tworzenia prawa dającego władzom gminy możliwość podjęcia działań promujących używanie pojazdów z napędem alternatywnym (elektrycznym lub hybrydowym) i pojazdów wyposażonych w silniki spełniające najwyższe normy czystości spalin,
- zwiększenie wśród mieszkańców poziomu świadomości wpływu poszczególnych środków transportu na środowisko naturalne.

Cel ten jest także zgodny z wizją rozwoju gminy zawartą w Strategii Rozwoju Gminy Murowana Goślina na lata 2013-2020.

Gmina Murowana Goślina będzie ważnym ośrodkiem organizującej się Metropolii Poznań. Miasto Murowana Goślina odgrywać będzie rolę lokalnego centrum, w którym świadczone są usługi i realizowane są projekty istotne dla mieszkańców gminy i sąsiednich obszarów. Jednocześnie Murowana Goślina rozwijać się będzie jako miasto dobrego życia zgodnie z zasadami ruchu Cittaslow.

Konkurencyjność gminy będzie oparta o ofertę zamieszkania atrakcyjną dla dotychczasowych mieszkańców, jak i osób zamierzających osiedlić się w okolicach Poznania. Ważnym jest, aby oferta zamieszkania była konkurencyjna dla młodych osób, atrakcyjna dla rodzin, przyjazna dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Za najważniejsze warunki takiego rozwoju gminy Murowana Goślina uznaje się:

- dobrze rozwiniętą infrastrukturę, w której zaraz po systemie wodociągowym i kanalizacyjnym **następuje istotny przyrost budowanych dróg,**
- **sprawny transport publiczny jako element systemu aglomeracyjnego,**
- **dbałość o jakość przestrzeni w mieście** i w poszczególnych wioskach oraz realizowany z powodzeniem proces rewitalizacji miasta,
- **infrastrukturę dla aktywnej turystyki** na najwyższym poziomie w okolicach Poznania, jednocześnie szanującą środowisko przyrodnicze,
- atrakcyjną ofertę edukacyjną począwszy od rozwiniętej sieci przedszkoli po kształcące na wysokim poziomie gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, a także realizowane we współpracy z uczelniami wyższymi formy kształcenia dorosłych,
- rozwijanie znaczących, co najmniej w województwie, przedsięwzięć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, współtworzonych przez mieszkańców gminy i sąsiednich obszarów¹.

Pakiet zaproponowanych działań stanowi wyjście do zmiany zachowań komunikacyjnych mieszkańców Gminy Murowana Goślina poprzez podniesienie jakości transportu publicznego i wzrost intermodalności w podróżach zewnętrznych.

Podjęte w planie działania zakładają równomierny rozwój wszystkich rodzajów transportu, których ostateczny wybór na danym obszarze, determinowany będzie dostępnością infrastruktury drogowej lub torowej o odpowiednich parametrach, rozmieszczeniem generatorów ruchu, średnim czasem i średnią długością podróży, potrzebami transportowymi mieszkańców, energochłonnością i efektywnością

¹ Strategia Rozwoju Gminy Murowana Goślina na lata 2013–2020 str. 13 Załącznik do Uchwały Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie Nr XXIX/290/2013 z dnia 24 września 2013 roku

ekonomiczną. Aby osiągnąć jak najlepsze wskaźniki ekonomiczne i jakościowe systemu transportowego gminy, przewiduje się w przyszłości współdział jak najszerzych kręgów lokalnego społeczeństwa w pracach nad planem mobilności. Niniejszy plan przewiduje budowę zintegrowanego systemu transportowego przy wykorzystaniu zarówno środków infrastrukturalnych, jak i organizacyjnych. Dlatego w procesie organizacji systemu przewiduje się wysoki poziom współpracy, koordynacji i konsultacji między różnymi szczeblami samorządu terytorialnego.

Intermodalność obok integracji, będzie jednym z podstawowych narzędzi pozwalających wykorzystać efekt synergii wszystkich środków transportowych poruszających się na terenie gminy. Dotyczy to przede wszystkim ruchu zewnętrznego, zarówno w stronę Poznania, jak i pozostałych gmin sąsiednich: Czerwonaka, Obornik Wlkp. i Skoków.

Szczególne miejsce w procesie doskonalenia systemu stanowić będą mieszkańcy oraz inni interesariusze (np. policja, straż miejska, organizacje społeczne lub duże podmioty gospodarcze), mogący na bieżąco zgłaszać uwagi na temat funkcjonowania transportu oraz propozycję potencjalnych zmian. Tylko przy tak funkcjonującym procesie wymiany informacji, Urząd Miasta i Gminy Murowana Goślina może zagwarantować sobie wysoki poziom akceptacji i wsparcia ze strony mieszkańców.

System transportowy wykreowany w ramach działań określonych w planie będzie charakteryzował się następującymi cechami:

- a) będzie bardziej dostępny i będzie spełniał podstawowe potrzeby wszystkich użytkowników w zakresie mobilności;
- b) będzie zaspokajał różnego rodzaju zapotrzebowania na mobilność i usługi transportowe mieszkańców, przedsiębiorstw usługowych i sektora przemysłowego;
- c) będzie lepiej integrował różne rodzaje transportu;
- d) będzie spełniał wymogi dotyczące zrównoważonego rozwoju, mające na celu zrównoważenie potrzeb związanych z rentownością, sprawiedliwością społeczną, ochroną zdrowia i jakością środowiska;
- e) będzie pozwalał na lepsze zagospodarowanie przestrzeni miejskiej oraz na lepsze wykorzystanie istniejącej infrastruktury transportowej i usług świadczonych w zakresie transportu;
- f) będzie wpływał na zwiększenie atrakcyjności środowiska miejskiego, podniesienie jakości życia i poziomu zdrowia publicznego;
- g) będzie przyczyniał się do zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- h) będzie przyczyniał się do ograniczenia zanieczyszczenia powietrza i zanieczyszczenia hałasem, emisji gazów cieplarnianych i zużycia energii.

2. Ogólna diagnoza zrównoważonej mobilności na terenie gminy Murowana Goślina i określenie obszarów interwencji

2.1. Ogólna charakterystyka gminy Murowana Goślina

Gmina Murowana Goślina to gmina miejsko-wiejska w środkowej części województwa wielkopolskiego. Geograficznie gmina jest ulokowana na Nizinie Wielkopolskiej w dolinie Warty. Według danych z 31 grudnia 2015 r. gminę zamieszkiwało 16.653 osób. W skład gminy wchodzi 23 sołectwa: Białęgi, Białężyn, Boduszewo, Długa Goślina, Głębocko, Głębocek, Kamińsko, Kąty, Łopuchowo, Łopuchówko, Łoskoń Stary, Mściszewo, Nieszawa, Przebędowo, Raduszyn, Rakownia, Starczanowo, Trojanowo, Uchorowo, Wojnowo, Wojnówka, Zielonka i Złotoryjsko oraz miasto Murowana Goślina, które zamieszkuje 10.296 mieszkańców. Ludność miasta stanowi aż 62,2% mieszkańców gminy. Obok Murowanej Gośliny do największych miejscowości gminy należą Przebędowo (970), Rakownia (618), Uchorowo (449), Długa Goślina (441) i Łopuchowo (430). Większość z nich zlokalizowanych jest w bezpośrednim sąsiedztwie miasta. Siedziba władz gminnych znajduje się w Murowanej Goślinie, która pełni centrum administracyjne i kulturowe jednostki. Gmina zajmuje obszar o powierzchni 172 km², który stanowi 9,05% powierzchni powiatu poznańskiego.

Z Poznaniem, gmina Murowana Goślina połączona jest drogą nr 196, która ma status drogi wojewódzkiej. Alternatywą dla tego połączenia może być przejazd drogą powiatową 2406P Bolechowo – Biedrusko – Radojewo - Poznań.

Część miejscowości gminy posiada także dogodne połączenie kolejowe poprzez linię kolejową nr 356 relacji Poznań – Wągrowiec - Gołańcz. Na terenie gminy zlokalizowana jest 1 stacja kolejowa: Murowana Goślina i 4 przystanki kolejowe: Zielone Wzgórza, Przebędowo, Łopuchowo i Łopuchowo Osiedle. Średni czas dojazdu z Murowanej Gośliny do centrum Poznania waha się w granicach 30 minut w przypadku połączeń kolejowych, od 55 do 67 minut w przypadku połączeń autobusowo-tramwajowych oraz od 45 do 70 minut w przypadku podróży realizowanych samochodem osobowym.

Gmina Murowana Goślina graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminą miejsko-wiejską Rogoźno w powiecie obornickim (18.208 mieszk.),
- od północnego wschodu z gminą miejsko-wiejską Skoki (9.341 mieszk.) w powiecie wągrowieckim,
- od wschodu z gminą wiejską Kiszewo w powiecie gnieźnieńskim (5.436 mieszk.) i z gminą miejsko-wiejską Pobiedziska w powiecie poznańskim (18.969 mieszk.).
- od południa z gminą Czerwonak (26.861 mieszk.) w powiecie poznańskim,
- od zachodu z gminą wiejską Suchy Las (16.209 mieszk.) w powiecie poznańskim i gminą miejsko-wiejską Oborniki (33.646 mieszk.) w powiecie obornickim.

Bliskość Poznania powoduje, że ruch w gminie Murowana Goślina charakteryzuje się wysokim udziałem ruchu tranzytowego. Od północy na teren gminy w ciągu doby wjeżdża

13.566 pojazdów, w tym 9.419 samochodów osobowych (69,4%), 1.914 samochodów dostawczych (14,1%) i 1.630 samochodów ciężarowych² (12,2%).

Gmina Murowana Goślina wchodzi w skład powiatu poznańskiego. Należy do gmin o niższym stopniu zaludnienia. Mimo, że obszar gminy stanowi 9,05% powierzchni powiatu, to liczba jej mieszkańców stanowi tylko 4,66% mieszkańców powiatu. Średnia gęstość zaludnienia w gminie to 97,28 osób/km².

Atutem gminy jest wysoki udział mieszkańców w wieku produkcyjnym, który wynosi 67,9%. To najwyższy wskaźnik w powiecie poznańskim, obok gminy Czerwonak (66,3%). Oznacza to, że obydwie gminy korzystające z tego samego układu drogowego mają najwyższy udział grupy osób charakteryzujących się najwyższą ruchliwością. Na równie wysokim poziomie utrzymuje się udział osób w wieku przedprodukcyjnym, który wynosi 19,43%. Średnia wieku mieszkańców gminy wynosi 37,4 lat i jest zbliżona do średniej powiatowej. Niepokojącymi trendami jakie pojawiły się w ostatnich latach na terenie gminy jest ujemne saldo migracji i przyrost naturalny poniżej średniej w powiecie. Powoduje to, że postępujący proces starzenia się społeczeństwa w gminie Murowana Goślina będzie przebiegać szybciej niż na obszarach sąsiednich gmin, co będzie miało wpływ na zmniejszanie się ruchliwości mieszkańców.

² Biuro Inżynierii Transportu - Badania i opracowanie Planu Transportowego Aglomeracji Poznańskiej – Raport z II etapu – Badania modelowe, Poznań 2013 r.

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne

Murowana Goślina jest gminą przemysłowo-rolniczą. Jej całkowita powierzchnia to 172 km². Użytki rolne zajmują 44,7% powierzchni gminy, z czego grunty orne – 6.248 ha, sady – 140 ha, łąki trwałe 815 ha, pastwiska trwałe – 226 ha i grunty rolne zabudowane 169 ha. Grunty leśne zajmują 47,24% powierzchni gminy. Są to w głównej mierze obszary Puszczy Zielonka. Grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią tylko 4,55% powierzchni gminy, z czego tereny mieszkaniowe – 223 ha, a tereny przemysłowe – 36 ha. Użytki ekologiczne zajmują 42 ha – 0,24% powierzchni gminy, nieużytki 237 ha – 1,37%, a tereny różne 12 ha – 0,07%

Największym skupiskiem zabudowy mieszkaniowej na terenie gminy jest osiedle Zielona Wzgórza, zlokalizowane w południowo-zachodniej części miasta Murowana Goślina. Na pozostałym obszarze dominuje zabudowa jednorodzinna i zagrodowa.

Średnia gęstość zaludnienia dla całej gminy wynosi 97,28 osób/km². To jeden z najniższych wskaźników w skali powiatu poznańskiego. Dla porównania średnia gęstość zaludnienia w powiecie poznańskim wynosi 188 mieszk. / km². Ludność miasta stanowi aż 62,2% mieszkańców gminy. Przy niewielkiej powierzchni miasta wynoszącej 7,15 km², gęstość zaludnienia tego najbardziej zurbanizowanego obszaru w gminie wynosi 1.440 mieszk. / km². Wielkość ta oscylująca w granicach średniej wszystkich miast powiatu poznańskiego. Należy jednak podkreślić, że stopień urbanizacji jest najwyższy spośród wszystkich miast gmin drugiego pierścienia, czyli gmin nie sąsiadujących bezpośrednio z Poznaniem.

Na terenie miasta przeważa zabudowa wielorodzinna typu blokowego, która stanowi ponad 50% mieszkań. Wynika to z charakteru zabudowy powstałej na terenie osiedla Zielone Wzgórza. Choć na terenie tym dominuje zabudowa wielopiętrowa, to stylem nawiązuje ona do dawnej zabudowy małomiasteczkowej. Pozostałe mieszkania w mieście znajdują się w starych kamieniczkach oraz w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej.

W zabudowie mieszkaniowej wsi przewagę wykazuje zabudowa zagrodowa i jednorodzinna. Występuje też zabudowa wielorodzinna blokowa. Większe jej skupiska występują we wsiach, w których istniała gospodarka wielkotowarowa tj. w Uchorowie, Łopuchowie, Wojnowie, Nieszawie, Przebędowie, Łopuchówku i Kątach. Obecnie, w zabudowie mieszkaniowej na terenie obszarów wiejskich gminy ponownie zaczyna dominować zabudowa jednorodzinna. W ostatnim okresie ożywienia budowlanego, na terenie gminy rozpoczęto realizację wielu zespołów osiedli domów jednorodzinnych. Miejscowościami najbardziej aktywnymi pod względem budownictwa mieszkaniowego są: Murowana Goślina, Kamińsko, Rakownia, Mściszewo oraz Długa Goślina i Białężyn – wsie położone w najintensywniej urbanizującej się części obszaru gminy.

Choć tereny inwestycyjne gminy zlokalizowane są głównie na terenie miasta, to przeważnie są one dobrze rozdzielone od terenów mieszkaniowych. Główną lokalizacją zakładów jest ul. Przemysłowa i ul. Polna. Do największych zakładów pracy na terenie gminy należy zaliczyć :

- Wielkopolskie Zakłady Farmaceutyczne BIO-WIN S.A., w Murowanej Goślinie w północno-wschodniej części Murowanej Goślinie,
- Hilding Polska Sp. z o.o. (produkcja materacy i łóżek) w Murowanej Goślinie (ul. Polna),

- Zakład Przetwórczy Kazeiny PHZ SM Lacpol Sp. z o.o. w Murowanej Goślinie (ul. Przemysłowa)
- Inline Poland Sp. z o.o. w Murowanej Goślinie (ul. Polna)
- Leśny Zakład Doświadczalny, w Murowanej Goślinie (ul. Rogozińska).
- zakłady hodowlane Nortex Sp. z o.o., w Szymankowie (koło Uchorowa)

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań Kształtowania i Zagospodarowania Przestrzennego Gminy dalszy rozwój przemysłu skupiony będzie na gruntach miasta Murowana Goślina oraz sołectwa Trojanowo, stanowiąc duży zwarty kompleks przestrzenny rozciągający się po północno-wschodniej stronie linii kolejowej Poznań – Wągrowiec.

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań Kształtowania i Zagospodarowania Przestrzennego Gminy dalszy rozwój przemysłu skupiony będzie przede wszystkim we wsi Mściszewo, wzdłuż obwodnicy miasta, po jej zachodniej stronie oraz po stronie północno-zachodniej skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 187 oraz obwodnicy miasta w Trojanowie. Kolejnymi obszarami inwestycyjnymi będą także działki na pograniczu wsi Trojanowo i Głębocko, oraz tereny w zachodniej części Uchorowa, przy drodze wojewódzkiej 187.

Rozmieszczenie przestrzenne zakładów przemysłowych powoduje, że w miarę proste jest zarządzanie ruchem samochodów ciężarowych, które zabezpieczają obsługę logistyczną. Dojazd do wszystkich terenów przemysłowych możliwy jest przeważnie z ciągu dróg powiatowych i wojewódzkich. Pewnym problemem jest nakładanie się ruchu towarowego związanego z dostawami i odbiorem wyrobów z dużych zakładów pracy, z ruchem tranzytowym występującym głównie na drodze 196.

Ważnymi generatorami ruchu są szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły zawodowe, technika oraz szkoły policealne. W 2015 roku w Gminie Murowana Goślina było 5 szkół podstawowych i 2 gimnazja, zarządzane przez Urząd Gminy i jeden zespół szkół ponadgimnazjalnych zarządzany przez Powiat Poznański. W roku szkolnym 2014/2015 w szkołach podstawowych uczyło się ponad 1.218 uczniów, w szkołach gimnazjalnych 457 uczniów. W zakresie szkół ponadgimnazjalnych młodzież z gminy Murowana Goślina uczęszcza głównie do placówek zlokalizowanych w Bolechowie (ok. 130 uczniów z obszaru gminy Murowana Goślina) i w Poznaniu. Rozmieszczenie placówek oświatowych na terenie gminy przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela nr 1. Rozmieszczenie największych placówek oświatowych na terenie gminy i liczba uczniów

Rodzaj placówki Miejscowość	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoły ponadgimnazjalne
Murowana Goślina	364	228	120
Murowana Goślina Zielone Wzgórza	653	229	
Długa Goślina	60		
Białężyn	67		
Łopuchowo	74		

Kolejnymi generatorami ruchu na terenie gminy są supermarkety. Ich powstanie to efekt zmian w sieci handlowej, gdzie małe lokalne sklepy są wypierane przez sieciowe supermarkety o powierzchni od 400 do 2500 m². Są one zlokalizowane tylko i wyłącznie w Murowanej Goślinie (2 Biedronki, Mila i Tesco).

Nieduży obszar miasta oraz skoncentrowanie w nim podstawowych usług i handlu promują w mobilności wewnętrznej miasta ruch rowerowy i miejski transport publiczny. Transport publiczny odgrywa również ważną rolę w połączeniach Murowanej Gośliny z pozostałymi miejscowościami gminy i całego powiatu.

Prowadzenie strategii zrównoważonego rozwoju jest także ważne z uwagi funkcji turystycznych, jakie spełnia gmina w metropolii poznańskiej. Wynika to głównie z bliskości Puszczy Zielonki.

2.3. Sieć drogowa

Komunikacja wewnątrz gminy oparta jest na systemie dróg o łącznej długości 262,89 km, w skład którego wchodzi drogi wojewódzkie nr 196 i 187, drogi powiatowe oraz drogi gminne. Mimo rozwiniętej sieci ulicznej gminy, duża część dróg wymaga modernizacji, a 28,8% w mieście i około 60% na obszarach wiejskich powinna być dodatkowo utwardzona. Głównymi drogami zapewniającymi obsługę komunikacyjną gminy zarówno wewnętrzną, jak i zewnętrzną są:

- 1.) droga wojewódzkie
 - a. nr 196 Poznań - Czerwonak - Murowana Goślina - Łopuchowo - Skoki - Wągrowiec.
 - b. nr 187: Murowana Goślina - Białężyn - Uchorowo - Oborniki - Szamotuły - Pniewy.
- 2.) drogi powiatowe
 - a. nr 2029P relacji Murowana Goślina – Rogoźno
 - b. nr 2399P relacji Murowana Goślina - Zielonka

Pozostałe drogi powiatowe stanowią uzupełnienie sieci łącząc drogi wojewódzkie i główne drogi powiatowe. W ciągu doby drogami wojewódzkimi przejeżdża łącznie:

- a) 16.845 pojazdów na odcinku pomiędzy Murowaną Gośliną, a Bolechowem, z których 8.100 to pojazdy mieszkańców gminy, dojeżdżających do Poznania,
- b) 9.069 pojazdów na odcinku pomiędzy Murowaną Gośliną, a Sławą, wśród których 924 dojeżdża do Łopuchowa,
- c) 5.042 pojazdy na odcinku od obwodnicy do Uchorowa,

Na drogach powiatowych dobowe natężenie ruchu kształtuje się od 2012 (2399P) do 3230 pojazdów (2029P). Dość wykorzystywaną drogą jest także droga powiatowa 2025P Murowana Goślina - Pacholewo, z której korzysta 1.120 pojazdów na dobę. Na pozostałych drogach powiatowych dobowe natężenie ruchu nie przekracza 500 pojazdów. Do 2010 roku ruch przez centrum Murowanej Gośliny kształtował się na poziomie 13.860 pojazdów na dobę. Obecnie natężenie ruchu przez centrum miasta, uległo istotnemu zmniejszeniu, dzięki budowie obwodnicy o długości 9,3 km, omijającej miasto po stronie zachodniej. Tym samym ruch w mieście jest zdominowany przez ruch lokalny. Układ sieci drogowej jest rozproszony promieniście do wszystkich miejscowości gminy. Powoduje to, że niemal przy wszystkich podróżach zewnętrznych, mieszkańcy obszarów wiejskich muszą przejeżdżać w pobliżu miasta, nie mając drogi alternatywnej.

Charakterystyczną cechą układu drogowego Miasta i Gminy Murowana Goślina jest skupienie ruchu drogowego wokół drogi wojewódzkiej 196, która w kierunku Poznania prowadzi wąskim korytarzem wzdłuż doliny Warty bez żadnej możliwości wykreowania przejazdu alternatywnego na odcinku od drogi powiatowej 2406P w Bolechowie do granicy miasta Poznania. Oznacza to, że wszelkie zakłócenia w ruchu występujące na tej drodze, na terenie Poznania i gminy Czerwonak mają wpływ na ruch w Murowanej Goślinie i dotyczy to zarówno ruchu samochodów osobowych, jak i autobusów transportu publicznego.

Ruch drogowy na wszystkich drogach wojewódzkich jest zdominowany przez samochody osobowe (81,6%). Kolejnymi grupami pojazdów są lekkie samochody ciężarowe (9%) oraz duże samochody ciężarowe (7,3%). Znamiennym faktem jest

znacznie większy udział ruchu samochodów ciężarowych na drodze wojewódzkiej nr 187, który wynosi odpowiednio 12,6% i 17,8%.

Tabela nr 2. Natężenie ruchu drogowego na terenie Miasta i Gminy Murowana Goślina wg badań GDDKiA

Nr drogi woj.	Opis odcinka		Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych							
	Dł.[km]	Nazwa	O	M	SoM	Lsc	Scbp	Sczp	A	C
187	10,0	Uchorowo-Przebędowo	5 420	27	3735	683	314	612	38	11
196	16,2	Poznań – Murowana Goślina	16 845	101	13 745	1516	573	657	219	34
196	10,0	Murowana Goślina-Sława	9 069	63	7464	744	163	544	82	9

Źródło: www.gddkia.pl

O - ogółem; M - motocykle; SoM - samochody osobowe (mikrobusy); Lsc - lekkie samochody ciężarowe; Scbp - samochody ciężarowe bez przyczepy; Sczp - samochody ciężarowe z przyczepą; A - autobusy; C – ciągniki rolnicze

Długość dróg gminnych wynosi 165,993 km, z czego 133,200 km na obszarze wiejskim. 60,266 km dróg gminnych jest utwardzone, z czego 22,886 km w mieście.

Tabela nr 3. Struktura dróg na terenie Miasta i Gminy Murowana Goślina

Nr drogi	Przebieg	Długość [km]	Udział
Drogi wojewódzkie			
187	Murowana Goślina - Białężyn - Uchorowo - Oborniki - Szamotuły – Pniewy	8,800	8,79%
196	Wągrowiec – Murowana Goślina – Bolechowo – Owińska – Czerwonak – Koziegłowy – Poznań	14,296	
Drogi powiatowe			
1660P	Sławica - Zielonka.	1,948	28,34%
2025P	Pacholewo - Murowana Goślina.	9,686	
2029P	Rogoźno - Murowana Goślina.	8,551	
2036P	Pacholewo – Białężyn	2,843	
2393P	Boduszewo – Karczewo	7,992	
2394P	Boduszewo - Tuczo	8,694	
2395P	Białęgi - Długa Goślina	3,617	
2396P	Wojnowo – Brody	3,390	
2397P	Długa Goślina – Skoki	0,870	
2389P	Łopuchowo – Głębocko	4,677	
2399P	Murowana Goślina - Zielonka	9,776	
	drogi powiatowe w granicach administracyjnych miasta (ul. Gnieźnieńska i Mściszewska)	3,704	
	drogi pozbawione kategorii dróg wojewódzkich Uchwałą nr XIV/398/16 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 stycznia 2016 r. (poprzednio odcinki dróg wojewódzkich 187 i 196)	8,760	
	Razem drogi powiatowe:	74,508	
	Drogi gminne	165,293	62,87%
	Razem:	262,890	

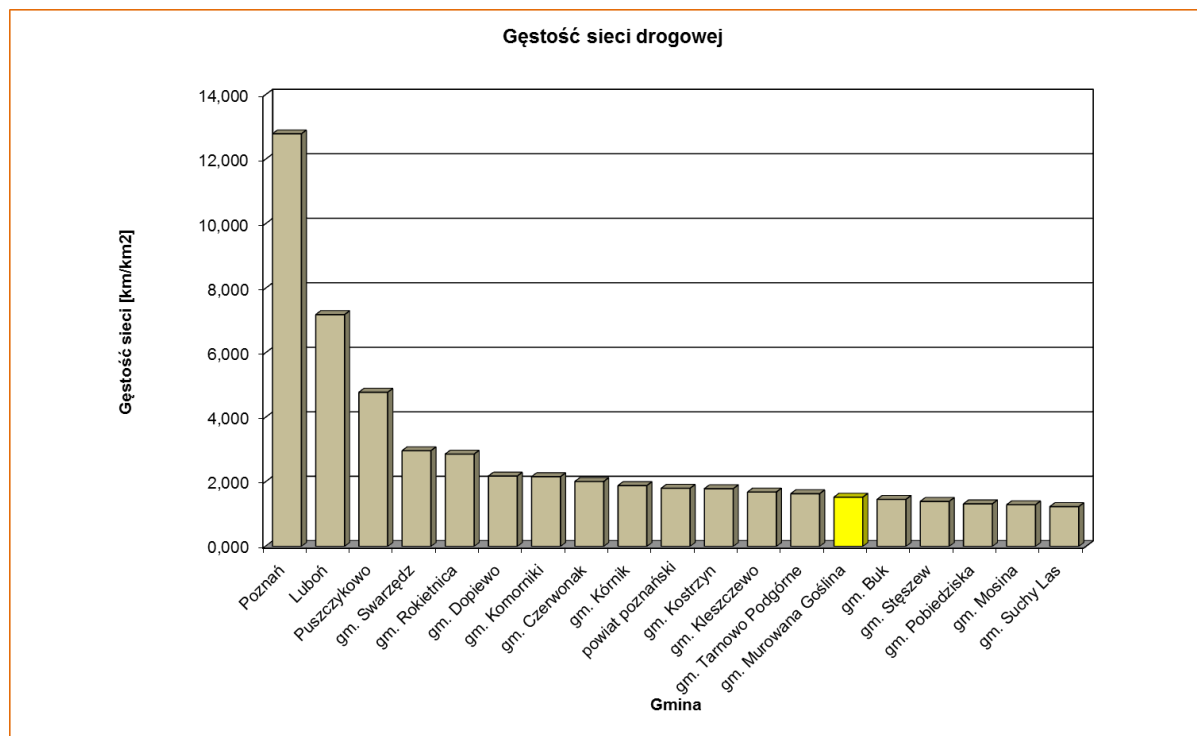
Ruch ciężarowy dopuszczany jest na całej sieci drogowej za wyjątkiem:

- strefy staromiejskiej

- osiedla Zielone Wzgórza
- wiaduktu na ul. Gnieźnieńskiej

Także na całej sieci dróg powiatowych obowiązuje ograniczenie wjazdu dla samochodów ciężarowych o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 15 ton.

Nasylenie dróg na terenie gminy Murowana Goślina wynosi 1,526 km/km². To wskaźnik porównywalny z takimi gminami jak Buk, Kleszczewo, Kostrzyn i Tarnowo Podgórne. Należy jednak podkreślić, że w porównaniu z w/w gminami, przez Murowaną Goślinę nie przebiega żadna droga krajowa, a rozwój sieci drogowej limitowany jest także układem przestrzennym, w którym dominują obszary leśne i uprawy rolne.

Rys.1.

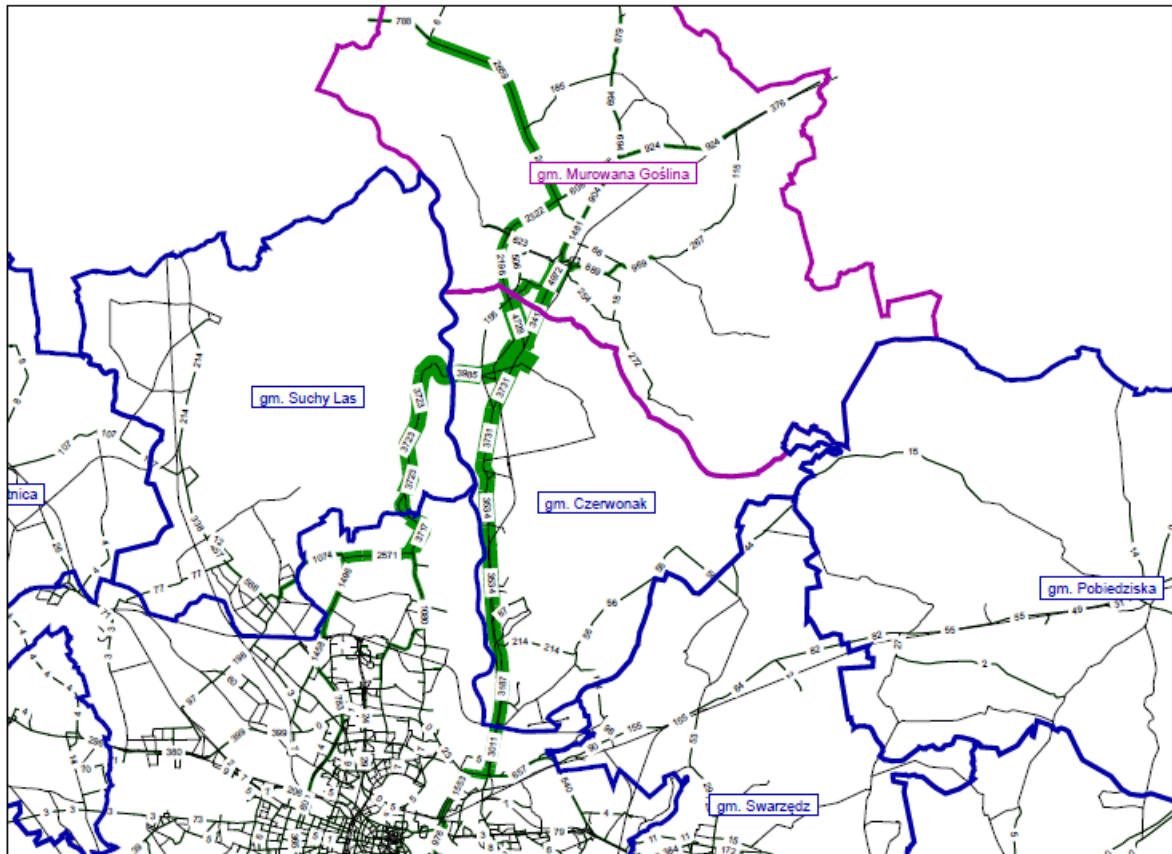
Układ drogowy gminy charakteryzuje się wysoką funkcjonalnością, głównie za sprawą budowy w latach 2010-2012 obwodnicy Murowanej Gośliny. Jej przebieg oraz skanalizowane skrzyżowania umożliwiają dogodny dojazd samochodów ciężarowych do głównych zakładów przemysłowych, z pominięciem centrum miasta. Obecnym wyzwaniem jest rozbudowa układu drogowego pod kątem jak najlepszego objęcia nim wszystkich nowo powstających terenów mieszkaniowych i inwestycyjnych. Ważna jest także taka modernizacja dróg, aby poprawić ich dostępność dla środków transportu publicznego, poprzez ich poszerzanie, wzmacnianie ich konstrukcji, budowę platform przystankowych oraz pętli nawrotowych. Ma to szczególne znaczenie przy uwzględnieniu liczby mieszkańców nie posiadających dostępu do samochodu. W ramach modernizacji ważne jest także jak najlepsze łączenie sieci dróg gminnych z drogami wojewódzkimi i powiatowymi.

2.4. Motoryzacja indywidualna

Wg danych Starostwa Powiatowego w Poznaniu liczba zarejestrowanych samochodów osobowych w powiecie na koniec 2014 r. wynosiła 204.023 jednostek. Daje to wskaźnik motoryzacji na poziomie 568 samochodów osobowych na 1.000 mieszkańców. Gmina Murowana Goślina charakteryzuje się najniższym poziomem motoryzacji indywidualnej w powiecie. Liczba zarejestrowanych samochodów osobowych dostępnych w gospodarstwach domowych wg badań ankietowych jest niższa o 27,3% niż średnia w powiecie poznańskim i wynosi 413 samochodów / 1.000 mieszk. Gmina charakteryzuje się także najniższym wskaźnikiem samochodów osobowych przypadających na jedno gospodarstwo domowe. W Murowanej Goślinie wskaźnik ten wynosi 0,88, podczas gdy w powiecie jego wartość oscyluje w granicach 1,18 samochodu na jedno gospodarstwo domowe.

W procesie zarządzania mobilnością nie można zapominać, że gmina charakteryzuje się **najwyższym w powiecie wskaźnikiem udziału gospodarstw niezmotoryzowanych** i to zarówno na obszarze miasta (31,6%), jak i na pozostałym obszarze gminy (**37% gospodarstw niezmotoryzowanych**). Trudno się więc dziwić, że gmina charakteryzuje się najwyższym udziałem podróży pieszych i rowerowych, porównywalnym dla obszarów miejskich³. Blisko 1/3 podróży na obszarach wiejskich realizowana jest pieszo lub na rowerze. **Dlatego w dalszym ciągu ważnym będzie rozwijanie zintegrowanego transportu publicznego, aby przeciwdziałać zjawiskom wykluczenia społecznego.**

³ Biuro Inżynierii Transportu - Badania i opracowanie Planu Transportowego Aglomeracji Poznańskiej – Raport z II etapu – Badania modelowe, Poznań 2013 r.

Rys.2. Główne kierunki podróży mieszkańców Murowanej Gośliny, realizowane samochodami osobowymi⁴

⁴ Biuro Inżynierii Transportu - Badania i opracowanie Planu Transportowego Aglomeracji Poznańskiej – Raport z II etapu – Badania modelowe, Poznań 2013 r.

2.5. Sieć parkingowa

Jednym z narzędzi zmiany przyzwyczajeń i zachowań komunikacyjnych jest odpowiednia polityka parkingowa. Z uwagi na fakt, że większość celów podróży zlokalizowanych jest w Poznaniu, zmiana zachowań komunikacyjnych determinowana będzie przede wszystkim polityką parkingową miasta, a zwłaszcza wielkością strefy płatnego postoju w ścisłym centrum Poznania. Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Murowana Goślina⁵, działania gminy ograniczają się głównie do budowy parkingów „park and ride” w sąsiedztwie dworców i przystanków kolejowych. Pierwszy taki obiekt powstał w sąsiedztwie stacji kolejowej Murowana Goślina w 2014 roku. Obecne wypełnienie tego obiektu wynosi 100%, dlatego przewidywana jest dalsza rozbudowa systemu parkingowego.

Wg SUKiZP gminy każdy inwestor zobowiązany jest do budowy 2 miejsc postojowych przy domu jednorodzinnym, 1,5 miejsca na każde mieszkanie w zabudowie wielorodzinnej oraz minimum 3 miejsca postojowe na 10 zatrudnionych lub użytkowników lub na każde 100 m² powierzchni użytkowej budynku w przypadku obiektów handlowych i produkcyjnych. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 2.856 ogólnodostępnych miejsc parkingowych z czego 1373 na wydzielonych placach, 1159 prostopadle do osi drogi, 217 równolegle i 107 skośnie⁶. Tym samym popyt na jedno miejsce parkingowe wynosi 2,39 samochodu osobowego. To bardzo dobry wynik. Dla porównania średni wskaźnik popytu w powiecie poznańskim wynosi 3,05.

Na terenie gminy 83,5% parkowań odbywa się bez problemów. Niewielkie niedogodności pojawiają się w 11,3% przypadków. Szukanie miejsca parkingowego lub czekanie na jego zwolnienie dotyczy 4,2 % parkowań. Najwięcej – 12,8% problemów w tym aspekcie wystąpiło na terenie osiedla Zielone Wzgórze. Także na tym osiedlu dochodzi do parkowań daleko od miejsca docelowego. Dotyczy to 1% ogółu parkujących kierowców, podczas gdy średnio w powiecie problem taki zgłaszało 0,1% kierowców. Wynika z tego, że podaż miejsc postojowych na tym osiedlu jest zbyt mała.

⁵ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Murowana Goślina przyjęte Uchwałą Nr XXXIII/321/2009 z dnia 28 września 2009 r.

⁶ BIT Poznań Sp. j. - Badanie powiązań funkcjonalno-przestrzennych w zakresie parkingów dla obszaru aglomeracji poznańskiej – Poznań 2015 rok.

2.6. Drogowy transport zbiorowy

Publiczny transport zbiorowy na terenie gminy Murowana Goślina jest organizowany zarówno przez Miasto Poznań, w którego imieniu działa poznański Zarząd Transportu Miejskiego, jak i samodzielnie przez gminę Murowana Goślina. ZTM Poznań jest organizatorem linii łączących Przebędowo i Murowaną Goślinę z węzłami przesiadkowymi na Rondzie Śródka (**341 i 342**) i os. Sobieskiego w Poznaniu (**348**). Linie te obsługują operatorzy wewnętrzni P.W. Transkom z Koziegłówek i MPK Poznań, którzy eksploatują na tych liniach zarówno autobusy dwunastometrowe, jak i przegubowe. Rocznie operatorzy, działający na zlecenie ZTM Poznań realizują na liniach łączących Poznań z Murowaną Gośliną 660.027 km, przewożąc 1.797.954 pasażerów. Najbardziej popularna linia to linia nr 348, z której korzysta 1.014.506 pasażerów.

Z kolei Urząd Miasta i Gminy Murowana Goślina jest organizatorem linii wewnątrzgminnych :

- 390:** Murowana Goślina, ul. Kolejowa - Przebędowo - Białęgi - Białężyn - Nieszawa - Białężyn - Uchorowo;
- 391:** Murowana Goślina, ul. Kolejowa - Raduszyn - Mściszewo;
- 393:** Murowana Goślina, ul. T. Kutrzeby - Boduszewo - Głębocko - Łopuchówko;
- 395:** Murowana Goślina, ul. T. Kutrzeby - Rakownia - Kamińsko - Pławno;
- 399:** Murowana Goślina, ul. Kolejowa - Przebędowo - Trojanowo - Wojnowo - Długa Goślina.

Wszystkie linie skomunikowane są z pociągami Kolei Wielkopolskich obsługujących linię Poznań – Wągrowiec/Gołańcz. Linie wewnątrzgminne obsługiwane są autobusami, dostosowanymi do występujących potoków pasażerskich przez prywatnych przewoźników z Rogoźna i Murowanej Gośliny, wyłonionych w ramach przetargów organizowanych przez Urząd Miasta i Gminy. Łącznie na liniach wewnątrzgminnych rocznie realizowanych jest 118.996 wkm, w ramach których przewożonych jest 93.209 pasażerów.

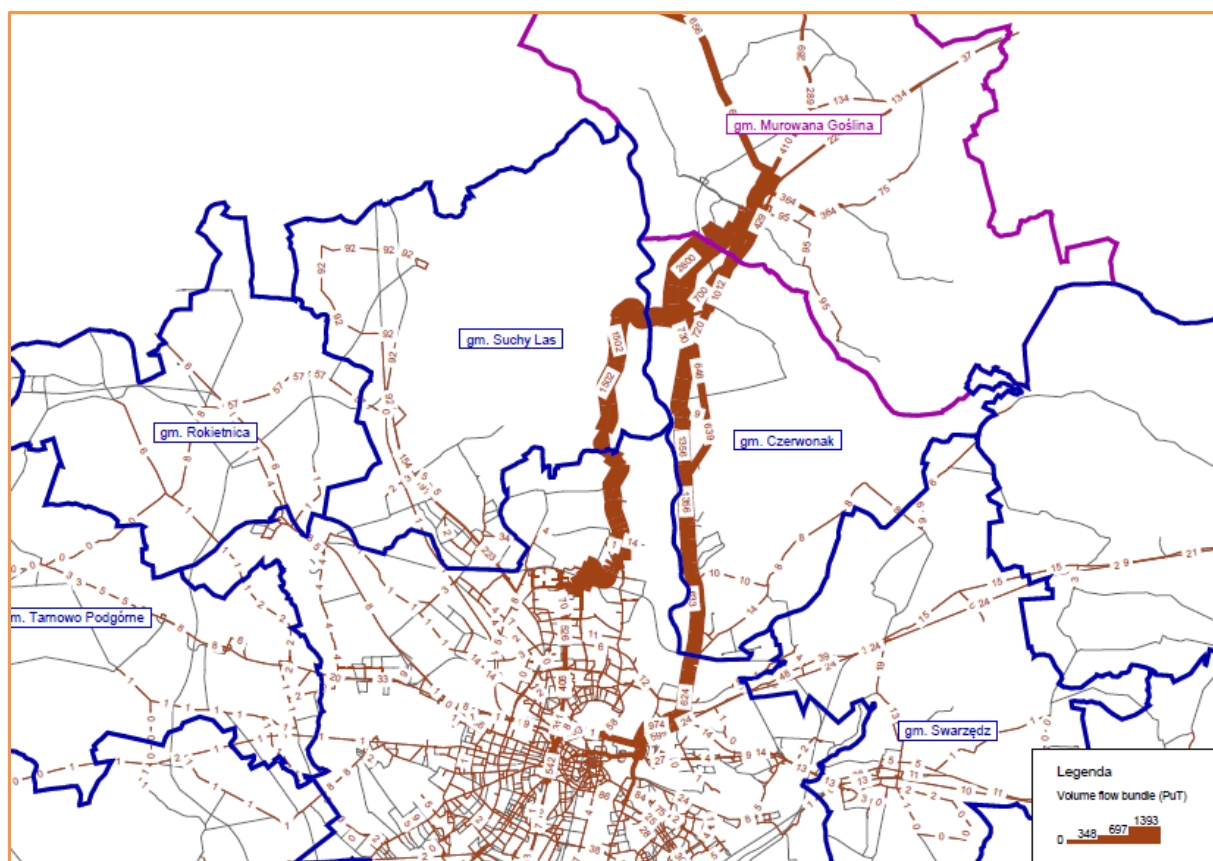
Przy tak funkcjonującym układzie transportu zbiorowego, przy pomocy autobusów realizowanych jest jedynie 5,9% podróży na terenie obszarów wiejskich i 7,9% na terenie miasta. Na obszarach wiejskich transport autobusowy przegrywa z rowerem (udział 10%), natomiast w mieście wiele osób przemieszcza się na piechotę (udział 38,10%). W przypadku linii wewnątrzgminnych główną barierą korzystania z nich jest niska częstotliwość.

Specyficznymi cechami systemu transportu publicznego na terenie Miasta i Gminy Murowana Goślina są:

- kumulacja głównych potoków pasażerskich na liniach poprowadzonych wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 196 oraz drogi powiatowej 2406P. - droga powiatowa z Poznania do Bolechowa - nie leży na terenie gm. Murowana Goślina - mieszkańcy gminy z niej korzystają
- wysoka wrażliwość funkcjonowania linii 341 i 342 na zakłócenia ruchu drogowego szczególnie na terenie Koziegłówek przy skrzyżowaniach Gdyńska/Poznańska oraz Gdyńska/Piaskowa oraz przy poznańskim skrzyżowaniu Gdyńska/Bałtycka,

- dobre powiązanie systemu autobusowego z systemem kolejowym w rejonie stacji Murowana Goślina.
- objęcie niemal wszystkich miejscowości gminy liniami autobusowymi (poza miejscowościami położonymi na północ od Murowanej Gośliny, które posiadają dostęp do linii kolejowej 356)

Po modernizacji linii kolejowej Poznań – Wągrowiec – Gołańcz znacznie spadła rola przewoźników regionalnych w połączeniach miejscowości gminy Murowana Goślina z Poznaniem. W 2013 roku z usług przedsiębiorstw PKS, głównie PKS Piła i KPKS Inowrocław korzystało dziennie tylko 0,5% podróżnych. Obecnie liczba połączeń realizowanych przez PKS ogranicza się jedynie do 11 kursów dziennie. Poza połączeniami realizowanymi w ramach regularnych linii autobusowych, w podróżach zewnętrznych ważną rolę odgrywają także autobusowe przewozy pracownicze, z których korzysta dziennie 7,7% podróżnych.

Rys.3. Główne kierunki podróży mieszkańców Murowanej Gośliny, realizowane transportem zbiorowym⁷

⁷ Biuro Inżynierii Transportu - Badania i opracowanie Planu Transportowego Aglomeracji Poznańskiej – Raport z II etapu – Badania modelowe, Poznań 2013 r.

2.7. Transport kolejowy

Duże znaczenie w zakresie skomunikowania Miasta i Gminy Murowana Goślina ze stolicą województwa, jak również z pozostałymi wielkopolskimi gminami takimi, jak Czerwonak, Skoki oraz Wągrowiec ma linia kolejowa nr 356 Poznań – Gołańcz, zmodernizowana w latach 2011-2013. Modernizacja linii pozwoliła na zwiększenie prędkości kursowania pociągów do 120 km/h i tym samym na skrócenie czasu przejazdu na odcinku Poznań – Wągrowiec z 90 do 55 minut. Poprawa jakości połączeń kolejowych pozwoliła na zwiększenie dziennej liczby przewożonych pasażerów z 2.200 do 4.600 osób. Obecnie na odcinku Poznań Główny – Murowana Goślina realizowane są 42 kursy dziennie (21 par pociągów). Pozwala to osiągnąć częstotliwość na poziomie 1 kursu na godzinę w każdym kierunku oraz częstotliwości co 30 minut w godzinach szczytu.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest aż 5 punktów obsługi podróżnych - jedna stacja kolejowa: Murowana Goślina oraz 4 przystanki kolejowe: Zielone Wzgórza, Przebędowo, Łopuchowo i Łopuchowo Osiedle. Najbardziej popularną stacją kolejową na terenie gminy jest stacja Murowana Goślina, z której korzysta dziennie 705 pasażerów. Równie popularnym przystankiem kolejowym są Zielone Wzgórza, z którego korzysta 406 pasażerów dziennie.

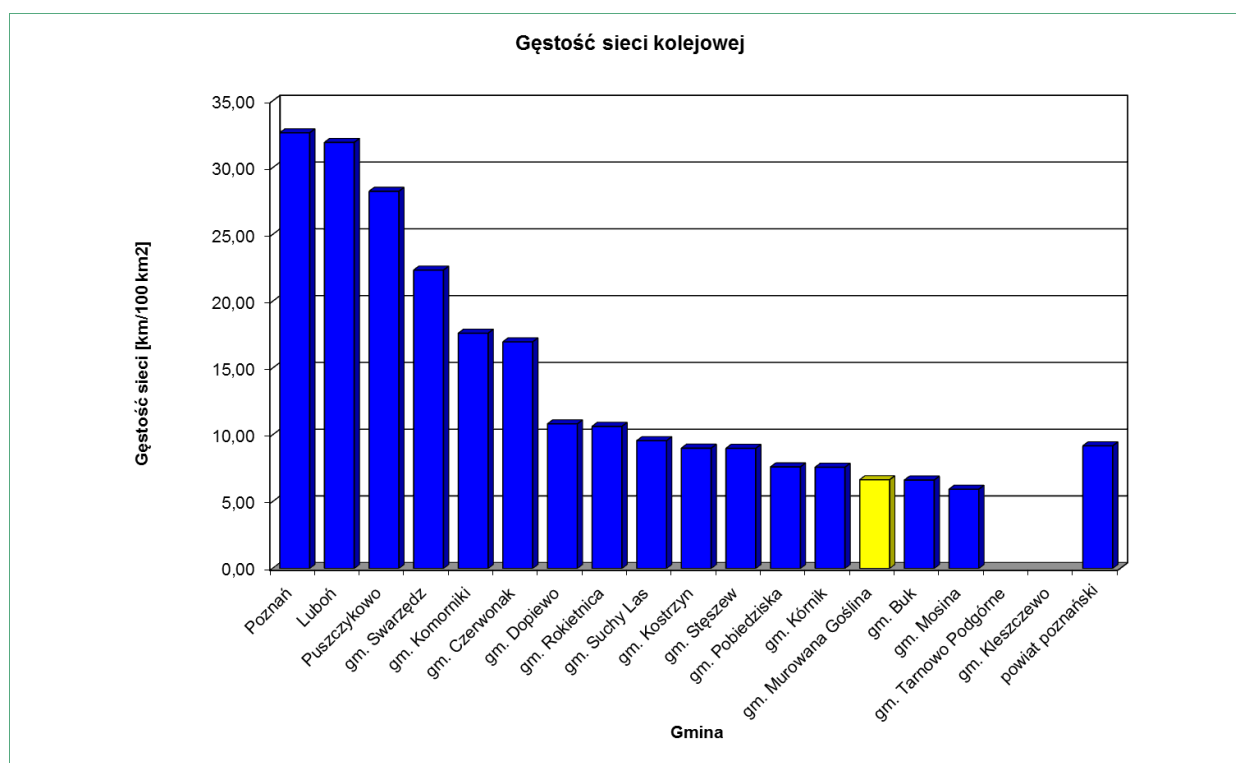
W 2013 roku z połączeń regionalnych na odcinku Poznań – Wągrowiec korzystało dziennie ponad 4.600 pasażerów. Ponad połowa z nich dochodziła piechotą (54%), 11% podjeżdżało samochodem i parkowało koło dworca, 20% docierało samochodem jako pasażer, 10% dojeżdżało autobusami, a jedynie 5% dojeżdżało rowerem⁸. Oznacza to, że z połączeń kolejowych korzystają przede wszystkim osoby mieszkające w bezpośrednim sąsiedztwie stacji i przystanków chwilowych. Na decyzję o korzystaniu z kolei mają wpływ następujące czynniki:

- niższe koszty podróży (27% respondentów),
- brak dostępu do samochodu (19,5%),
- krótki czas przejazdu (14,5%),
- podróż bez przesiadki (14%),
- dobrze skonstruowany rozkład jazdy (11%).

Jak wspomniano na wstępie, głównym atutem połączeń kolejowych jest czas podróży, który wynosi około 30 minut. Tak krótki czas przejazdu skutkuje wyborem Poznania jako miejsca pracy lub nauki, do którego dojazd realizowany jest koleją. Z tej przyczyny także oferta przewozowa na liniach gminnych, zwłaszcza 341 i 342 powinna mieć charakter komplementarny w stosunku do komunikacji kolejowej.

⁸ Collect Consulting - Raport podsumowujący wyniki badań potoków pasażerskich i struktury biletów w pociągach wykonujących przewozy w ramach służby publicznej objętych dofinansowaniem przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego – Katowice, grudzień 2013 r.

Ważną determinantą konstrukcji rozkładów jazdy staje się zatem skomunikowanie linii autobusowych z koleją. Wraz z innymi działaniami takimi, jak zintegrowana taryfa przewozowa i zintegrowana informacja pasażerska powinna nastąpić szeroko rozumiana integracja obydwu tych środków publicznego transportu zbiorowego, co skutkować będzie dalszą zmianą podziału modalnego na terenie miasta.

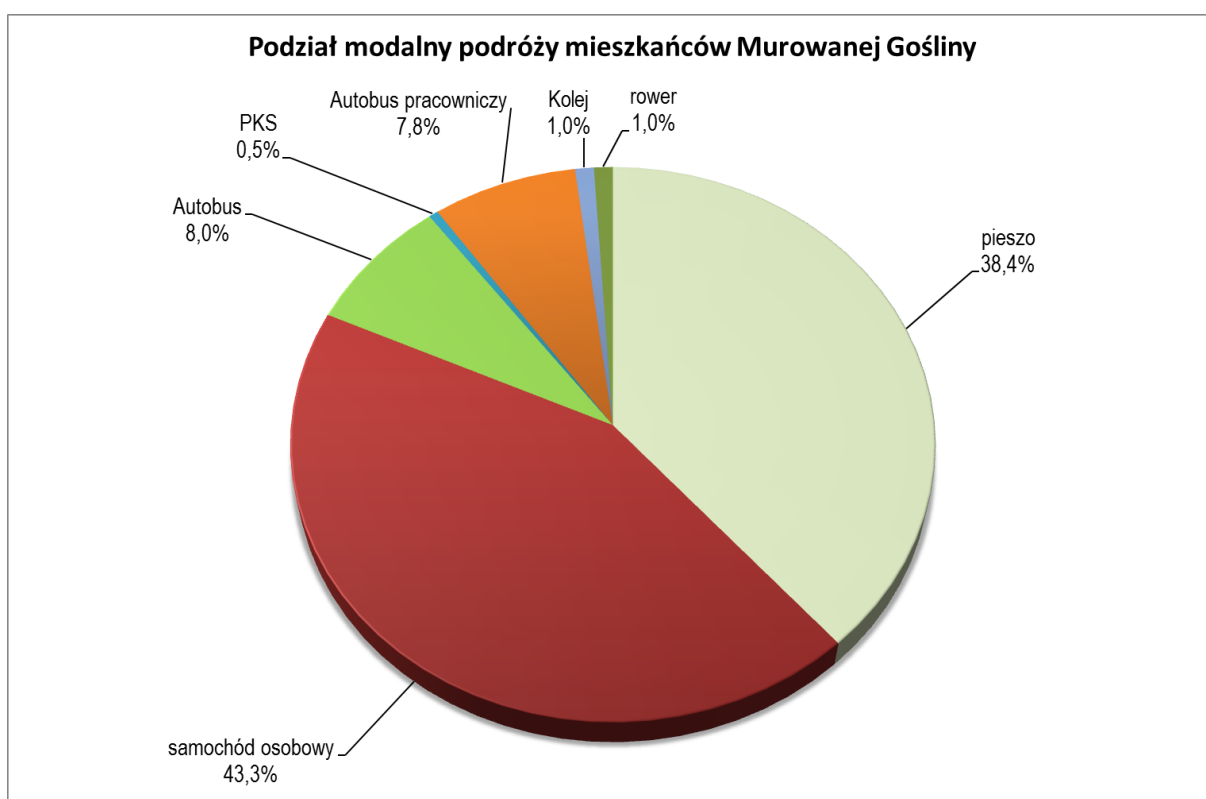

Rys.4.

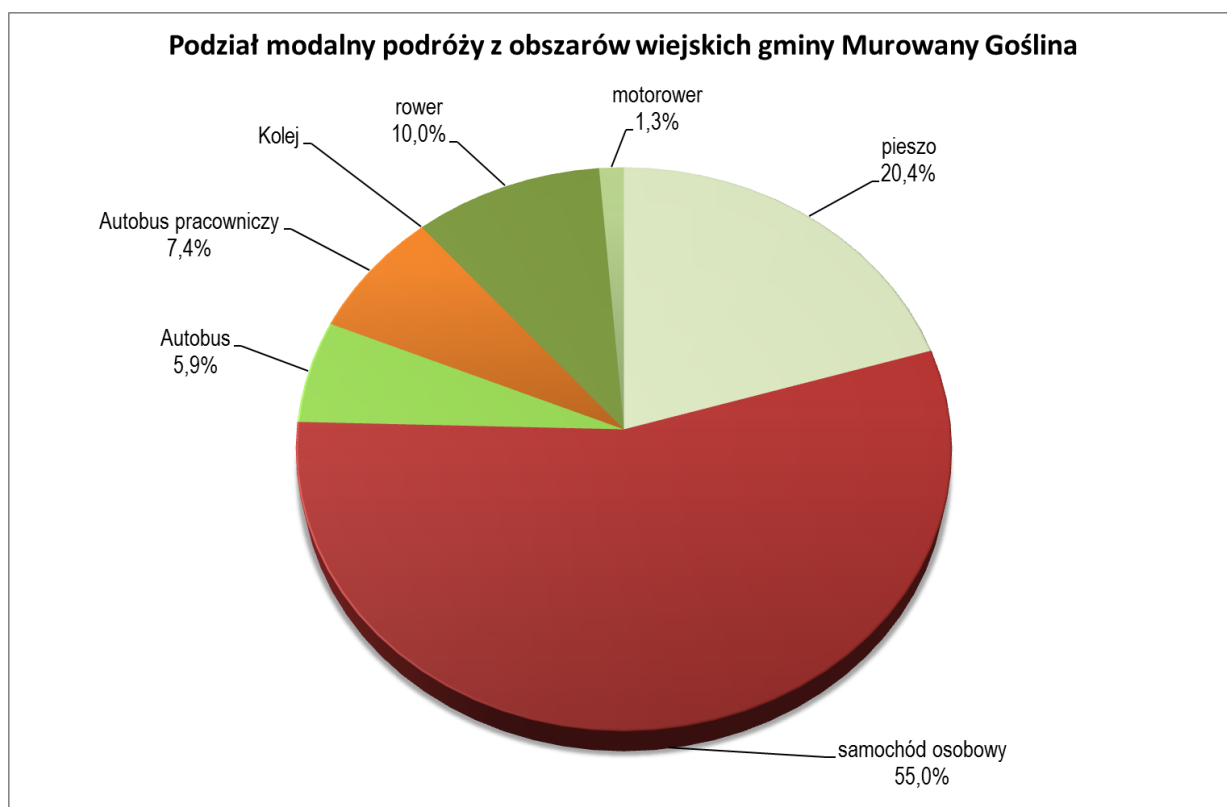
Chociaż gęstość sieci kolejowej osiąga jeden z niższych wskaźników w aglomeracji, niewątpliwym atutem kolei na terenie gminy Murowana Goślina jest duża liczba stacji, zlokalizowanych przy najbardziej zaludnionych miejscowościach oraz przebieg linii poprowadzony przez środek gminy.

2.7. Podział modalny ruchu

Jak już wspomniano w poprzednich rozdziałach, Murowana Goślina jest gminą, w której notowany jest jeden z najniższych wskaźników wykorzystania samochodu osobowego w podróżach. Na terenie miasta udział podróży realizowanych samochodem osobowym wynosi 43,3%. Podróże wewnętrzne są natomiast zdominowane przez podróże piesze. Udział wszystkich środków transportu publicznego nie przekraczał w 2013 roku 17,3%. Z kolei na obszarach wiejskich udział podróży realizowanych samochodem jest wyższy jedynie o 12 punktów procentowych. Z racji znacznie dłuższych dystansów podróży zmniejszył się udział podróży pieszych na rzecz podróży realizowanych rowerem i motorowerem (11,3%). Na obszarach wiejskich mniejsze znaczenie odgrywa także transport publiczny, którego udział nie przekracza 13,5%.

Rys.5. Podział modalny podróży realizowanych przez mieszkańców Murowanej Gośliny.

Rys.6. Podział modalny podróży realizowanych przez mieszkańców obszarów wiejskich gminy Murowana Goślina.

Przy takim modelu mobilności wyliczono, że w roku bazowym 2010 emisja CO₂ generowana przez środki transportu na obszarze Miasta i Gminy Murowana Goślina wyniosła 48 735 Mg/rok i stanowiła ona 42,7% ogółu emisji z terenu gminy.

3. Cel główny i cele szczegółowe planu w zakresie mobilności

Główny cel planu gospodarki niskoemisyjnej to

Transformacja Miasta i Gminy Murowana Goślina w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, poprawę efektywności energetycznej, wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i poprawę jakości powietrza.

Oznacza to, takie kształtowanie przestrzeni urbanistycznej, która stworzy warunki rozwoju gospodarczego, nie powodując jednocześnie pogorszenia jakości życia na terenie gminy w zakresie czystości powietrza, hałasu, mobilności miejskiej i dostępu do terenów rekreacyjnych i użyteczności publicznej dla każdego mieszkańca bez względu na jego wiek, status społeczny i poziom materialny.

W zakresie mobilności celem głównym planu jest takie kształtowanie sieci drogowej wraz z wszystkimi elementami infrastruktury oraz sieci publicznego transportu zbiorowego, aby osiągnąć zrównoważoną mobilność na obszarze całej gminy, będącą elementem miejskiego obszaru funkcjonalnego miasta Poznania. Przez zrównoważoną mobilność rozumie się **odbywanie podróży w takiej ilości i o takiej długości, jak wynika to z zaspokajania potrzeb życiowych podróżujących z racjonalnym wykorzystaniem poszczególnych podsystemów transportu publicznego⁹.**

Racjonalność wykorzystania podsystemów oznacza dokonywanie takich wyborów przez podróżujących, które nie powodują w bilansie ogólnym

- **nadmiernych strat czasu,**
- **nadmiernych kosztów,** ponoszonych przez uczestników podróży, organizatorów transportu oraz całą społeczność (wyrażanych w tym ostatnim przypadku poprzez środowiskowe oraz społeczne koszty zewnętrzne).

Zasadniczym priorytetem będą starania na rzecz zmiany zachowań komunikacyjnych, a zwłaszcza odwrócenia trendu polegającego na wzrastającym uzależnieniu od codziennego wykorzystywania samochodu osobowego przy przemieszczaniu się. **Działania te nie mogą sprowadzać się do formułowaniu restrykcji, ale powinny budować i oferować realne i atrakcyjne alternatywne opcje sprzyjające zmianom zachowań komunikacyjnych.** Realizację wszystkich działań zawartych w planie i związanych ze zrównoważoną mobilnością miejską zawarto w obszarze „Transport”.

W tabeli nr 4. pokazano powiązanie poszczególnych projektów realizowanych w obszarze „Transport” z elementami zrównoważonej mobilności miejskiej.

⁹ Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju – Krajowa Polityka Miejska – dokument roboczy - sierpień 2015r.

Tabela nr 4. Powiązanie poszczególnych projektów w obszarze „Transport” z elementami zrównoważonej mobilności miejskiej

Obszar	Tytuł projektu	Elementy zrównoważonej mobilności miejskiej									
		zbiorowy transport pasażerski	transport niezmotoryzowany	Intermodalność	bezpieczeństwo ruchu drogowego	transport drogowy	Logistyka miejska	zarządzanie mobilnością	inteligentne systemy transportowe – ITS	wdrażanie nowych wzorców użytkowania	promocja ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów
Transport	PROJEKTY REALIZOWANE PRZEZ GMINĘ MUROWANA GOŚLINA										
	Montaż stojaków na rowery przy budynkach użyteczności publicznej		✓							✓	
	Modernizacja nawierzchni istniejących dróg, budowa dodatkowych pasów ruchu w miejscach o największym natężeniu ruchu, rozbudowa rond				✓	✓	✓	✓			
	Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych oraz ścieżek dla pieszych		✓		✓					✓	
	Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską (więcej przystanków, większa częstotliwość kursowania, etc.)	✓						✓		✓	✓
	Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy zadanie ZIT	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
	Dojazd do stacji PKP Murowana Goślina	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
	Budowa i modernizacja dróg				✓	✓	✓	✓			
	Rewitalizacja Placu Powstańców Wlkp. w Murowanej Goślinie				✓	✓	✓	✓			
	Uruchomienie wypożyczalni rowerów		✓	✓				✓		✓	✓
	PROJEKTY REALIZOWANE PRZEZ POWIAT POZNAŃSKI NA TERENIE MIASTA I GMINY MUROWANA GOŚLINA										
	Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz spacerowych, a także poprawa ich jakości w pasie drogowym dróg powiatowych		✓	✓	✓					✓	
	Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji (ZIT) - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych			✓	✓	✓				✓	
	Monitoring zachowań komunikacyjnych mieszkańców powiatu poznańskiego							✓		✓	
	Rozbudowa i modernizacja sieci transportu publicznego – kreowanie nowych połączeń	✓						✓		✓	
	Promocja transportu publicznego na terenie powiatu poznańskiego poprzez tworzenie zintegrowanej internetowej platformy informacyjnej	✓						✓		✓	
	Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego	✓						✓		✓	

4. Działania w zakresie mobilności miejskiej

Wyniki inwentaryzacji bazowej dla roku 2010 w sektorze transport wskazują, że emisja CO₂ na terenie Miasta i Gminy Murowana Goślina wynosiła 48 735 Mg/rok i stanowiła ona 42,7% ogółu emisji z terenu gminy. Na podstawie zidentyfikowanych obszarów interwencji, określono w planie listę projektów do realizacji do roku 2020. Realizacja tych projektów zgodna jest z przyjętym celem głównym oraz z celami strategicznymi i szczegółowymi planu. W tabeli nr 5. przedstawiono listę zadań związanych bezpośrednio z mobilnością realizowanych przez gminę, natomiast w tabeli nr 6 listę zadań realizowanych przez Powiat Poznański. Systematyczna ich realizacja w okresie 2015-2020 umożliwi ograniczenie zużycia energii i emisji zanieczyszczeń gazowych wynikających między innymi ze zmiany zachowań komunikacyjnych mieszkańców i rozwoju technologicznego w branży motoryzacyjnej.

Tabela nr 5. Zestawienie projektów transportowych w ramach gospodarki niskoemisyjnej realizowanych przez Gminę Murowana Goślina.

L.p.	Projekt	Plan ograniczenia zużycia końcowego energii do roku 2020	Plan ograniczenia emisji CO2 do roku 2020	Plan przyrostu produkcji energii z OZE do roku 2020
		MWh/rok	Mg/rok	MWh/rok
	PROJEKTY ZGODNE Z ZIT			
1	Modernizacja nawierzchni istniejących dróg, budowa dodatkowych pasów ruchu w miejscach o największym natężeniu ruchu, rozbudowa rond	pośredni	pośredni	0,00
2	Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych oraz ścieżek dla pieszych	199,00	51,00	0,00
3	Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską (więcej przystanków, większa częstotliwość kursowania, etc.)	468,00	122,00	0,00
4	Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy zadanie ZIT	0,00	0,32	0,00
5	Dojazd do stacji PKP Murowana Goślina	4,26	1,44	0,00
	PRJEKTY WŁASNE GMINY I INWESTORÓW PRYWATNYCH			
6	Montaż stojaków na rowery przy budynkach użyteczności publicznej	10,60	2,60	0,00
7	Budowa i modernizacja dróg	2 113,00	541,70	0,00
8	Rewitalizacja Placu Powstańców Wlkp. w Murowanej Goślinie	17,68	13,72	0,00
9	Uruchomienie wypożyczalni rowerów	21,20	5,20	0,00
Razem:		2 833,74	737,98	0,00

Tabela nr 6. Zestawienie projektów transportowych w ramach gospodarki niskoemisyjnej realizowanych przez Powiat Poznański na terenie Miasta i Gminy Murowana Goślina.

L.p.	Projekt	Plan ograniczenia zużycia końcowego energii do roku 2020 ¹⁾	Plan ograniczenia emisji CO ₂ do roku 2020 ¹⁾	Plan przyrostu produkcji energii z OZE do roku 2020
		MWh/rok	Mg/rok	MWh/rok
1	Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz spacerowych w pasie dróg powiatowych, a także poprawa ich jakości	2.330	600	-
2	Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji (ZIT) - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych	276	71	-
3	Monitoring zachowań komunikacyjnych mieszkańców powiatu poznańskiego	pośrednie	pośrednie	-
4	Rozbudowa i modernizacja sieci transportu publicznego – kreowanie nowych połączeń	pośrednie	pośrednie	-
5	Promocja transportu publicznego na terenie powiatu poznańskiego poprzez tworzenie zintegrowanej internetowej platformy informacyjnej	pośrednie	pośrednie	-
6	Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego	pośrednie	pośrednie	-
Razem:		3.106	671	-

1) Dotyczy obszaru całego powiatu poznańskiego

Biorąc pod uwagę przyjętą listę projektów, wyznaczono prognozę efektu ilościowego dla roku 2020 przyjmując kompleksową realizację inwestycji zadeklarowanych przez Gminę i interesariuszy niniejszego Planu. Założono, że realizacja wszystkich projektów transportowych pozwoli na ograniczenie zużycia energii w 2020 roku o 2.833,74 MWh / rok, a redukcja emisji CO₂ z transportu osiągnie poziom 737,98 Mg/rok. Wpływ projektów powiatowych na obniżenie emisji i energochłonności będzie niewielki, z uwagi na ograniczony zakres tych prac na terenie gminy.

4.1. Szczegółowy opis działań w zakresie mobilności

4.1.1. Transport niezmotoryzowany rowerowy i pieszy

Do tej pory udział ruchu rowerowego w podróżach ogółem na terenie obszarów wiejskich gminy jest jednym z największych w metropolii i wynosi 10%. W Murowanej Goślinie wskaźnik ten jest znacznie niższy i wynosi tylko 1,0%. Drogi rowerowe w gminie Murowana Goślina liczą obecnie 10,2 km. Daje to gęstość dróg rowerowych na poziomie 0,059 km/km². W rzeczywistości, biorąc pod uwagę obszar powierzchni zurbanizowanej, stopień nasycenia infrastruktury rowerowej Miasta i Gminy Murowana Goślina jest wyższy niż wynika to ze wskaźnika. W rankingu gmin wielkopolski, pod względem długości dróg rowerowych, gmina Murowana Goślina zajmuje 30 pozycję na 149 gmin, które posiadają drogi rowerowe. Gęstość nasycenia dróg rowerowych jest podobna jak w przypadku Opalenicy. Dla porównania w gminie Kostrzyn o podobnym ukształtowaniu przestrzennym, długość sieci dróg rowerowych wynosi tylko 2,3 km co daje poziom nasycenia infrastruktury rowerowej na poziomie 0,015 km/km². Z drugiej strony w gminie wiejskiej Kościan długość dróg rowerowych to 18,3 km, co daje gęstość na poziomie 0,091 km/km².

Istniejące drogi rowerowe nie tworzą sieci, a są jedynie pojedynczymi drogami zbudowanymi w ramach modernizacji najbardziej zatłoczonych dróg. Obejmują one ścieżki wzdłuż m.in.

- a) drogi nr 196 na odcinku Łopuchowo – Łopuchowo-Osiedle,
- b) po starym śladzie drogi nr 196 od obwodnicy do ul. Polnej w Murowanej Goślinie
- c) ul. Polnej, Kolejowej, Mostowej, Mściszewskiej i Raduszyńskiej w Murowanej Goślinie,
- d) ul. Poznańskiej od pl. Powstańców Wielkopolskich do Chabrowej w Murowanej Goślinie,

Projekty związane z budową nowych dróg rowerowych mają w pierwszym etapie połączyć istniejące odcinki tak, aby w horyzoncie długookresowym stworzyć sieć dróg rowerowych. Dodatkowo, w kolejnych etapach mają być budowane ścieżki rowerowe i pieszo-rowerowe wychodzące z Murowanej Gośliny w stronę wszystkich miejscowości gminy położonych w promieniu 10 km. W pierwszej kolejności powstawać one będą wzdłuż dróg o najwyższym natężeniu ruchu tak, aby w sposób istotny poprawić bezpieczeństwo tej grupy uczestników ruchu. Sieć ta oprócz zapewnienia bezpiecznego dojazdu do miejsc pracy i edukacji ma także spełniać funkcję dojazdową do największych atrakcji turystycznych gminy. Przewiduje się, że rozwój sieci dróg rowerowych przyczyni się do zmiany podziału modalnego podróży, zwłaszcza w mieście i zwiększy udział podróży realizowanych rowerem. Zmniejszona w ten sposób liczba samochodów osobowych realizujących przejazdy wewnątrz gminy spowoduje zmniejszenie zatłoczenia ruchu drogowego. Poza dedykowanym projektem gminy, budowa dróg rowerowych planowana jest także w ramach budowy nowych i modernizacji istniejących dróg gminnych, budowy infrastruktury około parkingowej przy zintegrowanych węzłach przesiadkowych oraz przy modernizacji dróg powiatowych.

Dodatkowym elementem mającym wpływ na zmianę zachowań komunikacyjnych będzie budowa sieci parkingów rowerowych, zwłaszcza w pobliżu miejsc użyteczności publicznej. Parkingi takie mają powstać głównie w rejonie dworca kolejowego w Murowanej Goślinie. Bardzo istotnym elementem rozwoju transportu rowerowego w gminie będzie budowa systemu automatycznych wypożyczalni rowerów, umożliwiających szybkie przemieszczanie się po mieście bez konieczności posiadania własnego roweru. Realizacja tego projektu realizowana będzie wspólnie z inwestorem zewnętrznym i adresowana jest zarówno do mieszkańców gminy, jak i do turystów, dla których bazą wypadową będzie dworzec kolejowy w Murowanej Goślinie.

Zwiększenie atrakcyjności podróży rowerowych będzie realizowane również poprzez budowę parkingów „bike and ride” w ramach projektu „Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy” m.in. w Murowanej Goślinie, Zielonych Wzgórzach, Przebudowie i Łopuchowie.

Rozwój ruchu pieszego będzie się skupiał na budowie chodników przy budowie i modernizacji dróg o największym natężeniu ruchu samochodowego oraz prowadzących do największych generatorów ruchu.

Tytuł projektu	Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych oraz ścieżek dla pieszych	Montaż stojaków na rowery przy budynkach użyteczności publicznej	Uruchomienie wypożyczalni rowerów	Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz spacerowych w ciągu dróg powiatowych, a także poprawa ich jakości
Zgodność z celami strategicznymi PGN	- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do 2020 roku. - zmniejszenie zużycia energii do 2020 roku.			
Opis projektu	Szczegółowy zakres działań realizowanych w ramach projektu będzie obejmował m.in.: - budowę dróg rowerowych przy ul. Raduszyńskiej w Murowanej Goślinie; - budowę ścieżki rowerowej Raduszyn – Mściszewo. - działania informacyjne i promocyjne	W ramach projektu przewiduje się budowę stojaków w najważniejszych punktach miasta i przy największych generatorach ruchu, umożliwiających bezpieczne pozostawienie roweru	Na terenie miasta i gminy powstanie wypożyczalnia lub sieć wypożyczalni rowerów miejskich, umożliwiających swobodne przemieszczanie się rowerem bez konieczności posiadania własnego jednośladu. Działanie będzie zachęcać do korzystania z rowerów osoby wykonujące podróże okazjonalne.	Rozbudowa sieci dróg rowerowych, która ma na celu stworzenie spójnej i bezpiecznej sieci tras rowerowych na terenie powiatu oraz tras łączących powiat z sąsiednimi miejscowościami. Ścieżki rowerowe będą budowane także w ramach projektu "Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych", jako udogodnienie mające zachęcać do korzystania z kolei.
Koszt projektu	3,2 mln PLN	koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie	0,6 mln PLN¹⁾
Efekt ekologiczny projektu:	51 Mg CO _{2e} /rok	2,6 Mg CO _{2e} /rok	5,2 Mg CO _{2e} /rok	300 Mg CO _{2e} /rok ¹⁾
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Murowana Goślina	Gmina Murowana Goślina	Gmina Murowana Goślina	Powiat Poznański

1) dotyczy inwestycji na obszarze całego powiatu poznańskiego

4.1.2. Publiczny transport zbiorowy

Wzmocnienie systemu publicznego transportu zbiorowego, ma zachęcać mieszkańców do pozostawienia samochodu w domu i dojazdu do pracy czy na uczelnię środkami transportu publicznego. W przypadku gminy Murowana Goślina rozwój publicznego transportu zbiorowego ma także za zadanie objąć jak największą liczbę gospodarstw domowych, które nie mają dostępu do samochodu tak, aby skutecznie przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu. Zwiększenie atrakcyjności transportu publicznego następować będzie poprzez rozbudowę sieci komunikacyjnej, budowę odpowiedniej infrastruktury przystankowej, pozwalającej w pełni wykorzystać walory taboru niskopodłogowego oraz zwiększanie częstotliwości i czasu funkcjonowania systemu. Bardzo ważnym czynnikiem, który ma przyczynić się do zwiększenia liczby przewożonych pasażerów, jest ściśle powiązanie lokalnego transportu zbiorowego z koleją oraz wprowadzenie zintegrowanej taryfy. Dlatego równoległe z działaniami infrastrukturalnymi prowadzona będzie optymalizacja przebiegu linii, która ma się przyczynić do jak najbardziej efektywnego wykorzystania zakontraktowanych środków transportu poprzez wprowadzenie taktowanego rozkładu jazdy i skrócenia czasu przejazdu do głównych generatorów ruchu, zwłaszcza zintegrowanych węzłów przesiadkowych.

Tytuł projektu	Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską (więcej przystanków, większa częstotliwość kursowania, etc.)
Zgodność z celem strategicznym PGN Opis projektu	- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do 2020 roku - zmniejszenie zużycia energii do 2020 roku. Projekt przewiduje podjęcie szeregu zintegrowanych działań obejmujących: - promocję transportu publicznego, - budowę i remont zintegrowanych węzłów przesiadkowych, - budowę i remont infrastruktury przystankowej, - rewitalizację co najmniej 3 dworców i terenów przydworcowych; - systematyczne zwiększanie liczby kursów autobusowych, zwłaszcza wewnętrznych dowożących do kolei i zewnętrznych, uzupełniających ofertę kolejową, - kontraktowanie coraz nowocześniejszego taboru o niższej emisji i o pojemności zoptymalizowanej do występujących potoków pasażerskich.
Koszt projektu	koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie
Efekt ekologiczny projektu:	122 Mg CO₂
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Murowana Goślina

Obok działań związanych z zakupem taboru i budową nowoczesnej infrastruktury, działania w zakresie wzrostu znaczenia transportu publicznego będą realizowane w partnerstwie z Powiatem Poznańskim w ramach projektu: „Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego”. Projekt ten przewiduje budowę systemu połączeń autobusowych „on demand”. Powiat poznański zamierza zbudować odpowiedni system teleinformatyczny obsługujący sieć połączeń komunikacyjnych typu „autobus na telefon”, działający szczególnie na obszarach o rozproszonej zabudowie.

4.1.3. Transport indywidualny

Wszystkie działania w zakresie modernizacji sieci drogowej mają na celu optymalną integrację sieci dróg gminnych z siecią dróg wojewódzkich i powiatowych. Zakres modernizacji sieci dróg ma głównie na celu zwiększenie bezpieczeństwa oraz maksymalne upłynnienie ruchu.

Modernizacja sieci drogowej ma także umożliwić poprawienie warunków dojazdu samochodom ciężarowym, których zadaniem jest zaopatrzenie zakładów pracy i dużych placówek handlowych na terenie gminy. (patrz rozdział 4.1.7. Logistyka miejska). Równie ważnym celem modernizacji poszczególnych ciągów komunikacyjnych jest lepsze przystosowanie ich pod kątem potrzeb publicznego transportu zbiorowego poprzez wzmocnienie nawierzchni, budowę zatok autobusowych, czy nowych platform przystankowych pozwalających w pełni wykorzystać zalety taboru niskopodłogowego (patrz rozdział 4.1.2.).

Na odcinkach dróg o dużym natężeniu ruchu dążyć się będzie do odseparowania ruchu pieszego i rowerowego od ruchu samochodowego. Istotnym pakietem realizowanym w ramach modernizacji dróg będzie poprawa bezpieczeństwa poprzez budowę nowych skanalizowanych skrzyżowań i skrzyżowań z ruchem okrężnym oraz nowego oświetlenia ulicznego.

Ważnym zadaniem, które już dziś jest w realizacji jest rewitalizacja układu drogowego i całego obszaru wokół pl. Powstańców Wielkopolskich w ścisłym centrum miasta. Jest to związane ze zmianą funkcji tego obszaru, w związku z wyeliminowaniem z miasta ruchu tranzytowego i przeniesienia głównego węzła integracji transportu publicznego w rejon dworca PKP.

Tabela nr 7. Wykaz dróg i ulic przeznaczonych do remontu w ramach projektu „Budowa i modernizacja dróg”

Miejscowość	Nazwy ulic
Murowana Goślina	Rewitalizację ulic staromiejskich (ul. Podgórna, ul. Młyńska, ul. Wojska Polskiego, ul. Mściszewska, ul. Mostowa, ul. Jodłowa);
Murowana Goślina	Przebudowa ul. Dworcowej
Murowana Goślina	Budowa ulic na Osiedlu Samorządowym nr 1 (ul. Słowackiego, ul. A. Mickiewicza, ul. M. Konopnickiej, ul. B. Prusa, ul. St. Żeromskiego, ul. Lipowa, ul. Łabędzia, ul. Żurawia, ul. Łąkowa, ul. Młyńska);
Murowana Goślina	Budowę ulic na Osiedlu Samorządowym nr 2;
Murowana Goślina	Budowa ulic na Osiedlu Samorządowym nr 3 (ul. Zagłoby, ul. Wołodyjowskiego, ul. Oleńki);
Murowana Goślina	Budowa ulic na Osiedlu Samorządowym nr 6 (ul. Chabrowa, ul. Irysowa, ul. Krokusowa, ul. Narcyzowa, ul. Różana, ul. Storczykowa);
Murowana Goślina	Budowa dojazdu do stacji kolejowej Zielone Wzgórza i parkingu P&R;
Murowana Goślina	Budowa odcinka ul. Przemysłowej
Murowana Goślina	Budowa drogi 23 KD-DA
Murowana Goślina	Budowa drogi KD-27
Długa Goślina	Budowa drogi Długa Goślina – Łoskoń Stary;
Łopuchowo Gać	Budowa ulicy Borowikowej i budowa drogi dojazdowej do przystanku kolejowego Łopuchowo przy Puszczy
Przebędowo	Budowa ul. Rzemieślniczej
Łopuchowo	Budowa dojazdu do dworca w Łopuchowie, wraz z parkingiem oraz budowa ulicy przy szkole podstawowej;

Tytuł projektu	Modernizacja nawierzchni istniejących dróg, budowa dodatkowych pasów ruchu w miejscach o największym natężeniu ruchu, rozbudowa rond	Budowa i modernizacja dróg	Rewitalizacja Placu Powstańców Wlkp. w Murowanej Goślinie
Zgodność z celem strategicznym PGN Opis projektu	- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do 2020 roku - zmniejszenie zużycia energii do 2020 roku. Projekt przewiduje modernizację nawierzchni dróg, odtwarzanej po budowie kanalizacji w ramach projektu "Kanalizacja Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka i okolic". Wraz z odtworzeniem nawierzchni wprowadzane będą nowe elementy infrastrukturalne poprawiające bezpieczeństwo	Projekt przewiduje budowę i modernizację dróg²⁾, celem dostosowania ich do nowych funkcji i objęcia nimi nowych terenów mieszkaniowych i inwestycyjnych. Prace obejmować będą przebudowę jezdni i chodników, budowę zjazdów na posesję, wykonanie elementów bezpieczeństwa ruchu drogowego, budowę części oświetlenia ulicznego.	Zadanie obejmuje nowe zagospodarowanie przestrzeni publicznej w centrum Murowanej Gośliny w okolicy Placu Powstańców Wielkopolskich. W ramach rewitalizacji tego obszaru przewiduje się m.in.: - przebudowę placu i przyległych jezdni, chodników i miejsc postojowych - budowa ścieżki rowerowej, - urządzenie terenów zielonych wraz z nawodnieniem - nowe nasadzenia - przebudowę oświetlenia ulicznego - wykonanie zasilania energetycznego imprez masowych i oświetlenia iluminacyjnego, - przebudowę kanalizacji deszczowej, - budowę elementów małej architektury, - likwidację budynku kwiatami, baru, szaletu miejskiego - wykonanie nowej organizacji ruchu.
Koszt projektu	7,2 mln PLN	51,6 mln PLN	7,63 mln PLN
Efekt ekologiczny	Pośredni	541,7 Mg CO ₂	13,72 Mg CO ₂
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Murowana Goślina	Gmina Murowana Goślina	Gmina Murowana Goślina

1) dotyczy inwestycji drogowych na obszarze całego powiatu poznańskiego

2) wg tabeli nr 7

4.1.4. Wzrost intermodalności

Zgodnie z przyjętym Planem Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Województwa Wielkopolskiego¹⁰, główną rolę w połączeniach pomiędzy głównymi ośrodkami miejskimi województwa przejmować będzie kolej. Taka polityka jest zgodna z krajowymi dokumentami strategicznymi.

W Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK) jednym z głównych celów jest poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej. Dokument stwierdza, że począwszy od 2015 roku powinno sukcesywnie następować zwiększenie udziału i roli transportu szynowego w transporcie. W ruchu pasażerskim główny ciężar rozwojowy, obok rozwoju połączeń między największymi ośrodkami miejskimi, realizowanych z wykorzystaniem sieci kolei o najwyższych standardach, zostanie położony na **rozbudowę linii dojazdowych do obszarów metropolitalnych, które będą zintegrowane z systemami lokalnego transportu publicznego**. Poprawa dostępności do miejsc koncentracji usług publicznych przyznaje duże znaczenie inwestycjom kolejowym na liniach łączących największe miasta naszego kraju z ośrodkami subregionalnymi.

Poprawa dostępności wewnątrz obszarów funkcjonalnych, głównie w oparciu o transport publiczny jest najważniejszym działaniem w obszarach metropolitalnych i w regionach. **W jego ramach należy dążyć do integracji systemów transportu publicznego w skali miasta, jego obszaru funkcjonalnego i regionu w połączeniu z rozwojem szybkich systemów transportu publicznego takich, jak kolej aglomeracyjna.** Odrębnym celem jest także stworzenie zintegrowanego multimodalnego systemu transportowego. Zintegrowanie transportu drogowego, kolejowego, powietrznego i żeglugi ma nastąpić poprzez uwzględnienie w strategiach średniookresowych wzajemnej komplementarności tych środków transportu. W zakresie inwestycji pierwszoplanowe znaczenie będzie miało stworzenie organizatorom transportu publicznego i operatorom dogodnych warunków do budowy i rozbudowy terminali przesiadkowych dla różnych form transportu (wykorzystujących nowoczesne rozwiązania technologiczne). W Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju (DSRK) – Polska 2030 „Trzecia fala nowoczesności”¹¹ jednym z najistotniejszych zadań jest zwiększanie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego. Wszystkie te zadania opisano w celu 9.

Stworzenie spójnych powiązań funkcjonalnych z dużymi ośrodkami miejskimi tak, aby poszczególne gminy mogły jak najlepiej wykorzystać własny potencjał gospodarczy i rozwojowy, skutecznie będzie przeciwdziało wykluczeniu społecznemu i wyludnianiu się słabiej rozwiniętych obszarów. Tak jest również w przypadku miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania.

¹⁰ Załącznik Nr 1 do Uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego nr XI/307/15 z 26 października 2015 r.

¹¹ Uchwała Rady Ministrów Nr 16 z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności – str.114

Według strategii, transport musi sprostać przede wszystkim wymaganiom związanym z oszczędnością czasu, oferując coraz krótszy czas przejazdu i elastyczność przemieszczania się oraz możliwość wykorzystania czasu spędzonego w podróży, a także dostosować się do oczekiwań różnych grup zawodowych i wiekowych ludności.

W zakresie inwestycji, w ramach rozwoju systemu transportowego Krajowa Polityka Miejska przyjmuje jako priorytet, obok przebudowy podstawowego układu drogowego, który będzie eliminował tranzyt z centrum miasta i da uprzywilejowanie w ruchu środkom transportu zbiorowego, **inwestycje wokół linii szynowego transportu publicznego**. Warunkiem niezbędnym do pomyślnego włączenia różnych środków transportu w system komunikacyjny miast jest jego szeroka integracja w postaci:

- a) organizacji multimodalnych węzłów przesiadkowych,
- b) zapewnienia łatwego dostępu do przystanków,
- c) integracji taryfowej i rozkładowej,
- d) budowy systemów „parkuj i jedź”,

głównie wokół istniejących linii kolejowych, których istniejące trasy przebiegają często tak, że dają nadzieję na przyciągnięcie znacznych potoków pasażerów. W ten trend włącza się także gmina Murowana Goślina przyjmując strategię rozwoju terenów około dworcowych jako głównych węzłów przesiadkowych. Pod kątem potrzeb gminy będą rozwijane parkingi „parkuj i jedź”. Niewątpliwym atutem gminy jest lokalizacja aż 5 stacji i przystanków kolejowych. W Planie Gospodarki Niskoemisyjnej w zakresie wzrostu intermodalności przyjęto do realizacji trzy projekty, poprawiające dostęp do stacji kolejowych.

Wszystkie z nich przewidują dywersyfikację środków transportu, którymi będzie realizowany dojazd do węzła przesiadkowego. W większości przypadków przewiduje się stworzenie takich samych warunków dojazdu i przesiadki dla rowerzystów, kierowców samochodów osobowych oraz pasażerów transportu publicznego.

Pierwsze dwa adresowane są dla osób dojeżdżających do kolei własnym samochodem. Zwiększona liczba miejsc parkingowych adresowana jest przede wszystkim dla mieszkańców gminy, gdzie z uwagi na dalsze odległości, rower przestaje być alternatywnym środkiem podróży, natomiast z uwagi na rozproszony charakter zabudowy na obszarach wiejskich prowadzenie linii autobusowych staje się nieefektywne ekonomicznie. Do stacji i przystanków na linii kolejowej nr 356 dojeżdża samochodem osobowym obecnie 11% spośród blisko 4.600 osób korzystających z kolei.

Kolejny projekt ma z kolei zachęcać mieszkańców gminy korzystających z połączeń intermodalnych, mieszkających w promieniu do 5 km od każdej ze stacji, do przyjazdu na dworzec także rowerem lub środkami transportu zbiorowego. Zbliżenie i skonsolidowanie przystanków w sąsiedztwie obiektów stacyjnych ma poprawić jakość przesiadek, minimalizując drogi dojścia i czas niezbędny do zmiany środka transportu.

Tytuł projektu	Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy	Dojazd do stacji PKP Murowana Goślina	Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji (ZIT) - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych
Zgodność z celem strategicznym PGN Opis projektu	- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do 2020 roku. - zmniejszenie zużycia energii do 2020 roku. W wyniku realizacji działania przewiduje się budowę parkingów P+R przy ulicy Szkolnej i Kolejowej w Murowanej Goślinie. Parkingi są przeznaczone dla osób korzystających z publicznego transportu zbiorowego w dojeździe do Poznania. Lokalizacja tych parkingów jest tak pomyślana aby dojazd do Poznania był możliwy alternatywnie albo koleją albo autobusem. Przewidziane w zadaniu parkingi będą posiadały około 75 miejsc postojowych. W ramach zadania przewidziano również przebudowę ul. Szkolnej, która będzie stanowić dojazd do parkingów.		
Koszt projektu	4,55 mln PLN	7,58 mln PLN	130 mln PLN¹⁾
Efekt ekologiczny projektu:	0,32 Mg CO ₂ e/rok	1,44 Mg CO ₂ e/rok	71 Mg CO ₂ e/rok
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Gmina Murowana Goślina	Gmina Murowana Goślina	Powiat Poznański ZDP Poznań

1) dotyczy inwestycji na drogach dojazdowych do węzłów przesiadkowych na obszarze całego powiatu poznańskiego

4.1.5. Wdrażanie nowych wzorców zachowań komunikacyjnych

Zmianę zachowań komunikacyjnych zamierza się osiągnąć także poprzez prowadzenie działań „miękkich”. Działania te realizowane będą w trzech płaszczyznach:

1. Zebranie informacji o funkcjonowaniu wszystkich operatorów i przewoźników z powiatu poznańskiego, na jednej stronie internetowej, połączone z uruchomieniem zintegrowanego planera podróży obejmującego cały miejski obszar funkcjonalny Poznania.
2. Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie oddziaływania poszczególnych środków transportu na środowisko naturalne oraz na jakość życia w mieście;
3. Tworzenie narzędzi umożliwiających zwiększoną partycypację społeczną w zakresie wprowadzanych zmian w sieci publicznego transportu zbiorowego.

Tytuł projektu	Promocja transportu publicznego na terenie powiatu poznańskiego poprzez tworzenie zintegrowanej internetowej platformy informacji pasażerskiej
Zgodność z celem strategicznym PGN	• ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do 2020 roku. • zmniejszenie zużycia energii do 2020 roku.
Opis projektu	Aby ułatwić podróżowanie liniami transportu publicznego oraz zachęcić do podróży intermodalnych, niezbędna jest zintegrowana informacja pasażerska dostępna w jednym miejscu i obejmująca skoordynowane połączenia wielu przewoźników działających na terenie całego powiatu poznańskiego; Celem strony jest także bieżące informowanie mieszkańców powiatu poznańskiego o wszelkich zmianach w układzie komunikacyjnym, cenach biletów itp.
Koszt projektu	0,3 mln PLN
Efekt ekologiczny projektu:	Pośredni
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Powiat Poznański

4.1.6. Zarządzanie mobilnością

Zarządzanie mobilnością jako proces, wymagać będzie opracowania szerokiego spektrum wskaźników diagnozujących stan systemu transportowego na terenie całego miejskiego obszaru funkcjonalnego Poznania. Zaproponowane wskaźniki muszą obrazować stan systemu transportowego i jego wpływ na wszelkie dziedziny funkcjonowania obszaru takie, jak gospodarka przestrzenna, bezpieczeństwo, energochłonność, środowisko, wykluczenie społeczne, rozwój gospodarczy, zdrowie, edukacja itp. Najważniejszym elementem jest wyznaczanie mierzalnych poziomów odniesienia opartych na realistycznej diagnozie aktualnej sytuacji. Postępy dokonywane w realizacji celu głównego i celów szczegółowych planu oraz zgodność z poziomami docelowymi należy oceniać regularnie w oparciu o wybrane wskaźniki. Planuje się podjęcie odpowiednich działań, w ramach całej aglomeracji, aby zapewnić dostęp do istotnych danych i statystyk związanych z mobilnością. Sprawozdanie z monitorowania powinno stanowić podstawę przeglądu procesu wdrażania przedmiotowego planu. Realizację niniejszego przedsięwzięcia ma umożliwić projekt pn. „Monitoring zachowań komunikacyjnych mieszkańców powiatu poznańskiego”. Jego efektem mają być raporty mówiące o wpływie działań podejmowanych w ramach różnorodnych projektów na zmianę preferencji w zakresie wyboru środka podróży.

Innym elementem zarządzania mobilnością jest wprowadzanie nowoczesnych narzędzi umożliwiających dopasowanie oferty przewozowej na terenie powiatu do dynamicznie zmieniających się potrzeb mieszkańców. Jednym z takich narzędzi mają być „autobusy na telefon”, kursujące głównie na obszarach o rozproszonej zabudowie. Ideą takich linii o wielowariantowym przebiegu jest opcjonalne uruchomienie ich kursowania w zależności od wcześniejszego zgłoszenia takiego zapotrzebowania przez pasażera. Wg zamierzeń projektu, Powiat Poznański planuje budowę odpowiedniego systemu informatycznego, pod który będą mogli podłączyć się wszyscy operatorzy transportu publicznego z powiatu poznańskiego.

Tytuł projektu	Monitoring zachowań komunikacyjnych mieszkańców powiatu poznańskiego	Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego
Zgodność z celem strategicznym PGN	- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do 2020 roku. - zmniejszenie zużycia energii do 2020 roku.	
Opis projektu	Budowa systemu informatycznego umożliwiającego wszystkim interesariuszom śledzenie za pomocą dedykowanej strony internetowej zmian w zakresie monitorowania zachowań komunikacyjnych mieszkańców powiatu poznańskiego.	Budowa systemu informatycznego umożliwiającego uruchomienie usług transportu publicznego „on demand”. System taki jest niezbędny do efektywnego świadczeń usług przewozowych na obszarach o rozproszonej zabudowie.
Koszt projektu	do oszacowania	do oszacowania
Efekt ekologiczny projektu:	Pośredni	pośredni
Podmiot odpowiedzialny za realizację	Powiat Poznański	Powiat Poznański

4.1.7. Logistyka miejska

Atutem Miasta i Gminy Murowana Goślina jest fakt rozmieszczenia dużych zakładów przemysłowych na terenach zlokalizowanych na obrzeżach miasta, do których możliwy dojazd z obwodnicy miasta z pominięciem centrum. Tym samym pozwala to na dobre rozprowadzenie ruchu samochodów ciężarowych. Problemem związanym z logistyką miejską jest przede wszystkim organizacja zaopatrzenia wielkopowierzchniowych placówek handlowych, zlokalizowanych w obszarach intensywnej zabudowy mieszkaniowej i przy ulicach o wąskim przekroju jezdni oraz odbiór odpadów komunalnych tak, aby zachować płynność innym uczestnikom ruchu. Na najbardziej zatłoczonych odcinkach sieci drogowej, z dużym udziałem ruchu ciężarowego, budowane będą dodatkowe ciągi pieszo-rowerowe odseparowane od ruchu samochodowego. Dlatego wiele projektów przypisanych ruchowi rowerowemu można przypisać także logistyce miejskiej.

4.1.8. Inteligentne systemy transportowe

Na razie nie przewiduje się wprowadzania tego typu systemów na terenie Miasta i Gminy Murowana Goślina. Pojedynczymi elementami realizowanymi w ramach w/w projektów będą m.in. tablice o zajętości miejsca na parkingach „park end ride”, czy elektroniczne tablice informacji pasażerskiej w węzłach przesiadkowych;

4.2. Proces wdrażania elementów zrównoważonej mobilności miejskiej

Tabela nr 8. Harmonogram działań i określenie liczby interesariuszy.

L.p.	Tytuł projektu	Podmiot realizujący	Data realizacji	Środki finansowe	Wartość projektu
1.	Montaż stojaków na rowery przy budynkach użyteczności publicznej	Gmina Murowana Goślina	2016-2020	środki własne Gminy	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie
2.	Modernizacja nawierzchni istniejących dróg, budowa dodatkowych pasów ruchu w miejscach o największym natężeniu ruchu, rozbudowa rond	Gmina Murowana Goślina	2016-2020	środki własne Gminy, WRPO 2014+ (Oś 3.3.3 ZIT)	7 200 000,00
3.	Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych oraz ścieżek dla pieszych	Gmina Murowana Goślina	2016-2020	środki własne Gminy, WRPO 2014+ (Oś 3.3.3 ZIT)	3 200 000,00
4.	Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską	Gmina Murowana Goślina	2016-2020	środki własne Gminy, WRPO 2014+ (Oś 3.3.3 ZIT)	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie
5.	Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy zadanie ZIT	Gmina Murowana Goślina	2014-2018	środki własne Gminy, WRPO 2014+ (Oś 3.3.3 ZIT)	4 550 000,00
6.	Dojazd do stacji PKP Murowana Goślina	Gmina Murowana Goślina	2016-2020	środki własne	7 583 000,00
7.	Budowa i modernizacja dróg	Gmina Murowana Goślina	2016-2020	środki własne Gminy, WRPO 2014+ (Oś 3.3.3 ZIT)	51 600 000,00
8.	Rewitalizacja Placu Powstańców Wlkp. w Murowanej Goślinie	Gmina Murowana Goślina	2015-2017	środki własne	7 633 355,00
9.	Uruchomienie wypożyczalni rowerów	Gmina Murowana Goślina, Inwestorzy prywatni	2016-2020	środki własne Gminy, WRPO 2014+ (Oś 3.3.3 ZIT)	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie
10.	Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz spacerowych, a także poprawa ich jakości w pasie drogowym dróg powiatowych	Powiat Poznański, ZDP Poznań	2015-2020	Budżet Powiatu + środki zewnętrzne	600.000
11.	Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji (ZIT) - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych	Powiat Poznański, ZDP Poznań	2015-2022	Budżet Powiatu + środki zewnętrzne	130.000.000 ¹⁾
12.	Monitoring zachowań komunikacyjnych mieszkańców powiatu poznańskiego	Powiat Poznański	2017-2022	Budżet Powiatu + środki zewnętrzne	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie
13.	Rozbudowa i modernizacja sieci transportu publicznego – kreowanie nowych połączeń	Powiat Poznański	2017-2022	Budżet Powiatu + środki zewnętrzne	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie
14.	Promocja transportu publicznego na terenie powiatu poznańskiego poprzez tworzenie zintegrowanej internetowej platformy informacyjnej	Powiat Poznański	2016-2020	Budżet Powiatu	300.000

L.p.	Tytuł projektu	Podmiot realizujący	Data realizacji	Środki finansowe	Wartość projektu
15.	Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego	Powiat Poznański	2016-2020	Budżet powiatu + środki zewnętrzne	Koszt realizacji działania zostanie uzupełniony na późniejszym etapie

4.3. Zgodność działań związanych z mobilnością miejską zawartych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej z działaniami zawartymi w strategii kraju, województwa, aglomeracji i gminy

Tabela nr 9. Zgodność działań określonych w suplemencie ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego WIELKOPOLSKA 2020¹²

	Cel strategiczny	Cel operacyjny	Działania	Tytuł projektu
1.	1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu	1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej	• Modernizacja podstawowej sieci drogowej, budowa nowych odcinków tworzących i organizujących system oraz scalających i wiążących go z systemami zewnętrznymi. • Wzmocnienie lokalnej sieci dróg	• Budowa i modernizacja dróg
			• Budowa spójnego systemu dróg rowerowych i infrastruktury im towarzyszącej.	• Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych oraz ścieżek dla pieszych • Montaż stojaków na rowery przy budynkach użyteczności publicznej • Uruchomienie wypożyczalni rowerów • Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz spacerowych, a także poprawa ich jakości w pasie drogowym dróg powiatowych
		1.2. Wzrost różnorodności oraz upowszechnianie efektywnych form transportu	• Wsparcie rozwoju transportu multimodalnego.	• Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy • Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji (ZIT) - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych
			• Rozwój systemów zarządzania transportem publicznym.	Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego
		1.5. Rozwój transportu zbiorowego	• Preferencje dla transportu szynowego. • Modernizacja regionalnej sieci kolejowej oraz wzmocnienie jej integracji z pozostałymi środkami komunikacji zbiorowej. • Promocja transportu zbiorowego w miastach przez tworzenie ułatwień dla transportu zbiorowego (wydzielanie odrębnych pasów ruchu, budowa parkingów „park and ride”, „park and bike” itp.). • Rozwój i promocja kolei metropolitalnej - zwiększenie częstotliwości i skrócenie czasu przejazdów, rozbudowa sieci przystanków i punktów przesiadkowych.	• Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy • Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji (ZIT) - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych • Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską
			• Promocja ekologicznych form transportu zbiorowego.	• Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską • Promocja transportu publicznego na terenie powiatu poznańskiego poprzez tworzenie zintegrowanej

¹² WIELKOPOLSKA 2020 - Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku - Załącznik do Uchwały NR XXIX/559/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 roku

	Cel strategiczny	Cel operacyjny	Działania	Tytuł projektu
4.	Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie	4.1. Rozwój metropolii poznańskiej	Zwiększenie powiązań komunikacyjnych stolicy regionu z otoczeniem, wraz z modernizacją poznańskiego węzła komunikacyjnego, w tym poprawa stanu komunikacji zbiorowej.	- Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską - Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy - Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji (ZIT) - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych
5.	Zwiększenie spójności województwa	5.2. Rozwój obszarów wiejskich	Zapewnienie efektywnej infrastruktury transportowej i poprawa transportu zbiorowego.	

Tabela nr 10. Zgodność działań określonych w suplemencie z Długookresową Strategią Rozwoju Kraju „Trzecia fala nowoczesności”¹³

	Cel	Kierunki interwencji	Działania	Tytuł projektu
1.	8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	8.2. Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie - miasta	- Rozwijać system transportowy gwarantujący dostępność obszarów wiejskich m.in. poprzez rozbudowę i modernizację lokalnej infrastruktury drogowej i kolejowej oraz usprawnienie połączeń komunikacyjnych z najbliższymi ośrodkami miejskimi - Usprawnić połączenia komunikacyjne pomiędzy obszarami wiejskimi, szczególnie tymi o funkcjach typowo rolniczych, z najbliższymi ośrodkami miejskimi.	- Budowa i modernizacja dróg na terenie Miasta i Gminy Murowana Goślina - Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską - Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy - Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji (ZIT) - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych - Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych oraz ścieżek dla pieszych - Montaż stojaków na rowery przy budynkach użyteczności publicznej - Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz spacerowych, a także poprawa ich jakości w pasie drogowym dróg powiatowych
2.	9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego	9.4. Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitarnych	Podjęcie działań na rzecz upłynnienia ruchu transportu miejskiego, zapewnienie dogodnych przesiadek, lepsza koordynacja środków transportu zbiorowego, integracja systemów taryfowych, podniesienie jakości oferty transportu publicznego.	- Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską - Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy - Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji (ZIT) - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych - Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego

¹³ WIELKOPOLSKA 2020 - Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku - Załącznik do Uchwały NR XXIX/559/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 roku

Tabela nr 11. Zgodność działań określonych w suplemencie ze Strategią Rozwoju Transportu do 2020 roku¹⁴

	Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Kierunki interwencji	Projekty PGN
1.	Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego	stworzenie nowoczesnej, spójnej sieci infrastruktury transportowej,	- rozwijanie – przy współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego – dróg lokalnych i ich połączeń z siecią dróg krajowych i wojewódzkich; - rozwój infrastruktury bezpieczeństwa ruchu drogowego;	Budowa i modernizacja dróg na terenie Miasta i Gminy Murowana Goślina
			- modernizacja infrastruktury dworców i przystanków kolejowych; - w obszarach funkcjonalnych miast – rewitalizacja i rozbudowa linii kolejowych; - podejmowanie działań zmierzających do lepszej integracji transportu szynowego i kołowego. - zorganizowanie sprawnego, zgodnego z oczekiwaniami mieszkańców przemieszczania osób wewnątrz gminy i ułatwienie przemieszczania do i z obszarów zewnętrznych;	- Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską - Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy
			zapewnienie równowagi pomiędzy zdolnością transportu do służenia rozwojowi ekonomicznemu, a poszanowaniem środowiska naturalnego i poprawą jakości życia w przyszłości.	Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego
		poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym,	Model organizacji i zarządzania tym systemem będzie opierał się na: ściślejszej współpracy organów administracji rządowej i samorządowej, zarządców infrastruktury oraz przewoźników w zapewnieniu efektywnych i bezpiecznych przewozów transportowych, oddziaływaniu na popyt na usługi transportowe oraz wdrażaniu nowoczesnych rozwiązań technologicznych	Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego
		ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko,	Rozwój transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.) oparty będzie na: - wspieraniu rozwiązań organizacji transportu najmniej zanieczyszczających środowisko; - odpowiednim zarządzaniu popytem na ruch transportowy; - wdrażaniu innowacyjnych systemów zarządzania ruchem transportowym w poszczególnych gałęziach przyczyniających się do zmniejszenia presji środowiskowych generowanych przez transport;	- Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską - Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych oraz ścieżek dla pieszych - Uruchomienie wypożyczalni rowerów - Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz spacerowych, a także poprawa ich jakości w pasie drogowym dróg powiatowych - Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego
			unowocześnianiu taboru wszystkich gałęzi transportu (pojazdów oraz innych niezbędnych urządzeń i wyposażenia) w celu doprowadzenia go do stanu odpowiadającego unijnym oraz krajowym standardom i wymogom ochrony środowiska.	Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską

¹⁴ Uchwała Rady Ministrów Nr 6 z dnia 22 stycznia 2013 r. w sprawie Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)

Tabela nr 12. Zgodność działań określonych w suplemencie ze Strategią Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej Metropolia Poznań 2020¹⁵

	Oś	Program	Działania	Projekty PGN
	2. Infrastruktura i organizacja transportu	2.1 Metropolitalny wielofunkcyjny węzeł transportowy	2.1.3. Rozwój sieci dróg kolejowych i kołowych w powiązaniach krajowych i regionalnych dla wzmocnienia funkcji intermodalnych i dostępności do metropolitalnego węzła transportowego.	• Budowa i modernizacja dróg
		2.2 Kolej metropolitalna	2.2.3. Integracja kolei metropolitalnej z lokalnymi systemami transportu zbiorowego. 2.2.4. Modernizacja i budowa nowych stacji, przystanków i węzłów przesiadkowych wraz tworzeniem nowoczesnych systemów parkingowych i postojowych (Kiss&Ride, Bike&Ride, Park&Ride).	• Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy • Poznańska Kolej Metropolitalna. Węzły integracji (ZIT) - budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych
		2.3 Zintegrowany transport publiczny	2.3.2. Dostosowanie sieci połączeń transportu zbiorowego do potrzeb przewoźnych mieszkańców. Integracja ofert przewoźnych poszczególnych operatorów transportu publicznego w celu osiągnięcia rozwiniętej i przejrzystej siatki połączeń, objęcie transportem autobusowym lub mikrobusowym nowych, urbanizujących się terenów w ramach metropolii, synchronizacja rozkładów jazdy	• Przyjazna komunikacja miejska - zwiększenie atrakcyjności podróży komunikacją miejską • Wspomaganie gmin w zakresie wprowadzania nowych form zarządzania transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego
		2.4 Infrastruktura i ruch rowerowy	2.4.2. Stworzenie systemu „Bike&Ride”.	• Budowa parkingów buforowych P+R na terenie Gminy
			2.4.4. Budowa spójnego systemu dróg rowerowych i infrastruktury towarzyszącej.	• Modernizacja i budowa ścieżek rowerowych oraz ścieżek dla pieszych • Montaż stojaków na rowery przy budynkach użyteczności publicznej • Uruchomienie wypożyczalni rowerów • Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz spacerowych, a także poprawa ich jakości w pasie drogowym dróg powiatowych

¹⁵ CBM Poznań - STRATEGIA ROZWOJU AGLOMERACJI POZNAŃSKIEJ – Metropolia Poznań 2020

5. Działania wynikające z programu ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej

Na podstawie wyników oceny poziomów substancji w powietrzu oraz wyników klasyfikacji stref województwa wielkopolskiego określonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, opracowano "Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej" (uchwała XXXIX/769/13 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 23 grudnia 2013 r.), z którego wynika konieczność redukcji emisji zanieczyszczeń pyłu zawieszonego PM₁₀ i B(a)P. Termin realizacji Programu ustalono na rok 2022 r. Na występowanie przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego na terenie strefy wielkopolskiej duży wpływ ma "niska emisja". Program ochrony powietrza jest dokumentem określającym działania, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wartości dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu. W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń w sektorze transportu należy przeprowadzić następujące działania:

- w zakresie emisji liniowej (komunikacyjnej) poprawa stanu technicznego dróg istniejących w strefie wielkopolskiej poprzez ich utwardzenie lub utwardzenie poboczy w celu redukcji wtórnego unosu pyłu z drogi;
- rozwój komunikacji publicznej oraz wdrożenie energooszczędnych i niskoemisyjnych rozwiązań w transporcie publicznym;
- prowadzenie odpowiedniej polityki parkingowej w centrach miast wymuszającej ograniczenia w korzystaniu z samochodów. Wprowadzenie systemu zniżek w strefach parkowania wyznaczonych w miastach dla samochodów spełniających EURO 6 oraz z napędem hybrydowym i elektrycznym;
- rozwój systemów ścieżek rowerowych lub komunikacji rowerowej w mieście i gminie;
- działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje);

Plan działań krótkoterminowych określa zadania, w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych i alarmowych pyłu zawieszonego PM₁₀. Do listy działań krótkoterminowych zalicza się:

- przeniesienie uciążliwego natężenia ruchu samochodowego na odcinki alternatywne, wyznaczone przez zarządzających drogami na danym obszarze wraz z montażem tablic informacyjnych o objazdach;
- możliwość darmowego korzystania z komunikacji zbiorowej, szczególnie na terenie miejskich obszarów funkcjonalnych;
- zwiększenie intensywności czyszczenia ulic na mokro;
- bezwzględny zakaz wjazdu samochodów ciężarowych o ładowności powyżej 3,5 tony na wyznaczone strefy obszarów miejskich;
- czasowe pobieranie zwiększonej opłaty za parkowanie (wielokrotność normalnej stawki) w centrach miast.

UZASADNIENIE DO UCHWAŁY

W przedmiotowej aktualizacji, w ramach zapisanych w "Planie Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Murowana Goślina" działań realizowanych przez Powiat Poznański na terenie Gminy (rozdział X.10.3): „*Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz spacerowych, a także poprawa ich jakości*” i „*Poznańska Kolej Metropolitarna. Węzeł integracji (ZIT) – budowa systemu funkcjonalnych punktów przesiadkowych*” doprecyzowano zapis poprzez wskazanie zadania szczegółowego pn. przebudowa ul. Gnieźnieńskiej w zakresie budowy ścieżki pieszo-rowerowej i rowerowej od ul. Krótkiej do ul. Motylewskiego w Murowanej Goślinie, prowadzącej do stacji kolejowej Murowana Goślina w ramach Zintegrowanego Węzła Przesiadkowego Murowana Goślina.

Zaktualizowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej będzie niezbędnym dokumentem, umożliwiającym ubieganie się o przyznanie dofinansowania Powiatowi Poznańskiemu na budowę ww. ścieżki rowerowej w ramach projektu partnerskiego z gminą Murowana Goślina.

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.